

ДЖЕЙН ОСТИН РАЗУМ И ЧУВСТВА

Превод от английски: Анна Елчинова, 1995

chitanka.info

ГЛАВА 1

Родът Дашууд се бе заселил в Съсекс отдавна. Притежаваше обширни земи, а в средата на имота се намираше имението Норланд Парк, в което бяха живели достопочтено много поколения и заслужено се ползваха с добро име сред местните хора. Последният собственик на имението беше ерген, който доживя до преклонна възраст и в продължение на дълги години бе намерил в лицето на сестра си неизменен другар и човек, който да се грижи за къщата. Ала тя се помина десет години преди него и това предизвика големи промени в дома му — за да се утеши след нейната загуба, той покани при себе си семейството на своя племенник, мистър Хенри Дашууд, който бе законен наследник на имението Норланд и на когото старецът възнамеряваше да остави имотите си. Старият джентълмен изживяваше спокойно дните си в присъствието на племенника, жена му и техните деца. С времето той много се привърза към тях. Мистър и мисис Дашууд следяха с неотклонно внимание за изпълнението на неговите желания, като вършеха това не от пресметливост, а защото бяха добри хора. Те правеха всичко възможно да се чувства спокоен и сигурен, неща, така необходими за човек на неговата възраст, а децата им привнасяха бодрост и жизнерадост в живота му.

От предишния си брак мистър Хенри Дашууд имаше един син, а от сегашния — три дъщери. Синът, сериозен и достолепен млад мъж, бе щедро осигурен чрез майчиното си наследство. То бе значително и според завещанието той трябваше да влезе във владение на половината от сумата след навършване на пълнолетие. Скоро след това се ожени и бракът също допринесе за увеличаване на богатството му. По тези причини наследяването на имението Норланд не бе от такова значение за него, каквото беше за сестрите му, защото ако баща им не наследеше имота, момичетата оставаха почти без доходи. Майка им нямаше нищо, а бащата разполагаше само със седем хиляди лири, тъй като наследството от първата му съпруга бе отредено за техния син, а мистър Дашууд получаваше само пожизнена рента.

Старият джентълмен почина, завещанието му най-после бе оповестено, и както всяко завещание, донесе почти толкова удовлетвореност, колкото и разочарования. Старецът не бе искал да го смятат за несправедлив, нито пък за толкова неблагоприятен, че да лиши племенника си от имението, но го бе завещал при такива условия, които наполовина съсипваха стойността на наследството. Мистър Дашууд се нуждаеше от имота не толкова заради самия себе си или за сина си, колкото заради съпругата и дъщерите си — и въпреки това то бе завещано именно на сина му, както и на неговия четиригодишен син — при условия, които лишаваха мистър Дашууд от възможността да осигури най-скъпите си и най-нуждаещи се същества, тъй като не получаваше право на рента от земята, нито пък можеше да продаде част от скъпоценните гори. Всичко беше оставено изцяло на едно дете, което при редките гостувания с родителите си в Норланд Парк дотолкова бе спечелило обичта на своя чичо, и то със съвсем обичайни за две-тригодишно дете неща — неправилно произнесени думички, ревностен стремеж да наложат собствената си воля, множество хитрини и не по-малко врява, че, в крайна сметка, надделяха над дългогодишните грижи и внимание от страна на мисис Дашууд и нейните дъщери. Все пак старецът не бе искал да го смятат за безсърдечен, защото оставяше по хиляда лири на всяко от трите момичета.

Отначало мистър Дашууд бе жестоко разочарован, но бидейки човек жизнерадостен и с лек характер, реши да се осланя на надеждата, че му остават още много години живот, и ако живее икономично, ще може да оставя настрана по нещичко от произведеното в земите и така не след дълго би могъл да оправи положението. Ала наследството, което без друго бе доста оскъдно и бе дошло така трудно при него, остана в негово владение само година. Той не живя много след смъртта на чичо си и всичко, което остави на жена си и дъщерите си, бяха десет хиляди лири — включително сумата от последното завещание на чичото.

Когато се разбра, че е на смъртно легло, отидоха да извикат сина му и с наложената от болестта спешност и категоричност мистър Дашууд му поръча да се грижи за интересите на своята мащеха и на природените си сестри.

Мистър Джон Дашууд не бе надарен с такава сила на чувствата като останалите членове на семейството, но бе впечатлен от заръка с подобен характер и дадена в такъв момент, затова обеща да направи всичко възможно те да се чувстват добре. От това обещание на бащата му олекна, погребяха го и едва тогава мистър Джон Дашууд можеше на спокойствие да размисли какво би било разумно и в неговите възможности да направи за тях.

Джон Дашууд нямаше лоши намерения, освен ако студенината и егоизмът не означават липса на добри намерения. Все пак той бе уважаван млад мъж и изпълняваше достойно ежедневните си задължения. Ако се бе оженил за по-добра и сърдечна жена, вероятно щеше да е по-достоеен за уважение, а можеше и самият той да стане по-добър и сърдечен, но той се бе оженил много млад и все още бе много влюбен в жена си. За съжаление мисис Дашууд се оказа карикатурно копие на неговите слабости — още по-ограничена и егоистична от своя съпруг.

Когато даваше обещание на баща си, той бе имал намерение да увеличи състоянието на сестрите си, като подари по хиляда лири на всяка от тях. В този момент наистина вярваше, че е способен да направи това. Перспективата да получава по четири хиляди на година плюс редовните си доходи и останалата половина от майчиното си наследство стопляше сърцето му и той се почувства великодушен. „Да, ще им даде три хиляди лири, това би било един красив и щедър жест! Ще бъде достатъчно да живеят спокойно. Три хиляди лири! Би могъл да отдели такава щедра сума без всякакви притеснения.“ След като размишлява цял ден по този въпрос, а после още много дни, той не съжеляваше за идеята си.

Не мина много време след погребението на бащата и мисис Джон Дашууд пристигна в имението с детето и прислугата си, без да се обади предварително и без да съобщи за намеренията си. Никой не можеше да оспорва правото ѝ да дойде, защото след смъртта на бащата къщата принадлежеше на нейния съпруг, ала нетактичността на постъпката ѝ, и то проявена към жена в положението на мисис Дашууд, нарани обичайните за една вдовица чувства и се прие като твърде неприятна. Пък и вдовицата бе с такова изострено чувство за собствено достойнство и бе надарена с толкова щедро усещане за романтика, че всяко оскърбление от подобен характер за нея бе повод

за проява на трайна неприязън, независимо кой е причината за тази обида. Госпожа Джон Дашууд никога не се бе ползвала с кой знае какви симпатии от страна на семейството на съпруга си, а и до този момент не бе имала възможност да им засвидетелства колко малко я интересува спокойствието на другите, затова при първия удобен случай реши да се прояви в това отношение.

Мисис Дашууд бе толкова уязвена от липсата на благоприличие у снаха си и така силно я презираше, че би напуснала имението завинаги още в момента на пристигането ѝ, ако най-голямата ѝ дъщеря не я бе убедила да размисли върху разумността на едно такова заминаване. Мисис Дашууд обичаше трите си дъщери толкова силно и нежно, че заради тях все пак реши да остане и така да избегне разрива между момичетата и техния заварен брат.

Елинор, чийто съвет се оказа толкова ефективен, беше най-голямата дъщеря. Тя бе особено проникателна и трезвомислеца в преценките си, затова, макар и едва деветнайсетгодишна, беше достоен съветник на майка си и умееше да ѝ се противопоставя в името на общото благо, тъй като спонтанните реакции на мисис Дашууд обикновено бяха лишени от здрав разум. Елинор имаше добро сърце, беше обичлива и много чувствителна, но умееше да контролира чувствата си и това бе едно от нещата, на които майка ѝ все още трябваше да се учи, а сестрите ѝ бяха решили никога да не овладяват.

В много отношения Мариан бе не по-малко способна от Елинор. Тя бе умна и чувствителна, но с неподправени реакции във всяко едно отношение — и радостите, и болките при нея бяха открито демонстрирани. Тя също бе щедра, сърдечна и вълнуваща и притежаваше всички добродетели, освен едно — благоразумие. В това отношение приликата между нея и майка ѝ бе стряскаща и дори изумителна.

Елинор със загриженост си даваше сметка за прекалената чувствителност на сестра си, докато мисис Дашууд обичаше и ценеше Мариан именно заради тази чувствителност. След смъртта на бащата майка и дъщеря се надпреварваха да покажат силата на мъката си. Агонията на скръбта, която ги бе обзела в самото начало, за тях бе желана и търсена, доброволно съживявана и пресътворявана отново и отново. И двете бяха всецяло отдадени на своята скръб, не приемаха никаква утеха и се стараеха да усилят страданието с всяка мисъл, която

им даваше такава възможност. Самата Елинор също бе дълбоко потресена, но въпреки всичко успяваше да се бори със скръбта и да я преодолее с усилие на волята. Тя успяваше да се съветва с брат си, да посрещне снаха си при пристигането ѝ и да ѝ отдаде дължимото внимание, дори успя да внуши на майка си необходимата сила за съпротива и да я насърчи в усилията ѝ да понесе обстоятелствата.

Най-малката сестра Маргарет беше добродушна и доброжелателна. И тя като Мариан бе твърде романтична, но ѝ отстъпваше по интелект, пък и на тринайсетгодишна възраст все още не можеше да се равнява на сестрите си — това би било възможно вероятно в един по-късен момент от нейното развитие.

ГЛАВА 2

Мисис Джон Дашууд се почувства изцяло господарка на Норланд, а свекърва ѝ и зълвите ѝ бяха принизени до положението на гостенки. Тя се отнасяше към тях именно като към гостенки — с мълчалива учтивост, а пък съпругът ѝ бе дотолкова любезен, доколкото изобщо можеше да прояви внимание към някой друг, освен към самия себе си, жена си и детето си. Все пак с известна доза искреност той настояваше пред мащехата и сестрите си да чувстват Норланд като свой дом и поканата бе приета, тъй като засега те нямаха предвид нищо друго, преди да се установят в някоя къща недалеч от Норланд.

Къща в околностите на имението бе най-близо до представите на мисис Дашууд за живот, близо до мястото, свързано със спомените за някогашното ѝ щастие. В моменти на добро настроение никой не умееше да бъде по-жизнерадостен от нея и да очаква с по-голяма радост предстоящите мигове на щастие, а щастieto се състои и в самото очакване. Ала когато бе обхваната от скръб, въображението ѝ я отнасяше далеч извън пределите на всякаква утеха така, както не можеше да бъде помрачена и радостта ѝ в по-щастливи времена.

Мисис Джон Дашууд изобщо не одобряваше намеренията на своя съпруг по отношение на сестрите му. Да намали наследството на техния любим мъничък син с три хиляди лири означаваше да обере детето и до голяма степен да го обрече на сиромашия. Тя го помоли да размисли отново по този въпрос. Как би обяснил той на самия себе си, че е готов да ограби сина си — единствения си син, като го лиши от толкова значителна сума? И какви претенции могат изобщо да имат госпожици Дашууд, които са му роднини само по бащина линия и това според нея не е никакво роднинство — та какви претенции биха могли да имат те към неговата щедрост, та да очакват подобна огромна сума? Всеизвестно е, че никой не допуска съществуването на кой знае колко силна привързаност между децата на един мъж от различни съпруги и защо е необходимо да се разоряват, да разорят и бедния мъничък Хари, като раздадат парите му на бащините му полусестри?

— Това е последното, за което ме помоли баща ми — отговори съпругът ѝ, — да се грижа за вдовицата и дъщерите му.

— Осмелявам се да отбележа, че той просто не е знаел какво говори, обзалагам се на десет към едно, че в този момент не е разсъждавал нормално. Ако беше на себе си, не би допуснал подобна мисъл — да те моли да раздадеш половината си наследство и да ограбиш собственото си дете.

— Мила моя Фани, той не спомена никаква конкретна сума, само ме помоли в най-общи линии да им помагам и да облекча положението им, което той не успя да направи приживе. Може би щеше да е по-добре, ако бе оставил нещата изцяло в мои ръце. Едва ли е могъл да допусне, че ще ги пренебрегна. Но начинът, по който ме помоли и това, което му обещах в онзи момент ме наведе на мисълта, че най-малкото, което бих могъл да сторя, е да им дам тези пари. Обещанието си е обещание и трябва да се изпълни. Нещо трябва да се направи, когато напуснат Норланд и се установят в новия си дом.

— Добре тогава, нека направим нещо за тях, но това да не е непременно подарък от три хиляди лири. Трябва да имаш предвид, — добави тя, — че след като веднъж си се разделил с парите, никога вече няма да ги видиш. Сестрите ти ще се омъжат и парите ще изчезнат завинаги. Ако все пак някой ден тази сума може да бъде възстановена на нашето бедно малко дете...

— Е да, със сигурност това би променило нещата — каза авторитетно съпругът ѝ. — Един ден Хари може да съжалява, че е бил лишен от толкова значителна сума. Ако създаде голямо семейство например, тези пари биха му дошли съвсем добре.

— Положително биха му свършили добра работа.

— В такъв случай може би за всички засегнати страни ще бъде по-добре да намалим сумата наполовина. Петстотин лири биха представлявали огромно допълнение към техните зестри.

— Дума да няма, наистина огромно! Кой друг брат в целия свят би направил толкова за сестрите си, които дори не са му истински сестри! Всъщност — само наполовина! Но ти имаш толкова щедро сърце!

— Не бих искал да изглеждам дребнав, — отговори той. — В такива случаи е добре да се направи по-скоро прекалено много,

отколкото прекалено малко. Хората няма да приказват, че не съм направил достатъчно за тях, а и те самите едва ли се надяват на повече.

— Не знаем на какво се надяват те — каза стопанката на дома, — пък и не е необходимо да мислим за техните очаквания — въпросът е какво можеш да си позволиш да направиш.

— Естествено, и аз смятам, че мога да си позволя да им дам по петстотин лири. Всъщност, дори и да не им дам нищо, след смъртта на майка им всяка от тях ще има над три хиляди лири, което е съвсем прилична зестра за една млада жена.

— Дума да няма, така си е, и сега се сещам, че всъщност те нямат нужда от каквото и да било допълнение. Ще си разделят десет хиляди лири. Ако се омъжат, със сигурност ще живеят добре, а ако останат госпожици, ще си живеят преспокойно заедно с лихвите от десетте хиляди.

— Точно така, и следователно, като се има предвид всичко това, си мисля дали пък не би било по-добре да направим нещо за майка им, поне докато е жива, вместо за тях, имам предвид нещо от рода на годишна рента. Сестрите ми, а и самата тя ще почувстват положителния ефект от това. Добре ще си живеят със сто лири годишно.

Жена му се поколеба, преди да се съгласи с това предложение.

— Не ще и дума, — каза тя, — това е къде-къде по-добре, отколкото да се разделим с хиляда и петстотин лири наведнъж. Но я си представи, че мисис Дашууд живее още петнайсет години? В такъв случай ще бъдем напълно измамени!

— Още петнайсет години! Мила моя Фани, та животът ѝ не струва и половината от тази сума!

— Разбира се, но ако си забелязал, хората като че ли живеят вечно, когато притежават годишна рента, пък и тя е доста яка и здрава и едва е прехвърлила четирийсетте. Годишната рента е сериозна работа, тя си идва годинка след годинка и няма никакво спасение от нея. Ти просто не съзнаваш какво правиш. Нагледала съм се на куп неприятности с тези годишни ренти — според завещанието на моя баща майка ми например се беше заробила със страхотни ренти за трима от старите слуги и наистина е изумително колко проблеми ѝ създаваше това. Тези ренти трябваше да се изплащат два пъти в годината и на всичко отгоре беше трудно да им се предадат. По едно

време казаха, че единият умрял, а после излезе, че нямало нищо такова. На майка ми направо ѝ се повдигаше от всичко това. Тя все казваше, че с всички тези претенции върху доходите ѝ просто не може да разполага със собствените си пари и това бе много жестоко от страна на баща ми, защото ако не беше завещанието, всичко щеше да бъде на разположение на майка ми и тя нямаше да има никакви ограничения. Оттогава много съм се наплашила от годишни ренти и съм сигурна, че няма да ме заробиш с нещо подобно до края на живота ми.

— Разбира се, много е неприятно всяка година от доходите ти да изтича определена сума — отговори мистър Дашууд. — Както много справедливо се изразява майка ти, оказва се, че собственото ти състояние всъщност не ти принадлежи. Никак не е желателно да бъдеш обременен с редовното изплащане на такива суми, и то в определен ден — това те лишава от независимост.

— Без съмнение. И в крайна сметка дори не получаващ никаква благодарност. Хората се смятат за осигурени и си мислят, че ти не правиш нищо повече, освен това, което се очаква от тебе, затова и не чувстват капка признателност. Ако бях на твое място, каквото и да предприема, ще оставя всичко изцяло на собствено разположение. Не бих се обвързала с нищо, което да се изплаща всяка година. Много главоболно би било да заделяме всяка година по сто, пък дори и по петдесет лири от собствените си разходи.

— Мисля, че тука си съвсем права, любима моя — наистина ще е по-добре да не отпускаме рента. От време на време ще им давам по нещичко и съм сигурен, че то ще им е от много по-голяма полза, отколкото годишната издръжка, тъй като в противен случай ще започнат да живеят нашироко и в края на годината няма да станат и с грош по-богати. Това положително е най-доброто решение. Сегизтогиз ще им подарявам по петдесет лири и те няма да се чувстват притеснени. Смятам, че така ще изпълня докрай обещанието, което дадох на баща си.

— И още как! Всъщност, да си призная, дълбоко в себе си съм убедена, че баща ти не е имал предвид това да им даваш някакви пари. Струва ми се, че той си е представял помощта ти като нещо, което може да се очаква от тебе в съвсем разумни граници — например да им потърсиш удобна малка къщичка, да им помогнеш с преместването

на багажа, да им изпращаш подаръци във вид на риба и дивеч неща от този род, според сезона. Залагам живота си, че не е имал предвид нищо повече — доста странно и неблагоприятно би било да очаква от теб нещо друго. Пък и трябва да се съгласиш, скъпи мистър Дашууд, че твоята мащеха и дъщерите ѝ ще живеят изключително удобничко с лихвите от седемте хиляди лири, като не смятаме онези хиляда лири, с които разполага всяко от момичетата, та това прави по петдесет лири годишно на човек и от тази сума те, естествено, ще плащат на майка си за своята издръжка. Ще си разпределят по петстотин лири всяка година, какво повече, за бога, биха могли да искат четирите? Та те ще живеят толкова скромно! Ще могат да поддържат домакинството си почти без пари — няма да имат нито карета, нито коне и едва ли ще държат прислуга. Изобщо няма да канят гости и какви ли разходи биха могли да имат! Само си помисли колко спокойно ще си живеят! Петстотин лири годишно! Дори не мога да си представя за какво ще изхарчат и половината от тях, а ти искаш да им даваш пари? Та това е абсурдно! По-скоро те биха могли да ти дадат нещо, а не ти на тях.

— Бога ми — каза мистър Дашууд, — смятам, че си съвсем права. Баща ми положително не е имал нищо повече предвид от това, което казваш. Сега вече го разбирам съвсем ясно и ще изпълня поетото задължение с жестове на помощ и учтивост — точно така, както ти го каза. Когато мащехата ми се премести с готовност ще ѝ предложи услугите си да я настаня там колкото се може по-добре. В този момент ще е удачно да ѝ направя някой дребен подарък — нещо от мебелировката може би.

— Разбира се, — отговори мисис Джон Дашууд. — Но все пак трябва да имаш предвид нещо много важно. Когато родителите ти са се местили в Норланд, въпреки че са продали мебелите от Станхил, те са задържали сребърните сервизи, порцелана и завивките и всичко това в момента принадлежи на твоята мащеха. Така че още при настаняването си в новата къща тя ще бъде снабдена с всичко необходимо.

— Това несъмнено е много важно и трябва да се съобразим с него. Едно наистина ценно наследство! Въпреки това си мисля, че някои от сервизите ще допълнят доста сполучливо собствените ни прибори.

— Да, порцелановият сервиз за закуска например е много по-красив от всичко, което имаме вкъщи. И си мисля, че ще е прекалено красив за мястото, в което те ще могат да си позволят да живеят. Е, няма що, така да бъде. Баща ти е мислил само за тях. Виж какво ще ти кажа — не му дължиш никаква особена благодарност, нито пък трябва да се съобразяваш с желанията му, защото много добре знаем, че ако имаше тази възможност, той би оставил абсолютно всичко на тях.

Този довод беше неоспорим. Той насочи намеренията на мистър Дашууд към решение, коренно различно от първоначалното и в крайна сметка реши, че би било абсолютно ненужно, ако не и малко неприлично, да прави за вдовицата и децата й нещо повече от жестове на добросъседски отношения — както впрочем бе преценила и собствената му съпруга.

ГЛАВА 3

Мисис Дашууд остана в Норланд още няколко месеца — не че не искаше да си отиде, още когато усети, че гледката на всяко познато местенце престана да събужда в гърдите ѝ онези бурни чувства, които бе предизвиквала напоследък. Когато поолекна на душата ѝ, а разумът ѝ започна да възприема и други идеи, освен усиляването на мъката чрез меланхолични размисли, тя бе обзета от огромно нетърпение да си тръгне и енергично се залови да търси подходящо жилище в околностите на Норланд — беше невъзможно да се премести далеч от това така обичано място. Тя все не откриваше жилище, което да отговаря на всичките ѝ изисквания за простор и удобство, затова реши да се осланя на практичността на най-голямата си дъщеря, чиято способност за трезва преценка бе отхвърлила вече няколко предложения, които майка ѝ иначе би приела, ала Елинор реши, че въпросните къщи са твърде големи за доходите на семейството.

Мисис Дашууд бе уведомена от съпруга си за тържественото обещание на сина му да се грижи за нея и дъщерите ѝ и тази мисъл ѝ даваше утеха при решаването на материалните проблеми напоследък. Тя не се съмняваше в искреността на даденото обещание, както не се бе съмнявал и господин Дашууд, и се чувстваше удовлетворена, че децата ѝ са осигурени, макар че, що се отнася до нея самата, бе сигурна, че ще живее спокойно и с доход, много по-малък от седем хиляди лири. Госпожа Дашууд ликуваше вътрешно при мисълта за добротата и сърдечността на брат им и се кореше за собствената си несправедливост, че до скоро го бе подозирала в липса на щедрост и добри намерения. Той се отнасяше с такова внимание към дъщерите ѝ и към нея самата, че сега тя започваше да вижда колко присърце взима той тяхното добруване и дълго време вярваше твърдо в щедростта на неговите намерения.

Мисис Дашууд бе започнала да презира снаха си още щом се запозна с нея и колкото повече я опознаваше, толкова повече се засилваше нейното презрение — половингодишното им съжителство в

един дом само го затвърди и може би въпреки съображенията за необходимостта от любезност и майчинско отношение, двете жени щяха да приемат за невъзможно продължаването на това съжителство, ако не бе налице едно обстоятелство, което според мисис Дашууд налагаше известна търпимост в интерес на оставането на дъщерите и в Норланд.

Въпросното обстоятелство се основаваше на растящата привързаност между най-голямата ѝ дъщеря и брата на мисис Джон Дашууд — приятен младеж и джентълмен във всяко едно отношение, който дойде в Норланд скоро след пристигането на сестра си и който прекарваше голяма част от времето си в имението.

Някои майки биха насърчили подобна близост от чисто материални съображения, тъй като Едуард Ферърс бе първородният син на човек, оставил след смъртта си значително състояние, други пък биха се противопоставили на подобна близост от чисто благоразумие, защото, с изключение на някаква дребна сума, състоянието на младия джентълмен изцяло зависеше от завещанието на майка му. Нито едното, нито другото съображение можеше да повлияе на отношението на мисис Дашууд. За нея бе съвсем достатъчно това, че той е приветлив и сърдечен, че обича дъщеря ѝ и че Елинор откликва на чувствата му. Тази нейна позиция противоречеше на убеждението ѝ, че разликата в материалното положение на двама души трябва да ги разделя, но в случая имаше привличане и сходство в характерите. Беше ѝ съвършено чужда мисълта, че хора, които познават Елинор, не биха оценили нейните качества.

Високото им мнение за Едуард Ферърс не бе подхранвано от никакви особени достойнства в личността или в начина му на общуване. Не беше красавец, пък и човек трябваше да се сближи с него, за да намери държанието му за наистина приятно. В интерес на истината той беше доста стеснителен, но след като преодолееше естествената си плахост, поведението му издаваше открито и любвеобилно сърце. Едуард умееше да вниква в нещата и тази негова проникновеност бе усъвършенствана от доброто му образование. Ала господин Ферърс бе лишен както от никакви особени дарби, така и от амбиции, с които да удовлетвори желанията на майка си и сестра си по отношение на себе си, тъй като те копнееха да го видят като човек с

положение, като някой — е, едва ли и те самите знаеха като какъв. В едно или друго отношение жадуваха да го видят като човек с високо обществено положение. Майка му искаше от него да прояви определени амбиции в областта на политиката, да го види като член на парламента или пък в светлината на един от силните на деня. Очакванията на мисис Джон Дашууд не се различаваха кой знае колко от тези на майка им, но междувременно, докато се сбъднат благословиите свише, тя би искала да го види в някое луксозно ландо. Величието на ландата не привличаше особено Едуард. Възжеленията му се свеждаха до семейно щастие в спокойствието на уединения живот. За негов късмет, той имаше и по-малък брат, който изглеждаше много по-обещаващ.

Едуард бе стоял вече няколко седмици, преди да ангажира до голяма степен вниманието на мисис Дашууд, тъй като до този момент тя изживяваше прекалено силна мъка и беше безразлична към заобикалящите я обстоятелства. Единственото, което бе успяла да забележи до този момент беше обстоятелството, че той е мълчалив и не натрапва присъствието си й това бе достатъчно, за да й се понрави. Младежът виждаше колко е нещастна и не пречеше на изживяването на скръбта й с нетактични разговори. За първи път мисис Дашууд бе призована да спре вниманието си върху него и евентуално да го одобри от една забележка на Елинор, която отбеляза колко различни са братът и сестрата. Тази разлика всъщност се оказа силен контраст, който определено бе в полза на брата й така поне майка й виждаше нещата.

— Съвсем достатъчно е, — каза мисис Дашууд, че той не прилича на Фани. Това означава, че е симпатичен във всяко едно отношение. Вече съм готова да го обикна.

— Мисля, че ще го харесаш, — каза Елинор, — ако го опознаеш по-добре.

— Да го харесам ли? — отговори майка й с усмивка. — Не познавам форма на харесване, която да е по-слаба от обичта.

— Би могла да го оцениш според качествата му.

— Досега не съм правила разлика между обичта и преценката на нечий качества.

Едва тогава мисис Дашууд си даде труд да го опознае по-добре. Бе толкова общителна, че скоро преодоля неговата сдържаност. Не след дълго успя да разкрие всичките му добродетели и убеждението,

че е влюбен в Елинол много й помогна да постигне това. Все пак бе убедена, че той действително е свестен човек, и дори тази негова ненатрапчивост, която влизаше в противоречие с всичките й представи за поведението на младите, престана да бъде безлична в мига, в който усети, че Едуард има добро сърце и обичлив характер.

Едва бе почувствала в държанието му известни симптоми на привързаност към Елинол и веднага реши, че става дума за сериозно влюбване, затова и започна да разглежда отношенията им в светлината на една скорошна женитба.

— Мила Мариан, след няколко месеца Елинол ще си устрои живота по нов начин, — каза тя. — Разбира се, че ще ни липсва, но поне ще бъде щастлива.

— О, мамо, как ще живеем без нея?

— Мило дете, едва ли в този случай може да се говори за раздяла. Ще живеем на няколко мили разстояние и цял живот можем да се виждаме поне по веднъж на ден. Ти ще имаш зет, който ще ти бъде като брат — истински брат, който ще те обича. Знам, че Едуард има добро сърце и високо го ценя за това. Изглеждаш ми тъжна, Мариан — нима не одобряваш избора на сестра си?

— Като че ли съм малко изненадана — каза Мариан. — Едуард е много симпатичен и аз съм силно привързана към него. И въпреки това, не е точно такъв, какъвто... е, нещо му липсва, с нищо не се различава от всички останали. Просто не е най-подходящият човек, който би могъл да се влюби искрено в сестра ми. В очите му няма дух, няма плам, който издава присъствието на доброта и остър ум. На всичко отгоре, мамо, опасявам се, че той просто няма вкус. Не може да се каже, че има отношение към музиката, а и макар да харесва много картините на Елинол, това не е харесване от страна на човек, който оценява тяхната стойност. Макар че често стои до нея докато тя рисува, съвсем ясно личи, че не разбира нищо от изкуство. Той й се възхищава като неин обожател, а не като човек, който си дава сметка за стойността на картините й. Тези две страни трябва да са слети в едно, за да се чувствам наистина удовлетворена. Не бих била щастлива с човек, чийто вкус не съответства на моя във всяко едно отношение. Той трябва да прониква във всичките ми чувства, да бъде влюбен в онези книги и в онзи вид музика, които обожавам и аз. О, мамо, ако знаеш как ни чете Едуард на глас тази вечер — монотонно и без

всякакъв плам! Много ми стана жал за сестра ми. Въпреки всичко тя го понесе с такова спокойствие, като че ли не го забеляза. Трябваше ми страшно усилие на волята, за да остана на мястото си. Да слушам тази красива поезия, която толкова пъти ме е подлудявала, рецитирана хладно и лишена от всякакво чувство, поднесена с такова равнодушие!

— Той положително би се справил много по-добре с някаква простичка и изчистена проза. И аз си помислих същото в този момент. Може би следващия път ще трябва да му дадете Каупър.

— Не, мамо, и това няма да свърши работа, ако той не се чувства вдъхновен от Каупър! Е, все пак трябва да признаем, че всеки има право на собствено мнение. Елинор не чувства нещата като мене и може би в това е причината да не им отделя дължимото внимание — ето защо е щастлива в неговата компания. Но ако аз бях влюбена в него и трябваше да слушам бездушния му тон — това просто би разбило сърцето ми. Колкото повече опознавам живота, мамичко, толкова по-силно се убеждавам, че никога няма да срещна мъжа, когото да обикна истински. Та аз искам толкова много! Той трябва да притежава всичките добродетели на Едуард и освен това външният му вид и обноските му трябва да допълват вътрешния му чар.

— Не забравяй, мила моя, че си на седемнайсет години. Прекалено рано ти е да се отчайваш, че няма да откриеш търсеното щастие. Защо трябва да имаш по-малко късмет от майка си? Моя мила Мариан, съдбата ти може да е по-различна от нейната само в едно-единствено отношение!

ГЛАВА 4

— Все пак жалко, Елинор, че Едуард не разбира нищо от живопис — каза Мариан.

— Не разбира от живопис ли? — отговори Елинор. — Защо мислиш така? Самият той не рисува наистина, но му доставя удоволствие да гледа как другите рисуват и спокойно мога да те уверя, че макар да не е имал възможност да се развие в това отношение, вроден вкус към живописиста никак не му липсва. Мисля, че ако бе взимал уроци, сега щеше да рисува добре. Едуард дотолкова не се доверява на собствените си преценки по въпросите на рисуването, че винаги споделя мнението си за някоя картина с огромно нежелание и все пак по природа притежава някакъв благоразумен и простичък усет, който обикновено го насочва по верния път.

Мариан не каза нищо повече по този въпрос, защото се страхуваше да не обиди сестра си, ала одобрението, за което Елинор говореше като за въодушевление при вида на чуждите картини, бе много далече от завладяващия екстаз, който според Мариан единствен би могъл да бъде израз на добър вкус. Макар и да бе вътрешно развеселена при мисълта, че сестра ѝ смесва толкова различни неща, не можеше да не се възхити от сляпото ѝ пристрастие към Едуард, което бе причината за такава елементарна грешка.

— Надявам се, че не го смяташ за съвсем лишен от вкус — продължи Елинор. — Наистина се надявам, че е така, тъй като виждам колко сърдечно се отнасяш към Едуард. Сигурна съм, че ако наистина го мислеше, никога не би могла да се държиш така.

Мариан не знаеше какво да отговори. В никакъв случай не би искала да нарани чувствата на сестра си и въпреки това ѝ бе невъзможно да каже нещо, в което не вярва. Накрая все пак каза:

— Не се обиждай, Елинор, ако мнението ми за него не е толкова ласкателно, колкото заслужават достойнствата му. Не съм имала толкова възможности като тебе да вникна дълбоко в по-фините естествени склонности на ума му, в предпочитанията и вкусовете му,

но високо ценя неговата доброта и чувствителност. Смятам, че има добро сърце и е наистина достоен човек.

— Сигурна съм, — усмихна се Елинор, — че и най-добрите му приятели не биха имали нищо против подобна оценка. Не разбирам как би могла да изразиш повече топлота, отколкото има в тези твои думи.

Мариан ликуваше вътрешно при мисълта колко лесно е да угодиш на сестра си.

— Мисля, че в добротата и чувствителността му, — продължи Елинор — не може да се съмнява никой, който се вижда с него достатъчно често и умее да го предразположи към открит разговор. Убежденията и достойнствата на разума му остават скрити единствено заради неговата свенливост, и именно тя е причината да е толкова мълчалив понякога. Познаваш го достатъчно, за да му отдадеш дължимото, тъй като Едуард е личност с неоспорима стойност. Що се отнася до по-фините естествени склонности на ума, както ги наричаш, поради определени обстоятелства ти действително не го познаваш по-добре от мен. Имали сме възможност да прекарваме дълго време заедно, докато ти и мама бяхте изцяло погълнати от най-висша обич и скръбта, която ни сполетя напоследък. Виждах го много често и успях да вникна в неговите чувства, да разбере какво мисли по определени въпроси на литературата и добрия вкус, затова, смея да твърдя, че като цяло той е начетен, изпитва изключително удоволствие от четенето на книги, има живо въображение, много е наблюдателен и точен в преценките си и притежава чист и изтънчен вкус. Колкото повече го опознава човек, толкова по-добре се разкриват неговите способности и нрав и самият той се откроява по-ясно като личност. Обноските му на пръв поглед не блестят с нищо и едва ли може да бъде наречен красавец, ако човек не обърне внимание на приветливото изражение на лицето му и погледа му, който изразява рядко срещана доброта. Мога да кажа, че сега, когато го познавам толкова добре, аз го възприемам като истински красавец — или почти красавец. Какво мислиш по този въпрос, Мариан?

— Ако в момента не го намирам красив, надявам се в най-скоро време да го видя като такъв, Елинор. Щом казваш, че трябва да го обичам като брат, не мога да видя някакъв недостатък във външния му вид така, както не виждам недостатъци в душата му.

При тези думи Елинор се стресна леко и дори съжали за топлотата, която бе проличала в мнението ѝ за него. Тя усещаше, че цени много високо Едуард. Надяваше се и той да има също толкова високо мнение за нея, но се нуждаеше от по-определени доказателства в това отношение, за да убеди Мариан, че взаимната им привързаност е много приятна за самата Елинор. Знаеше, че ако в даден момент Мариан и майка им измислеха нещо, което им харесва, още в следващия бяха готови да го приемат за реалност — за тях да желаят нещо беше равносилно да се надяват да се осъществи, а надеждата се превръщаше в очакване. Тя се опита да обясни на сестра си действителното състояние на нещата.

— Не отричам, — каза тя, — че имам високо мнение за него, че много го ценя, с една дума — че го харесвам.

Мариан избухна в негодувание:

— Била го ценяла! Харесвала го! Коравосърдечната Елинор! Даже още по-лошо от коравосърдечна! Та ти се срамуваш да покажеш някакво чувство! Ще напусна веднага стаята, ако повториш още веднъж тези думи.

Елинор не успя да се сдържи и се разсмя.

— Извинявай — каза тя, — не съм искала да те засегна, като говоря за чувствата си с такъв умерен тон. Можеш да смяташ, че те са по-силни от това, което казах. С една дума, смятай, че чувствата ми към него са такива, каквито той заслужава, а и подозирам — по-скоро, надявам се, че са оправдани и от неговата привързаност към мен, и казвам това без всякакво лекомислие или наивност. Имам достатъчно доказателства да вярвам, че той също държи на мен. Е, понякога се съмнявам мъничко и това не бива да те учудва, защото докато не вникна в чувствата му докрай, не ще мога да дам воля на собствените си чувства, само защото ми се иска да вярвам в нещо и затова трябва да го наричам с по-гръмки думи, отколкото е то за момента. Дълбоко в себе си не усещам никакво или почти никакво съмнение в това, че той ме харесва. Но освен с предпочитанията му има и други неща, с които човек трябва да се съобразява. Изобщо не може да се каже, че е независим. Не можем да знаем какво представлява майка му, но от това, което казва понякога Фани за нейното държание и мнения, не можем да си я представим като добър човек и вероятно много ще сгреша, ако не смятам, че самият Едуард не съзнава трудностите, които

тя би му създала в случай че пожелае да се ожени за момиче без зестра или високо обществено положение.

Мариан се стресна при мисълта, че във въображението си тя и майка ѝ до такава степен бяха надхвърлили действителността.

— А ти дори не си сгодена за него! — каза тя. — Въпреки всичко и това ще стане в най-скоро време. Все пак едно забавяне на нещата си има своите предимства — първо, няма да те загубя толкова скоро, и второ — Едуард ще има възможността да подобри вкуса си в областта на твоето любимо занимание, което е задължително условие за вашето бъдещо щастие. О, колко чудесно би било, ако твоята дарба го запали дотолкова, че самият той пожелае да се научи да рисува!

Елинор бе разкрила докрай своите чувства пред нея. Не можеше да си представи, че сестра ѝ ще започне да харесва Едуард така, както се надяваше да го заобича самата Мариан. На Едуард понякога наистина му липсваше плам, което, ако не се приеме като проява на равнодушие, би могло да означава нещо не по-малко обезкуражаващо. Ако допуснеше, че той изпитва някакви съмнения в чувствата ѝ, по всяка вероятност не би изразил нещо повече от леко безпокойство. По-сериозна пречка пред отношенията им беше всъщност неговата зависимост от майка му, която не му даваше възможност да се отдаде на своите чувства. Елинор знаеше, че в момента собствената му майка не му създаваше никакво усещане за дом и уют, нито пък даваше на сина си някакви надежди, че ще може да свие свое гнездо, ако не се придържа стриктно към великите ѝ планове за неговото бъдеще. За Елинор беше невъзможно да се чувства спокойна, след като знаеше всичко това. Далеч не разчиташе на неговата привързаност, която за майка му и за сестра му бе съвсем очевидна. Нещо повече, колкото по-дълго оставаха насаме, толкова по-несигурна ставаше тя в чувствата му, и дори имаше моменти, в които болезнено си даваше сметка, че тези негови чувства може да са проява единствено на чисто приятелство.

Каквито и да бяха причините за неговата сдържаност, все пак се оказаха напълно достатъчни да притеснят сестра му — когато подразбра за отношенията му с Елинор, Фани започна да се държи доста грубо към него, което, впрочем, бе напълно разбираемо. Не пропусна възможността да обиди свекърва си, като отвори дума за възлаганите върху Едуард надежди по отношение на неговото бъдеще,

както и за твърдото решение на госпожа Ферърс да ожени изгодно и двамата си сина, дори намекна за бедата, която ще сполети всяка млада дама, ако се опита да оплете Едуард.

Госпожа Дашууд не успя да се престори, че не разбира за какво става дума, нито пък направи никакви усилия да остане хладнокръвна. Тя дори не се постара да скрие презрението си и излезе веднага от стаята, твърдо решена, че нейната любима Елинор не заслужава подобни намеци и унижения въпреки всички неудобства, които би причинило едно внезапно отпътуване.

Такова състояние на духа я бе обзело, когато получи писмо със съвсем навременно предложение. Един неин роднина от Девъншир, човек заможен и с положение, — предлагаше неголяма къща при много изгодни условия. Джентълменът бе написал писмото лично, в приятелски тон и с намерението да ѝ помогне в търсенето на дом. Разбрал, че тя търси подслон, и макар предлаганото от него жилище да не бе повече от селска хижа, той я уверяваше, че ще направи всичко, което тя сметне за необходимо, ако условията ѝ харесат. Беше съвсем искрен в своята настоятелност и след като даваше някои подробности за къщата и градината, я канеше да му гостува с дъщерите си в Бартън Парк — неговото имение, откъдето щяха да отидат в Бартън Котидж. Двете къщи бяха близо, в една и съща енория, и щяха да решат какво трябва да се промени, за да стане жилището по-уютно. Нямахше търпение да я види удобно настанена и цялото писмо бе проникнато от толкова приятелски чувства, че не можеше да не я зарадва истински — и то в такъв момент, когато тя страдаше от студенината и безсърдечието на най-близките си роднини. Не ѝ бе необходим нито миг за допълнителна информация или за вземане на решение — решението се оформи в главата ѝ още докато четеше писмото. Само преди няколко часа едно така отдалечено от Съсекс място, каквото беше Бартън в Девъншир, щеше да бъде категорично отхвърлено въпреки всичките му достойнства, ала именно неговата отдалеченост сега се явяваше най-важното му предимство. Да живее далеч от Норланд за нея вече бе не мъчително, а желателно — то бе като божия благодат в сравнение с мъката да продължи гостуването си в дома на снаха си, пък и едно окончателно заминаване от любимия дом не би било така болезнено, както да живее в близост до него и дори да го посещава, докато такава жена е негова стопанка.

Госпожа Дашууд незабавно написа отговор до сър Джон Мидълтън, за да изрази своята признателност за любезността му и да му съобщи, че приема предложението. Едва тогава доста припряно показва на дъщерите си и двете писма, за да е сигурна, че ще одобрят намеренията ѝ още преди отговорът да е изпратен.

Елинор винаги бе смятала, че е по-разумно да отседнат недалеч от Норланд, вместо да остават у роднините си както досега. Тя обаче не можеше да противопостави такъв аргумент срещу намерението на майка ѝ да се преместят в Девъншир. Освен това, според описанието на сър Джон, къщата бе толкова непретенциозна и наемът — така необичайно нисък, че не можеше да оспорва нито едното, нито другото и въпреки че в представите ѝ това решение не съдържаше нищо привлекателно, нито пък ѝ се искаше да напусне околностите на Норланд, тя не се опита да разубеди майка си и така бе изпратено писмото, в което мисис Дашууд потвърждаваше своето съгласие с направеното предложение.

ГЛАВА 5

Едва бяха отнесли писмото ѝ и мисис Дашууд се отдаде на удоволствието да съобщи на заварения си син и жена му, че си е намерила къща и че ще престане да ги притеснява с присъствието си веднага, щом жилището бъде подготвено за обитаване. Новината доста ги изненада. Мисис Джон Дашууд не каза нищо, а съпругът ѝ вежливо изрази надежда, че сигурно няма да се преместят далеч от Норланд. Мисис Дашууд ги уведоми с огромно задоволство, че отива чак в Девъншир. Като чу тези думи, Едуард я изгледа сепнато и в тона му пролича, че е изненадан и засегнат, което не я ангажираше с никакво обяснение. Той повтори: „Девъншир! Наистина ли отивате там? Това е толкова далече! И в коя част на Девъншир?“ Тя му каза къде точно е мястото — на четири мили северно от Ексетър.

— Не е нещо повече от обикновена къща, — продължи тя, — но се надявам често да виждам там своите приятели. Лесно могат да се пристроят още една-две стаи и ако за приятелите ми едно такова далечно пътуване няма да е проблем, защо настаняването им да представлява трудност за мен?

В заключение тя отправи към мистър и мисис Джон Дашууд любезна покана да я посетят в Бартън. Още по-любезна бе поканата ѝ към Едуард. Макар че последният разговор със снаха ѝ бе причина за решението да не остане в Норланд повече, отколкото бе неизбежно, мисис Дашууд ни най-малко не бе повлияна в отношението си към Едуард, а такъв именно бе смисълът на снахата. Мисис Дашууд бе далеч от намерението да раздели Едуард от Елинор и с подчертаната любезност на отправената към него покана искаше да покаже на снаха си колко силно е нейното пренебрежение към изразеното от мисис Джон Дашууд неодобрение на идеята за подобна двойка.

Мистър Джон Дашууд непрекъснато повтаряше как съжелявал, че си е намерила къща така далече от Норланд и той не би имал възможността да ѝ бъде полезен при пренасянето на покъщнината. Тази мисъл наистина го притесняваше, защото бе свел обещанието

пред баща си именно до това, а сега изпълнението му се оказваше практически неосъществимо — покъщнината беше изпратена с речен транспорт. Тя се състоеше най-вече от покривки и спално бельо, сребърни сервизи, порцелан и книги, както и красивото пиано на Мариан. Мисис Джон Дашууд изпрати сандъците с въздишка — все не успяваше да потисне в себе си мъката, че въпреки нищожния доход на свежърва ѝ в сравнение с нейния собствен, тя притежаваше толкова красиви неща.

Мисис Дашууд нае къщата за една година. Тя беше мебелирана и можеше да влезе незабавно в нейно владение. Не възникнаха никакви проблеми както от нейна страна, така и от страна на наемодателя, и единственото, което още я задържаше в Норланд, бе подредбата на бъдещето ѝ домакинство и уреждането на някои въпроси, преди да потегли на запад — и тъй като тя бе доста активна по отношение на нещата, които я интересуват, всичко бе направено много бързо. Конете, останали от съпруга ѝ, бяха продадени скоро след смъртта му, и сега ѝ се предоставяше възможност да продаде и каретата. Тя се съгласи на тази продажба вслушвайки се в практичния съвет на най-голямата си дъщеря. Ако трябваше да следва собствените си желания, заради удобството на дъщерите си би задържала каретата, но все пак здравият разум на Елинор надделя. Според мъдрото решение именно на Елинор броят на прислугата бе сведен до трима души — две прислужници и един слуга, които не след дълго бяха избрани сред онези, които съставляваха част от домакинството им в Норланд.

Прислугата бе незабавно отпратена в Девъншир да приготви къщата за пристигането на господарката. Тъй като мисис Дашууд изобщо не познаваше лейди Мидълтън, все пак предпочете да се настани веднага в къщата и да не гостува в Бартън Парк. Освен това така безрезервно се уповаваше на описанието, което сър Джон Мидълтън бе дал на жилището, че не се нуждаеше от предварителен оглед, преди да се настани в него. Нетърпението ѝ да замине нарастваше и поради очевидното задоволство на снаха ѝ от перспективата за отпътуването им. Тя дори не се опита да прикрие това задоволство зад една твърде хладна покана да не бързат толкова със заминаването. Беше настанал удобен момент синът да изпълни обещанието, което бе поел към своя баща. След като при пристигането си в имението бе пренебрегнал изпълнението на това обещание,

заминаването на дамите му предоставяше удобен случай. Не след дълго обаче мисис Дашууд отхвърли всякакви надежди това да стане и като разбра накъде отива посоката на неговите приказки, се убеди, че подкрепата му не надхвърля издръжката на семейството през шестте месеца прекарани в Норланд след смъртта на баща им. Джон Дашууд толкова често се оплакваше по повод на домакинските разходи, които все растели и растели, както и от вечните домогвания до кесията му, на които бил подложен всеки с неговото положение в обществото, че приличаше по-скоро на човек, който сам се нуждае от пари, а не на такъв, който ги дава.

Само няколко седмици след първото писмо на сър Джон Мидълтън всичко в бъдещия им дом бе приготвено и мисис Дашууд и дъщерите ѝ вече можеха да предприемат своето пътешествие.

Много сълзи проляха те, докато си вземаха последно сбогом с любимите места. „Мили, мили Норланд! — повтаряше Мариан в навечерието на заминаването, изправена пред къщата по време на своята самотна разходка. Кога ли ще премине мъката ми по теб? Кога ще почувствам някое чуждо място като свой дом? О, дом на радостта! Разбираш ли какво чувствам сега, като те гледам оттук и откъдето никога вече няма да отправя поглед към теб! И вие, дървета — та аз познавам така добре всяко от вас! И след като аз си замина, вие ще си останете същите, не ще отроните нито едно мъртво листо, нито едно клонче не ще остане безмълвно, макар че ние няма да сме тук, за да ви съзерцаваме! Не, ще си останете същите, не ще съзнавате ни радостта, ни мъката, които причинявате, толкова безразлични към това, че други се разхождат под вашите сенки! Но кой ли ще остане тук да ви се радва?“

ГЛАВА 6

Дамите бяха обзети от дълбока тъга и първата част на пътуването им се стори неприятна и тягостна, ала към края у тях трепна интерес към околностите на бъдещия им дом и това им помогна да преодолеят носталгията. Видът на долината Бартън ги изпълни с радост. Мястото беше приятно, земята ѝ плодородна, а гледката предлагаше изобилие от гори и ливади. Докато стигне до тяхната къща, пътят лъкатушеше повече от миля. Спретнатата портичка водеше към малък двор отпред, целият обрасъл в зеленина.

Макар и малка къща, Бартън Котидж бе удобна и подредена и бе съвсем далеч от представата за селска хижа — сградата имаше правилна форма, покривът бе покрит с керемиди, капаците на прозорците не бяха боядисани в зелено, а и стените не бяха обвити в орлов нокът. Тясна пътечка водеше към къщата и оттам към градината зад нея. Дневната не беше по-голяма от шестнайсет квадратни фута и се простираше от двете страни на входа, а зад нея се намираха сервизните помещения и стълбите, водещи към горния етаж. Останалата част от къщата се състоеше от четири спални и две мансардни помещения. Къщата беше нова и в добро състояние. Е, в сравнение с Норланд наистина бе твърде малка и бедна, но щом влязоха вътре, сълзите, породени от спомена за предишния им дом, бързо пресъхнаха. Те се ободриха от радостта на слугите, че най-после ги виждат, а и всяка реши, че заради останалите е длъжна да изглежда щастлива. Беше началото на септември и времето бе чудесно за сезона, а това даваше определени предимства при срещата им с новото място — първите им впечатления бяха благоприятни и това ги предразположи да останат тук за по-дълго време.

Къщата бе разположена сред красива околност. Непосредствено зад нея се издигаха високи хълмове, недалеч от двете ѝ страни се виждаха по-ниски възвишения — някои бяха открити и затревени, а други бяха обрасли в гори и личеше, че там има обработваема земя. По-голямата част от село Бартън бе пръснато именно из тези хълмове и

от прозорците на къщата се разкриваше приятна гледка. Пейзажът откъм предната фасада беше чудесен — виждаше се цялата долина чак до земите отвъд нея, която завършваше с хълмовете зад къщата. Тази част, която се простираше между двата най-стръмни хълма, носеше друго име и се разклоняваше в различни посоки.

Мисис Дашууд бе доволна от размера и мебелировката на къщата като цяло, макар че доскорошният ѝ начин на живот налагаше като неизбежни някои промени, но за нея бе удоволствие да добави нещичко и да промени нещичко, пък и за момента разполагаше с достатъчно средства да удовлетвори вкуса си и да придаде по-голяма изисканост на жилището. Е, самата къща определено е твърде тясна за семейството, но за момента се чувстваме доста удобно, пък и сезонът не предразполага към по-сериозни подобрения. Напролет, може би, ще трябва да се помисли за известно дострояване, ако имам достатъчно средства — и аз вярвам, че така и ще стане. Двете гостни например са твърде тесни за такива компании от приятели, които се надявам да виждам често тук. Смятам да съединя коридора с едната от тях, а може би и с част от другата и да оставя в нея място за вход. Не е трудно да се пристроят нова дневна и още една спалня с мансарда отгоре, и тогава ще се получи наистина удобна малка къщичка. Ще ми се да поразкрася и стълбището, но човек не може да иска всичко наведнъж — макар че сигурно няма да е трудно да се направи малко по-широко. Първата ми работа напролет ще е да огледам как стоят нещата наоколо и да предвидя бъдещите подобрения.

Междувременно, докато се направеха съответните подобрения със спестеното от доход от петстотин лири годишно, и то направено от жена, която никога преди не бе спестявала, те проявиха достатъчно мъдрост да се задоволяват с къщата в настоящия ѝ вид. Всяка от тях се залови да подреди собствената си стая и да си създаде дом, като се постараете да намери най-удачното място за своите вещи и книги. Разопаковаха пианото на Мариан и го поставиха на най-подходящото за него място, а картините на Елинор окачиха по стените на гостната.

Скоро залисията им в подобни занимания бе прекъсната от посещението на техния хазяин, който пристигна още на другия ден след закуска. Той дойде да ги поздрави с добре дошли в Бартън и да им предложи от собствения си дом и градина всичко, от което в момента биха имали нужда. Сър Джон Мидълтън беше хубав мъж на възраст

около четиридесетте. Преди години им беше идвал на гости — още докато живееха в Станхил, но по онова време братовчедките му бяха много малки и не си го спомняха. На лицето му бе изписана доброта, а обноските му бяха проникнати от същото приятелско чувство, което се усещаше и в писмото му. По всичко личеше, че много се радва на тяхното пристигане и би бил истински щастлив, ако може да направи още нещо за тях. Той говори надълго и нашироко колко хубаво би било, ако между двете семейства се зароди приятелство и искрено настоя да вечерят в Бартън Парк докато се установят окончателно в новия си дом — и те не можеха да му се сърдят, макар че неговата настойчивост на моменти ставаше досадна. Сър Джон не проявяваше любезността си само на думи — само час след като си бе тръгнал, от дома му пристигна огромна кошница с плодове и зеленчуци, която още привечер бе последвана от друга — този път с дивеч. Той настояваше да изпращат и да получават писмата си с неговата поща и дамите не можеха да му откажат удоволствието да им изпраща вестника си всеки ден.

Лейди Мидълтън им изпрати учтиво послание, в което изразяваше намерението си да приеме мисис Дашууд веднага щом последната реши, че това не ще представлява неудобство и тъй като отговорът им бе съответно издържан в не по-малко любезен тон, нейна светлост се запозна с тях още на другия ден.

Разбира се, всички се вълнуваха и горяха от нетърпение да се запознаят с личността, от която до голяма степен зависеше до колко удобно ще се чувстват в Бартън. Елегантността на лейди Мидълтън определено създаде у тях благоприятни впечатления. Милейди бе на не повече от двацет и шест-седемгодишна, с правилни черти на лицето и стройна фигура, която се набиваше на очи, държеше се мило и притежаваше изящни обноски, които донякъде липсваха у съпруга ѝ. Все пак обноските ѝ само биха спечелили, ако в тях имаше нещо от неговата топлина и откритост, а и посещението ѝ все пак продължи достатъчно дълго, за да отнеме нещичко от първия ореол на тяхната възхита към нея — макар и с великолепно възпитание, тя не можа да прикрие обстоятелството, че е студена и сдържана и че няма какво да каже, освен някой и друг шаблонен въпрос или забележка.

Теми за разговор положително не им липсваха, тъй като сър Джон бе доста приказлив, а лейди Мидълтън — достатъчно

предвидлива, за да прояви известна мъдрост и да доведе най-голямото си дете — едно чудесно мъничко момче на около шест години, което като тема на разговор определено бе много подходящо за дами, изпаднали в неловко положение — те го питаха как се казва и на колко години е, изразяваха възхитата си от неговата красота, задаваха му куп въпроси, на които вместо него отговаряше майка му, докато то се разхождаше наоколо с наведена глава — за голямо учудване на нейна светлост, която не разбираше защо детето се притеснява така пред непознати, след като вдига такава врява у дома. При всяко официално посещение трябва да се води по едно дете — най-вече като тема за разговор. В нашия случай например им трябваша най-малко десет минути, за да решат на кого повече прилича детето — на бащата или на майката, и в какво точно и разбира се, всички изказваха различни мнения и всеки бе смаян от мнението на другия.

Семейство Дашууд скоро имаха възможността да разискват върху теми, които засягаха и другите деца, тъй като сър Джон отказа да си тръгне, без да се сдобие с обещанието на дамите, че на следващия ден ще обядват в Бартън Парк.

ГЛАВА 7

Бартън Парк се намираше на около половин миля разстояние. При влизане в долината дамите бяха минали близо до имението, но от собствения си дом не можеха да го видят, тъй като бе скрито от висок хълм. Къщата беше красива и просторна и семейство Мидълтън живееха в нея с подobaваща елeгантност и гостолубие. Гостоприемството беше приоритет на сър Джон, а елeгантността — на неговата съпруга. Рядко оставаха без отседнали в къщата приятели и имаха повече гости от всеки друг в околността. Това бе необходимо за доброто самочувствие и на двамата, защото въпреки разликата в нрава и обноските, вътрешно много си приличаха по липсата на каквито и да било способности и интереси, а това силно стесняваше обсега на заниманията им, които бяха ограничени в много тесен обхват извън светските задължения. Сър Джон беше спортна натура, а лейди Мидълтън гледаше децата си. Той бе зает най-вече с лов и стрелба, а тя с глезене и това бе единственото, на което беше способна. Милейди можеше да ги разглезва през цялата година, докато сър Джон се отдаваше на любимото си занимание само през половината. Непрекъснатите ангажименти в имението и извън него обаче допълваха всичко, което не достигаше на природата и образованието им, поддържаха доброто настроение на сър Джон и даваха възможност на неговата съпруга да упражнява маниерите и доброто си възпитание.

Лейди Мидълтън се бе специализирала най-вече в постигане на изящество на масата за вечеря и в подредбата на своето домакинство — този вид суета ѝ доставяше огромно удоволствие при всички устройвани от тях събирания. Все пак удоволствието на сър Джон от общуването с хора бе много по-земно — беше му приятно да приема в къщата си повече младежи, отколкото тя можеше да побере, и колкото по-шумни бяха гостите, толкова по-щастлив се чувстваше стопанинът. Сър Джон беше дар божи за всички млади хора в околността, тъй като през лятото бе неизменният домакин на градински увеселения с пиле и студена шунка, а през зимата баловете в дома му бяха достатъчно на

брой за всяка млада дама, която не страда от неутолимите апетити за танцуване, присъщ на девойките под петнайсетгодишна възраст.

Той винаги бе приемал с радост пристигането на ново семейство и сега бе очарован във всяко едно отношение от обитателите на къщата, която бе предложил. Госпожици Дашууд бяха млади, хубави и непосредствени. Само непосредствеността би стигнала за доброто му мнение, защото липсата на превземки у една хубавица е единственият недостатък, който пречи умът ѝ да е така обаятелен като външността. Дружелюбен по природа, сър Джон пое с радост новите обитатели и грижата за тях, тъй като преди невинаги бе случвал на толкова симпатични квартиранти. Ласкавото отношение към братовчедките доставяше неподправено удоволствие на доброто му сърце, а настаняването на семейство, което се състои само от дами пък задоволяваше рицарското му чувство — към мъжете можеше да изпитва уважение само ако и те бяха рицари като него и въпреки това невинаги е желателно да насърчаваш склонностите им в това отношение, като ги пуснеш да живеят в къща до собственото си имение.

Сър Джон посрещна мисис Дашууд и дъщерите ѝ още на прага и ги поздрави с непресторена искреност, а и докато ги въвеждаше в хола, изрази многословно своята загриженост пред младите дами, за която бе споменал и предния ден, а именно — че не може да ги запознае с някои интересни млади господа. Засега в къщата имаше само един джентълмен, освен самия сър Джон — негов приятел, който му гостуваше в Бартън Парк и който не бе нито много млад, нито пък особено жизнерадостен. Сър Джон се надяваше дамите да го извинят за малобройната компания и ги увери, че повече няма да допусне такова нещо. Същата сутрин се бе отбил в няколко семейства с покана да му гостуват, но както обикновено става при пълнолуние, всички имаха някакви ангажменти. За щастие само преди час в Бартън бе пристигнала майката на лейди Мидълтън и той се надяваше, че дамите няма да скучаят, тъй като тя бе много приятна и весела жена. Младите дами и майка им изразиха задоволството си от срещата с двама нови за тях хора и казаха, че за сега не се нуждаят от други запознанства.

Мисис Дженингс — майката на лейди Мидълтън, беше весела, добродушна и пълничка жена, изглеждаше напълно щастлива, не спираше да говори и дори им се стори малко недодялана. Знаеше

множество вицове, често избухваше в смях и още преди вечеря успя да изприказва куп остроумия на тема съпрузи и любовници, като изрази надежда, че те не са оставили любимите си след себе си в Съсекс. Дори се престори, че е забелязала момичетата да се изчервяват, което съвсем не беше така. Мариан се подразни от тези думи заради сестра си и погледна към Елинор, с цел да разбере как тя приема подобни атаки и в погледа ѝ Елинор прочете толкова дълбока загриженост, че от това я заболя много повече, отколкото от безвкусните задявки на мисис Дженингс.

Разликата между сър Джон и приятеля му полковник Брандън изглеждаше не по-малко шокираща от тази между лейди Мидълтън и съпруга ѝ или пък от разликата между лейди Мидълтън и майка ѝ. Полковникът беше мрачен и мълчалив човек. Въпреки че според Маргарет и Мариан приличаше на заклет стар ерген — беше прехвърлил тридесет и пет, на външен вид съвсем не изглеждаше зле — не беше красавец, но по лицето му се четеше, че е чувствителен и деликатен, а от обноските му лъхаше държанието на джентълмен.

Семейство Дашууд не сметна никой от присъстващите в компанията за особено подходящ за тях, но лейди Мидълтън определено бе толкова отблъскваща със своята вялост и студенина, че в сравнение с тях мрачността на полковника и дори шумната лекомисленост на сър Джон и мисис Дженингс изглеждаха забавни. Милейди прояви известни признаци на удоволствие единствено при вида на шумните си деца, които дойдоха при тях след вечеря и които я мъкнеха насам-натам, дърпаха я за роклята и сложиха точка на всякакви разговори, освен на тези, които се отнасяха до самите тях.

След като научиха колко музикална е Мариан, вечерта я помолиха да им посвири. Пианото бе отворено и всички се настроиха да бъдат омагьосани, а Мариан, която пееше много хубаво, изпълни по тяхна молба повечето от песните в партитурите на лейди Мидълтън, които дамата бе донесла след женитбата си и по всичко личеше, че не бяха отваряни оттогава насам — нейна светлост беше отпразнувала бракосъчетанието си чрез отказ от музиката, макар че, според майка ѝ, свиреше изключително добре, а според самата милейди музиката бе нейно любимо удоволствие.

Всички оцениха високо изпълнението на Мариан. В края на всяка песен сър Джон изразяваше одобрението си толкова шумно,

колкото бе шумен и по време на самото изпълнение. Лейди Мидълтън често му правеше забележки и като се чудеше как е възможно някой, макар и за миг да отклони вниманието си от музиката и молеше Мариан да изпълни някоя песен, която бе изпълнена току-що. Само полковник Брандън не припадеше от възторг. Единственият му комплимент бе неговото внимание и тя почувства уважение към него най-вече защото се разграничаваше от демонстрираната от всички останали проява на лош вкус. Удоволствието на полковника от музиката, макар и несъизмеримо с онзи екстаз, който чувстваше самата тя, бе достойно за уважение, за разлика от ужасната липса на чувствителност у другите, и Мариан бе достатъчно трезвомислеща да отсъди, че дори един тридесет и пет годишен мъж би могъл да изпитва силни чувства и удоволствия от изящен характер. Сега вече бе предразположена да прояви определена търпимост към напредналата възраст на полковника — е, все пак да се остарее е човешко, нали?

ГЛАВА 8

Мисис Дженингс беше вдовица, при това добре осигурена от наследството на мъжа си. Имаше само две дъщери и бе доживяла да ги види прилично задомени, така че не ѝ оставаше нищо друго, освен да изпожени целия свят. Вдовицата действаше с всички сили за постигането на тази цел, енергично и ревностно, като не пропускаше и най-малката възможност да изфабрикува някой план за женитба между младежите около себе си. Беше забележително чевръста при откриването на взаимни симпатии, изпитваше огромно удоволствие да гъделичка суетата на някоя девойка и да я гледа как се изчервява, като ѝ намекне за властта ѝ върху определен господин. Не мина много време след пристигането ѝ в Бартън и благодарение на тази си изострена способност за наблюдение тя решително провъзгласи, че полковник Брандън е влюбен до уши в Мариан Дашууд. Тя заподозря това още първата вечер, когато ги видя заедно и сериозни основания за това ѝ даде наблюдението на начина, по който той слушаше изпълнението на девойката, а когато семейство Мидълтън им върнаха визитата и вечеряха у Дашууд, той продължи да я слуша по същия начин и подозренията ѝ се потвърдиха. Нямаше начин да се лъже в тези неща — сега вече мисис Дженингс беше съвсем сигурна. От тях щеше да стане чудесна двойка, защото той беше богат, а тя — хубава. Старата дама изгаряше от нетърпение да ожени полковника още от времето, когато сър Джон ги запозна, и същото нетърпение я обхващаше всеки път, когато видеше някое красиво момиче.

За нея самата ползата от това съвсем не беше малка, тъй като я вдъхновяваше за безкрайни закачки и с двамата млади. В Бартън Парк подмяташе шегите си пред полковника, а в къщата — пред Мариан. По всичко личеше, че полковникът не ѝ обръща никакво внимание, защото считаше, че задявките ѝ засягат само него, но при Мариан нещата стояха различно. В началото тя просто не ги разбираше, а когато най-после се досети за какво става дума, първо не знаеше дали да не се изсмее на подобна нелепост или да я укори за проявената

безочливост, тъй като според Мариан това беше проява на нетактичност към преклонната възраст на полковника и към положението му на заклет стар ерген.

Мисис Дашууд, която, за разлика от младежките илюзии на дъщеря си не можеше да смята за престарял мъж, с пет години по-млад от самата нея, веднъж се престаши и реши да оправдае мисис Дженингс в приписваната ѝ склонност да се подиграва на годините на полковника.

— Но, мамо, не можеш да отречеш, че подобно обвинение е просто нелепо, макар че сигурно не е направено със зъл умисъл. Е, полковникът е по-млад от мисис Дженингс, разбира се, но е достатъчно стар, за да ми бъде баща, и ако някога е имал достатъчно жизненост да се влюби, сега отдавна е преживял способността да изпитва подобни чувства. Та това е просто смешно! Кога един мъж може да се смята в безопасност срещу любовта, ако старческата възраст и немощ не му дадат тази възможност?

— Немощ! — каза Елиноор — Ти наричаш полковника „немощен“? Много добре разбирам защо ти се вижда толкова възрастен в сравнение с мама, но едва ли се заблуждаваш, че краката му треперят.

— Не чу ли как се оплакваше от ревматизъм? И не е ли ревматизмът най-често срещаният признак за немощ в заника на живота?

— Мило дете, — засмя се майка ѝ, — с подобен начин на мислене сигурно живееш в непрекъснат ужас от мисълта за моята разруха и сигурно приемаш за чудо, че животът ми се е проточил до преклонната възраст от четиридесет години.

— Не си справедлива към мен, мамо. Зная, че полковник Брандън не е толкова стар, та приятелите му да съзнават опасността, че по силата на природните закони може да го загубят. Би могъл да живее и двайсет години още. Но трийсет и петгодишната възраст няма нищо общо с възрастта за женене.

— По-вероятно е, когато става дума за женене, да нямат нищо общо трийсет и петте и седемнайсетте — каза Елиноор. — Но ако си неомъжена и на двайсет и седем, не мисля, че ще имаш нещо против да се омъжиш за него.

— Една жена на двайсет и седем — каза Мариан, след като поразмисли, — не може да се надява, че някога отново ще може да вдъхне любов или пък самата тя да се влюби и ако доходите ѝ са ниски, а къщата — неудобна, за да постигне сигурността и положението на съпруга, би могла да се примири с положението на болногледачка например. Няма нищо неудобно, ако той се ожени за такава жена. Ще бъде договор от взаимна изгода и за двете страни, и всички ще бъдат доволни. Друг е въпросът, че според мене това не е никакъв брак, а търговска сделка, при която всяка от страните се стреми да се облагодетелства за сметка на другата.

— Знам, Мариан, невъзможно е човек да те убеди — отговори Елинор, — че жена на двайсет и седем може да изпитва към тридесет и петгодишен мъж толкова близко до любовта чувство, та да пожелае да свърже живота си с неговия. Но определено протестирам срещу това, че ти обричаш полковника и бъдещата му съпруга на затвор между четирите стени на болничната стая, само защото вчера (а денят беше влажен и студен) той се пооплака от лека болка в рамото.

— Но той приказваше нещо за фланелени жилетки, — каза Мариан, — а за мен това е неизменно свързано с болезки, схващане, ревматизъм и какви ли не други болести, които сполетяват старостта и немоцта.

— Едва ли би го презирала толкова, ако той имаше висока температура например. Признай си, Мариан, нима за теб няма нищо интригуващо в пламналите страни, трескавия поглед и ускорения пулс на една настинка?

Малко след като Елинор излезе от стаята, Мариан се обади:

— Като стана дума за болести, мамо, искам да ти кажа нещо, което не мога да скрия от тебе. Сигурна съм, че Едуард Ферърс не е добре. Тук сме вече от две седмици, а него никакъв го няма. Такова странно закъснение не може да се обясни по никакъв друг начин, освен с болест. Какво друго би могло да го задържи в Норланд?

— Защо мислиш, че той ще дойде толкова скоро? — каза мисис Дашууд. — Аз не съм на такова мнение. Тъкмо напротив, ако има нещо, което да ме притеснява в това отношение е мисълта, че той по-скоро не е приел поканата ми с кой знае какво удоволствие и готовност да дойде в Бартън. Дали Елинор го очаква вече?

— Не съм споменавала нищо пред нея, но сигурно го чака.

— Мисля, че грешиш, защото като ѝ казвах вчера да добавим едно мансардно помещение над свободната стая, тя рече, че няма защо да бързаме толкова, защото няма вероятност стаята скоро да ни потрябва.

— Колко странно! Какво може да означава това? Но цялото им поведение е толкова непредвидимо! И колко сдържано и хладно се сбогуваха! Като си вземаше довиждане, отношението на Едуард към нея не беше по-различно от отношението му към мен — сякаш наш обичан брат ни пожелава всичко най-хубаво. Последната сутрин нарочно ги оставих два пъти насаме, и всеки път той неизвестно защо излизаше от стаята веднага след мен. А и като оставяше Норланд и Едуард, тя изобщо не плака като мене, дори и тогава самообладанието ѝ не ѝ изневери. Дали чувства мъка или носталгия? Дали понякога се опитва да остане сама и дали в присъствието на други не чувства раздражение и неудовлетвореност?

ГЛАВА 9

Семейство Дашууд се чувстваше вече доста удобно в Бартън. Къщата, градината и околностите им бяха станали близки и сега за първи път след смъртта на бащата си момичетата си позволиха да се отдадат на обичайните си занимания, които бяха придавали на Норланд половината от неговото очарование — при това вършеха всичко с още по-голямо удоволствие, отколкото в предишния си дом. През първите две седмици сър Джон Мидълтън се отбиваше всеки ден и тъй като не знаеше какво да прави вкъщи, виждаше му се много чудно, че те са все заети.

Освен посетители от Бартън Парк не им идваха много гости, въпреки настойчивите подканяния на сър Джон да общуват повече със съседите си и въпреки непрекъснатите му уверения, че каретата му е винаги на тяхно разположение, независимият дух на мисис Дашууд взе връх над желанието ѝ да осигури компания за дъщерите си и тя не искаше да гостува на никой, ако до къщата му не можеше да се стигне пеша. Имаше само няколко такива семейства и не всички бяха подходящи за тях. По време на една от първите си разходки из околността момичетата бяха открили една старинна и внушаваща респект сграда. Откриха я на около миля и половина от къщата, докато вървяха из тясната лъкатушна долина Аленхъм, която излизаше от долината Бартън. Старинното имение им напомняше за Норланд, това ги заинтригува и събуди у тях желание да разберат нещо повече за него. След като поразпитаха тук-там обаче научиха, че собственицата е добродушна възрастна дама, която за съжаление бе твърде немощна, не общува с никого и не излиза от дома си.

Из цялата околност имаше много красиви пътеки. От почти всички прозорци на къщата се виждаха високи затревени хълмове и те ги мамеха с върховната наслада на гледката, която се разкриваше от върховете. Това беше приятно разнообразие в дни, когато разкаляната долина в подножието скриваше нейните красоти. Към един от тези хълмове именно се запътиха Мариан и Маргарет една паметна утрин,

привлечени от слънчевите проблясъци по иначе забуленото небе и неспособни да понасят повече принудителния затвор, наложен им от няколкодневните неспирни валежи. Времето не можа да изкуши другите две дами и те предпочетоха да останат вкъщи при своите книги и картини, въпреки уверенията на Мариан, че времето ще се задържи и че заплашителните облаци над техните хълмове ще се разнесат. Двете момичета тръгнаха заедно на път.

Заизкачваха се бодро по хълма и се радваха на синьото небе всеки път, когато то се покажеше иззад облаците. Дожаляваше им за Елинор и майка им, че не могат да изпитат великолепното усещане, породено от живителните ласки по лицата им, с които ги даряваха поривите на югозападния вятър.

— Нима може да има по-голямо блаженство от това? — каза Мариан. — Маргарет, хайде да се поразходим наоколо поне два часа!

Маргарет се съгласи и още двайсетина минути продължиха да вървят срещу вятъра, като посрещаха със смях и наслада неговите пориви. Изведнъж облаците над главите им се скупчиха и камшиците на пороя ги зашибаха право в лицето. Изненадани и разочаровани, въпреки нежеланието си те трябваше да се връщат, защото най-близкият подслон беше собствената им къща. Все пак им оставаше утехата, че могат да пренебрегнат приличието и да потичат с всичка сила надолу по стръмния хълм до градинската порта, постъпка, породена от крайна необходимост.

Момичетата побягнаха. В началото Мариан тичаше по-бързо от сестра си, но стъпи накриво и внезапно падна на земята, а Маргарет, която не успя да се спре отведнъж, за да ѝ помогне, неволно прелетя покрай нея и стигна до подножието на хълма без всякакви произшествия.

Когато Мариан падна, наблизо минаваше мъж с пушка, придружен от два пойнтера. Той остави оръжието и се притече на помощ. Момичето бе успяло да се изправи, но глезенът ѝ бе изкълчен и не можеше да стъпи на крака си. Джентълменът предложи услугите си, но като се досети, че скромността ѝ не би приела нещо, което самата ситуация налагаше, той бързо я взе на ръце и я понесе надолу по хълма. Маргарет бе оставила градинската врата отворена и той мина през нея и внесе момичето в къщата, в която другата сестра току-що бе влязла.

Господинът не пусна Мариан, докато не я настани удобно на един стол в салона.

Когато двамата се появиха, Елинор и майка ѝ се изправиха изненадано и приковаха в него погледи, в които се четеше едновременно нескрито удивление и тайна възхита от външността му. Той се извини, че е нахълтал така в дома им, и разказа какво го е накарало да направи това — начинът, по който говореше, излъчваше такава искреност и изящество, че гласът и изражението на лицето го правеха още по-очарователен, а той без друго беше хубав мъж. Ако беше стар, грозен и недодялан, мисис Дашууд също щеше да изрази любезно своята благодарност за този жест на внимание към детето ѝ, но сега, освен от майчински чувства, бе обхваната и от определен интерес, предизвикан от младостта, красотата и изящството на непознатия.

Тя не преставаше да реди думи на благодарност, а когато го покани да седне, в отношението ѝ се почувства една особено характерна за нея сладост. Непознатият отклони поканата с извинението, че е мокър и мръсен. Тогава мисис Дашууд го помоли да се представи, за да знаят на кого дължат своята благодарност. Той отговори, че се казва Уилъби и в момента живее в Аленхъм, а на следващия ден се надява на честта да може да се отбие отново, за да се осведоми за здравето на мис Дашууд. Въпросната чест му беше оказана с голяма охота и той си тръгна в проливния дъжд — нещо, което още повече засили интереса им към неговата особа.

Мъжествената му хубост и необикновеното изящество на обноските му веднага станаха обект на всеобща възхита, а кавалерският му жест към Мариан я направи прицел на закачки и смях, в който, благодарение на външността на джентълмена, се долавяше и една по-особена нотка. Самата Мариан не бе успяла да го разгледа добре, тъй като още в мига, когато я бе взел на ръце, тя бе обхваната от такова смущение, че бузите и пламнаха в тъмночервено и тя не посмя да го погледне открито дори и след като влязоха в къщата. Все пак бе успяла да го види достатъчно добре, за да се присъедини към всеобщия хор на възхита, и то с онзи ентусиазъм, който винаги красеше високата ѝ оценка за нещо или някого. Във въображението си Мариан винаги бе придавала на героя от някой любим разказ подобен външен вид и излъчване, а това, че я внесе на ръце в къщата без

излишни формалности, говореше за бързина на мисълта, от която постъпката му ѝ допаднаше още повече. Бе заинтригувана от всяко свързано с него обстоятелство. Имаше хубаво име, живееше в тяхното любимо селце, и не след дълго тя откри, че от мъжкото облекло най-красив определено е ловният костюм. Въображението ѝ се развихри, тя се отдаде на приятни размишления и скоро болката от изкълчения глезен бе забравена.

През следващия промеждутък от хубаво време на другата сутрин у тях се отби сър Джон. Разказаха му за произшествието с Мариан и нетърпеливо го попитаха дали познава господин на име Уилъби от Аленхъм.

— Уилъби! — извика сър Джон, — какво, той е дошъл вече! Та това е чудесна новина. Ще отида утре дотам и ще го поканя на вечеря в четвъртък.

— Значи го познавате? — каза мисис Дашууд.

— Дали го познавам! И още как! Ами че той всяка година прескача насам.

— И какъв е този младеж?

— Най-доброто момче на света, уверявам ви. Много свестен, симпатяга, а и в цяла Англия няма по-смел ездач от него.

— И това е всичко, което можете да кажете за него? — извика Мариан с негодувание. — Какво представлява той, ако човек го опознае отблизо? С какво се занимава, какъв е по характер, има ли някакви заложи?

Сър Джон беше доста озадачен.

— Бога ми, — каза той, — не знам кой знае колко за тези неща. Но е приятен, добродушен млад човек и освен това има най-сладката черна пойнтерка, която съм виждал. Тя беше ли с него днес?

Мариан не можа да удовлетвори любопитството му относно цвета на кучето така, както и той не успя да удовлетвори нейното по отношение на нюансите в характера на мистър Уилъби.

— Но кой все пак е той? — попита Елинор. — Откъде е? Има ли къща в Аленхъм?

На този въпрос сър Джон можеше да отговори по-определено — мистър Уилъби нямаше собственост в околността и живееше тук само когато идваше на гости на старата дама от Ален Корт, която бе негова родственица, а той — нейн наследник, и накрая добави: „Да, да, струва

си да го хванете, мис Дашууд — освен това той има едно хубаво малко име в Съмърсетшир и ако бях на ваше място, не бих го оставил на по-малката си сестра въпреки цялото това прекеждие по баира. Мис Мариан не може да очаква, че всички мъже ще бъдат нейни. И ако не внимава, Брандън ще започне да ревнува.“

— Не мисля, — каза мисис Дашууд и се усмихна добродушно, — че мистър Уилъби ще попадне в примките на някоя от моите дъщери в опит да бъде хванат, както се изразявате вие. Те не са възпитавани в подобни неща. Независимо дали е богат или не, при нас всеки мъж може да се чувства в пълна безопасност. Все пак от това, което казвате за него, съм доволна, че е достоен младеж и че е добре да бъде сред нашите познати.

— Уверявам ви, че наистина е добро момче, — повтори сър Джон. — Миналата Коледа в Бартън Парк имахме малка вечеринка и той танцува от осем вечерта до четири сутринта, без да седне дори за миг.

— Нима? — извика Мариан с блеснал поглед. — И танцуваше изящно и с плам, така ли?

— Да, в осем часа вече беше на коня за лов на дивеч.

— Е, това вече ми харесва, точно такъв трябва да бъде един млад мъж. Каквито и занимания да има, трябва да бъде неуморим и да влага в тях жар.

— Работата е ясна, — каза сър Джон, — съвсем ясна. Значи, ще го вземете на прицел и няма да се сетите повече за горкия Брандън.

— Това е израз — каза Мариан меко, — който особено силно ненавиждам. Отвращава ме всяка шаблонна фраза, която претендира за остроумие, а „да вземеш някого на мушката“ и „да направиш завоевание“ са ми най-противни от всички. В тях се съдържа груб намек, който говори за тесногърдие и ако някога са били смятани за духовити, времето отдавна е убило цялото им остроумие.

Сър Джон не успя да схване смисъла на тази забележка, но се разсмя гръмко, сякаш наистина го е разбрал, и отговори:

— А, смея да кажа, че по един или друг начин ще имате достатъчно завоевания. Горкият Брандън! Без друго си беше пренебрегнат, макар че ви казвам, струва си да го хванете на мушката, въпреки онова падане и кълчене на глезени.

ГЛАВА 10

„Спасителят на Мариан“, както Маргарет наричаше Уилъби, с повече изящество, отколкото точност, се отби в къщата рано на другата сутрин, за да се осведоми за здравето на Мариан. Мисис Дашууд го прие с извънмерна учтивост — с любезност, продиктувана от собствената ѝ признателност и от онова, което бяха научили от сър Джон, затова по време на посещението всичко, което правеха, имаше за цел да го убеди в интелекта, изящството, взаимната привързаност и домашния уют на семейството, с което се бе запознал благодарение на злополуката. Не му бе необходим повторен разговор с тях, за да се убеди в тяхната обаятелност.

Мис Дашууд имаше нежно лице с правилни черти и забележително хубава фигура. Мариан беше още по-красива. Фигурата ѝ, макар и не тъй съвършена като тази на Елинор, която имаше предимството на по-високия ръст, беше много по-впечатляваща, лицето ѝ беше мило и когато, в тон с обичайните за времето учтивости, хората я наричаха красива, това не бе така далече от истината, както обикновено. Кожата ѝ беше смугла, но притежаваше прозрачност, от която лицето ѝ светеше, чертите ѝ бяха хубави, усмивката ѝ пленителна и сладка, а в тъмните ѝ очи гореше жизненост, дух и плам, които човек не можеше да не съзре и да не изпита приятни чувства. В самото начало Уилъби не беше видял всичко това у нея, защото тя беше твърде смутена от помощта му. Ала по-късно, когато Мариан дойде на себе си и освен съвършеното възпитание на джентълмен видя в него един открит и жизнерадостен характер, и особено това, че е страстен поклонник на музиката и танците, в погледа ѝ пролича колко го харесва и това го накара до края на гостуването да разговаря най-вече с нея.

Трябваше да спомене само едно от любимите ѝ занимания, за да я предразположи към разговор. Тя не можеше да остане равнодушна при такива теми, нито пък да прояви сдържаност или стеснителност. Дватама бързо откриха общата си обич към танците и музиката, както

и обстоятелството, че тази обич се дължи на еднаквите им вкусове в областта и на двете неща. Това насърчи всеки от тях да вникне по-дълбоко в мнението на другия и Мариан го заразително за литературните му предпочитания. Любителите ѝ автори бяха споменати и цитирани с толкова завладяваща наслада, че един двамайсет и пет годишен мъж би бил наистина лишен от всякаква чувствителност, ако не стане още на минутата поклонник на съвършенството на техните творби дори и преди да не им е обръщал необходимото внимание. Приликата във вкусовете им бе наистина поразителна. Всеки един от двамата се прекланяше пред книгите, които обожаваше и другия, сведоха възхитата си до едни и същи пасажки и дори ако тук-там откриеха някаква разлика или противоречие, то мигновено биваше изгладено от силата на нейните аргументи и най-вече — от блясъка в очите ѝ. Уилъби се съгласяваше с всичките ѝ съждения, поддаваше се на силата на нейния възторг и още преди края на посещението му двамата си бърбеха с интимността на отдавнашни познати.

— Е, Мариан, — каза сестра ѝ малко след като той си тръгна, — мисля, че за една сутрин се справи изключително добре. Разбра какво мисли мистър Уилъби по всички важни за тебе въпроси. Знаеш какво е мнението му за Скот и за Каупър, сигурна си, че цени красотата на произведенията им както си му е редът, и имаш всички основания да смяташ, че се възхищава от Поуп в рамките на приличието. Но как ще продължи вашето познанство по-нататък, след като сте разисквали в такива подробности всички възможни теми за разговор? Не след дълго те ще бъдат изчерпани. Още една среща ще бъде предостатъчна да уточниш какво е усещането му за красотата в живописата и мнението му за повторните бракове, и като се свършат всичките ти въпроси...

— Елинор, — извика сестра ѝ, — нима това е честно от твоя страна? Много добре знаеш какво искам да кажа. Държах се прекалено свободно и леко, бях твърде чистосърдечна и се чувствах щастлива, и сега излиза, че съм съгрешила срещу общоприетите норми на благоприличие! Там, където е трябвало да се покажа сдържана, равнодушна, скучна и лицемерна, аз съм проявила искреност и плам! Нима идеите ми са толкова безплодни? Можех да си спестя подобен упрек, ако се бях обаждала веднъж на десет минути и бях разговаряла само за времето и състоянието на пътищата!

— Мила моя, — намеси се майка ѝ, — не се сърди на Елинор, тя просто се шегува. Самата аз бих я смъррила, ако действително искаше да ти развали удоволствието от разговора с нашия нов приятел. — При тези думи Мариан видимо омекна.

От своя страна Уилъби даваше ясно да се разбере колко приятно му е да общува с новите си познати и че определено би искал приятелството им да се задълбочи. Идваше у тях всеки ден. Отначало повод за гостуванията беше желанието му да се осведоми за здравето на Мариан, но с всеки изминат ден топлотата на гостоприемството им растеше и с времето този повод отпадна, още повече че момичето бързо се възстановяваше. Трябваше да стои вкъщи няколко дни и никога преди подобно принудително ограничение не ѝ се бе виждало толкова приятно. Уилъби беше щедро дарен от природата с разностранни интереси, живо въображение и жизнерадостен дух, а държанието му беше приятно и открито. Бе създаден сякаш нарочно да покори сърцето на Мариан, защото с всичките си достойнства представляваше не само обаятелна личност, но в него се долавяше и един пламенен ум, който бе стимулиран и вдъхновяван от идеите на Мариан и това можеше само да засили чувствата ѝ към него.

Постепенно компанията му се превърна в най-голямото ѝ удоволствие. Заедно четяха, пееха и разговаряха. Той имаше сериозни музикални заложби, а когато четеше, в гласа му се долавяха чувственост и плам, които така липсваха на бедния Едуард.

Също като Мариан и мисис Дашууд го намираще за съвършен, а единственото, което осъждаше в него Елинор, бе склонността му, също като сестра ѝ, да проявява нетактичност при гръмкото изразяване на мнението си, независимо от обстоятелствата и присъствието на други хора наоколо. Тя не одобряваше и липсата на всякаква предпазливост в повърхностните му преценки, в охотата, с която жертваше нормите на благоприличие и добро възпитание заради стремежа си да бъде център на внимание в очите на харесваното момиче — всичко това определено не ѝ харесваше, въпреки пламенната му защита от страна на Мариан или Уилъби.

Мариан започваше да разбира колко неоправдано и прибързано се бе оказало обзелото я на шестнайсет и половина години отчаяние, че никога няма да срещне идеалния мъж. Уилъби олицетворяваше всичко, което в онези злощастни времена бе смятала за непостижимо и

дори в моментите на най-бодър оптимизъм не си бе представяла, че ще може да се влюби, а той се държеше така, сякаш достойнствата му не бяха по-големи от желание му да я привърже трайно към себе си.

Майка им, която никога не бе гледала на богатството като на достатъчно основание за брачен съюз, към края на първата седмица вече се надяваше и очакваше една съвсем вероятна женитба — дори тайничко се поздравяваше с възможността да има зетъове като Едуард и Уилъби.

Елинор успя да разбере колко много полковник Брандън харесва сестра ѝ, едва когато познатите им престанаха да забелязват това. Цялото внимание и всичките им остроумия вече бяха насочени към неговия по-щастлив съперник и отправените към полковника закачки още преди той да е осъзнал слабостта си към Мариан спряха, тъкмо когато започваха да стават основателни, а чувствата му — по-уязвими. Въпреки нежеланието си Елинор бе принудена да отбележи, че сестра ѝ наистина събужда определени нежни чувства към себе си — нещо, което мисис Дженингс ѝ бе приписвала за собствено удоволствие и макар че приликата между характерите на Мариан и Уилъби би могла да стимулира неговите чувства, Елинор съвсем не смяташе, че разликите между Брандън и сестра ѝ могат да попречат на чувствата на полковника. Тя го наблюдаваше с определена тревога, защото на какво можеше да се надява един мълчалив трийсет и пет годишен мъж, когато насреща си има жизнерадостен съперник на двайсет и пет? Тъй като не можеше да пожелае успех на полковника, Елинор от цялото си сърце се надяваше поне да остане безразличен. Въпреки че беше сдържан и мрачен, тя го харесваше и го намираще интересен. Макар и неизменно сериозен, в държанието му се долавяше някаква мекота, а отчуждеността му се дължеше по-скоро на сдържаност на чувствата, отколкото на вродена в характера му склонност към меланхолия. Сър Джон бе подхвърлял някой и друг намек за разочарования и рани в миналото на полковника и това потвърждаваше мнението ѝ, че полковникът е дълбоко нещастен, от което бе още по-склонна да го харесва и да му съчувства.

Тя го разбираше и жалеше може би и защото държанието на Мариан и Уилъби непрекъснато му причиняваше болка. Те бяха склонни да подценяват достойнствата му и се отнасяха към него с

определено предубеждение, само защото не беше млад и жизнерадостен като тях.

— Брандън е от онези хора, — каза веднъж Уилъби, — за които всички говорят само хубави неща и от които никой не се интересува, радват се да го видят и не си спомнят изобщо да са разговаряли с него.

— Точно това си мисля за него и аз, — възкликна Мариан.

— Ти изобщо не бива да се гордееш с такова мнение, тъй като и двамата сте несправедливи към него. В Бартън Парк всички го ценят високо, а и на мен самата не са ми необходими никакви усилия, за да разговарям непринудено с полковник Брандън — каза Елинор.

— Вие го покровителствате — отговори Уилъби, — и това определено говори в негова полза, ала високото мнение на другите за полковника може да се приеме по-скоро като упрек към него. Кой би се подложил на унижението да бъде уважаван от хора като лейди Мидълтън и мисис Дженингс, към които човек може да изпитва само безразличие?

— Може би огорчението, което му причиняват хора като вас и сестра ми донякъде се смекчава от уважението на такива като лейди Мидълтън и майка й. Ако високото им мнение за полковник Брандън не говори добре за него, вашето пренебрежение към него определено е в негова полза, защото те не са по-проницателни, отколкото вие с Мариан — несправедливи и предубедени.

— В състоянието сте да бъдете дори безогледна в стремежа си да защитите вашето протече.

— Моето „протече“, както го наричате вие, е много чувствителен човек, а аз винаги съм ценяла чувствителните хора много високо. Да, Мариан, човек може да чувства дълбоко нещата дори и на възраст между трийсет и четирийсет. Той познава живота, пътувал е много и има глава на раменете си. Знае много неща и умее да говори компетентно на най-различни теми, и за каквото и да съм го питала, винаги е отговарял с готовност на въпросите ми, много благовъзпитано и добронамерено.

— С други думи, — каза презрително Мариан, — ти е казал, че в Индия е горещо и комарите са твърде досадни.

— Несъмнено би го казал, ако го бях питала, но сме говорили все за неща, по които съм знаела нещичко предварително.

— Вероятно познанията му се простират чак до съществуването на набоби, стари златни рупии и паланкини.

— Смяя да твърдя, че познанията му се простират много подалеч от вашата разпаленост. И защо не го харесвате все пак?

— Не че не го харесвам. Напротив, смятам го за почтен човек, за когото се говорят само хубави неща и когото никой не забелязва, за човек, който има повече пари, отколкото може да похарчи и много повече време, отколкото идеи как да го оползотвори, и човек, който си купува по два нови сюртука всяка година.

— Можете да добавите също — извика Мариан, — че не притежава нито дух, нито силен характер, нито добър вкус. Мисленето му е лишено от всякаква оригиналност, чувствата — от плам, а гласът — от изразителност.

— Така повърхностно определяш характера му, — отговори Елинон, — и толкова силно се подвеждаш от собственото си въображение, че дори и да имам някакви забележки към него, в сравнение с твоите те са съвсем безлични и твърде незначителни. Мога само да кажа, че той е много чувствителен, високо ерудирани, с чудесни обноски и добро сърце.

— Мис Дашууд, — извика Уилъби, — не е честно да се отнасяте така с мен! Опитвайте се да ме оборите с доводите на разума и да ме убедите в нещо против волята ми. Няма да стане! Ще видите, че аз съм не по-малко упорит, отколкото вие — остроумна. Имам три съвсем убедителни причини да не харесвам полковник Брандън — когато ми се ще времето да е хубаво, той казва, че ще вали, не харесва украсата на кабриолета ми и освен това не иска да купи моята кафява кобила. Ако ще ви доставя удоволствие, като ви кажа, че в известно отношение характерът му е безупречен, готов съм да призная и това. И в замяна, като награда за усилията, с които правя подобно признание, не можете да ми откажете правото да го харесвам не повече от преди.

ГЛАВА 11

Преди да дойдат в Девъншир мисис Дашууд и дъщерите ѝ съвсем не си бяха представяли, че времето им ще бъде запълнено с толкова много ангажименти, нито пък че ще ги канят така често извън дома, ще имат толкова много обичайни гости и няма да им остава време за сериозни занимания. Но стана точно така. След като Мариан се възстанови, всички предишни планове на сър Джон за забавления в къщата и извън нея бяха приведени в действие. По това време започваха домашните балове в Бартън Парк, а и когато времето през този дъждовен октомври позволяваше, устройваха увеселения с лодки. При всяко събиране канеха и Уилъби и естествените за такива случаи лекота и непринуденост бяха точно премерени, с цел да се постигне по-голяма близост между него и семейство Дашууд, да му се даде възможност по-добре да опознае достойнствата на Мариан, да се отбележи неговото въодушевление и преклонение пред нея, и от отношението ѝ към него да получи сигурни доказателства за нейните чувства.

Елинор не се учудваше на породилото се между тях чувство, само би искала да не го показват толкова явно, и дори веднъж-дваж се осмели да каже на Мариан, че благоразумието изисква по-голяма сдържаност. Ала Мариан се отвращаваше от всяка прикритост и смяташе, че в невъздържаността няма нищо срамно, тъкмо обратното, а и да си поставиш за цел да прикриваш чувства, в които няма нищо лошо, за нея означаваше не просто излишно усилие, а позорно преклонение на ума пред банални и погрешни идеи. Уилъби мислеше също като нея и поведението им по всяко време беше илюстрация на това им мнение.

В негово присъствие тя не можеше да погледне никой друг. Всичко, което той правеше, беше правилно. Всичко, което казваше, беше умно. Ако вечерта в Бартън Парк завършваше с игра на карти, той мамеше себе си и останалите, за да ѝ се паднат добри карти. Ако главното развлечение бяха танците, двамата танцуваха заедно през

повечето време и когато все пак се разделяха за някой и друг танц, след това гледаха да застанат един до друг и да не разговарят с никой друг. Разбира се, всички им се присмиваха заради това държание, но те не се притесняваха от закачките и сякаш изобщо не ги забелязваха.

Мисис Дашууд разбираше чувствата им и ги приемаше с топлота, поради която не изпитваше никаква склонност да възпре тази показност в отношенията им. Тя смяташе държанието им за естествен резултат от силната привързаност между млади хора с пламенни сърца.

За Мариан това бе време на щастие. Сърцето ѝ бе изцяло предано на Уилъби и очарованието му се прехвърли върху новия им дом. Така че нежната привързаност към Норланд, която носеше в себе си още от Съсекс, започваше да избледнява — нещо, което преди бе смятала за невъзможно.

Елинор не се чувстваше толкова щастлива. Не усещаше в сърцето си такава лекота, нито пък изпитваше толкова неподправено удоволствие от различните развлечения. Те не ѝ осигуряваха компания, която да компенсира оставеното от нея в предишния им дом и не ѝ помагаша да мисли за Норланд с по-малко тъга. Нито лейди Мидълтън, нито мисис Дженингс можеха да ѝ предложат разговорите, които така ѝ липсваха, макар че последната не спираше да приказва. Тя започна да се държи с Елинор много мило от самото начало и в разговорите си да се обръща именно към нея. Вече бе успяла да разкаже неколkokратно на Елинор историята на своя живот и ако Елинор също се бе впуснала в спомени, това би дало на старата дама възможност да се отпусне и да се почувства по-добре, и тогава още в самото начало на познанството им момичето със сигурност щеше да научи всички подробности за последната болест на мистър Дженингс и какво бе казал на жена си минути преди да издъхне. Лейди Мидълтън беше малко по-поносима от майка си, единствено благодарение на своята мълчаливост. На Елинор не ѝ трябваше много време да разбере, че тази сдържаност се дължи на студенина, а не на развит ум. Към съпруга си и към майка си тя се отнасяше така, както към всички останали — затова не беше възможно, нито пък желателно да потърси някаква близост с нея. Нямаше ден, в който нейна светлост да има за казване нещо, което вече не е казвала преди. Беше неизменно вяла и скучна и дори настроението ѝ си оставаше винаги едно и също, и макар да нямаше нищо против събиранията, които устройваше

нейният съпруг — само ако всичко се правеше както трябва и ако я придружаваха децата ѝ, по нищо не личеше, че се забавлява повече, отколкото ако си остане вкъщи сама. Присъствието ѝ или пък разговорите с нея допринасяха толкова малко за развлеченията на останалите, че за нея се сещаха само когато тя проявеше загриженост към палавите си момчета.

От всичките си нови познати Елинор смяташе, че единствен полковник Брандън заслужава уважение заради своите качества. Той събуждаше интерес като приятел и умееше да бъде добър събеседник. За Уилъби и дума не можеше да става. Тя го харесваше и уважаваше така, както би се отнасяла към свой брат — но той беше влюбен и вниманието му бе изцяло насочено към Мариан, а и в неговото положение дори човек с много по-малко достойнства би бил добре приет. За нещастие на полковника, Мариан не го насърчаваше с нищо и Брандън намираще утеха срещу безразличието ѝ най-вече в разговорите със сестра ѝ.

Елинор му съчувстваше, тъй като имаше известни основания да смята, че той вече е изпитал страданията на нещастната любов. Съмненията ѝ в това отношение се породиха от случайно изтърваните му думи, когато една вечер в Бартън Парк другите танцуваха, а по взаимно съгласие те бяха предпочели да седят и да разговарят. Той не откъсваше поглед от Мариан, а след кратко мълчание се усмихна леко и каза:

— Както виждам, сестра ви не допуска, че след първата любов може да има и друга.

— Да, — отговори Елинор, — тя има много романтични представи за любовта.

— Дори си мисля, че тя не смята за възможна никаква друга любов.

— Така е, струва ми се. Но не зная как успява да съчетае това с характера на собствения си баща, който се е женил два пъти. Смятам обаче, че след някоя и друга година на основата на здравия разум и умението да наблюдава хората ще започне да разсъждава по-обективно, може би тогава ще ѝ е по-лесно да разпознава и да оправдае подобен вид привързаност.

— Може би ще стане точно така, — отговори той, — и въпреки всичко в предразсъдъците на младостта има нещо толкова хубаво, че

на човек дори му домъчнява да види как те биват заменени с общоприети идеи.

— По този въпрос не мога да се съглася с вас, — каза Елинон. — Чувствата, които Мариан изпитва, са свързани с определени неудобства, които не могат се компенсират с всичкото очарование, неопитност и жизнерадост на младостта. За нещастие тя не придава никакво значение на благоразумието и ми се струва, че това най-голямо предимство, е възможно да се развие с годините, само ако тя опознае света по-добре.

Настъпи мълчание и след малко той поднови темата:

— Тя прави ли разлика между хората, които се влюбват по-късно, или смята подобно чувство за еднакво престъпно у всеки? Нима трябва хората, които са били разочаровани в избора си — независимо дали заради непостоянството на обекта на своята любов или пък по стечение на обстоятелствата — нима такива хора трябва да останат равнодушни през целия си живот?

— Бога ми, не съм запозната с разбиранията й чак в такива подробности. Зная само, че никога не е изразявала мнение, което да допуска приемливостта на едно късно влюбване.

— Това все още не означава нищо, — каза той. — Но една промяна, една истинска промяна в чувствата... Не, не искам да кажа, че желая такова нещо, защото често нежната романтика на младостта бива заменена от идеи, които са твърде банални и понякога дори опасни! Говоря от личен опит. На времето си познавах една дама, която по външност и нрав много приличаше на сестра ви. Тя разсъждаваше и преценяваше нещата по същия начин, но по стечение на нещастни обстоятелства се наложи да промени чувствата си... — той млъкна внезапно, сякаш му се стори, че е казал прекалено много и по лицето му се изписаха чувства, които дадоха на Елинон основание за определени догадки.

Тя щеше да отмине без внимание думите му за въпросната дама, ако не се бе убедила от изражението по лицето на полковника, че е изтървал някоя и друга дума в повече. Едва ли трябваше човек да напруга въображението си, за да си представи какви чувства изпитва той към нежните възпоминания от миналото. Елинон не се и опита, но на нейно място Мариан не би направила толкова малко. Живото й въображение би сглобило набързо цялата история в меланхолични

образи и би я пресъждало като печалната драма на една опустошителна любов.

ГЛАВА 12

Докато разговаряше с Елинор на сутринта, Мариан ѝ съобщи една новина, която шокира Елинор, колкото и добре да познаваше лекомислието и безразсъдството на сестра си с изключителната демонстрация и на двете черти от характера ѝ едновременно. С огромна наслада Мариан я уведоми, че Уилъби ѝ е подарил кон — отгледан от него самия в имението в Съмърсетшир и специално обучен да бъде язден от жена. Без да съобрази, че майка ѝ не възнамерява да притежава кон и дори да промени решението си заради този подарък, ще трябва да купи още един за слугата и плюс всичко да построи конюшня — но без да се съобрази с тези неща, Мариан бе приела подаръка без колебание и сподели с Елинор това, като се топеше от удоволствие.

— Той смята незабавно да изпрати коняря си в Съмърсетшир за него — добави тя, — и когато конят пристигне, всеки ден ще ходим на езда. Ти също ще можеш да го яздиш. Представи си само, мила Елинор, какво удоволствие ще бъде да препускаш в галоп из хълмовете наоколо!

Наложи се Мариан да се събуди доста неохотно от този блажен сън, за да вникне в свързаните с тази история печални обстоятелства, за които отначало дори не искаше да чуе. Разноските по допълнителния слуга щели да бъдат дреболия, за него можели да вземат какъвто и да е кон, дори можели да разчитат на някой от имението, а и беше сигурна, че мама не би имала нищо против, а що се отнася до конюшната, един най-обикновен навес би свършил работа. Тогава Елинор изрази съмнение дали е благоприлично да се приеме такъв подарък от човек, когато познава толкова малко или поне толкова от скоро.

— Грещиш, Елинор, — каза меко тя, — като смяташ, че не познавам Уилъби. Не го познавам отдавна наистина, но го познавам по-добре от всяка друго същество на света — с изключение на тебе и на мама, разбира се. Близостта не се определя от времето или от

възможността да опознаеш някого — единствено предразположението има значение. За да се опознаят, на някои не биха им стигнали и седем години, а за други седем дни са повече от достатъчно. Бих се почувствала неудобно, ако приема такъв подарък по-скоро от брат си, отколкото от Уилъби. С Джон сме живели заедно от години и въпреки това почти не го познавам, а за Уилъби имам отдавна изградено мнение.

Елинор сметна за разумно да не засяга повече тази тема. Познаваше много добре характера на сестра си. Ако човек ѝ се противопоставеше по толкова деликатен въпрос, тя още по-твърдо би отстоявала позицията си. Но ако разчита на любовта ѝ към майка им, като изложи неудобствата от цялата тази история за една толкова нежна майка, в случай че тя се съгласи на допълнителни разноски (както вероятно щеше да стане), Мариан щеше да престане да упорства. Тя обеща да не споменава за предложението на Уилъби пред майка им, за да не я изкуши към проява на неблагоприятна отстъпчивост, и да отклони подаръка му още следващия път, когато го види.

Мариан удържа на думата си — още същия ден, когато Уилъби дойде у тях, Елинор я чу как тихичко изразява разочарованието си от обстоятелства, поради които не може да приеме подаръка. Разказа му какви са причините за това, а те бяха такива, че за него щеше да бъде излишно да настоява повече. Очевидно той бе много загрижен и след като даде искрена изява на тази своя загриженост, добави тихо:

— Но, Мариан, конят си остава твой, макар че не можеш да го използваш още сега. Ще го пазя, докато го вземеш. Когато напуснеш Бартън и имаш собствено домакинство в постоянен дом, Кралица Маб ще е готова за тебе.

Мис Дашууд подочу всичко това, и от думите му като цяло, от тона, с който бяха произнесени, от това, че той се обърна към сестра ѝ с малкото ѝ име, Елинор разбра недвусмисленото значение на тази реплика и почувства колко близки бяха станали двамата и как великолепно се разбираха помежду си. В този миг тя не се съмняваше, че са сгодени и си помисли, че едва ли ще се наложи тя или пък някой от приятелите им да ги изненадат в друг подобен пристъп на откровение, за да разберат това.

На другия ден Маргарет ѝ каза още нещо, което хвърли допълнителна светлина по въпроса. Уилъби им бе гостувал предишната вечер и Маргарет остана заедно с двамата в салона, та бе имала възможността да направи някои наблюдения. Когато остана насаме с Елинон, тя отиде при нея и каза с много сериозно изражение на лицето:

— О, Елинон! — извика тя. — Имам да ти казвам нещо тайно за Мариан. Сигурна съм, че много скоро ще се омъжи за Уилъби.

— Ти казваш това, — отговори Елинон, — почти всеки ден, откакто двамата се запознаха на хълма Хайчърч, не бе минала и седмица, когато ти обяви, че Мариан носи неговия портрет в медальона си — пък после се оказа, че това било портретът на чичо.

— Ама този път работата е друга. Сигурна съм, че скоро ще се оженият, защото той взе кичурче от косата ѝ.

— Внимавай, Маргарет. Току-виж се оказало, че това е кичур от косата на някой негов чичо.

— Ама истина ти казвам, Елинон, това е кичур от косата на Мариан. Почти съм сигурна, защото го видях как го отреза. Снощи след чая, когато ти и мама излязохте, те започнаха да си шепнат, казаха си нещо набързо и той като че ли ѝ се молеше, а след малко взе ножицата и отреза един дълъг кичур от косата ѝ, дете се спускаше отзад на гърба, после го целуна, сгъна го в едно листче и го сложи в бележника си.

Елинон не можеше да не повярва на всички тези подробности, при това дошли от толкова достоверен източник, не беше и склонна да се съмнява в думите на Маргарет, защото те бяха в пълен синхрон с това, което тя самата бе видяла и чула.

Прозорливостта на Маргарет невинаги действаше в полза на Елинон. Когато една вечер бяха в Бартън Парк и мисис Дженингс я нападна с въпроса как се казва младежът, който се ползва със симпатиите на Елинон — а този въпрос отдавна дразнеше любопитството ѝ — Маргарет погледна към сестра си и каза:

— Не бива да казвам на никого, нали, Елинон? Разбира се, всички се разсмяха, и Елинон също се опита да се засмее, но това усилие се оказа доста болезнено. Беше сигурна, че Маргарет има предвид определен човек и Елинон не би могла да понася спокойно как мисис Дженингс непрекъснато споменава името му в своите закачки.

Мариан дълбоко ѝ съчувстваше, но тогава пламна и причини повече вреда, отколкото полза, като се обърна много ядосано към Маргарет:

— Не забравяй, че каквито и предположения да имаш, нямаш никакво право да ги казваш.

— Никога не съм имала предположения, — отговори Маргарет, — та нали ти самата ми го каза.

Това още повече развесели компанията и Маргарет изгаряше от нетърпение да каже още нещо.

— О, моля ви, мис Маргарет, разкажете ни всичко по този въпрос, — каза мисис Дженингс. — Как се казва младежът?

— Не бива да казвам, госпожо. Но знам много добре как се казва, а също и къде е сега.

— Да, да, можем да се досетим къде е той — сигурно си е у дома в Норланд. Това ще е помощникът на енорийския свещеник.

— Не, той не е такъв. Той не ходи на работа.

— Маргарет, — каза Мариан много нежно, — знаеш, че всичко това го измислихме ние и че такъв човек не съществува.

— Е, сигурно е починал наскоро, Мариан, защото съм сигурна, че едно време имаше, и че името му започва с „Ф“.

В този момент Елинор се почувства особено признателна на лейди Мидълтън, която отбеляза, че „навън вали силен дъжд“, макар да знаеше, че тази забележка не бе продиктувана от проява на внимание към нея самата, а по-скоро от отвращението на нейна светлост към лишени от изящество теми, каквито бяха така обичаните от съпруга ѝ и от майка ѝ груби закачки. Все пак тя започна темата, а полковник Брандън я подхвана, тъй като бе особено внимателен към чувствата на другите — така и двамата се впуснаха надълго и широко в темата за дъжда. Уилъби отвори пианото и помоли Мариан да им посвири и така след усилията на няколко души темата бе изоставена. Но Елинор не успя да се съвземе толкова лесно от паниката, в която я хвърли този разговор.

Същата вечер се разбраха кои от тях на следващия ден ще отидат до едно много красиво място на около дванайсет мили от Бартън. То принадлежеше на братовчед на полковника и без Брандън не можеха да го видят, тъй като собственикът бе заминал за чужбина и бе оставил имота в разпореждането на братовчед си. Бяха чули, че околността

била изключително красива, и сър Джон, който я възхваляваше особено разпалено, можеше да служи за арбитър в случая, тъй като вече бе водил нататък разни компании — най-малко по два пъти в годината от десет години насам. Имало красиво езеро и разходката с лодка представлявала забележителна част от сутрешните развлечения. Трябваше да вземат суха храна, да наемат открити карети и всичко да стане както му е редът, когато става дума за истинска компания и развлечения.

На някои тази разходка се стори доста храбро начинание по това време на годината, а и от две седмици насам валеше всеки ден. Така че Елинор успя да убеди мисис Дашууд, която без друго бе вече настинала, на другия ден да си остане у дома.

ГЛАВА 13

Заплануваната екскурзия до Уайтуел не съвпадна с очакванията на Елинор. Тя бе подготвена да се върне от нея мокра, уморена и притеснена, но нещата се развиха още по-зле, защото изобщо не можаха да тръгнат.

Докъм десет часа всички вече се бяха събрали в Бартън Парк, където трябваше да закусят. Макар че цяла нощ бе валило, утрото беше приятно, облаците се разпръсваха и слънцето все по-често надничаше иззад тях. Всички се чувстваха добре и в чудесно настроение, изгарящи от нетърпение да се забавляват и твърдо решени да изтърпят заради това всякакви неудобства и несгоди.

Донесоха пощата още на закуска. Между писмата имаше и едно за полковник Брандън. Той го взе, погледна го, после пребледня и излезе от стаята.

— Какво става с Брандън? — попита сър Джон.

Никой не можеше да каже.

— Надявам се да не е получил лоши новини, — каза лейди Мидълтън. — Само нещо от изключително значение би принудило полковник Брандън така внезапно да напусне масата за закуска в моя дом.

Той се върна след около пет минути.

— Надявам се, полковник, че нямате лоши новини? — каза мисис Дженингс веднага щом той влезе.

— Ни най-малко, госпожо, благодаря ви.

— Да не би да е от Авиньон? Надявам се в писмото да не пише, че положението на сестра ви се е влошило.

— Не, госпожо, от града е и е най-обикновено писмо по делови въпроси.

— Но защо то така ви разстрои, ако в него се говори само за делови въпроси? Хайде, хайде, полковник, няма да ни измамите, кажете си истината.

— Уважаема госпожо, — каза лейди Мидълтън, — опомнете се какво говорите.

— Може би се съобщава, че братовчедка ви Фани се е омъжила? — каза мисис Дженингс, без да обърне внимание на думите на дъщеря си.

— Не, наистина не е това.

— Е, полковник, тогава знам от кого е писмото. И се надявам, че тя е добре.

— Кого имате предвид, госпожо? — каза той и се изчерви леко.

— О, знаете кого имам предвид.

— Наистина съжалявам, госпожо — каза той, като се обърна към лейди Мидълтън, — че трябваше да получа това писмо точно сега, защото то се отнася до въпроси, които налагат спешното ми заминаване за града.

— За града! — извика мисис Дженингс. — Какво бихте могли да правите в града по това време на годината?

— Самият аз много съжалявам — продължи той, — че трябва да напусна толкова приятна компания, но много по-неприятно ми е да призная, че страхувам се, че без мен няма да ви пуснат в Уайтуел.

Какъв удар беше това за всички!

— Може би бележка от вас до иконома, мистър Брандън, — обади се Мариан, — ще свърши работа?

Той поклати глава отрицателно.

— Да тръгваме, — каза сър Джон. — Не трябва да отлагаме нещата, щом вече сме се накарнали. Ще трябва да отложиш заминаването си до утре, Брандън, това е всичко.

— Ако можех да реша въпроса така лесно! Но не от мен зависи да забавя тръгването си с един ден.

— Ако само ни кажете по каква работа сте тръгнали, — каза мисис Дженингс, — ще видим дали заминаването ви може да бъде отложено или не.

— Ако заминете, след като се върнем от Уайтуел, няма да сте закъснели с повече от шест часа — каза Уилъби.

— Не мога да си позволя да загубя дори един час.

Тогава Елинор чу как Уилъби тихо казва на Мариан: „Някои хора просто не могат да търпят веселите компании. Брандън е точно такъв човек. Май го е страх да не настине и е измислил този номер, за да се

отърве от екскурзията. Залагам петдесет гвинеи, че писмото е написано със собствения му почерк.“

— Не се съмнявам, че е така — отвърна Мариан.

— Щом решиш нещо, Брандън, — каза сър Джон, — никой не може да те разубеди, знам това открай време. Все пак се надявам да размислиш. Имай предвид, че двете госпожици Кери са дошли чак от Нютън, трите госпожици Дашууд са дошли пеша от къщата, а и мистър Уилъби е станал два часа по-рано, за да дойде с нас в Уайтуел.

Полковник Брандън отново изрази съжалението си, че е разочаровал компанията, но същевременно заяви, че заминаването му е неизбежно.

— Добре тогава, кога смяташ да се върнеш?

— Надявам се отново да ви видим в Бартън, — добави нейна светлост, — веднага щом ви е удобно да напуснете града, а ние ще трябва да отложим заминаването за Уайтуел до вашето завръщане.

— Много мило от ваша страна. Не зависи от мен обаче кога ще мога да се върна, затова не смея да се ангажирам с конкретен отговор.

— О, той трябва да се върне и ще се върне! — извика сър Джон. — Ако не се върне преди края на седмицата, аз ще отида и ще го доведа.

— Да, точно така, сър Джон, — провикна се мисис Дженингс, — и сигурно ще разберете по каква работа е ходил там.

— Не ми се ще да се бъркам в хорските работи, но предполагам, че е нещо, от което се срамува.

Един прислужник дойде да съобщи, че конете на полковник Брандън са готови.

— Няма да пътувате до града на кон, нали? — обади се сър Джон.

— Не, ще яздя само до Хонитон. Оттам ще взема пощенската кола.

— Е, щом си решил да вървиш, мога да ти пожелаая приятно пътуване. Да беше си променил решението все пак.

— Уверявам те, това просто не зависи от мен.

Той се сбогува с всички.

— Ще имам ли някаква възможност да видя вас и сестрите ви в града тази зима, мис Дашууд?

— Страхувам се, че не.

— Е, тогава трябва да се сбогувам с вас за по-дълго, отколкото бих искал.

Той се поклони пред Мариан и не каза нито дума.

— Хайде, полковник, — каза мисис Дженингс — преди да си тръгнете, кажете ни по каква работа отивате там.

Той ѝ пожела приятен ден и излезе от стаята, придружен от сър Джон.

Избухна хор от оплакване и вайкане, съдържан досега от доброто възпитание и накрая всички стигнаха до извода, че разочарованието съдържа в себе си известни предизвикателства.

— Мога да си представя по каква работа е тръгнал, — каза злорадо мисис Дженингс.

— Нима, госпожо? — извикаха почти всички.

— Да, сигурна съм, че става дума за мис Уилямс.

— И коя е мис Уилямс? — попита Мариан.

— Какво? Не знаете коя е мис Уилямс? Сигурна съм, че не може да не сте чували за нея. Скъпа моя, тя е родственица на полковника, и то много близка. Е, за да не шокирам младите дами, няма да кажа колко близка. — После сниши глас и се обърна към Елинор: — Тя му е родна дъщеря!

— Така ли!

— Точно така, и приликата им се вижда от пръв поглед! Май полковникът се кани да ѝ остави цялото си наследство.

Сър Джон се върна и се присъедини от все сърце към вайкането по повод на така злощастно стеклите се обстоятелства, но все пак завърши със забележката, че след като така или иначе са се събрали, ще трябва да направят нещо за собственото си забавление и след известни разисквания всички стигнаха до извода, че биха могли да се забавляват единствено в Уайтуел, но в крайна сметка духът им би се примирил и с една разходка с карета из околността. Каретите бяха поръчани и тази на Уилъби дойде първа, а Мариан никога не бе изглеждала така щастлива както в мига, когато се качи в нея. Той подкара из имението много бързо и скоро каретата се изгуби от погледа на останалите. Не ги видяха изобщо до самото им завръщане, а те се завърнаха последни от всички. И двамата изглеждаха много щастливи след разходката, но казаха само, че са се движили все по алеите, докато другите сигурно са ходили нейде към хълмовете.

Пожелаха си весел ден и се разбраха, че вечерта ще се съберат да потанцуват. Сестрите Кери останаха за вечеря и сър Джон с огромно удоволствие отбеляза, че около масата са се събрали около двайсетина човека. Уилъби зае обичайното си място между двете по-големи госпожици Дашууд. Мисис Дженингс седна вдясно от Елинор, но не след дълго се наведе през нея и Уилъби, за да каже на Мариан (и то достатъчно високо, за да я чуят и другите двама): „Въпреки всичките ви номера успях да ви разкрия. Разбрах къде сте прекарвали цяла сутрин.“

Мариан се изчерви и побърза да отговори:

— И къде, моля?

— Вие не знаете ли, — обади се Уилъби, — че бяхме в моята двуколка?

— Да, да, мистър Безочливост, много добре го знам, и бях твърдо решена да разбера къде сте ходили. Надявам се, че къщата ти харесва, Мариан. Знам, че е доста широка, и се надявам, че когато ви дойда на гости, ще я заваря ремонтирана, защото преди шест години тя силно се нуждаеше от това.

Мариан извърна притеснено глава. Мисис Дженингс се изсмя от все сърце, а Елинор се досети, че тя бе разпитала коняря на Уилъби и бе разбрала, че са ходили в Аленхъм, където Мариан бе прекарала много време в разходки из градината и разглеждане на къщата.

Елинор просто не вярваше на ушите си. Не беше възможно Уилъби да предложи и Мариан да се съгласи да влезе в къщата в присъствието на мисис Смит, с която сестра й почти не се познаваше.

След като излязоха от трапезарията, Елинор разпита сестра си и за своя огромна изненада разбра, че всичко, което мисис Дженингс бе наговорила, се оказа истина. Мариан дори се ядоса, че сестра й се е усъмнила в това.

— И защо трябва да ти е чудно, Елинор, че можем да отидем там и да разгледаме къщата? Нима самата ти не си изразявала желание да направиш същото?

— Така е, Мариан, но мисис Смит е там и аз не бих отишла, ако съм придружена само от мистър Уилъби.

— Все пак мистър Уилъби е единственият, който има право да показва тази къща и когато той се качи в отворената си карета, човек

просто не би могъл да си представи с кой друг би могъл да отиде там. През целия си живот не съм прекарвала толкова приятна сутрин.

— Страхувам се, — отговори Елинон, — че приятността на едно занимание все още не означава, че е благоразумно.

— Тъкмо обратното, нищо не може да бъде по-силно доказателство срещу това, Елинон, защото ако в това, което съм направила имаше нещо неблагоразумно, щях да го усещам с разума си през цялото време, нали винаги съзнаваме кога допускаме грешка и това усещане би ми попречило да се почувствам щастлива.

— Но, мила моя Мариан, след като вече си дала повод за някои безочливи забележки, не трябва ли се притесниш най-после за дискретността на собственото си поведение?

— Ако безочливите забележки на мисис Дженингс са достатъчен повод да се усъмниш в неблагоразумието на нечие поведение, това означава, че ние съгрешаваме през всяка секунда от живота си. На укорите ѝ държа не повече, отколкото на похвалите ѝ. Не смятам, че съм направила нещо лошо като съм отишла в градината или в къщата на мисис Смит. Един ден те ще принадлежат на Уилъби, и тогава...

— Ти би имала оправдание да отидеш там, ако един ден те бъдат твои, Мариан.

При този намек Мариан се изчерви и това видимо ѝ правеше чест. В продължение на десетина минути тя се опита да бъде много честна към себе си, после отново отиде при Елинон и добронамерено ѝ каза, че „може би, Елинон, от моя страна наистина беше лекомислено да отида в Аленхъм, но мистър Уилъби толкова искаше да ми покаже мястото, а и мога да те уверя, че то наистина е очарователно. На горния етаж има една красива дневна, достатъчно голяма, за да се използва за всякакви случаи, а и мебелите са модерни и приятни за окото. Тя е ъглова стая и има прозорци откъм двете страни на къщата. От едната страна се вижда поляната за игра на кегли зад къщата, а по-нататък е гората. От другата страна прозорците гледат към селото и църквата, а отвъд тях — към онези красиви стръмни възвишения, на които сме се възхищавали толкова често. Все пак аз не смятам това за някакво предимство, защото мебелите в останалата част на къщата са доста износени, но ако се мебелира отново, което според Уилъби ще струва само няколко хиляди лири, от това ще стане най-приятната лятна къща в Англия.“

Ако не ги бяха прекъснали, Елинор щеше да чуе как сестра ѝ описва останалите стаи в къщата с не по-малко въодушевление и възторг.

ГЛАВА 14

Полковник Брандън преустанови така внезапно гостуването си в Бартън Парк и така упорито отказа да разкрие причината за това, че в продължение на два-три дни умът на мисис Дженингс бе непрекъснато зает с тази загадка и не преставаше да се чуди, защото, като всеки човек, тя много обичаше да отгатва разни неща и изпитваше жив интерес към пристиганията и заминаванията на всичките си познати. Непрекъснато се питаше каква ли ще да е причината за това заминаване. Беше абсолютно сигурна, че е получил лоши новини и прехвърли в ума си всяко възможно нещастие, което може да сполети човек, при това с твърдата решимост да не изпусне някое от тях.

— Сигурна съм, че нещата са много печални — казваше тя. — Прочетох го по лицето му. Горкият човек! Страхувам се, че работите му не вървят добре. Имотът му в Делафорд никога не е давал повече от две хиляди на година, а и брат му остави много лоши капиталовложения. Сигурно са го повикали във връзка с парични въпроси, какво друго би могло да бъде? Питам се дали е така. Какво не бих дала, за да разбере истината! Може би е свързано с мис Уилямс — което си е право, той изглеждаше много разтревожен при споменаването на името ѝ. Може би тя е в града и се е разболяла, пък и винаги ми се е виждала доста болнава. Хващам се на бас, на каквото искате, че става дума за мис Уилямс. Не е много вероятно да се разстрои толкова от парични въпроси точно в този момент, защото е разумен човек и досега сигурно е успял да оправи нещата в имението. Какво ли може да е станало? Може би положението на сестра му в Авиньон се е влошило и са изпратили да го повикат. Това може да обясни прибързаното му заминаване. Е, с цялото си сърце му пожелавам да не му се случва нищо лошо, и дано в сметките ми се включи и някоя добра съпруга.

Тя се чудеше и приказваше, а мнението ѝ се менеше с всяка нова догадка и всичките ѝ предположения изглеждаха еднакво възможни още в момента на възникването им. Макар че Елинор не беше

безразлична към добруването на полковника, тя далеч не можеше да посвети ума си на тази загадка толкова, колкото се искаше на мисис Дженингс, защото, според момичето, тази случка не заслужаваше непрекъснато чудене и умуване върху различни варианти, а и умът ѝ бе зает с въпрос от съвсем различно естество. Тя размишляваше върху необяснимото мълчание от страна на Уилъби и сестра ѝ по въпроса за годежа им, след като и двамата знаеха, че това особено интересува всички останали. Продължаваха да не казват нищо и с всеки изминат ден мълчанието им изглеждаше все по-необяснимо и по-несъвместимо с принципите и на двамата. Елинор се питаше защо не открият тайната пред майка им и пред самата нея, след като държанието им един към друг недвусмислено говореше, че сигурно са сгодени.

Тя разбираше, че незабавността на този брак не зависи от тях, защото макар и независим в доходите си, Уилъби не можеше да бъде считан за богат. Сър Джон казваше, че от имота си Уилъби не получава повече от шестстотин-седемстотин лири годишно и въпреки това живееше на по-широка нога, а и самият Уилъби често се оплакваше от своята бедност. И все пак не можеше да си обясни тази тайнственост от тяхна страна по въпроса за евентуалния им годеж, която всъщност не скриваше нищо, а и беше в такъв разрез с техните разбирания и държание, че понякога дори тя се съмняваше в този годеж и това съмнение ѝ пречеше да разпита Мариан.

Държанието на Уилъби бе достатъчно красноречиво. Той отдаваше на Мариан цялата нежност на своето влюбено сърце, а към останалите от семейството се държеше като обичан брат и зет. По всичко личеше, че обича и къщата като свой дом — тук той прекарваше много повече от времето си, отколкото в Аленхъм и ако не бяха специално поканени в Бартън Парк, беше съвсем сигурно, че сутрин той тръгваше от дома си, за да стигне в Бартън Котидж и да прекара деня там, близо до Мариан и пойнтера, който лежеше в краката ѝ.

Една вечер, седмица след заминаването на полковник Бартън, той разкри сърцето си по-широко от обикновено и заговори за любимите си неща в Бартън котидж. Мисис Дашууд случайно спомена, че напролет смята да направи някои подобрения в къщата и той се противопостави от дън душа на всякакви промени в дома, който така обича и счита за съвършен.

— Какво! — възкликна той, — подобрения в тази къща! Не, никога не бих приел нещо от този род. Ако трябва да се съобразите с моите чувства, към стените ѝ не бива се прибави дори камък и не бива да я разширявате дори с инч!

— Не се притеснявайте, — каза мис Дашууд, — няма да направим нищо такова, тъй като и без това мама никога няма да има достатъчно пари.

— От все сърце се радвам да чуя това, — извика той. — Ако не може да използва по-добре парите си, нека винаги си остане бедна.

— Благодаря ви, Уилъби. Можете да сте сигурен обаче, че не бих пожертвала вашата обич или пък обичта на друг, когото обичам, заради всички ремонти на света. Можете да разчитате на това и каквото и да ми остане след равносметката ми напролет, ще предпочета по-скоро да не го използвам, отколкото да го употребя по начин, който ще се окаже болезнен за вас. Все пак толкова ли сте привързани към този дом, та не виждате в него необходимост от подобрения?

— Да, — каза той. — За мен този дом е съвършен. Нещо повече, смятам го за единствения вид къща, в която човек може да намери щастие, и ако бях по-богат, веднага щях да съборя Коум и да го построя отново по точния план на този дом.

— Предполагам, със същите тесни и тъмни стълби, и с кухненски комин, който пуши? — каза Елинор.

— Да, — извика нетърпеливо той, — с всичко в него, без да променя нито едно от неговите удобства или неудобства, ако това би довело до някаква разлика. Тогава и само тогава бих могъл да се почувствам в Коум толкова щастлив, колкото съм се чувствал в Бартън.

— Мога единствено да се лаская от мисълта, — обади се Елинор — че дори и при липсата на по-хубави стаи и по-широко стълбище ще смятате дома си за съвършен така, както смятате за съвършена тази къща.

— Разбира се, съществуват определени обстоятелства, които правят този дом особено скъп за мен, — каза Уилъби — но винаги ще обичам това място повече от всяко друго на света.

Мисис Дашууд погледна доволно към Мариан, която така изразително бе вперила поглед в Уилъби, сякаш разбира съвсем точно какво иска да каже той.

— Когато преди една година дойдох в Аленхъм — добави той, — толкова често съм си мечтаел Бартън Котидж да бъде обитаван! Не е имало случай да мина покрай къщата и да не се възхитя на нейното разположение, а и да не ми стане болно, че там не живее никой. Тогава не можех и да си представя, че първата новина, която мисис Смит ще ми съобщи, преди да дойда, ще бъде за това, че къщата е наета! В същия миг изпитах задоволство и любопитство към това събитие, което може да се обясни единствено с предчувствие за щастието, което ме е очаквало тук. Сигурно е било точно така, нали, Мариан? — обърна се той тихо към нея. После продължи с обичайния си тон: — И да развалите такава къща, мисис Дашууд! С някакви си въображаеми подобрения вие ще отнемете нейната простота! Този скъп за сърцето ми салон, където се запознахме и където сме прекарвали толкова щастливи дни, ще принизите до положението на обикновено антре, през което всеки ще минава нетърпеливо — ще минава през стаята, в която е имало повече удобства и настроение, отколкото в най-обширните и прекрасни помещения на света!

Мисис Дашууд го увери още веднъж, че няма да предприеме подобни опити за ремонт.

— Вие сте добра жена, — отговори той с топлота. — Олекна ми от вашето обещание. Ако ми обещаете и още нещо, ще се почувствам наистина щастлив. Кажете ми, че не само домът ви ще си остане същият, но и винаги ще ви намирам тук, непроменени като него, че винаги ще ме посрещате със същата топлота, която прави всичко тук толкова скъпо за мен.

Обещанието бе дадено с охота и през цялата вечер в поведението на Уилъби се чувстваше колко ги обича и колко е щастлив от това.

— Ще ви видим ли утре на вечеря? — каза мисис Дашууд преди той да си тръгне. — Не ви моля да дойдете още сутринта, защото отиваме в Бартън Парк на гости у лейди Мидълтън.

Той обеща да дойде на другия ден преди четири часа следобед.

ГЛАВА 15

На другия ден мисис Дашууд и две от дъщерите ѝ отидоха на гости у лейди Мидълтън, а Мариан не тръгна с тях, като се извини с някакъв дребен претекст, че е заета. Майка ѝ охотно се съгласи дъщеря ѝ да остане вкъщи, като направи заключение, че предишната вечер Уилъби е обещал да я посети в тяхно отсъствие.

Когато се върнаха от Бартън Парк, видяха пред къщата слугата и лекия кабриолет на Уилъби, което убеди мисис Дашууд в правотата на догадките ѝ. Бе успяла да предвиди всичко до тук, ала когато влязоха, видя нещо съвсем неочаквано. Едва бяха пристъпили в антрето и Мариан изтича от салона с кърпичка до очите, очевидно дълбоко разстроена. Тя хукна нагоре по стълбите без дори да ги види. Изненадани и разтревожени, те отидоха право в стаята, от която тя току-що бе излязла, и намериха там само Уилъби, облегнат на камината с гръб към тях. Той се обърна при влизането им и по лицето му личеше, че е не по-малко разстроен от Мариан.

— Какво е станало с нея? — извика мисис Дашууд. — Да не би да е болна?

— Не, надявам се, — отговори той като се опита да изглежда бодър и след малко добави с пресилена усмивка, — по-скоро аз съм болният, защото ме измъчва горчиво разочарование.

— Разочарование!

— Да, защото не мога да спазя уговорката си с вас. Тази сутрин мисис Смит упражни правата на богатството към бедния роднина и ме изпраща в Лондон по работа. Току-що приех разпорежданията ѝ, взех си довиждане с Аленхъм и както виждате, изпълнен с въодушевление идвам да се сбoguвам и с вас.

— В Лондон? И заминавате още тази сутрин?

— Още в този миг.

— Това наистина е много неприятно, но нарежданията на мисис Смит трябва да бъдат изпълнени, а и надявам се, работите ѝ няма да ви задържат задълго там.

Той пламна и отговори:

— Много сте мила, но не ще мога да се върна веднага в Девъншир. Идвам на гости у мисис Смит само веднъж в годината.

— Нима мисис Смит е единствената ви приятелка тук? И само Аленхъм ли е мястото, където сте добре дошъл? Засрамете се, мистър Уилъби, нима трябва да чакате да ви поканим у дома?

Той се зачерви още повече и отвърна с поглед, забит в земята:

— Вие наистина сте прекалено мила.

Мисис Дашууд удивено погледна Елинор — тя бе не по-малко изненадана. Останаха така мълчаливи за известно време и мисис Дашууд проговори първа:

— Мога само да добавя, скъпи Уилъби, че винаги ще бъдете добре дошъл в Бартън Котидж. Не настоявам да се върнете тук веднага, защото само вие можете да прецените доколко това ще бъде приятно за мисис Смит, и аз няма да поставям преценката ви под съмнение, както не се и съмнявам и в това, което действително желаете.

— Ангажиментите ми в момента, — отговори смутено Уилъби, — са от такъв характер, че не смея да давам основание за напразни надежди...

Той замълча. Мисис Дашууд бе твърде изумена, за да продума, и отново настъпи мълчание. Този път то бе нарушено от Уилъби, който проговори с бегла усмивка на устните си:

— Безсмислено е да продължаваме така. Не искам да измъчвам себе си, като стоя тук между приятели, на чиято компания не ще мога да се радвам.

Той се сбогува набързо и излезе от стаята. Видяха го да се качва в кабриолета и след миг се изгуби от погледите им.

Мисис Дашууд беше прекалено развълнувана, за да каже каквото и да било. Тя излезе веднага от салона, за да може в уединение да даде воля на своята загриженост и тревога от това внезапно заминаване.

Елинор бе не по-малко разстроена от майка си. Тя размишляваше над току-що случилото се, обзета от страхове и съмнения. Държанието на Уилъби докато се сбогуваше, смущението му, престорената му веселост и най-вече отказът му да приеме поканата на майка им като проява на толкова необичайна за един влюбен стеснителност — всичко това силно я тревожеше. В един миг се опасяваше, че никога не е имал

сериозни намерения, в следващия — че между него и сестра ѝ е имало някакво злощастно скарване; Мариан беше толкова разстроена на излизане от стаята, че това можеше да се обясни само със сериозно спречкване, но като си спомни колко е влюбена Мариан, едва ли можеше да става дума за подобно нещо.

Каквито и да бяха обстоятелствата около тази раздяла, Мариан несъмнено я преживяваше много тежко, и Елинор си мислеше с дълбока нежност и състрадание за ужасната скръб, в която се бе потопила сестра ѝ. Мариан даваше воля на тази скръб, за да постигне някакво облекчение, подхранваше и насърчаваше скръбта, сякаш се чувстваше задължена да страда.

След около час майка ѝ се върна и макар очите ѝ да бяха зачервени, по лицето ѝ се четеше спокойствие.

— Сега нашият мил Уилъби е на няколко мили от Бартън, Елинор, — каза тя и се залови с ръкоделието си — и сигурно му е много тежко на сърцето по време на това пътуване.

— Цялата работа ми се вижда много странна. Да тръгне така внезапно! Като че ли стана само за миг. Снощи беше у дома и изглеждаше толкова щастлив, толкова радостен, толкова влюбен! А сега, само след десетминутно посещение, се оказва, че си е отишъл, и то без да изрази никакви намерения за завръщане! Случило се е нещо друго, за което той не ни каза. Нито говореше, нито пък се държеше по обичайния за него начин. Не може да не си забелязала разликата, която ми направи впечатление. Какво може да се е случило? Дали пък не са се скарали? Защо иначе ще прояви такова нежелание да приеме поканата ти?

— Той не е искал такова нещо, Елинор! Съвсем ясно разбрах това. Просто не зависи от него да приеме тази покана. Мога да те уверя, че успях да премисля доста неща и да дам чудесно обяснение на всичко, което на пръв поглед може и на двете ни да се е сторило необичайно.

— Наистина ли можеш да го обясниш?

— Да, обясних го на себе си по напълно удовлетворителен начин. За тебе обаче той едва ли ще е толкова убедителен, защото знам, че обичаш да се съмняваш във всичко, в което можеш да се усъмниш, но няма да разколебаеш моето доверие в него. Убедена съм, че мисис Смит подозира какво е отношението му към Мариан и не го одобрява

(може би има други намерения по отношение на Уилъби), затова е побързала да го отдалечи оттук и е използвала тази работа в Лондон като претекст. Вярвам, че е станало така. Освен това той също е наясно относно неодобрението ѝ на тази връзка и засега не е в състояние да ѝ каже за годежа си с Мариан — все пак той е зависим от мисис Смит и се чувства задължен да се подчини на нейните планове като за известно време замине от Девъншир. Знам, че ти ще кажеш, че може да е така, а може и да не е, но отказвам да слушам каквито и да било злословия, докато не ми дадеш не по-малко удовлетворително обяснение на нещата. Е, Елинор, какво имаш да ми казваш?

— Нищо, защото ти предвиди какъв ще бъде моят отговор.

— Значи ми казваш, че такова нещо може да се е случило, а може и да не е. О, Елинор, колко неразбираеми са твоите чувства! Винаги приемаш за вярно по-скоро лошото, отколкото хубавото. Очакваш Мариан да бъде нещастна, а бедният Уилъби — виновен, вместо да потърсиш извинение за него. Ти си решена да го обвиняваш само защото по време на сбогуването си той се показва не така любвеобилен както обикновено. И нима това държание не може да се обясни с невъзможността да овладее чувствата си и стремежа да ги потисне все пак, след като е сполетян от толкова дълбоко разочарование? Нима трябва да отхвърлим вероятното, само защото не сме сигурни в него? Нима не дължим нещичко на човека, за когото имаме всички основания да обичаме и никакви причини да обвиняваме? Не можем ли да допуснем съществуването на мотиви, засега необясними, но неизбежно неизвестни за момента? И в крайна сметка, в какво най-после го подозираш?

— Едва ли и аз самата мога да ти кажа. Но промяна като тази, която току-що видяхме у него, не може да не събуди подозрения за нещо неприятно. Все пак има много истина в това, че трябва да му отдадем дължимото, а и аз се стремя да бъда честна в преценките си за всеки. Възможно е той несъмнено да има основателни причини за такова поведение и аз се надявам да е така. Все пак щеше да е в неговия стил, ако ни беше казал за тези причини веднага. Похвално е да бъдеш дискретен, но не мога да си обясня как той изведнъж стана такъв.

— Не го обвинявай, че е изневерил на характера си в момент, когато това е било необходимо. И все пак съгласна ли си с

правдивостта на това, което преди малко казах в негова защита? Това би зарадвало мен и би оправдало него.

— Не съвсем. Може да е уместно да скриват годежа си от мисис Смит (ако изобщо са сгодени) и ако е така, съвсем оправдано е той е да замине от Девъншир, колкото се може по-скоро. Това обаче не обяснява защо трябва да крият от нас.

— Да крият от нас ли? Мило дете, нима обвиняваш Уилъби и Мариан, че крият нещо от нас? Наистина странно, след като всеки ден ти самата ги обвиняваше в непредпазливост.

— Не се нуждая от доказателство за любовта им, а за това, че са сгодени — каза Елинор.

— За мене и двете неща са съвсем сигурни.

— И въпреки това нито един от тях не е произнесъл и сричка по този въпрос.

— Не искам срички там, където действията така открито говорят сами за себе си. Нима през последните две седмици с държанието си към всички ни не е доказал колко много обича Мариан и че я смята за своя бъдеща съпруга, а към нас чувства такава привързаност, каквато може да се изпитва само към най-близки роднини? Нима не се разбирахме великолепно? Нима всеки ден не е искал моето съгласие с поглед, обноски, внимание, нежност и уважение? Нима е възможно да се съмняваш в техния годеж, мила моя Елинор? Как изобщо можа да ти мине през ума такава мисъл! Как изобщо можа да допуснеш, че след като Уилъби знае колко го обича сестра ти, ще вземе да я напусне за месеци може би, без да й признае своята любов, възможно ли е да се разделят, без да са признали чувствата си един на друг?

— Допускам — каза Елинор, — че в полза на техния годеж говорят всички обстоятелства, освен едно — пълното мълчание и на двамата по този въпрос, а за мен това обстоятелство тежи повече от всички останали.

— Странно! Сигурно наистина имаш лошо мнение за Уилъби щом се съмняваш в отношенията им след всичко, което съществува между тях. Нима през цялото време е играл някаква роля в държанието си към сестра ти? Наистина ли смяташ, че е безразличен към нея?

— Не, не си мисля такава неща. Сигурна съм, че вероятно я обича, наистина я обича.

— Но с доста странна обич, ако е в състояние да я остави с такова равнодушие и безотговорност по отношение на бъдещето, каквито ти му приписваш.

— Не забравяй, скъпа майко, че никога не съм считала този въпрос за решен. Изложих ти вече своите съмнения, но те са по-слаби, отколкото в началото, и някой ден може дори съвсем да се стопят. Всичките ми страхове ще изчезнат, ако се окаже, че чувствата им са взаимни.

— Наистина сериозни съмнения! Дори и да ги видиш пред олтара, ти само би предположила, че ще се женят. Неблагодарно момиче! Аз обаче не се нуждая от такова доказателство. Според мен не е станало нищо, което да оправдае подобни съмнения; никой не се е опитвал да крие каквото и да било, всичко е било открито и в реда на нещата. Не можеш да се усъмниш в това, което желае сестра ти, следователно подозираш Уилъби. Но защо? Нима той не е честен човек или може би е лишен от чувства? Забелязала ли си в него липса на последователност, която да събуди у тебе тревога? Нима той може да бъде измамник?

— Надявам се не, вярвам, че не е такъв! — извика Елинор. — Аз обичам Уилъби, наистина го обичам, и за мен е не по-малко болезнено, отколкото за тебе, да се съмнявам в неговата честност! Правя го неволно и не искам да давам воля на съмненията си. Признавам, че бях шокирана от промяната в поведението му тази сутрин, та той не се държеше както обикновено и не прие сърдечно твоята покана. Все пак това може да се обясни така, както ти предполагаш. Той току-що се бе сбогувал със сестра ми и бе видял колко е разстроена тя, а се чувства задължен към мисис Смит и се страхува да се върне тук, за да не я обиди — затова е бил разстроен и смутен като отклони поканата ти и като замина за неопределено време, защото му се е сторило, че проявява неблагоприятност и че в държанието му има нещо подозрително, като се разделя с нас по този начин. В такъв случай би му направило чест да признае открито и честно какви са неговите затруднения — така поне мисля аз, а и това повече би подходило на характера му. Все пак не искам да изглеждам тесногръда и ограничена като по такива причини възразявам срещу нечие поведение, защото това би означавало да изневеря на обичайната си способност за

преценка и да се отклоня от разбиранията си за справедливост и последователност.

— В думите ти наистина има много разум. Уилъби определено не заслужава да бъде подозиран. Той не е чужд в нашия дом, макар и да не го познаваме отдавна, а и до днес никой не е казал за него нищо лошо, нали? Ако можеше да не бъде зависим и да се ожени веднага, тогава щеше да е необяснимо защо си тръгва така, без да е обяснил на момента причините за това. Случаят обаче не е такъв. В някои отношения подобен годеж не изглежда много обещаващ, защото женитбата им изглежда отложена за неопределено време и поради това е желателно да се придържа към известна дискретност.

Влизането на Маргарет прекъсна разговора им и Елинор можеше да размисли над разсъжденията на майка си, да признае в себе си верността на някои от тях и да се надява, че всички те са основателни и справедливи.

Не видяха Мариан до вечеря, когато тя влезе и безмълвно зае мястото си на масата. Очите ѝ бяха зачервени и подути и по всичко личеше, че едва сдържа сълзите си. Тя избягваше погледите им, не можеше нито да хапне, нито да продума, а след като майка ѝ мълчаливо стисна ръката ѝ със съчувствие и нежност, без друго слабите ѝ усилия да се владее не издържаха и тя избухна в сълзи и излезе от стаята.

Беше страшно потисната през цялата вечер. Не ѝ бяха останали никакви сили, тъй като не желаше да направи нищо, което да ѝ помогне да се овладее. И най-беглото споменаване на нещо във връзка с Уилъби я завладяваше на момента, а колкото и отчаяно да се опитваха другите да я успокоят и колкото и малко да проговаряха, за тях беше невъзможно да я опазят от всичко онова, с което я свързваха чувствата ѝ към Уилъби.

ГЛАВА 16

Мариан никога не би си простила, ако бе успяла да заспи първата нощ след раздялата с Уилъби. На сутринта щеше да се срамува да погледне другите в очите, ако не станеше от леглото с вид на човек, който има повече нужда да си легне, отколкото да стане. Нямахше обаче никаква опасност чувствата, които я караха да смята подобно самообладание за позор, толкова да я оставят на мира, че да заспи. Не мигна цяла нощ и плака почти през цялото време. Стана с главоболие, не можеше да говори и не пожела да хапне нищо — не допусна никакви опити да бъде успокоявана, с което непрекъснато причиняваше болка на майка си и сестрите си. Чувствата ѝ бяха безкрайно силни!

След закуска излезе на разходка сама и заскита около село Аленхъм като остави спомените за миналото щастие да нахлуят в душата ѝ и цяла сутрин оплакваше настоящия обрат на събитията.

Вечерта премина под знака на същата отдаденост на чувствата. Тя свиреше отново и отново всяка от любимите си песни, които бе свирила някога на Уилъби, всеки пасаж, който бе сливал гласовете им в едно и седя до пианото, взряна във всяко написано за нея от Уилъби петолиние толкова дълго, че сърцето ѝ натежа до краен предел и не можеше да поеме повече мъка. Така тя подхранваше скръбта си всеки изминал ден. Прекарваше пред пианото часове наред като редуваше пеенето с плач и гласът ѝ често заглъхваше в сълзи.

Не само музиката, но и книгите ѝ помагаха да задълбочава скръбта си, породена от контраста между миналото и настоящето. Не четеше нищо друго, освен онова, което някога бяха чели заедно с Уилъби.

Все пак мъка с подобна сила не може да бъде изживявана цял живот и след няколко дни тя премина в една малко по-спокойна меланхолия, но самотните ѝ разходки в мълчалив размисъл и другите ѝ подобни занимания все още създаваха впечатлението, че скръбта ѝ е по-жива от всякога.

Писмо от Уилъби нямаше, а и по нищо не личеше тя да очаква такава. Това изненадваше майка ѝ, а Елиноор отново се разтревожи. Мисис Дашууд успяваше да намери обяснение на всичко, което я безпокои и това успокояваше ако не някой друг, то поне самата нея.

— Не забравяй, Елиноор, — казваше тя, — че сър Джон често сам взима писмата от пощата и сам ги отнася до там. Вече се разбрахме, че е необходима дискретност и трябва да се съгласим, че тя е невъзможна, ако кореспонденцията им минава през ръцете на сър Джон.

Елиноор не можеше да не признае правдивостта на тези думи и се опита да намери убедителен мотив за това, че не си пишат. Все пак имаше един начин да се разбере какво е истинското положение на нещата, толкова пряк и простичък и според нея — толкова надежден, че Елиноор не можа да се сдържи и го предложи на майка си.

— Защо не попиташ Мариан, мамо — каза тя, — дали с Уилъби са сгодени или не? Тя не би се обидила ако въпросът е зададен от нейната майка, толкова нежна и грижовна майка като тебе. Този въпрос ще бъде естествен резултат от любовта ти към нея. Тя се държеше толкова открито, а особено с тебе беше напълно откровена.

— За нищо на света не бих задала подобен въпрос. Представи си само каква мъка ще ѝ причиня, ако не са сгодени! При всички случаи ще бъде много унизително. Никога повече няма да заслужи доверието ѝ, ако я принудя да признае нещо, което е било тайна за всички до днес. Знам какво сърце има Мариан, тя горещо ме обича и когато обстоятелствата позволят това, ще бъде първата, на която ще се довери. Не бих принудила никого да ми се доверява, а още по-малко едно дете, защото чувството ми за дълг не би ми позволило да я принудя към нещо, което тя самата не желае.

Елиноор сметна подобно свободомислие за твърде пресилено, като се има предвид младостта на сестра ѝ, затова продължи да настоява, но усилията ѝ бяха напразни — здравият разум, простичката проява на загриженост, обикновеното благоразумие бяха потънали в романтичната деликатност на мисис Дашууд.

Името на Уилъби бе споменато в присъствието на Мариан едва след няколко дни от членове на нейното семейство. Наистина, сър Джон и мисис Дженингс не бяха толкова внимателни, плитките им остроумия бяха довели до изживяването на много болезнени часове, когато една вечер мисис Дашууд възкликна, с томче Шекспир в ръка:

— Не успяхме да завършим „Хамлет“, Мариан. Милият Уилъби си тръгна, преди да го дочетем. Ще трябва да го отложим до завръщането му... Но сигурно ще минат месеци преди да направим това...

— Месеци! — извика Мариан, силно изненадана. — Не, може би дори по-малко от няколко седмици.

Мисис Дашууд съжали за думите си, но Елинор беше доволна от станалото, тъй като то ѝ даде възможност да разбере доколко сестра ѝ вярва на Уилъби и е в течение на неговите намерения.

Една сутрин, около седмица след заминаването му, успяха да убедят Мариан да отиде с тях на разходка, вместо да се скита сама из околността. До момента по време на своите лутания тя старателно бе избягвала всякаква компания. Ако сестрите ѝ се отправеха към хълмовете тя се прокрадваше право към черните пътища, а ако те тръгнаха към долината, Мариан забързано се изкачваше по някой хълм, за да избегне срещата с тях по време на разходката. Но Елинор смяташе за такова продължително уединение за крайно нежелателно и все пак успя да убеди Мариан да излезе с тях. Тръгнаха по пътя през долината и през повечето време мълчаха, защото умът на Мариан не можеше да бъде овладян, а Елинор не искаше да рискува, след като вече бе повела в резултата с една точка. Преди да навлязат в долината, те стигнаха до една местност, която бе открита и въпреки богатата си растителност не изглеждаше толкова дива. Пред тях се простираше дълга отсечка от пътя, която бяха изминали още при идването си в Бартън и момичетата спряха да се огледат и да се порадват на околността от място, което се виждаше в далечината от прозорците на техния дом, но до сега те не бяха посещавали.

Сред предметите в тази сцена изведнъж съзряха фигура, която се движи — беше мъж на кон, който яздеше в тяхна посока. След няколко минути успяха да различат, че е джентълмен, а само след миг Мариан извика ликуващо:

— Това е той, той е наистина! Знам, че е той! — и тръгна бързо срещу него, когато Елинор — извика:

— Мариан, мисля, че грешиш! Това не е Уилъби. Този човек не е висок колкото него и осанката му не е същата.

— Същата е, същата е, — извика Мариан, — сигурна съм, че е той — и осанката, и палтото и конят са същите! Знаех си, че скоро ще

дойде.

Докато говореше, тя бързо крачеше нататък и Елинон, която беше сигурна, че Мариан се е припознала и това не е Уилъби, ускори крачка, в желанието си да я настигне и да прикрие грешката ѝ. Скоро бяха на около трийсет ярда от господина. Мариан погледна към него отново и сърцето ѝ потъна в гърдите. Тя се обърна рязко и бързо тръгна назад, когато гласовете на сестрите ѝ и още един, познат почти колкото на Уилъби глас, я замолиха да спре — тя се обърна изненадана, за да види и да поздрави с добре дошъл не друг, а Едуард Ферърс.

Той беше единственият човек на света, на когото в този миг можеше да бъде простено, затова че не е Уилъби, единственият, който можеше да извика усмивката върху устните ѝ. Тя преглътна сълзите си и се усмихна на него, и заради щастията на сестра си дори успя да забрави за известно време собственото си разочарование.

Едуард слезе от коня и предаде поводите на слугата, а после тръгна с тях към Бартън, закъдето се бе отправил, с цел да им погостува.

Той бе посрещнат много сърдечно от всички и най-вече от Мариан, чиято топлина бе по-видима дори от тази на Елинон. Всъщност срещата между Едуард и сестра ѝ не беше нищо друго, освен потвърждение на онази необяснима студенина помежду им, която често бе наблюдавала в Норланд. Все пак трябваше да се отбележи, че на Едуард му липсваше нещо, което един влюбен трябва да притежава или да каже в такъв момент. Беше притеснен и почти не личеше, че се радва да ги види, не се усещаше нито възторг, нито жизнерадост у него и той почти не приказваше, освен когато бе принуден да отговори на някой въпрос, а в отношението си към Елинон не проявяваше и най-малкия признак на влюбеност. Мариан го наблюдаваше и слушаше с нарастваща изненада. Тя усети как в нея се надига чувство на неприязън към Едуард, но то бързо заглъхна като всички други чувства при нея под напора на мислите ѝ за Уилъби, чието държание контрастираше така рязко с това на неговия събрат.

След приветствията и изненадата в първия миг настана мълчание, нарушено след малко от Мариан, която попита Едуард дали идва направо от Лондон. Не, бил прекарал две седмици в Девъншир.

— Две седмици! — повтори тя, изненадана, че е могъл да остане в техния край толкова дълго, без да види сестра ѝ.

Той изглеждаше доста притеснен, когато добави, че е гостувал на приятели близо до Плимут.

— Ходили ли сте скоро в Съсекс? — попита Елинор.

— Преди месец бях в Норланд.

— Милият Норланд, как ли изглежда той сега? — извика Мариан.

— Милият Норланд, — обади се Елинор, — вероятно изглежда така, както винаги по това време на годината, горите и пътеките са покрити с дебел пласт мъртви листа.

— О, — извика Мариан, — с какво опиянение ги гледах някога! Как се разхождах и ги гледах с наслада да падат върху мене като дъжд, брулени от ветровете! Какви чувства само вдъхваха мъртвите листа, есента, самият въздух! Сега няма кой да им се радва. Сигурно гледат с досада на тях и бързат да ги преметат, за да изчезнат от погледа им.

— Не всеки може да изпитва твоите страстни чувства към мъртвите листа, — каза Елинор.

— Така е, не се случва често някой да изпитва същите чувства като мене, нито пък някой да ме разбира. Но понякога и това е възможно — каза тя и потъна в размисъл, но след малко се съвзе и продължи: — Е, Едуард, — привлече тя вниманието му към гледката пред очите им, — това е долината Бартън. Огледайте я внимателно и ми кажете дали след това можете да останете равнодушен. Погледнете онези хълмове! Виждали ли сте някога толкова красиви възвишения? Вляво сред нивите и горите е Бартън Парк, вижда се една част от имението. А там, в подножието на най-далечния хълм, който се издига така величествено, е и нашата къщичка.

— Красива местност, — отговори той, — но ниските части сигурно се покриват с кал през зимата.

— Как изобщо можете да мислите за кал, когато пред очите ти се разкрива такава красота?

— Просто защото — отговори той с усмивка, — сред красотата пред себе си виждам един доста разкалян път.

— Странно! — каза си Мариан, докато продължаваше да върви към дома.

— Съседите ви приятни хора ли са? Симпатични ли са тези Мидълтън?

— Ни най-малко, — отговори Мариан, — едва ли можехме да случим по-злощастно обкръжение.

— Мариан, — извика сестра ѝ, — как можа да кажеш такова нещо! Как е възможно да си толкова несправедлива! Те са уважавано семейство, мистър Ферърс, и се държат с нас много приятелски. Нима си забравила, Мариан, колко приятни дни сме прекарвали заедно с тях?

— Не съм забравила, — каза тихо Мариан, — нито пък колко болезнени моменти.

Елинор не ѝ обърна внимание и насочи вниманието си към техния гост в усилията си да поддържа с него нещо подобно на разговор. Говореше за сегашния им дом, за неговите удобства и така нататък, и от време на време успяваше да изтръгне в отговор по някой въпрос или забележка. Почувства се силно унижена от неговата студенина и сдържаност, в раздражението си бе почти готова да се разгневи, но реши да се държи с него както преди и да не се ръководи от настоящето, затова потули в себе си всякакво негодувание и раздражение и продължи да се отнася с него така, както според нея той очакваше да се държат с един от приятелите на тяхното семейство.

ГЛАВА 17

Мисис Дашууд се изненада като видя Едуард, но изненадата ѝ продължи само миг. За нея пристигането му в Бартън беше най-естественото нещо на света. Радостта и проявата на уважение и внимание надживяха доста нейната изненада. В отношението ѝ Едуард срещна най-топлото посрещане, на което някога се бе радвал, и срамежливостта, студенината и сдържаността му не устояха на нейната топлина. Те бяха почнали да се топят още преди да влезе в къщата и съвсем изчезнаха пред сърдечността на мисис Дашууд. Един мъж наистина не можеше да се влюби в някоя от дъщерите ѝ, без отношението му да се разпростре и към самата нея, и скоро Елинор с удоволствие забеляза, че той все повече заприличва на себе си. Обичта му към тях започваше да се събужда и тя наистина долавяше у него проява на известен интерес към начина им на живот. Все пак личеше, че не е в настроение. Хвалеше къщата, радваше се на гледката от прозорците, държеше се внимателно и мило, но въпреки това беше потиснат. Всички го усетиха, а мисис Дашууд си го обясни с тесногръдието на майка му и седна на масата, изпълнена с негодувание срещу егоизма на някои родители.

— И какви са понастоящем вижданията на мисис Ферърс за вас, Едуард? — каза тя след вечеря, когато се бяха оттеглили край камината. — Все още ли смята да ви прави велик оратор въпреки желанието ви?

— Не. Надявам се майка ми да се е убедила, че дарбите ми на политик са не по-големи от моето желание да стана такъв.

— Но как иначе ще постигнете слава? А за да са доволни роднините ви, вие трябва да се прославите, и ако нямате склонност към прахосване на пари, не обичате нови запознанства, нямате професия и материална сигурност, славата май ще ви се удаде трудно.

— Дори не смята да се опитам. Не искам да блестя над другите и нямам основание да се надявам, че мога да постигна такова нещо.

Слава богу, красноречието и силният характер не могат да се изявят насила.

— Много добре знам, че не сте амбициозен. Желанията ви са съвсем скромни.

— Мисля, че са като на всички хора по света. Като всички и аз бих искал да бъда щастлив, но и аз като тях искам да постигна щастието според собствените си разбирания за него. Величието не може да ме направи щастлив.

— Щеше да е много чудно, ако можеше! — извика Мариан. — Какво общо могат да имат величието или богатството с щастието?

— Величието едва ли, — каза Елинон, — но богатството и щастието са доста свързани едно с друго.

— Засрами се, Елинон! — каза Мариан. — Парите радват само ако нищо друго не може да те направи щастлив. Ако става дума само за един човек, те могат да му дадат единствено удовлетворението от известна материална обезпеченост.

— Може би говорим за едно и също нещо, — каза Елинон с усмивка. — Струва ми се, че твоето разбиране за материална обезпеченост и моето разбиране за богатство много си приличат и както вървят нещата, трябва да се съгласим, че без известно състояние материалните удобства са просто невъзможни. С тази разлика, че твоите представи са по-възвишени от моите. Е, какво си представяш ти под материална обезпеченост?

— Около хиляда и осемстотин — две хиляди на година, не повече от това.

Елинон се засмя.

— Две хиляди на година! А моята представа за богатство означава само хиляда! Вече знам как ще завърши нашият спор.

— Все пак две хиляди на година е един съвсем умерен доход — каза Мариан. — С по-малко не можеш да издържаш цяло домакинство. Сигурна съм, че в желанията ми няма нищо необичайно. Приличен брой прислуга, една карета, може би две, и ловци — няма да можеш да ги издържаш с по-малка сума.

Елинон се усмихна отново като чу как сестра ѝ описва бъдещите разходи в Коум Магна.

— Ловци ли? — повтори Елинон. — И защо трябва да издържате и ловци? Не всеки ходи на лов.

Мариан поруменя и отговори:

— Но повечето хора ходят.

— Ще ми се — каза Маргарет и насочи разговора в друга посока, — да получим отнякъде по една хубава зестра!

— Де да можеше! — извика Мариан и в очите ѝ блеснаха искри, а страните ѝ светнаха от удоволствие при мисълта за въображаемото щастие.

— Струва ми се, че всички сме единоподушни в желанието си, — каза Елинор, — въпреки различията в представата за богатство.

— Господи, колко щастлива бих била! — извика Маргарет. — Чудя се какво ли ще правя с тези пари!

Мариан я изгледа с вид на човек, който изобщо няма колебания по този въпрос.

— И аз бих се почудила какво да правя с толкова пари, — каза мисис Дашууд, — ако децата ми бяха богати без моята подкрепа.

— Притесненията ти в това отношение скоро ще свършат, ако започнеш ремонт на къщата, — забеляза Елинор.

— И тогава какви прекрасни поръчки ще завалят към Лондон от вашето семейство, — каза Едуард. — Какво щастие за продавачите на книги, ноти и гравюри! Вие, мис Дашууд, ще дадете поръчка за всяка нова гравюра, която си заслужава вниманието, а що се отнася до вас, Мариан, познавам щедростта на сърцето ви, на вас не биха ви стигнали всички ноти на Лондон. Ами книгите! Томсън, Каупър, Скот — вие непрекъснато ще купувате всяко тяхно издание и дори си мисля, че ще изкупите всичките им книги, за да не попаднат в неподходящи ръце, ще купите всяка книга, която ни учи как да се възхищаваме от някое изкривено старо дърво. Нали, Мариан? Простете ми, ако съм проявил липса на такт. Просто искам да кажа, че не съм забравил за какво спорехме някога с вас.

— Обичам да ми припомнят миналото, Едуард, независимо дали е тъжно или весело. Обичам да си спомням за него и не можете да ме засегнете с нищо, което се отнася до миналото. Прав сте, че ще похарча много пари и известна част, поне тези, които са само за мене, действително ще бъдат използвани за попълнение на сбирката ми от ноти и книги.

— А основната част от състоянието ще бъде разпределена на годишни ренти за авторите или техните наследници.

— Не, Едуард, бих искала да направя нещо друго с тези пари — каза Мариан.

— Може би ще определите награда за онзи, който напише най-добрия роман в защита на любимата ви максима, а именно — „Никой не може да обича повече от веднъж в живота си“. Предполагам, мнението ви по този въпрос остава непроменено, нали?

— Категорично. На моята възраст човек вече има твърдо определено мнение за много неща. Няма голяма вероятност да видя или чуя нещо, което може да го промени.

— Както виждате, Мариан си е твърдоглава като едно време — каза Елинор, — изобщо не се е променила.

— Може би е станала само по-сериозна от преди.

— Е, Едуард — каза Мариан, — точно вие не можете да ме упрекнете в такова нещо. Вие самият не сте от най-веселите.

— Защо ли мислите така! — отговори той и въздъхна. — Та аз по характер не съм весел човек!

— Аз пък мисля, че и Мариан не е весела по характер — каза Елинор. — Едва ли може да бъде сметната за жизнерадостно създание. Тя е много искрена, много нетърпелива във всичко, което прави, понякога говори много и винаги с въодушевление, но рядко ѝ се случва да е наистина весела.

— Мисля, че сте права — отговори той, — и въпреки това винаги съм я смятал за жизнерадостно момиче.

— Често съм се улавяла в подобни грешки — каза Елинор, — когато в едно или друго отношение съм възприемала нечий характер съвсем погрешно. Представяла съм си например, че някой е много по-весел или много по-мрачен, по-умен или по-глупав отколкото е всъщност и дори не мога да кажа защо мисля така, не знам и какво ме е заблудило още в началото. Понякога се подвеждаме от това, което хората говорят за самите себе си или пък често се ръководим от мнението на другите за тях, без да си дадем труд да поразмислим и сами да преценим.

— Но, Елинор, аз си мислех, че човек трябва да се ръководи изцяло от мнението на другите. Смятах, че нашите преценки трябва винаги да се подчиняват на преценките на хората около нас. Сигурна съм, че това винаги е било един от твоите принципи.

— Не, Мариан, никога не съм мислила така. По принцип никога не съм смятала, че собственото мнение трябва да бъде подчинено на нечие друго. Поведението е това, от което съм се опитвала да се ръководя. Не ме разбирай погрешно. Признавам, че имам известна вина, като съм те молела да бъдеш по-внимателна с новите си познати, но нима съм те съветвала някога да чувстваш нещата като тях или пък да подчиниш собственото си мнение по важни въпроси на нечие чуждо мнение?

— Никога не сте успявали да убедите сестра си, че трябва де се съобразява с вашите разбирания за добри обноси, — обърна се Едуард към Елинон. — Имате ли известни успехи в това отношение?

— Тъкмо обратното, — отговори Елинон и погледна многозначително към Мариан.

— По този въпрос — каза той, — мнението ми изцяло съвпада с вашето, но се страхувам, че на практика съм много по-близо до държанието на сестра ви. Никога не съм искал да обидя някого, но съм толкова глупаво стеснителен, че хората често ме смятат за невнимателен към тях, докато аз просто се свивам поради собствената си недодяланост. Нерядко съм си мислил, че по природа съм създаден да харесвам по-обикновена компания, в обществото на културни хора се чувствам толкова зле!

— Мариан не е срамежлива и не може да обясни с това липсата си на внимание към другите — каза Елинон.

— Тя доста добре знае цената си, за да бъде престорено стеснителна — отговори Едуард. — По един или друг начин стеснителността се явява като резултат от комплекса за малоценност. Нямахте да съм толкова срамежлив, ако можех да повярвам, че имам изтънчени и непринудени маниери.

— Пак щяхте да бъдете затворен човек, — каза Мариан, — а това е още по-лошо.

Едуард се взря в нея.

— Затворен ли? Такъв ли съм, Мариан?

— Да, много.

— Не ви разбирам, — отговори той и се изчерви. — Затворен! Как, в какъв смисъл? Какво мога да ви кажа? Вие какво мислите?

Елинон го погледна, изненадана от вълнението му, но се опита да отмени тази тема с шега и каза:

— Нима не познавате сестра ми достатъчно добре, за да разберете какво мисли? Не знаете ли, че за нея „затворен“ е всеки, който не говори бързо като нея и не се възхищава на нещо с нейния възторг?

Едуард не отговори. Той отново придоби характерния си мрачен и замислен вид, и дълго стоя така — мълчалив и безучастен.

ГЛАВА 18

На Елинор ѝ стана много мъчно като видя колко унил е нейният приятел. Беше толкова доволна от пристигането му, а той самият като че ли никак не се радваше на гостуването. По всичко личеше, че е нещастен, а ѝ се искаше да види и у него едно по-различно отношение, от което да проличи, че е обзет от същите чувства, които несъмнено му бе вдъхнала някога. До сега с нищо не бе изявил своите предпочитания, но ако в един момент беше резервиран към нея, в следващия я поглеждаше живо и топло и погледът му противоречеше на предишната сдържаност.

На закуска той отиде при тях преди другите да са слезли и във вечния си стремеж да насърчи тяхното щастие Мариан побърза да ги остави сами. Не беше изкачила стълбите и наполовина, когато чу вратата на салона да се отваря и с изненада видя, че Едуард излиза от стаята.

— Ще отида до селото да нагледам конете, — каза той, — тъй като още не сте се събрали за закуска. Ще се върна след малко.

Той се върна изпълнен с пресни впечатления и възхита от красотата на местността. По време на разходката си до селото бе видял отделни части на долината в най-хубавия им вид, а от самото село, разположено доста по-високо от къщата, се откриваше просторна гледка към цялата долина, която го бе изпълнила с наслада. Такава тема не можеше да не завладее вниманието на Мариан и тъкмо започваше да говори за обожанието си към въпросните пейзажи и да го разпитва какво точно го е поразило най-много, когато Едуард я прекъсна с думите:

— Не бива да ме разпитвате за такива подробности, Мариан, не забравяйте, че нямам усет към живописното и ако се задълбочим в подробности, не бих искал да ви огорча с моето невежество и липса на вкус. Бих нарекъл хълмовете по-скоро стръмни, докато за вас те са вихрено устремени към небето, повърхността — неравна и необичайна, а вие — надиплена и странна, за по-далечни предмети бих

казал, че просто не се виждат, а вие ще кажете, че са недоловими в меката омара на въздуха. Ще трябва да се задоволите с такъв вид възхищение, каквото мога да предложа простичко и ясно. Такива пейзажи бих нарекъл чудесни — стръмни възвишения, гори, пълни с хубав дървен материал и долина, която изглежда уютна и спокойна с богатите си пасбища и няколкото пръснати из нея ферми. Всичко това отговаря съвсем точно на представите ми за чудесна местност, тъй като съчетава красотата и полезността. Бих я нарекъл дори живописна само защото вие се възхищавате от нея, ще приема с лекота, че е изпълнена със скали и зъбери, сив мъх и храсталаци, но тези неща нямат никакво значение за мен. Просто не познавам живописното.

— Страхувам се, че сте прав — каза Мариан, — но необходимо ли е да се хвалите с това?

— Подозирам, че за да избегне един вид преструвки, Едуард изпада в другата крайност — обади се Елинор. — Той смята, че много хора се превземат на тема природни красоти и изразяват повече възхищение, отколкото чувстват в действителност, а такива превземки са му неприятни и затова показва повече безразличие и липса на наблюдателност, отколкото всъщност притежава. В действителност е много деликатен и предпочита да чувства нещата дълбоко в себе си.

— Вярно е, че възхищението от природните красоти е станало просто моден жаргон, — каза Мариан. — Всички се преструват, че чувстват красотата и се опитват да я опишат със същия вкус и изящество, с които им е била описана за първи път от някой, който им е казал какво значи „живописно“. Ненавиждам всякакъв вид заучени думи и понякога дори се стремя да не издавам чувствата си, защото не намирам други фрази, освен такива, които отдавна са станали банални и са лишени от всякакво чувство и значение.

— Убеден съм — каза Едуард, — че вие наистина усещате в една красива гледка насадата, за която говорите. Все пак на свой ред искам да кажа, че сестра ви трябва да ми позволи да чувствам не повече, отколкото казвам. Красивите пейзажи ми харесват, но не защото са живописни. Не харесвам изкорубени, криви и голи дървета, обичам да ги гледам, когато са високи, стройни и в добро състояние. Не обичам полусъборени паянтови къщурки. Не обожавам копривите, тръните и цветовете на пирена. Изпитвам много по-голямо удоволствие при вида на една спретната фермерска къща, отколкото от скеле с

наблюдателница и предпочитам да гледам пременени и радостни селяни пред най-прекрасно облечените господа на света.

Мариан го погледна изумена и в погледа ѝ се четеше съчувствие към сестра ѝ. Елинон само се засмя.

Престанаха да говорят на тази тема и Мариан остана замислена и мълчалива до момента, когато една нова тема прикова внезапно вниманието ѝ. Тя седеше до Едуард и когато той поемаше чая си от мисис Дашууд, на ръката му видя пръстен с кичурче коса в средата — то просто се набиваше в очи върху един от пръстите.

— Не бях забелязала по-рано да носите пръстен, Едуард — извика тя. — Това от косата на Фани ли е? Помня, че ви беше обещала да ви даде кичурче. Но ми се струва, че нейната коса е малко по-тъмна.

Мариан каза каквото чувства, без да се замисли, но като видя колко се притесни той, се разстрои много повече от нетактичността си, отколкото Едуард. Той пламна и бързо погледна към Елинон, а после каза:

— Да, това е кичур от косата на сестра ми. Всъщност обковката хвърля различни отблясъци и променя цвета.

Елинон го погледна право в очите и застана нащрек. Тя усети на момента, че кичурът е от нейните коси и се зарадва също като сестра си. Разликата се състоеше в това, че Мариан помисли косата за подарък от сестра ѝ, докато Елинон не знаеше дали той я е взел тайно от нея или просто я е откраднал. Не беше склонна да приеме тази кражба като оскърбление и се престори, че не е разбрала какво става затова веднага започна да говори за нещо друго, но в себе си реши да погледне пръстена при пръв удобен случай и да се убеди, че косата със сигурност има същия цвят като нейната.

След известно време дълбокото смущение на Едуард премина в още по-дълбока вгълбеност. Тази сутрин беше по-мрачен от обикновено. Мариан сурово се упрекваше за думите си, но бързо би си простила, ако знаеше, че сестра ѝ изобщо не се е засегнала от станалото.

Още преди пладне на гости им дойдоха сър Джон и мисис Дженингс, които бяха чули за посещението на някакъв господин в къщата и сега идваха да го огледат. На сър Джон не му трябваше много време да разбере, с помощта на тъща си, разбира се, че името „Ферърс“ започва с „Ф“ и това подготви бъдещите разкопки на

истинска мина от закачки срещу вярната Елинор, които не заваляха още на момента само защото се бяха запознали с Едуард току-що. От многозначителните погледи, които разменяха помежду си обаче Елинор разбра доколко са вникнали в положението на нещата и си обясни тяхната осведоменост с преувеличаването на онова, което бяха научили от Маргарет.

Нямаше случай сър Джон да дойде у тях и да не ги покани в Бартън Парк или на обяд на другия ден или на чай същата вечер. Той се чувстваше задължен да даде своя принос към забавленията на госта и в този случай отпрати към тях покана за обяд и за чай, за да предостави на Едуард по-големи възможности за развлечение.

— Непременно трябва да дойдете довечера на чай, — каза той, — защото иначе ще се чувстваме твърде самотни, а утре пък трябва да обядвате с нас, защото се очертава една твърде многолюдна компания.

Мисис Дженингс подчерта необходимостта от тяхното идване:

— Ако не дойдете, кой друг ще открие танците? Надявам се това да ви изкуши, мис Мариан.

— Танци ли? — извика Мариан. — Че кой ще танцува?

— Кой! Ами вие, разбира се, и сестрите Кери, и Уайтейкърови положително! Значи си мислите, че никога вече няма да се танцува само защото някой, чието име няма да назова, си е заминал!

— Как ми се иска Уилъби да е тука! — извика сър Джон.

Тези думи и пламналите страни на Мариан дадоха на Едуард основание за известни подозрения.

— И кой е Уилъби? — обърна се той тихо към мис Дашууд, до която седеше.

Тя му отговори съвсем лаконично. Изражението на Мариан беше повече от красноречиво. Едуард беше видял достатъчно, за да разбере не само какво имат предвид останалите, но и необяснимите по-рано за него изражения върху лицето на Мариан. Щом гостите си отидоха, той веднага отиде при нея и каза шепнешком:

— Мъчех се да отгатна нещо. Да ви кажа ли дали съм познал?

— Какво имате предвид?

— Да ви кажа ли?

— Разбира се.

— Е, познах, че този мистър Уилъби ходи на лов.

Мариан се изненада и смути, но въпреки това не можа да сдържи усмивката си при тази дискретност в неговия стил на държание. Тя помълча малко и каза:

— О, Едуард, как можахте... Но ще дойде и такова време, надявам се. Сигурна съм, че ще го харесате.

— Не се съмнявам в това, — отговори той, смаян от нейната откровеност и топлота, защото никога не би си позволил да спомене името на мистър Уилъби пред Мариан, ако не беше убеден, че това име е просто някаква шега сред познатите им и между тях двамата няма нищо или почти нищо.

ГЛАВА 19

Едуард остана у тях само една седмица, въпреки че мисис Дашууд искрено настояваше да остане още, но той беше склонен да лишава себе си от много неща и реши да си тръгне, точно когато удоволствието да бъде сред приятели беше най-голямо. Макар и твърде променливо, през последните два-три дни настроението му се бе пооправило, той се привързваше все повече към къщата и околностите и въздишаше всеки път, когато отвореше дума за заминаване, въпреки че нямаше никакви други ангажименти и се чудеше къде да отиде, след като си тръгне оттам — въпреки всичко трябваше да си замине. Седмицата никога преди не му се бе виждала толкова кратка и не вярваше, че е минало толкова време. Многократно повтаряше това, каза и други неща, от които все повече личеше какво чувства, а то бе в противоречие с държанието му. Не му беше приятно да стои в Норланд, градът му беше противен и все пак трябваше да замине или за Норланд или за Лондон. Високо ценеше тяхното гостоприемство и твърдеше, че е щастие да бъде сред тях. Все пак трябваше да си тръгне в края на седмицата, макар че нямаше никакво ограничение на времето и нито на него, нито на тях им се искаше да се разделят.

Елинор си обясняваше това необичайно поведение с характера на майка му. За нея беше истински късмет, че не познава тази жена и с нейните особености можеше да си обясни някои странности в поведението на Едуард. Разочарована и разстроена, понякога дори недоволна от отношението му към нея, все пак бе склонна в най-общи линии да го оправдае. Но този път изтръгваше с мъка от себе си онези думи на оправдание, които някога майка й очакваше от нея в полза на Уилъби. Липсваше му плам, откровеност и постоянство и тя приписваше тези недостатъци на неговата зависимост от майка му и с факта, че в сравнение с Елинор, той познава много по-добре нейните намерения и планове. Краткостта на гостуването му и упорството, с което настояваше да си тръгне, също бяха приписани на нейните заробващи намерения и на същата неизбежна необходимост да се

съобразява с майка си. Причината беше във вечния конфликт между дълг и желание, родители и деца. Би искала да знае кога ще свършат тези негови затруднения и кога съпротивата на майка му ще се стопи, дали мисис Ферърс ще се промени и ще остави сина си да търси сам своето щастие. Тя изостави тези безпочвени възжелания и се обърна за утеха към възродената си вяра в чувствата му, към спомените за всеки негов поглед или дума докато беше в Бартън и най-вече към ласкателното за нея доказателство, което той носеше на пръстена си.

— Мисля си, Едуард — каза мисис Дашууд последната сутрин на закуска, — че щяхте да се чувствате по-добре, ако имахте някаква професия, с която да запълвате времето си и която да събуди у вас интерес към определени планове и действия. Това би създавало известни неудобства за вашите приятели наистина, защото не ще можете да им отделяте достатъчно време. Но — тя се усмихна и продължи, — поне в едно отношение ще има и чисто материални предимства — ще знаете къде да отидете, след като си тръгнете от тях.

— Искам да ви уверя, — отговори той, — че много съм мислил по този въпрос. Без професия и занимание, които да запълват времето ми и да ми дават възможност за материална независимост — този факт винаги е бил и вероятно ще продължава да бъде за мен едно много зловещо обстоятелство. Но собствената ми мекосърдечност и добротата на моите приятели направиха от мен това, което съм — лениво и безпомощно същество. Никога не успяхме да се споразумеем по въпроса за избор на професия. Винаги съм искал да стана свещеник и дори все още желая това, но според моето семейство в подобна професия няма никакъв блясък. Те искаха да стана военен, в което пък, според мене, има прекалено много блясък. Правото изглеждаше като компромис между двете — много младежи, които се подвизаваха в Темпъл, гледаха да се покажат из висшите кръгове на обществото и обикаляха града в луксозни кабриолети. Аз обаче нямах склонност към юридическите науки дори и при най-беглата си представа за тях, а и семейството ми не се противопостави на това. Беше на мода да отидеш във флота, но когато стана дума за него, аз бях навършил вече годините и в крайна сметка, след като не се налагаше непременно да имам някаква професия и понеже можех да стана блестящ и разточителен, както с червен мундир, така и без него, провъзгласих леността като най-авантюристичното и почетно положение, а и един

осемнайсетгодишен младеж по принцип не е склонен да предпочете работата пред изкусителните предложения на приятелите си да не прави нищо. Затова и най-благоразумно ме вкараха в Оксфорд и оттогава насам не съм направил нищо.

— И предполагам, в резултат на всичко това, — каза мисис Дашууд, — след като безделието не ви е направило щастлив, вашите синове ще бъдат възпитавани да се занимават с много неща, да упражняват някаква професия и да бъдат винаги ангажирани с нещо, както синовете на Колумела.

— Възпитанието на синовете ми, — каза той с много сериозен тон, — ще бъде колкото е възможно по-различно от моето в областта на чувствата, действията, положението, изобщо във всичко.

— Хайде, хайде, Едуард, това е само временен изблик на лошо настроение. В момента сте склонен към печални размисли и си мислите, че щом човек не е като вас, непременно трябва да е щастлив. Не забравяйте обаче, че независимо от образованието или положението си в обществото, понякога всеки чувства болка от раздялата с приятели. Човек трябва да знае какво може да го направи щастлив. На вас не ви липсва нищо, освен търпение, или, ако го наречем с по-завладяващо име — надежда. След време майка ви ще ви осигури в материално отношение и вие ще получите независимостта, която чакате с такова нетърпение. Това е неин дълг и тя трябва да е щастлива да го изпълни дълго преди младостта ви да е пропиляна в неудовлетвореност. Какво ли не става в рамките само на няколко месеца!

— Мисля си, че трябва да издържа още много месеци преди да ми се случи нещо хубаво — отговори Едуард.

Чувстваше се колко е отчаян и макар да не можеше да го каже на мисис Дашууд, тази мъка им причини още болка, когато малко след това се разделиха, а особено Елинор я почувства много силно — тя знаеше, че още дълго ще се тревожи за него и само времето ще я излекува. Но в себе си бе твърдо решена да притъпи тази болка и да не я показва външно повече от останалите в семейството по време на раздялата, затова не възприе благоразумния метод на поставената в същото положение Мариан да търси уединение и тишина и да не се занимава с нищо, за да подхранва скръбта си и да се потопи в нея.

Начините за излекуване у двете сестри бяха така различни, както се различаваха и обектите на техните чувства, но бяха еднакво ефикасни за всяка по свой начин.

След като Едуард си замина, Елинор седна до масата за рисуване и се занимава през целия ден. Не споменаваше името му, но не го и избягваше, интересуваше се от ежедневните занимания на семейството както обикновено и това поведение с нищо не облекчаваше мъката ѝ, но не я и подхранваше ненужно, а и спестяваше необходимостта майка и сестрите ѝ да се тревожат за нея.

Такова поведение, така противоположно на нейното, се струваше на Мариан не по-достойно за похвала, отколкото собственото ѝ — за порицание. Тя бе разрешила въпроса със самообладанието много лесно. Не бе успяла да го постигне със силни чувства, а с хладнокръвие просто не си заслужаваше да се опитва. Не можеше да отрече хладнокръвието в чувствата на сестра си, макар че ако се наложеше да го признае, сигурно щеше да се изчерви, затова пък можеше да докаже силата на собствените си чувства, като въпреки покрусата от тези свои убеждения продължаваше да обича и да уважава сестра си.

Елинор не се затваряше в стаята си, не излизаше сама на разходка, с цел да избегне тяхното присъствие, нито пък лежеше по цяла нощ будна, за да се отдава на размисъл — всеки ден намираще свободно време, през което да си мисли за Едуард и за начина, по който се бе държал, като в зависимост от настроенятия си възпроизвеждаше станалото в различна светлина — понякога с нежност, жал и одобрение, друг път — критично и изпълнена със съмнения. Ежедневието им изобилстваше с моменти, когато майка и сестрите ѝ не бяха при нея, а дори и да бяха, все нещо правеха и почти не разговаряха помежду си, така че Елинор имаше възможност да се почувства сама. Умът ѝ неизбежно се луташе нейде, никой не можеше да окове мислите ѝ и пред тях се очертаваше толкова интересната тема за миналото и за бъдещето, която фокусираше вниманието, заемаше паметта, подхранваше размислите и завладяваше въображението ѝ.

Една сутрин, скоро след заминаването на Едуард, тя отново седеше до масата за рисуване и се бе отдала на подобни размисли, които бяха прекъснати от пристигането на група гости. Случи се така, че бе останала сама в къщата. Погледът ѝ бе привлечен от

притварянето на малката портичка в затревения преден двор на къщата и видя как няколко души се отправиха към входа на къщата. Сред тях разпозна сър Джон, лейди Мидълтън и мисис Дженингс, но имаше още двама, които не познаваше — един господин и една дама. Елинор седеше до прозореца и щом я видя, сър Джон остави другите да се трудят над церемонията по тропане на вратата, тръгна през тревата към нея и я накара да отвори прозореца, за да поговорят, макар че разстоянието между тях и останалите беше прекалено малко, за да не могат да се чуват едни други.

— Ами, — каза той, — ето тука сме ви довели двама непознати. Харесвате ли ги?

— Шшш-тт! Могат да ви чуват.

— Няма значение. Просто това са семейство Палмър. Мога да кажа, че Шарлот е доста хубава. Ако погледнете нататък, ще можете да я видите.

Тъй като без друго щеше да види дамата след няколко минути, Елинор не се възползва от тази възможност и го помоли да я извини.

— Къде е Мариан? Дали не е избягала като ни е видяла да идваме? Виждам, че пианото е отворено.

— Мисля, че е на разходка.

След малко при тях дойде и мисис Дженингс, която нямаше търпение да изчака отварянето на вратата, за да разкаже своя вариант на случката. Приблужи се към тях със „здравейте, здравейте“ на уста и започна:

— Как сте, миличка? Как е мисис Дашууд? А сестрите ви къде са? Какво — сам-самичка? Е, сигурно малко компания ще ви дойде добре. Довела съм другите си зет и дъщеря да ви видят. Представете си само колко неочаквано дойдоха! Снощи като си пиехме чая ми се счу, че идва някаква карета, но и през ум не ми мина, че може да са те. Не се сетих за нищо друго, освен че полковникът се връща, та викам на сър Джон, ама наистина чувам някаква карета, сигурно полковник Брандън си е дошъл.

По средата на разказа ѝ Елинор трябваше да я остави, за да посрещне другите гости. Лейди Мидълтън представи новодошлите и в това време дойдоха мисис Дашууд и Маргарет. Всички седнаха, за да се разгледат един друг по-добре, а мисис Дженингс продължаваше да разказва, докато заедно със сър Джон идваха от антрето към гостната.

Мисис Палмър беше по-млада от лейди Мидълтън и се различаваше от нея във всяко едно отношение. Беше ниска и закръглена, имаше много хубавичко лице и на него възможно най-добродушното изражение на света, което може да си представи човек. Обноските ѝ далеч не бяха тъй изящни като тези на сестра ѝ, затова пък се държеше много по-предразполагащо. Тя влезе усмихната и продължи да се усмихва през цялото гостуване, с изключение на случаите, когато се смееше с глас. Усмихваше се и когато си тръгваха. Съпругът ѝ беше намръщен млад човек на около двацет и пет-шест години и видът му издаваше наличието на много повече стил и усет, отколкото у жена му, и много по-малко желание от нейното да хареса някога и да се хареса на другите. Той влезе с вид на човек, изпълнен със съзнанието за собственото си значение, поклони се на дамите леко и без да продума, а след бегъл оглед на домакините и къщата взе един вестник от масата и не спря да чете през цялото време. Тъкмо обратното, мисис Палмър, обилно надарена от природата с толкова любезност, колкото и с жизнерадост, седна тежко на един стол и се разля от възхищение пред салона и така нататък.

— Леле, каква хубава стая! Никога не съм виждала толкова очарователно място! Само си помисли, мамо, колко се е променило всичко откак бях тук последния път! Винаги съм смятала, че къщата е много сладка, госпожо — обърна се тя към мисис Дашууд, — но вие сте я направили толкова чаровна! Ама погледни, сестро, колко хубавичко е всичко тук! Как ми се ще и аз да си имах такава къща! Ти не искаш ли, мистър Палмър?

Мистър Палмър не отговори и дори не вдигна поглед от вестника.

— Мистър Палмър не ме чува, — каза тя и се разсмя. — Понякога изобщо не ме чува. Толкова е забавен!

Това беше съвсем нова мисъл за мисис Дашууд. Никога преди тя не бе смятала, че в липсата на внимание към някого може да има каквото и да било остроумие и просто не можеше да откъсне изпълнения си с изненада поглед от тях двамата.

През това време мисис Дженингс не спираше да говори гръмка, колкото ѝ глас държи, като продължаваше отчета за всеобщата изненада от предишната вечер и не спря, докато не бе изречена и последната дума по този въпрос. Мисис Палмър се смя от сърце като

се сети за изумлението на домакините и всички изразиха поне по два-три пъти съгласието си, че това е било една доста приятна изненада.

— Не можете да си представите колко се зарадвахме като ги видяхме, — добави мисис Дженингс тихо, като се наведе към Елинор, сякаш не искаше никой друг да я чуе — макар че двете седяха в противоположни краища на стаята, — и все пак ми се щеше да не бяха пътували толкова бързо, нито пък да тръгнат на такъв дълъг път, защото са минали през Лондон да свършат някаква работа, че знаете ли — тя кимна многозначително с глава по посока на дъщеря си, — това не е редно в нейното положение. Щеше ми се да си остане вкъщи тази сутрин, но тя много искаше да дойде с нас, просто копнееше да ви види!

Мисис Палмър са засмя и каза, че това няма да ѝ навреди.

— Тя очаква да се освободи от бебето през февруари, — продължаваше мисис Дженингс.

Лейди Мидълтън не можеше повече да търпи подобен разговор и се насили да попита мистър Палмър дали във вестника има някакви новини.

— Не, никакви, — отговори той и продължи да чете.

— Ето я и Мариан, — извика сър Джон. — Е, Палмър, сега ще видиш едно страхотно хубаво момиче.

Той скокна към антрето, за да ѝ отвори вратата и да я въведе в стаята. Мисис Дженингс веднага я попита дали не е ходила към Аленхъм, а мисис Палмър се изсмя гръмко при този въпрос, за да покаже, че е разбрала за какво става дума. При влизането на Мариан мистър Палмър вдигна поглед от вестника и остана вторачен в нея в продължение на няколко минути, след което се залови отново с четене. Погледът на мисис Палмър улови окачените по стените картини и тя стана, за да ги разгледа по-добре.

— Божичко, колко са красиви! Леле, какви са приятни! Ама виж, мамо, колко са сладки! Определено мога да заявя, че са доста очарователни, мога да ги гледам цял живот. — След което седна на мястото си и съвсем забрави за тях.

Когато лейди Мидълтън се надигна да си върви, стана и мистър Палмър, остави вестника, поизпъчи се и ги огледа подред.

— Поспа ли си, любими? — каза със смях жена му.

Той не отговори и единственото, което рече след поредния оглед на стаята беше, че е много ниска и таванът е крив. После се поклони и излезе с останалите.

Сър Джон много настояваше да прекарат следващия ден всички заедно в Бартън Парк. Мисис Дашууд не смяташе за редно да обядва там по-често, отколкото те в нейната къща и категорично отказа да отиде, а дъщерите ѝ можеха да постъпят както намерят за добре. На тях обаче никак не им беше любопитно да гледат как семейство Палмър си яде обяда, нито пък очакваха от тях нещо приятно. По тези причини се опитаха да отклонят поканата, като се извиниха, че времето е непостоянно и едва ли ще бъде подходящо за излизане. Но такъв отговор не можеше да удовлетвори сър Джон. Той щеше да им изпрати каретата и те трябваше да отидат. Макар че лейди Мидълтън не настоя майка им да дойде, силно настояваше поне те да ги посетят. Мисис Дженингс и мисис Палмър се присъединиха към молбите и всички изглеждаха толкова притеснени от перспективата в имението да се съберат само роднини, че младите дами се почувстваха просто задължени да приемат поканата.

— И защо им трябва да ни канят? — каза Мариан, щом гостите си тръгнаха. — Вярно е, че наемът е нисък, но условията за нас се очертават много тежки, ако ще трябва да ходим на обяд в имението всеки път, когато някой има гости.

— С тези чести покани сега просто искат да бъдат любезни и мили към нас, — каза Елинор, — както ни канеха и преди няколко седмици. Те не са се променили, дори събиранията у тях да ни се струват противни и скучни. Трябва да потърсим промяната другаде.

ГЛАВА 20

Когато на другия ден госпожици Дашууд влязоха в хола на имението през едната врата, мисис Палмър се втурна към тях през другата, все така весела и добродушна, както преди. Тя любвеобилно ги хвана за ръце и изрази удоволствието си, че ги вижда отново.

— Така се радвам да ви видя, — каза тя и се намести между Елинор и Мариан, — защото времето е толкова лошо и се страхувах, че може да не дойдете, а това би било ужасно, тъй като утре си заминаваме! Трябва да си тръгваме, защото, знаете, семейство Уестън ще идват другата седмица. И въобще тръгнахме така внезапно насам, че дори не знаех къде отиваме, когато каретата спря пред вратата и мистър Палмър попита дали искам да отида с него в Бартън. Толкова е забавен! Никога нищо не ми казва! Съжалявам, че не можем да останем по-дълго, но се надявам, че скоро ще се видим отново в града.

Трябваше да сложат край на надеждите ѝ.

— Няма да ходите в града! — извика мисис Палмър и се засмя. — Много ще бъда разочарована, ако не дойдете. Мога да ви наема най-хубавата къща на света, точно до нашата на Хановер Скуеър. Ама наистина трябва да дойдете! Сигурна съм, че ако на мисис Дашууд не ѝ се излиза сред обществото, на мен ще ми е много приятно докато стане време да родя да ви съпровождам по гости и по балове.

Те ѝ благодариха, но трябваше да отклонят всичките ѝ увещания.

— О, любов моя, — извика мисис Палмър на съпруга си, който току-що бе влязъл в стаята, — ще ми помогнеш ли да убедя госпожици Дашууд да дойдат в града през зимата?

Нейната любов не отговори и след лек поклон към дамите започна да се оплаква от времето.

— Колко отвратително е всичко! — каза той. — От такова време ти опротивява всичко и всички. От дъжда се чувстваш тъпо не само навън, но и въщи. Това време те кара да ненавиждаш всичките си познати. И какво по дяволите има предвид сър Джон, като не си

направил билиардна в къщата? Малцина знаят какво удобство е това! Сър Джон е ужасен като времето.

След малко пристигна и останалата част от компанията.

— Страхувам се, днес не си могла да направиш обичайната си разходка до Аленхъм, Мариан — каза сър Джон.

Мариан го изгледа мрачно и не каза нищо.

— О, не хитрувайте пред нас, — каза мисис Палмър, — защото знаем всичко, мога да ви уверя, и се възхищавам на вкуса ви, мисля, че наистина е много красив мъж. Нашата къща на село не е много далече от неговата, май на не повече от десет мили.

— Близо трийсет — обади се мъжът ѝ.

— Така ли? Е, няма голяма разлика. Никога не съм ходила у тях, но казват, че е красиво и сладко местенце.

— Най-гадното място, което съм виждал през живота си, — каза мистър Палмър.

Мариан запази мълчание, но по лицето ѝ личеше колко много я интересува това, за което говорят.

— Много ли е грозно? — продължаваше мисис Палмър. — Е, сигурно съм видяла някое друго място.

Когато всички седнаха в трапезарията, сър Джон със съжаление отбеляза, че са само осем души.

— Скъпа, — каза той на жена си, — много е досадно, че сме толкова малко, — защо не поканиш и семейство Джилбърт?

— Ти ме пита вече за това, Джон, и няма не ти казах, че е невъзможно? Предишния път те обядваха у нас.

— Ти и аз, сър Джон, — каза мисис Дженингс, — не държим толкова на етикета.

— Значи сте много зле възпитани, — обади се мистър Палмър.

— Любов моя, ти противоречиш на всеки, — обади се жена му и се засмя както обикновено. — Знаеш ли, че си доста груб?

— Не знаех, че противореча на всички, като наричам майка ти зле възпитана.

— Е, можеш да ме обиждаш колкото искаш, — каза добродушно старата дама. — Ти взе Шарлот от мене и вече не можеш да ми я върнеш. Така че в крайна сметка камшикът си остава в моите ръце.

Шарлот се изсмя гръмка при мисълта, че съпругът ѝ не може да се отърве от нея и възторжено обяви, че не я е грижа дали съпругът ѝ

се заяжда с нея, тъй като така или иначе трябва да живеят заедно. Невъзможно беше да си представиш, че някой може да е по-добродушен или по-решен да не си разваля настроението от мисис Палмър. Тя не се засягаше от безразличието, нахалството и недоволството на мъжа си, които той така добре бе отработил, и се забавляваше неимоверно, когато той ѝ се караше или я обиждаше.

— Мистър Палмър е толкова забавен! — прошепна тя на Елинор.
— Вечно е без настроение.

След като го наблюдава известно време, Елинор не бе склонна да го приеме за зъл по природа или пък за зле възпитан, за каквото искаше да се представи. Подобно на много други мъже беше огорчен, че благодарение на необяснимото си влечение към красотата бе станал съпруг на много глупава жена, но Елинор знаеше, че всеки разумен мъж би сметнал подобна грешка за нещо съвсем обичайно и често срещано и едва ли огорчението му би продължило дълго време. Според нея презрителното му отношение и желанието да обиди всеки, който му се изправи пред очите, се дължеше по-скоро на стремежа да бъде различен от другите. Мистър Палмър искаше да изглежда като човек, който превъзхожда всички останали. Подобни мотиви бяха нещо твърде обикновено, за да им се чуди човек, но начинът, по който успяваше да постигне превъзходството си по лошо възпитание не го правеше привлекателен за никого, освен за собствената му жена.

— О, скъпа мис Дашууд, — каза мисис Палмър скоро след това, — искам да помоля вас и сестра ви за една услуга. Бихте ли ни погостували в Кливланд за Коледа? Хайде, елате, моля ви се, ще е добре да дойдете докато семейство Уестън са у нас. Не можете да си представите колко щастие ще ми достави това! Ще бъде толкова чудесно! Любов моя — обърна се тя към съпруга си, — нима не копнееш да видиш госпожици Дашууд в Кливланд?

— Разбира се — отговори подигравателно той, — нали точно затова дойдох в Девъншир.

— Видяхте ли, — каза неговата половинка, — и мистър Палмър ви очаква, значи, не можете да откажете.

И двете побързаха да отклонят решително поканата.

— Ама наистина трябва да дойдете и ще дойдете. Сигурна съм, че ще ви хареса повече от всичко друго. У нас ще са и семейство Уестън и ще бъде много приятно. Не можете да си представите колко

сладко място е Кливланд, а и сега ще ни много весело, защото мистър Палмър обикаля района заради предизборната си кампания. У дома на вечеря идва толкова народ, колкото никога преди, страшно очарователно. Ама горкият човек! Много се уморява, защото е принуден да накара хората да го харесват.

Елинор едва успя да овладее изражението на лицето си, докато се съгласяваше с трудността на подобно задължение.

— Колко очарователно ще бъде — каза Шарлот, — когато стане член на Парламента, нали? Как ще се смея само! Много забавно ще бъде на писмата до него да пише Ч.П. Ама знаете ли, той вика, че никога няма да изпраща моите писма с безплатна поща. Направо си казва, че няма да го направи. Нали, мистър Палмър?

Мистър Палмър не ѝ обърна внимание.

— Не може да понеса писането, нали разбирате — продължи тя, — казва, че е направо ужасно.

— Не, — каза той — никога не съм казвал нещо толкова безсмислено. Не прехвърляй на мен собствените си оскърбления към английския език.

— Ето на, виждате колко е забавен. Винаги е такъв! Понякога се събира по половин ден да не ми проговори и изведнъж, по някакъв повод, каже нещо толкова смешно.

Когато се върнаха в хола, тя много учуди Елинор с въпроса дали мистър Палмър ѝ харесва изключително много.

— Разбира се, — отговори Елинор, — много е симпатичен.

— Ами много се радвам, че го харесвате. Така си и мислех, той е толкова приятен, пък и мога да ви кажа, че мистър Палмър много харесва и вас, и другите ви сестри, и не можете да си представите колко ще е разочарован, ако не дойдете в Кливланд. И не мога да разбера защо не искате да го направите.

На Елинор отново ѝ се наложи да отклони поканата. Побърза да смени темата и така успя да прекъсне увещанията на мисис Палмър. Елинор изрази предположение, че след като са от един и същи край, мисис Палмър ще може да ѝ разкаже за характера на Уилъби нещо по-конкретно от това, което вече знаят покрай познанството му със семейство Мидълтън. Тя гореше от желание да намери потвърждение за достойнствата му, от когото и да е, само и само да се свърши със

страховете ѝ за Мариан. Започна с въпроса дали се виждат често с мистър Уилъби в Кливланд и дали го познават отблизо.

— О, ами че да! Много добре го познавам — отговори мисис Палмър. — Не че някога съм разговаряла с него всъщност, но винаги го виждам в града. Все така става, че не сме се засичали в Бартън по време на престоя му в Аленхъм. Мама го е виждала един път по-рано, ама аз бях у чичо си в Уеймут. Ако не беше това вечно злополучно разминаване дето все не сме в един и същи край едновременно, сигурно щеше да се виждаме много често в Съмърсетшир. Мисля, че той много малко стои в Коум, но дори и да се застояваше, мистър Палмър едва ли би отишъл при него, защото е от опозицията, пък е и доста далече от нас. Много добре зная защо разпитвате за Уилъби — сестра ви ще се омъжва за него. Страшно се радвам на тази работа, защото тогава тя ще ни стане съседка, нали.

— Бога ми, — отговори Елинор, — ако имате някакви основания да очаквате подобен брак, значи знаете повече от мен самата.

— Не се преструвайте, като отричате да има такова нещо, защото всички говорят за това. Мога да ви кажа, че чух за него още като минавах през Лондон.

— Мила моя мисис Палмър!

— Честна дума, чух го в понеделник сутринта, точно преди да заминем, срещнах полковник Брандън на Бонд Стрийт и той направо ми го каза.

— Много ме изненадвате. Полковник Брандън да ви каже това! Сигурно има някаква грешка. Дори и да беше вярно, не мисля, че полковник Брандън ще разказва такива неща на човек, който не се интересува от тях.

— Ама аз ви казвам, че беше точно така, и ще ви разкажа точно как стана. Като го видяхме, той се обърна в нашата посока и тръгна с нас, та като си говорехме за сестра ми и за зет ми, и за това-онова, аз му казах: „Е, полковник, в Бартън Котидж е дошло ново семейство, както чувам, и мама спомена, че момичетата били много хубави, а пък едно от тях щяло да се жени за мистър Уилъби от Коум Магна. Кажете, моля, дали това е вярно? Защото няма начин да не знаете, тъй като наскоро сте бяхте в Девъншир.“

— И какво каза полковникът?

— О, ами не каза кой знае какво, но по вида му си личеше, че е вярно, затова от този момент нататък смятам, че работата е сигурна. Категорично твърдя, че ще бъде чудесно! И кога ще бъде сватбата?

— Надявам се, мистър Брандън беше добре?

— О, ами да, и наговори толкова хубави работи за вас, само за вас говореше.

— Неговите добри думи много ме ласкаят. Изглежда прекрасен човек и аз го намирам за изключително приятен.

— И аз. Толкова е очарователен, жалко само дето е такъв скучен и сериозен. Мама казва, че и той бил влюбен в Мариан. Вярно ви казвам, ако наистина е така, това е голям комплимент за сестра ви, защото той едва ли се е влюбвал някога.

— Познават ли добре мистър Уилъби по вашия край в Съмърсетшир?

— О! Ами да, много добре, тоест, мисля, че не го познават много хора, тъй като Коум Магна е доста отдалечена, ама всички го смятат за много приятен, ви казвам. Където и да отиде, все него харесват най-много и вие трябва да кажете това на сестра си. Бога ми, страхотен късмет е извадила, като го е хванала, не че той няма късмет с нея, защото Мариан е тъй хубава и мила и нищо не може да бъде достатъчно добро за нея. Ама аз ви казвам, че според мене не е по-хубава от вас, пък и двете сте толкова красиви, и мистър Палмър мисли така, сигурна съм, макар че снощи не можахме да го накараме да си признае.

В сведенията на мисис Палмър за Уилъби нямаше нищо съществено, но Елиноор беше доволна и от най-малкото доказателство в негова полза.

— Толкова се радвам, че най-после се запознахме — продължаваше Шарлот, — и се надявам да станем големи приятелки. Не можете да си представите как копнеех да се запозная с вас! Толкова е хубаво, че сте наели къщата! Нищо по-хубаво от това, ви казвам! Пък и така се радвам, че сестра ви ще се задоми за добра партия! Надяваме се да прекарвате доста време в Коум Магна. Откъдето и да го погледнеш, то си е сладко място.

— Вие познавате отдавна полковник Брандън, нали?

— Да, доста отдавна, откакто сестра ми се омъжи. Още тогава беше близък приятел на сър Джон. Мисля, — добави тя тихо, — че ако

можеше, с радост щеше да се ожени за мене. Сър Джон и лейди Мидълтън много искаха тая работа да стане. Но мама не го сметна за достатъчно добър за мене, иначе сър Джон щеше да му каже и щяхме да се оженим веднага.

— Полковник Брандън знаеше ли какво е предложил сър Джон на майка ви? Никога ли не е разкривал чувствата си пред вас самата?

— О, не, но ако мама не се беше противопоставила, сигурна съм, че страшно би му харесало. Тогава не ме беше виждал повече от два пъти, защото още не бях завършила училище. Е, сега съм много по щастлива. Харесват ми мъже точно като мистър Палмър.

ГЛАВА 21

На другия ден семейство Палмър си замина за Кливланд и на двете семейства в Бартън не им оставаше нищо друго, освен да си гостуват и да се забавляват едно друго. Но това не продължи дълго. Елинор още не бе успяла да изхвърли от главата си мислите за предишните гости: защо Шарлот е така безпричинно весела, защо мистър Палмър, толкова кадърен човек, се държи така просташки, защо между мъж и жена често съществуват такива странни несъответствия, когато трескавата дейност на сър Джон и мисис Дженингс с цел търсене на компания отново се увенча с успех и те ѝ предоставиха нови познати като обект за наблюдение и размисъл.

Една сутрин по време на разходка с карета до Ексетър те срещнали две млади дами, и мисис Дженингс с удоволствие установила, че ѝ се падат роднини. Това било напълно достатъчно за сър Джон, за да ги покани на гости в имението, след като свършат с ангажиментите си в Ексетър. Като чу, че съвсем скоро ще трябва да приеме в къщата си две момичета, които никога не бе виждала и нямаше доказателства дали дамите са изтънчени или поне достатъчно светски, лейди Мидълтън изпадна в паника. Уверенията на съпруга ѝ и на майка ѝ в това отношение за нея нямаха никаква стойност, а от факта, че ѝ бяха роднини, ставаше още по-лошо. Затова и не послуша съвета на мисис Дженингс да не придирия толкова за изтънчеността, нали все пак бяха някакви далечни братовчедки и трябваше да се изтърпят една друга.

След като така или иначе не можеше да предотврати идването им, като дама с добро възпитание, лейди Мидълтън реши да приеме нещата философски и да отправа към съпруга си някой и друг нежен упрек по пет-шест пъти на ден.

Най-после младите дами пристигнаха и във външността им нямаше нищо неизтънчено или несветско. Роклите им бяха много елегантни, обноските ѝ добри, а възхищението от къщата и обзавеждането ѝ възторжено, пък и на всичко отгоре се оказаха така

сляпо привързани към децата, че само час след пристигането си вече бяха успели да спечелят лейди Мидълтън на своя страна. Тя ги обяви за много приятни момичета, което при нейна светлост имаше стойността на възторжена възхита. Бурната похвала повиши самочувствието на сър Джон по отношение на собствените му преценки и без да губи нито миг той се запъти към Бартън Котидж, за да уведоми госпожици Дашууд за пристигането на госпожици Стийл и да им даде уверенията си, че новодошлите са най-сладките момичета на земята. Подобна препоръка обаче нямаше кой знае каква стойност. Елинор знаеше много добре, че из всяко кътче на Англия в различни варианти на лице, фигура, ум и характер можеха да се видят най-красивите момичета на земята. Сър Джон искаше всички да тръгнат към имението веднага, за да видят гостенките. Колко щедър човек, какъв филантроп — не искаше да задържи за себе си дори само една трета братовчедка!

— Идвайте още сега, — казваше той, — идвайте, моля ви се, не може да не дойдете — казвам ви, че ще дойдете. Не можете да си представите колко ще ви харесат. Люси е страхотно красива и е толкова приятна и добродушна! Децата вече се залепиха за нея като че ли я познават открай време. Пък и те направо копнеят да се запознаят с вас, защото в Ексетър са им казали, че сте най-красивите създания на света, а аз им казах, че това е самата истина, даже повече от истина. Сигурен съм, че ще ви е много приятно в тяхната компания. Бяха напълнили целия фойтон с играчки за децата. Как може да сте толкова необщителни, та да не дойдете! В крайна сметка те са и ваши роднини, щом са мои и на жена ми също, няма начин да не сте роднини с тях.

Ала сър Джон не можа да ги убеди. Успя само да изтръгне от тях обещание, че след ден-два ще се отбият в имението, и изумен от безразличието им си тръгна към къщи, за да се впусне пред госпожици Стийл в нови венцехваления за хубостта на госпожици Дашууд така, както до този момент бе хвалил госпожици Стийл пред госпожици Дашууд.

Когато спазиха обещанието си и последва запознаване между младите дами, те установиха, че по-голямата сестра е почти на трийсет години и в грозноватото ѝ, лишено от изразителност лице, нямаше нищо достойно за възхищение. Ала сметнаха за истинска красавица другата сестра, на около двацет и три годишна възраст — с красиви

черти на лицето, остър поглед и изтънчена осанка, която може и да не допринася за едно истинско изящество или грациозност, но поне ѝ придаваше достатъчно индивидуалност. Имаха изискани обноски и не след дълго Елинор им отдаде дължимото, като призна у тях известна доза практичност, проявявано най-вече в непрестанните и преднамерени усилия да се харесат на лейди Мидълтън. Госпожици Стийл непрекъснато изпадаха в екстаз от децата ѝ, превъзнасяха красотата им, оказваха им какви ли не жестове на внимание и угаждаха на всичките им капризи. Собствената им любезност предявяваше толкова натрапчиви претенции към самите тях, че прекарваха малкото време, което им оставаше свободно от децата най-вече във възхищение от всичко, което правеше нейна светлост — в случай че изобщо правеше нещо, или пък вземаха кройките на някоя елегантна нова рокля, която нейна светлост бе носила предния ден и която им бе дала повод за нестихващ възторг. За късмет на всички, които умееха да се възползват от хорските слабости, в търсенето на похвали за децата си една любяща майка се превръща в най-хищното и най-лековерно създание на света. Тя непрекъснато търси все нови и нови поводи за превъзнасяне на децата си и би погълнала лакомо всяка похвала. Така че лейди Мидълтън посрещаше изключителната любвеобилност и търпение на госпожици Стийл без каквато и да било изненада или недоверие. Тя гледаше с майчинско самодоволство на всичките номера, пакости и нахални посегателства върху търпението, на които бяха подложени госпожици Стийл. Гледаше как децата развързваха панделките на госпожиците и дърпаха косата около ушите им, как пребъркваха чантичките с ръкоделията и крадяха оттам ножчета и ножици и не изпитваше никакви съмнения, че удоволствието от тези неща е взаимно и за двете страни. Беше изненадана само, че Елинор и Мариан стоят така спокойно настрана и не взимат никакво участие в това, което ставаше около тях.

— Днес Джон е в такова настроение — каза тя, докато гледаше как синът ѝ задига носната кърпичка от джоба на мис Стийл и я хвърля през прозореца. — Все измисля разни номера.

Малко по-късно, когато другият ѝ син жестоко убоде пръста на същата госпожица, тя отбеляза разнежено:

— Какъв ми е палав Уилям!

— Ето я и сладката малка Анна-Мария — добави тя, докато милваше нежно едно тригодишно момиченце, което не бе вдигало шум през последните две минути. — Тя все си е такава нежна и кротка, няма друго мило малко създание, което да е така спокойно и тихо!

Ала докато даряваше детето с прегръдка, една от фибите в прическата на нейна светлост за беда го одраска леко по врата и въпросният образец на кротост нададе такъв вой, какъвто не би могъл да произведе дори всепризнат майстор на шумотевиците. Майката се вцепени от ужас, не по-малък обаче от ужаса на госпожици Стийл, и в този толкова критичен спешен случай трите се втурнаха да направят всичко възможно, което любовта им диктуваше, за да облекчат агонията на малката страдалка. Майка ѝ я сложи в скута си и я покри с целувки, една от госпожиците коленичи пред нея и проми одрасканото с лавандулова вода, а другата пъхаше захаросани сливи в устата на момиченцето. След подобно възнаграждение за сълзите си детето беше прекалено мъдро, за да престане да плаче. От лакомия то продължаваше да пици и да хлипа, да рита братята си, затова че искат да я докоснат, и усилията на всички да я успокоят се оказаха съвсем напразни, докато в този страшен миг майка ѝ си спомни за щастие как са излекували едно ожулване на слепоочието с малко мармалад от кайсии. Тя препоръча същото лекарство за злополучното одраскване и като чу това, младата дама поразреди малко писъците си, което им даде известни основания да се надяват, че няма да отхвърли този цяр. Майка ѝ я взе на ръце и я изнесе от стаята, за да потърсят лекарството, и макар че лейди Мидълтън от все сърце молеше момчетата да не идват с тях, те все пак ги последваха. Така четирите млади дами останаха сами, обгърнати в такава тишина, каквато стаята не бе познала от часове.

— Горкото малко създание! — каза мис Стийл, щом другите излязоха. — Можеше да се случи нещо ужасно.

— Не си представям как би могло да стане, освен при много поразлични обстоятелства, — извика Мариан. — Обикновено така само се вдига врява за нещо, за което дори не си струва да се тревожи човек.

— Каква сладка жена е лейди Мидълтън! — обади се Люси Стийл.

Мариан не каза нищо, защото и в най-тривиалните случаи не искаше да говори неща, които не мисли, затова на Елинор се падаше

задачата да говори лъжи, когато учтивостта налага това. Призована и сега да изпълни дълга си, тя направи каквото можа, като се изказа за лейди Мидълтън с повече топлота, отколкото чувстваше, и все пак далеч не с топлотата в думите на мис Стийл.

— И сър Джон също, — извика по-голямата, — какъв очарователен мъж!

В обикновената и справедлива преценка на мис Дашууд отново не се доловиха аплодисменти. Тя отбеляза простичко, че той е добродушен и дружелюбен човек.

— И какво очарователно малко семейство са те! През живота си не съм виждала толкова сладки деца. Страшно обичам децата и вече мога да кажа, че тези ме изпълват с възторг.

— Предполагам, — каза Елинор и се усмихна — като видях какво стана тази сутрин.

— Оставам с впечатлението, — каза Люси, — че смятате малките Мидълтън за доста разглезени, е може би има нещо такова, но за лейди Мидълтън това е съвсем естествено, а що се отнася до мене, обичам живи и палави деца. Направо не мога да ги търпя, ако са хрисими и кротки.

— Предполагам — отговори Елинор, — че докато съм в Бартън Парк, мисълта за кротки и хрисими деца ни най-малко не би ми била противна.

След тези думи настана кратко мълчание, нарушено от мис Стийл, която явно беше предразположена към разговори и която в този случай каза доста рязко:

— И как намирате Девъншир, мис Дашууд? Предполагам, че ви е било мъчно да се разделите със Съсекс.

Изненадана от фамилиарността на въпроса или поне от начина, по който беше зададен, Елинор отговори, че наистина им е било мъчно.

— Норланд е страхотно красиво място, нали? — добави мис Стийл.

— Чухме как сър Джон изразява възхищението си от него, — каза Люси, която търсеше някакво извинение за волностите, които си позволяваше сестра ѝ.

— Мисля, че всеки, който е виждал това място, непременно ще остане възхитен — отговори Елинор, — макар че не от всеки се очаква

да оцени красотата му като нас.

— А там имаше ли много красиви кавалери? Предполагам, че тук едва ли се срещат често, а според мене, това е много важно.

— Но защо смяташ, че в Девъншир няма толкова млади и добре възпитани господа като в Съсекс? — попита Люси, която се срамуваше от думите на сестра си.

— Ами не, скъпа, със сигурност нямах предвид това. Сигурна съм, че и в Ексетър има достатъчно красиви кавалери, но знаеш, че не бих могла да знам такова нещо за Норланд, нали? Страхувам се, че на госпожици Дашууд може да им се види малко скучно в Бартън, ако са свикнали от по-рано с компанията на красиви млади мъже. Но може би вас, млади дами, те не ви интересуват чак толкова и вие на драго сърце бихте живели както с тях, така и без тях. Аз лично ги намирам за страшно приятни, при положение че са елегантни и се държат възпитано. Не мога да ги търпя обаче, ако са немарливи и се държат гадно. Ето, например, господин Роуз от Ексетър, страшно красив млад мъж и кавалер на всичко отгоре, служител е при мистър Симпсън, та ви разправям, сутрин въобще не си струва дори да го погледне човек. Предполагам, че преди да се ожени, брат ви също е бил кавалер и изгодна партия, щом е толкова богат?

— Честна дума, не знам, — отговори Елинор, — защото не разбирам какво точно имате предвид под „кавалер“. Но мога да ви кажа, че ако изобщо е бил „кавалер“ преди да се ожени, все още си е такъв, защото ни най-малко не се е променил.

— О, божичко, човек не може да смята един женен мъж за кавалер, те си имат други грижи.

— Господи, Ан! — извика сестра ѝ. — За нищо друго ли не можеш да говориш, освен за кавалери? Мис Дашууд ще си помисли, че само това ти е в главата! — и за да промени темата, тя започна да говори за възхищението си от къщата и обзавеждането.

Първата среща с госпожици Стийл беше напълно достатъчна. Не можеше да се каже нищо хубаво за вулгарната волност и лекомислие на по-голямата сестра, а Елинор не можеше да бъде заблудена от красотата и проницателността на по-малката и ясно прозря в нея известна лукавост и липса на истинско изящество. Така тя си тръгна без желанието да ги опознае по-добре.

Не беше така с госпожици Стийл обаче. Бяха дошли от Ексетър с намерението да се подмажат на сър Джон Мидълтън, на семейството и на роднините му, и не скъпяха ласкателствата си и към прекрасните му братовчедки, за които твърдяха, че са най-красивите, елегантни, приятни и изтънчени момичета, които са виждали някога, и затова страшно им се искаше да ги опознаят по-отблизо. Елинор скоро разбра за неизбежната си участ, че наистина ще трябва да се опознаят и да се подложат на известна близост с тях, тъй като сър Джон изобщо не можеше да им устои и беше изцяло на страната на госпожици Стийл, а това означаваше почти всеки ден да стоят по час-два в една и съща стая. Сър Джон не можеше да направи нищо повече, но дори и не предполагаше, че трябва да направи още нещо — да бъдеш заедно с някого според него означаваше да си близък с него и той нямаше никакви съмнения в здравето им приятелство, докато са в ход плановете му за съвместни срещи.

Все пак трябваше да му се отдаде дължимото. Човекът правеше всичко възможно да ги предразположи, като ги запознава, с който му падне и им разказва за братовчедките си всичко, което знае или предполага за тях. След пристигането им в Бартън Елинор ги бе виждала не повече от два пъти, когато по-голямата ѝ честити късмета на сестра ѝ да хване плени такъв кавалер, толкова изгодна партия.

— Ще бъде чудесно да се омъжи толкова млада, да знаете — каза тя, — пък и съм чувала, че е страхотно красив и голям кавалер. Надявам се скоро и вие да имате такъв късмет, но сигурно вече имате някого по тези места.

Елинор не можеше да предположи, че сър Джон ще бъде така мил да не обяви на всеослушание подозренията си по въпроса за чувствата ѝ към Едуард, както бе направил по отношение на Мариан. Тъй като сестрите бяха нещо ново за него и освен това разбираха от намеци, любимите му шеги бяха все на тази тема и след посещението на Едуард не минаваше и ден, без на обяд да вдигне наздравица за най-нежните ѝ чувства, при това толкова многозначително и с толкова кимане и намигане, че предизвикваше вниманието на всички останали. Буквата „ф“ неизменно биваше извеждана на преден план и се оказва толкова продуктивна за шеги, че Елинор отдавна я беше определила като най-остроумната буква в азбуката.

Както можеше да се очаква, госпожици Стийл се възползваха от шегите му с пълна пара и по-голямата поиска да научи името на господина, за когото намекваха. Макар и доста безочлив, въпросът ѝ бе в пълно съзвучие с любопитството ѝ по отношение на семейство Дашууд. Ала сър Джон не си игра дълго с любопитството ѝ, което бе събудил с такава наслада, а и удоволствието му да каже името бе не помалко от това на мис Стийл да го чуе.

— Казва се Ферърс, — рече той с много висок шепот, — но не казвайте на никого, моля ви се, защото е дълбока тайна.

— Ферърс! — повтори мис Стийл. — Значи мистър Ферърс е този щастливец, нали? Какво, братът на снаха ви, мис Дашууд? Много приятен млад мъж, познавам го много добре.

Елинор я слушаше внимателно и с изненада. „И кой ли е този техен чичо? Къде живее, как са се запознали?“ Много ѝ се искаше да продължат с тази тема, макар че предпочете да не се намесва в разговора, ала те не казаха нищо повече и за първи път Елинор си помисли, че или на мисис Дженингс не ѝ достига любознателност по дребни въпроси, или пък не е в подходящо разположение на духа. Любопитството ѝ бе заинтригувано и от начина, по който говореше мис Стийл за Едуард. Беше неприятно изненадана от липсата на доброжелателност в думите ѝ и това породило у нея съмнение, че тази жена знае, или поне си мисли, че знае за Едуард нещо, което не е в негова полза. Желанието ѝ да научи неща повече така и си остана неудовлетворено, тъй като въпреки честите намеци или открито споменаване на името му от страна на сър Джон, мис Стийл не подхвана повече този въпрос и не му обърна никакво внимание.

ГЛАВА 22

Мариан, която никога не се бе отличавала с особено търпение към нахалството, простащината, по-ниското ниво на събеседника си или разликата във вкуса му, този път — може би и заради собственото си състояние на духа — беше особено зле настроена, за да се чувства удовлетворена от компанията на госпожици Стийл и да насърчи опитите им за сближаване. За сметка на неизменно хладното ѝ държание към тях, с което пресичаше всяко усилие за сближаване от тяхна страна, Елинор определено показва своите предпочитания към Люси, което скоро стана очевидно в отношението ѝ към двете сестри — по-малката сестра не пропускаше възможността да я предразположи към разговор или пък да се опознаят по-отблизо благодарение на лекотата и искреността, с която споделяше чувствата си с Елинор.

По природа Люси не беше глупава, забележките ѝ често биваха справедливи и нелишени от остроумие и Елинор понякога намираше компанията ѝ дори за приятна, но не за по-дълго от половин час, защото природните ѝ данни не бяха подкрепени от каквото и да било образование. Люси беше неука и невежа и от мис Дашууд не можеха да останат скрити липсата на интелектуални интереси и на осведоменост по най-обикновени въпроси, въпреки усилията да се покаже в най-добрата си светлина. Елинор виждаше това и я съжаляваше заради пренебрегването на способностите ѝ, които едно прилично образование би доразвило; без всякакво съчувствие обаче Елинор забелязваше и липсата на деликатност, чувство за справедливост и почтеност, които издаваше поведението ѝ в Бартън Парк с цялото ѝ усърдие да угоди и да се подмазва, а и не можеше да изпита по-продължително удоволствие от компанията на човек, който съчетава в себе си лицемерие и невежество. Липсата на обучение не ѝ даваше възможност да разговаря с Елинор на равни начала, а отношението ѝ към останалите лишаваше от стойност всяка проява на внимание и предпочитание, отправена към мис Дашууд.

— Смея да твърдя, че може да помислите въпроса ми за странен, — каза — един ден Люси, докато вървяха от имението към къщата, но бихте ли ми казали дали познавате лично майката на снаха си, мисис Ферърс?

Елинор наистина сметна въпроса за странен и това пролича по изражението на лицето ѝ, когато отговори, че никога не е виждала мисис Ферърс.

— Така ли! — отговори Люси. — Вижда ми се малко чудно, защото смятах, че може да сте се виждали в Норланд понякога. Вероятно не можете да ми кажете и що за човек е тя?

— Не — каза Елинор, като внимаваше да не издаде истинското си мнение за майката на Едуард и да не удовлетвори това доста безочливо любопитство, — не зная нищо за нея.

— Сигурна съм, че ще намерите за доста странно, че ви разпитвам така — каза Люси и погледна внимателно Елинор, докато говореше, — но може би имам причини за това. Все пак ще рискувам като ви я разкрия, но се надявам да ми отдадете дължимото, като повярвате, че не искам да бъда нахална.

Елинор ѝ отговори по всички правила на учтивостта и те продължиха да вървят, без да продумат. Мълчанието бе нарушено от Люси, която подхвана същата тема, като каза с известно колебание:

— Непоносима ми е мисълта, че може да ме помислите за нахална в любопитството ми, бих направила всичко на света, само и само да не си мисли така за мене човек като вас, чието добро мнение за себе си ценя повече от всичко. Сигурна съм, че изобщо не бива да се боя да ви се доверя и много бих искала да чуя вашия съвет как да се справя с положението, в което съм изпаднала. В никакъв случай не искам да ви притеснявам. Съжалявам, че не познавате мисис Ферърс.

— И аз съжалявам, че не я познавам, — каза Елинор доста учудена, — ако мислите, че моето мнение за нея може да ви бъде от полза. Но наистина не съм предполагала, че сте свързани с това семейство и признавам, че дори съм малко изненадана от толкова сериозен интерес към нейния характер.

— Сигурно сте изненадана и това никак не ме учудва. Никак нямаше да се изненадате обаче, ако смеех да ви кажа още нещо. В момента мисис Ферърс няма никакво значение за мен, разбира се, но

може да дойде такова време, зависи само от нея, когато двете може да се окажем в много близки отношения.

Докато говореше, тя не откъсваше поглед от земята и по страните ѝ изби красива руменина, а после хвърли бегъл поглед към Елинон, за да види ефекта от думите си.

— Небеса! — извика Елинон. — Какво искате да кажете? Нима познавате мистър Робърт Ферърс? Възможно ли е вие да сте неговата избраница? — Не ѝ се виждаше привлекателна перспективата да има подобна етърва.

— Не, — отговори Люси, — не мистър Робърт Ферърс, никога не съм го виждала, — тя впи поглед в очите на Елинон, — но познавам неговия по-голям брат.

Какво почувства Елинон в този момент? Изумление, ако не беше по-скоро болезнено, отколкото силно, и ако не беше недоверието, което се появи веднага след това твърдение. Тя се обърна към Люси мълчалива и стъписана, без да разбира каква е причината или обекта на подобно изявление и въпреки промененото изражение на лицето си тя твърдо отказваше да повярва на чутото. Това я предпазваше от опасността да припадне или да изпадне в истерия.

— Сигурно сте много изненадана, — продължаваше Люси, — защото положително не сте знаели нищо за това. Той определено никога не е правил и най-малкия намек по този въпрос пред вас или пред някой от семейството ви, тъй като винаги сме държали отношенията си в дълбока тайна и съм убедена, че той и досега съвсем честно я съхранява. От всичките ми роднини за това знае само Ан, а и на вас не бих го казала, ако не разчитах на дискретността ви повече от всичко на света. Пък и се чувствах задължена да обясня любопитството си по отношение на мисис Ферърс и за да не сметнете държанието ми за странно. Не мисля, че мистър Ферърс ще недоволства като разбере, че съм ви се доверила, защото зная колко високо цени вашето семейство и как на вас и на другите госпожици Дашууд гледа като на родни сестри. — Тя помълча малко.

Елинон не можа да каже нищо в продължение на няколко секунди. Стъписването ѝ от чутото беше прекалено силно, за да успее да проговори, но в края на краищата направи усилие над себе си и като внимаваше много, с хладнокръвие, което прикриваше еднакво добре както изумлението, така и болката ѝ, тя каза:

— Мога ли да попитам дали сте сгодени отдавна?

— От четири години.

— Четири години!

— Да.

Макар и силно шокирана, Елинор все още отказваше да повярва на думите ѝ.

— До онзи ден дори не знаех, че се познавате.

— Запознахме се преди много време. Той беше под попечителството на нашия чичо, а това, видите ли, беше много отдавна.

— Вашият чичо!

— Да, мистър Прат. Никога ли не ви е говорил за мистър Прат?

— Мисля, че е споменавал, — каза Елинор с усилие на волята, от което чувствата ѝ още повече се разбунтуваха.

— Той живя четири години у чичо ми в Лонгстъпъл, близо до Плимут. Там се запознахме, понеже сестра ми и аз често ходехме на гости у чичо, там се сгодихме. Нямаше и година, откакто той бе завършил училище, но и след колежа беше с нас почти през цялото време. Можете да си представите колко не ми се искаше да се сгодявам без знанието и съгласието на майка му, но тогава бях прекалено млада и го обичах твърде силно, за да бъда достатъчно благоразумна. Макар и да не го познавате толкова добре като мен, мис Дашууд, достатъчно дълго сте общували с него, за да знаете колко е чувствителен и как може да накара една жена истински да го заобича.

— Разбира се, — отговори Елинор, без да се чува какво казва, но като си възвърна увереността в любовта и почтеността на Едуард, а също и в това, че събеседницата ѝ я лъже, тя добави: — Сгодена за мистър Едуард Ферърс! Признавам, че съм толкова изумена от думите ви, че наистина... Извинете, но сигурно има някаква грешка в човека или в името. Не е възможно да имаме предвид един и същ мистър Ферърс.

— Не е възможно да имаме предвид различни хора, — извика Люси с усмивка. — Човека, за когото говоря, е мистър Едуард Ферърс, по-големият син на мисис Ферърс от Бартън Парк Стрийт и брат на снаха ви, мисис Джон Дашууд, съгласете се, че не е много вероятно точно аз да се лъжа относно името на човека, от когото зависи цялото ми щастие.

— Странно, — отговори Елинор смаяна и наранена, — никога не съм го чувала да говори за вас.

— Никак не е странно, като се има предвид в какво положение се намираме. За нас най-важното винаги е било да опазим цялата история в тайна. След като не познавате нито мен, нито пък семейството ми, не е възможно да се появи случай, той да спомене за нас, а и за Едуард винаги е било важно да не казва нищо по този въпрос, защото сестра му може да заподозре нещо.

Тя замълча. Сигурността на Елинор се стопи, но не и самообладанието ѝ.

— Значи сте сгодени от четири години — каза тя, без дори гласът ѝ да трепне.

— Да, и бог знае още колко ще трябва да чакаме. Горкият Едуард, много е обезсърчен. — Тогава извади от джоба си миниатюрен портрет и добави: — За да избегнем всяка възможност за грешка, бъдете така добра да погледнете лицето му. Портретът не е много хубав, разбира се, но не може да ви излъже кой все пак е изобразен на него. Нося го в себе си от три години.

Докато говореше, тя пъкна портрета в ръцете ѝ и когато Елинор го видя, всички съмнения, предизвикани от страха да не избързва с решението си или пък от желанието да уличи Люси в лъжа, изчезнаха. Това беше лицето именно на Едуард. Трябваше да признае, че приликата е голяма и побърза да ѝ върне миниатюрата.

— Никога не съм могла да му дам моя портрет в замяна — продължи Люси — и това много ме разстройва, защото Едуард толкова го иска! Но съм решила при първия удобен случай да позирам за портрет.

— Много сте права, — отговори спокойно Елинор. Изминаха няколко крачки в мълчание. Люси проговори първа:

— Сигурна съм, — каза тя, — изобщо не се съмнявам, че няма да кажете на никого, защото знаете колко важно е за нас майка му да не разбере. Смея да твърдя, че тя никога не би одобрила подобен брак. Нямам никаква зестра, а тя е изключително горделива жена.

— Не съм искала да ми се доверявате — каза Елинор, — но сте права да смятате, че в това отношение на мен може да се разчита. Можете да сте напълно спокойна за тайната си, но ми позволете да изразя известно учудване, че ми се доверявате така, без да е

необходимо. Не може да не знаете, че ако и аз съм в течение на този въпрос, това едва ли би увеличило вероятността да опазите тайната.

Докато говореше, в погледа ѝ се четеше искреност и тя се надяваше да долови нещо от изражението върху лицето на Люси — може би някакъв фалш в повечето от онова, което бе казала, но лицето ѝ си остана непроменено.

— Страхувах се да не си помислите, че си позволявам волност по отношение на вас, — каза тя, — като ви разказах всичко това. Наистина, не ви познавам отдавна, поне не лично, но съм слушала много за вас и за вашето семейство, затова ви почувствах като стара приятелка още щом ви видях. Освен това в случая действително усетих необходимост да обясня поведението си, след като ви разпитвах така за майката на Едуард, а съм толкова нещастна, затова че не мога да поискам съвет от никого на този свят. Само Ан знае, но не мога да разчитам на нейната преценка. Всъщност тя повече ми вреди, отколкото ми помага, защото непрекъснато се страхувам, че може да издаде тайната. Разбирате ли, сестра ми не умее да си държи езика зад зъбите и онзи ден, когато сър Джон спомена името на Едуард, страшно се уплаших да не би тя да разгласи всичко. Представете си как непрекъснато ровя в ума си да намеря някакъв изход. Чудя се как съм жива още след всичко, което съм изстрадала заради Едуард през тези четири години. Такова напрежение и несигурност, а и толкова рядко се виждаме — не повече от два пъти в годината. Наистина не е за вярване, че сърцето ми още не се е пръснало.

Тя извади кърпичката си, но Елинор не усети към нея съчувствие.

— Понякога — продължи Люси, след като избърса очите си, — мисля дали няма да е по-добре и за двамата ни, ако се откажем от цялата тази работа. — Тя погледна Елинор право в очите. — Но друг път просто не ми стига решимост да направя такова нещо. Не бих могла да понеса, ако го направя нещастен, а знам, че ще стане точно така само ако го спомена пред него. Пък и аз самата... той ми е толкова скъп, че не съм сигурна дали ще го понеса. Какво бихте ме посъветвали в този случай, мис Дашууд? Вие какво бихте сторили на мое място?

— Моля да ме извините — отговори Елинор, — но не мога да ви дам съвет при тези обстоятелства. Трябва да се ръководите от собствените си преценки.

— Майка му положително ще го осигури по един или друг начин в материално отношение — продължи Люси след кратко мълчание, — но горкият Едуард е толкова нещастен по този въпрос! Не ви ли се видя ужасно потиснат, когато дойде в Бартън? Толкова му беше мъчно, когато трябваше да ни остави в Лонгстъпъл и да дойде при вас, че се страхувах да не го помислите за тежко болен.

— От чичо си ли идваше тогава, когато дойде при нас?

— О, да, беше стоял там две седмици. Да не би да си мислехте, че идва направо от града?

— Не, — каза Елинон и почувства още по-осезателно, че всяко обстоятелство говори в полза на достоверността в думите на Люси. — Спомням си като каза, че е прекарал две седмици у приятели близо до Плимут. — Не бе забравила как се изненада тогава, че той не спомена нищо повече за тези приятели, не спомена дори как се казват.

— Не забелязахте ли, че е много потиснат?

— Да, особено в началото.

— Молих го да направи усилие и да се овладее, защото се опасявах да не заподозрете какво става, но той много се натъжи, като ме гледаше така нещастна и като знаеше, че не може да остане повече от две седмици у нас! Горкото момче! Страхувам се, че и Едуард се чувства като мене сега, защото си личи по писмата му колко е нещастен. Получих писмо от него малко преди да тръгнем от Ексетър, — тя извади един плик от джоба си и нехайно показа на Елинон името на подателя. — Осмелявам се да допусна, че сигурно познавате неговия почерк, толкова е очарователен, нали, но писмото не е така хубаво написано както обикновено. Сигурно е бил уморен, защото просто е гледал да изпълни листа до край.

Елинон видя, че това наистина е неговият почерк и всичките й съмнения се стопиха. Бе си позволила да вярва, че Люси може да се сдобила с портрета му по някаква случайност, че може и да не й го е подарил Едуард, но писмото не можеше да се обясни с нищо друго, освен с действителен годеж. В продължение на няколко мига за малко да загуби самообладание. Сърцето й потъна дълбоко в гърдите и едва успя да се задържи на краката си, но се налагаше веднага да направи неистово усилие на волята и тя така твърдо отстоя на връхлетелите я чувства, че скоро успя, поне за момента, напълно да се овладее.

— Писмата са единствената ни утеха, — каза Люси докато слагаше плика в джоба си, — при тези дълги раздели. Е да, аз имам и неговия портрет, но горкият Едуард си няма и това. Щеше да му е по-леко, ако и той имаше мой портрет. Можех да му дам само кичур от косите си последния път, когато беше в Лонгстъпъл, и той каза, че това все пак е някаква утеха за него, макар и да не е моят образ. Може би сте забелязали косата на пръстена му, когато е бил у вас?

— Да, — каза Елинор със спокоен тон, който скриваше такава покруса и толкова силни чувства, каквито не бе изпитвала никога досега. Чувстваше се унижена, изумена, смазана.

За щастие бяха стигнали къщата и не можеха да продължат този разговор. След като постояха малко, госпожици Стийл си тръгнаха към Бартън Парк и най-после Елинор се почувства свободна да размисли и да оплаче разбитото си сърце.

ГЛАВА 23

Елинор по принцип не разчиташе на достоверността в думите на Люси, но след като размисли, не можеше да не ѝ повярва в този случай, макар че много ѝ се искаше да се поддаде на изкушението и да открие някаква лъжа в нейния разказ. Но не можеше и не смееше да се усъмни в нещо, за което Люси бе твърдяла, че е истина, защото от всички страни я притискаха доказателства и възможности, на които успяваше да противопостави единствено собствените си желания. Възможността Едуард и Люси да се запознаят в дома на мистър Прат беше основа за всичко останало, което бе тревожно и едновременно с това — неоспоримо: гостуването на Едуард близо до Плимут, потиснатото му състояние, неудовлетвореността от собствените му перспективи, несигурното му държание към нея самата, осведомеността на госпожици Стийл по отношение на Норланд и връзките на семейството, която често я бе изненадвала, портретът, пръстенът, писмото — всичко това бяха доказателства, които надделяваха над страха ѝ да не го обвини напразно, установяваха един факт, с който чувствата ѝ трябваше да се съобразят и който обясняваше недотам доброто му отношение към нея. Не бе в състояние да приеме такова негово отношение и негодуваше от ролята си на лековерна глупачка, затова в началото беше склонна да съжалява единствено себе си, но не след дълго у нея възникнаха и други размисли и съображения. Нима Едуард предумишлено я бе мамил? Нима се бе преструвал, че изпитва към нея чувства, които в действителност не съществуваха? И беше ли годежът му с Люси годеж от любов? Не, тя не вярваше, че и сега отношенията им продължават да са такива, каквито са били преди години. Той обичаше само нея, Елинор. В това не би могла да се лъже. Майка ѝ, сестрите ѝ, Фани — всички в Норланд бяха усетили, че Едуард изпитва някакви чувства към нея и това не беше илюзия, нито пък проява на суетност от нейна страна. Той определено беше влюбен в нея. Как ѝ олекна на сърцето при тази увереност! Как се изкушаваше да му прости! Едуард заслужаваше

упреците, как само ги заслужаваше затова, че бе останал в Норланд и след като бе почувствал, че нейното влияние върху него е по-силно, отколкото би следвало да бъде. В това отношение за него нямаше оправдание, но ако бе наранил нея, колко ли силно бе наранил сам себе си! И ако човек в нейното положение бе достоен за състрадание, положението на Едуард беше просто безнадеждно. Известно време Елинор щеше да страда от неговото лекомислие, но то бе лишило самия него от всякаква възможност да промени нещата. Все някога тя щеше да възвърне спокойствието си, но той, на какво би могъл да се надява той? Би ли могъл той се почувства някога достатъчно щастлив с Люси Стийл? Би ли могъл той, дори при положение че не изпитва никакви чувства към Елинор, със своята порядъчност, деликатност и висока култура да се задоволи със съпруга като нея — невежа, хитра и себична?

Естествено е на деветнайсет години едно младежко увлечение да го заслепи толкова, че да не вижда в нея нищо друго, освен красота и доброта, но през следващите четири години — прекарани разумно, те биха могли да развият неговия ум и проникателност — той трябва да е прогледнал за недостатъците ѝ в резултат на нейната необразованост, докато същото това време тя е прекарала сред простовати хора и лекомислени занимания, и това ѝ е отнело онази естественост, която някога е допълвала красотата ѝ по един интригуващ начин.

Ако Едуард бе искал да се ожени за Елинор, щеше да се сблъска с огромни затруднения от страна на майка си, а колко ли по-значителни ще са неговите проблеми, ако годеницата му е с още по-ниско обществено положение и вероятно много по-малка зестра от нейната собствена? Наистина, възможно е тези пречки и отчужденото му от Люси сърце да не поставят на изпитание неговото търпение, но само безкрайна тъга можеше да усеща човекът, който очакваше с облекчение острата реакция и липсата на разбиране от страна на своето семейство!

Докато в ума ѝ тези мисли се редуваха в болезнена последователност, тя плака повече за него, отколкото за себе си. Подкрепяна от увереността, че Едуард не е направил преднамерено нищо за нейното нещастие и утешена от вярата, че с нищо не е заслужил загубата на любовта ѝ, тя смяташе, че дори сега, при първата неимоверна болка от този тежък удар би могла да запази

самообладание, за да не могат майка ѝ и сестрите ѝ да заподозрат каква е истината. И действително успя да оправдае толкова добре собствените си очаквания, че само два часа след угасването на най-съкровениите ѝ мечти седеше на масата за вечеря и никой не би отгатнал по лицата на сестрите, че Елинон тайно скърби заради обстоятелствата, които я разделяха завинаги от обекта на нейната любов, и че Мариан размишлява върху съвършенствата на един човек, чието сърце ѝ принадлежеше изцяло и когото очакваше да види във всяка минала наблизко карета.

Въпреки че изискваше от нея непрекъснати усилия на волята, необходимостта да крие от майка си и от Мариан поверената ѝ тайна не усилваше мъката на Елинон. Тъкмо обратното, тази необходимост за нея беше облекчение, защото ѝ спестяваше разказа за причините на своето нещастие и укорите, които близките ѝ неизбежно биха отправили към Едуард заради огромната си обич към нея и към които тя не би имала сили да се присъедини.

Знаеше, че разговорите с тях и техните съвети нямаше да ѝ помогнат, а нежността и мъката им само биха увеличили нейната покруса, затова пък самообладанието ѝ нямаше нужда да бъде насърчавано с примери или похвали. Сама, тя се чувстваше по-силна и здравият ѝ разум я подкрепяше, доколкото беше възможно, за да може твърдостта ѝ да си остане непоклатима и външно да изглежда неизменно весела въпреки отровата на пресните рани в душата си.

Колкото и да бе страдала след първия си разговор с Люси на тази тема, не след дълго Елинон почувства силно желание да го поднови, при това по няколко причини. Искаше отново да чуе някои от подробностите около техния годеж, да разбере по-точно какви са чувствата на Люси към Едуард, дали са искрени твърденията ѝ, че го обича, и най-вече чрез хладнокръвието и готовността си да разговарят отново по този въпрос да убеди Люси, че се интересува от отношенията им просто като приятелка. Тя се опасяваше, че Люси се е усъмнила в нея след неовладяното вълнение на Елинон по време на сутрешния им разговор. По всяка вероятност Люси ревнуваше Едуард от нея, той винаги бе говорил толкова хубави неща за Елинон и това се разбираше не само от думите на самата Люси, но и от това, че след съвсем кратко познанство рискува да ѝ довери нещо толкова тайно и очевидно много важно. Сигурно са имали някаква тежест и

шеговитите догадки на сър Джон. Докато вътрешно Елинор си оставаше уверена в чувствата на Едуард към нея, дори не беше необходимо да премисля отново различните възможности, за да приеме ревността на Люси като нещо съвсем естествено — самият факт, че ѝ се довери, беше доказателство за ревността ѝ. Каква друга причина би принудила Люси да ѝ разкрива своята тайна, освен желанието да я уведоми, че има по-големи права над Едуард и да я предупреди да го избягва за в бъдеще? Никак не беше трудно да вникне в намеренията на своята съперница и Елинор не можеше да си откаже утешението да я убеди, че собственото ѝ сърце е непокътнато, докато в себе си бе решила да се държи според всички принципи за чест и порядъчност, да победи любовта си към Едуард и да го вижда колкото се може по-рядко. И след като нищо вече не можеше да я нарани повече от чутото до момента, тя не се съмняваше в способността си спокойно да изслуша някои подробности още веднъж.

Макар че Люси бе предразположена да се възползва от всяка възможност за разговор, не беше по силите им да намерят веднага удобен случай. Времето беше лошо и не можеха да излязат заедно на разходка, където щяха лесно да се отделят от другите и въпреки че прекарваха всяка вечер заедно в Бартън Парк или в къщата, но най-вече в имението, не можеха да останат сами, за да разговарят. Подобна мисъл никога не би минала през главата на сър Джон или лейди Мидълтън, затова и почти не оставяха на гостите си време дори за общи приказки, а за сериозен разговор и дума не можеше да става. Събираха се да се хранят, да пият и да се посмеят заедно, да играят на карти, логически задачи или някоя друга игра, стига тя да е достатъчно шумна.

Минаха едно-две подобни събирания, при които на Елинор не ѝ се бе удала възможността да разговаря с Люси насаме, когато сър Джон се отби в къщата една сутрин и ги помоли в името на милосърдието същия ден да обядват с лейди Мидълтън. Той трябвало да отиде в своя клуб в Ексетър и милейди щяла да остане съвсем сама с майка си и двете госпожици Стийл. Елинор веднага прие поканата, тъй като в компания без шумното присъствие на сър Джон и при спокойните и любезни напътствия на лейди Мидълтън тя видя дълго чаканата възможност за разговор; Маргарет също се съгласи след разрешението на майка си, която убеди и Мариан да отиде, въпреки обичайната си

неприязн към подобни събирания, но мисис Дашууд просто не можеше да я гледа така самотна и лишена от каквито и да било развлечения.

Младите дами отидоха в имението и така лейди Мидълтън беше успешно избавена от надвисналата над нея опасност от ужасна самота. Компанията беше точно толкова вяла, колкото очакваше и Елинор. Не бе изказана нито една свежа дума или мисъл и нищо не можеше да бъде по-скучно от разговора в трапезарията и в гостната, още повече че след обяда дойдоха и децата, а в тяхно присъствие беше невъзможно да се отделят настрана с Люси и да разговарят насаме. Децата излязоха едва след раздигането на приборите за чая. Тогава извадиха масата за игра на карти и Елинор започна да се чуди на самата себе си как изобщо е могла да ѝ мине през главата мисълта, че е възможно да се разговаря в имението? Дамите станаха и се заприготвиха за играта.

— Радвам се — каза лейди Мидълтън на Люси, — че няма да завършите кошничката на бедната малка Анна Мария тази вечер, защото съм убедена, че не бива да измъчвате очите си с такава фина бродерия на светлината на свещите. Утре ще утешим милото малко пиленце с нещо друго и се надявам, че няма да се разстрои много.

Този намек беше повече от достатъчен. Люси се взе в ръце още на момента и отговори:

— Тук наистина грешите, лейди Мидълтън, защото очаквах с нетърпение да видя, че наистина имате приятна компания и без мене, за да поработя върху ръкоделието си. За нищо на света не бих искала да огорча малкото ангелче, и ако имате нужда от мен за играта на карти, ще довърша бродерията си след вечеря.

— Много сте мила, надявам се да не измъчите очите си на тази светлина. И моля ви, бихте ли позвънили за още свещи, за да можете да работите? Зная, че бедното малко създание ще се огорчи много, ако кошничката ѝ не е готова за утре и макар че я предупредих за вероятността да не успеете да се справите толкова бързо, тя разчита да я получи още на сутринта.

Люси издърпа работната си маса и започна работа така чевръсто и весело, сякаш нищо на света не можеше да ѝ достави по-голямо удоволствие от бродирането на кошничка за разглезено дете.

Лейди Мидълтън предложи един робер от игра на казино и всички се съгласиха, освен Мариан, която извика с обичайното си

пренебрежение към общоприетите норми на учтивостта:

— Нейна светлост ще има добрината да ме извини, защото знаете как мразя картите. Ще седна до пианото, не съм се докосвала до него откакто го акордирах. — И без да се церемони много, тя им обърна гръб и тръгна към пианото.

По вида на лейди Мидълтън пролича благодарността ѝ към небето за това, че не тя самата е могла да произнесе толкова грубо слово.

— Вие знаете, госпожо, че Мариан просто не може да стои дълго време далеч от пианото — каза Елинон, за да позаглади безцеремонността на сестра си, — и нищо чудно, тъй като това пиано има най-хубавия звук, който някога съм чувала.

Другите пет дами извадиха картите си.

— Може би ако този път пропусна играта, — продължи Елинон, — ще мога да помогна с нещо на мис Люси Стийл, като ѝ намотавам конците например, а по кошничката има още доста работа и тя едва ли ще успее да свърши сама тази вечер. Ако тя ми разреши, много ще ми е приятно да ѝ помагам.

— Ще ви бъда много благодарна за помощта наистина, — каза мис Стийл. — Милото дете, как само го обичам!

— Много сте любезна — обърна се лейди Мидълтън към Елинон, — и ако наистина ви е приятно да работите, вероятно ще изчакате следващия робер, или може би предпочитате да опитате късмета си още сега?

Елинон прие с радост първото от тези предложения и го изрази с такава учтивост, към каквата Мариан никога не би благоволила да прибегне и с това най-после постигна целта си и в същото време успя да удовлетвори лейди Мидълтън. Люси с готовност ѝ направи място и двете отявлени съпернички седнаха една до друга, на една и съща маса и погълнати от една и съща работа, постигнаха пълна хармония в действията си. До този момент Мариан бе успяла да се вгълби в музиката и в собствените си мисли, забравила за присъствието на всички останали, за щастие пианото беше съвсем близо до мис Дашууд и Люси и под закрилата на неговите звуци двете можеха да подемат своя толкова интересен разговор, без да рискуват някой от масата за игра да ги чуе.

ГЛАВА 24

Елинор започна решително като подбираше внимателно думите си:

— Не бих била достойна за честта, която ми оказахте с доверието си, ако престана да се интересувам от вашите работи и не поискам да продължим нашия разговор. Затова ви моля да продължим без повече да се извинявам за молбата си.

— Благодаря ви — извика Люси от все сърце, — че стопихте леда, много ми олекна, защото се страхувах, че може би с думите си в понеделник съм ви засегнала по някакъв начин.

— Да ме засегнете! Как можахте да си помислите такова нещо! Можете да ми вярвате, — продължи Елинор съвсем искрено, — че с нищо не съм искала да създам у вас подобно впечатление. Нима в желанието си да ми се доверите би могло да има нещо, което да не ми окаже чест и да не ме ласкае?

— И въпреки това мога да ви уверя, — отговори Люси и я изгледа многозначително с малките си остри очички — стори ми се, че в държанието ви има известна студенина и неприязън, от които се почувствах много неспокойна. Бях сигурна, че ми се сърдите и оттогава все се коря за волността, с която си позволих да ви занимавам с моите проблеми. Сега се радвам да установя, че само така ми се е сторило и че действително не ме обвинявате в нищо. Сигурна съм, че състраданието ще ви накара за забравите за всичко останало, ако знаете каква утеха е за мен да облекча пред вас сърцето си и да изкажа мислите, които непрекъснато ме занимават.

— Никак не ми е трудно да повярвам, че изпитвате огромно облекчение с признанието за положението, в което сте изпаднали и можете да сте сигурна, че няма да се разкайвате за доверието си в мене. Обстоятелствата във вашия случай са наистина зловещи, отвсякъде сте заобиколена с трудности и ще се нуждаете от цялата подкрепа, която може да ви даде взаимността на чувствата между двама ви. Мисля, че мистър Ферърс е изцяло зависим от майка си.

— Той има само две хиляди лири и би било лудост да се ожени, като разчита само на тях, макар че аз просто бих въздъхнала и бих се отказала от перспективата за повече пари. Свикнала съм да живея много скромно и заради него бих се преборила с бедността, но го обичам прекалено силно, за да го лиша от всичко, което майка му вероятно би му дала, при положение че се ожени според нейните желания. Може би ще се наложи да чакаме още дълги години. Това би било много тревожна перспектива, ако ставаше дума за някой друг, но нищо не може да ме разколебае в любовта и верността на Едуард.

— Тази увереност положително е всичко за вас, и несъмнено него го крепи същата вяра. Вашето положение наистина би било плачевно, ако силата на взаимността във вашите чувства ви изневери, както съвсем естествено се е случвало при много хора с толкова продължителен годеж.

Люси вдигна поглед към нея, но Елинор внимаваше изражението на лицето ѝ да си остане непроменено, за да не събуди подозрението ѝ.

— Любовта му към мен — каза Люси, — е издържала на всички изпитания, на които е била подлагана от дългите раздели, след като се сгодихме и би било непостиимо да я подлагам на съмнения сега. Спокойно мога да кажа, че от самото начало не ми е причинил и миг безпокойство в това отношение.

При такова твърдение Елинор не знаеше дали да въздъхне или да се усмихне.

Люси продължи:

— По природа съм доста ревнива, такъв ми е характерът, а и като се имат предвид продължителните раздели и различното ни положение, това че той се движи сред обществото много повече от мене, естествено е да бъда подозрителна и да открия истината на момента, ако при срещите ни забележа промяна в отношението му към мен, ако не мога да си обясня лошото му настроение, ако говори за някоя дама по-често, отколкото за друга, или пък не изглежда така щастлив в Лонгстъпъл както преди. Не искам да кажа, че съм кой знае колко наблюдателна или съобразителна по принцип, но съм сигурна, че при подобен случай няма да се излъжа.

„Всичко това е много хубаво“, помисли си Елинор, „но не може да заблуди нито мен, нито нея“.

— И какви са все пак вашите намерения? — каза тя след кратко мълчание. — Може би ще трябва да изчакате мисис Ферърс да умре, което е много печален и ужасен изход? Може ли синът ѝ да се съгласи с такова нещо и да подложи и вас, и себе си на мъката и напрежението през още толкова години занаяпред, или предпочита да рискува, като разкрие истината и си навлече за малко гнева ѝ?

— Ако само можехме да бъдем сигурни, че ще е за малко! Ала мисис Ферърс е много своеволна и горделива жена, и след като научи истината, много е вероятно в първия си пристъп на гняв да остави всичко на Робърт за сметка на Едуард и страхът ми от подобна възможност пропъжда всяко желание за прибързани решения.

— Разумно е да мислите така, иначе липсата ви на заинтересованост би надхвърлила всякакви граници на благоразумието.

Люси отново погледна Елиноор, но не каза нищо.

— Познавате ли мистър Робърт Ферърс? — попита Елиноор.

— Ни най-малко, дори не съм го виждала, но мисля, че е много по-различен от брат си — надут и самодоволен глупак.

— Самодоволен глупак! — повтори мис Стийл, която бе успяла да долови тези думи благодарение на кратка пауза в музиката от пианото.

— О, те май говорят за любимите си кавалери.

— Не, сестро, — извика Люси, — много грешиш, нашите любими кавалери съвсем не са самодоволни глупаци!

— Поне този на мис Дашууд не е такъв, — каза мисис Дженингс и се разсмя от сърце, — защото той се държи много мило и е един от най-скромните младежи, които съм виждала някога. А виж, за Люси нищо не мога да кажа, защото е такава хитруша, че изобщо не може да се разбере кого харесва тя.

— О, — извика мис Стийл и ги огледа многозначително — аз пък мога да кажа, че кавалерът на Люси е не по-малко скромен и благовъзпитан от този на мис Дашууд.

Без да иска, Елиноор цялата пламна. Люси прехапа устни и погледна гневно сестра си. Известно време не можаха да проговорят и след малко Люси наруши мълчанието, като въпреки мощните звуци във великолепното кончерто на Мариан тя каза доста по-тихо:

— Ще ви разкрия съвсем честно един план, който ми се върти в ума напоследък и който ще направи нещата по-поносими. Действително трябва да ви посветя в тайната, защото това засяга и вас. Смея да кажа, че познавате Едуард достатъчно, за да знаете, че пред всяка друга професия той би предпочел да бъде свещеник. Та това, което си мисля, е да бъде ръкоположен колкото се може по-скоро и тогава, благодарение на вашето застъпничество, защото си мисля, че ще бъдете така мила да се застъпите за него от чисто приятелски чувства, и надявам се — от известна симпатия към мене, та да помолите брат си за мястото в Норландската енория. Мястото е добро, както съм чувала, а сегашният свещеник май не ще го бъде още дълго. Това ще ни стигне да се издържаме като се оженим, а за нещо повече ще трябва да разчитаме на времето и на късмета си.

— Много ще се радвам, — отговори Елинор, — да направя нещо, с което ще мога да покажа на мистър Ферърс колко го уважавам и ценя, но не мислите ли, че моето застъпничество в този случай ще бъде напълно излишно? Той е брат на мисис Джон Дашууд и ще бъде напълно достатъчно, ако тя го препоръча пред съпруга си.

— Но мисис Джон Дашууд не би одобрила той да приеме свещенически сан.

— В такъв случай много се съмнявам, че моите препоръки ще му бъдат от полза.

В продължение на няколко минути настъпи мълчание. Накрая Люси въздъхна дълбоко и възкликна:

— В такъв случай смятам, че развалянето на годежа ще бъде най-разумното решение. Отвсякъде сме заобиколени с трудности и макар че известно време ще ни бъде много тежко, може би в крайна сметка все пак за всички ще бъде по-добре. Вие какво ще ме посъветвате, мис Дашууд?

— Не мога да ви дам никакъв съвет — отговори Елинор и се усмихна, за да скрие бушуващите в нея чувства, — точно по този въпрос. Много добре знаете, че ако не съвпада с вашите желания, моето мнение няма да има никаква тежест за вас.

— Наистина не сте справедлива към мене — отговори мрачно Люси, — не познавам никой друг, чието мнение да ценя така високо като вашето и съм дълбоко убедена, че ако ми кажете: „При всички положения ще трябва да развалите годежа си с Едуард Ферърс, защото

така ще бъде по-добре и за двама ви“, аз ще се реша веднага на такава стъпка.

Елинор пламна при тази проява на неискреност от страна на бъдещата му съпруга, и отговори:

— Вие ме ласкаете и това още повече ме кара да се страхувам от излагането на свое мнение по този въпрос, дори и да имах такова. Това ме кара да се чувствам много отговорна, защото един страничен човек не може току-така да раздели двама души, които са толкова влюбени един в друг.

— Точно защото сте страничен човек — каза Люси малко засегната и постара да акцентува върху тези си думи, — вашето решение определено има стойност за мене. В никакъв случай не бих се съобразила с него, ако в чувствата ви има някаква корист.

Елинор сметна за най-разумно да не отговаря, защото в противен случай биха започнали надпревара коя от тях ще бъде по-откровена и лишена от задръжки и дори реши за себе си повече да не повдига този въпрос. След тази реч настъпи продължително мълчание и отново Люси беше тази, която го наруши.

— Ще отседнете ли в града тази зима, мис Дашууд? — каза тя с обичайното си простодушие.

— Определено не.

— Съжалявам за това, — отговори другата и очите ѝ светнаха при тези думи, — толкова бих се радвала да се срещнем там! Въпреки това си мисля, че все пак ще отидете. Брат ви и снаха ви сигурно ще ви поканят да им погостувате.

— И да го направят, не зависи от мен дали ще мога да приема поканата им.

— Колко неприятно! Така разчитах да се видим там. В края на януари Ан и аз ще ходим у едни роднини, които вече от няколко години искат да им погостуваме! Но аз ще отида само за да се видя с Едуард. Той ще бъде там през февруари, иначе Лондон с нищо не ме привлича, просто нямам настроение да стоя там.

Първият робер завърши и извикаха Елинор на масата за игра на карти и така двете дами приключиха далеч не без охота този разговор, защото нито едната, нито другата си бяха казали неща, от които да се мразят по-малко занапред. Елинор седна да играе карти с убеждението, че бъдещата му съпруга не само не го обича, но и едва ли го чакат

някакви шансове ако не за щастие, то поне за търпимост, които трябваше да получи от любовта на жена си, защото Люси много добре усещаше, че му е омръзнала и въпреки това не го освобождаваше от годежа, ръководена единствено от собствения си егоизъм.

След този разговор Елинор никога повече не се опита да я заприказва на тази тема, а когато Люси се хващаше и за най-малката възможност да осведоми своята довереница за щастията, което ѝ е донесло поредното писмо от Едуард например, Елинор я изслушваше спокойно и внимателно подбираще думите си, като според всички правила на благоприличието гледаше да се освободи колкото се може по-скоро от нея. Тя разбираше, че за Люси тези разговори са незаслужено удоволствие, а за нея самата могат да бъдат опасни.

Гостуването на госпожици Стийл в Бартън Парк бе удължено далеч отвъд рамките на първоначалната покана. Слабостта на домакините към тях се засилваше и те просто не можеха да си позволят да пуснат гостенките. Сър Джон не искаше и да чуе за заминаване и въпреки техните многобройни и отдавна определени ангажменти в Ексетър, въпреки абсолютната необходимост да преминат спешно към изпълнението им, а тази спешност се явяваше много осезаемо в края на всяка седмица, те се оставиха да бъдат убедени и престоят им в Бартън Парк продължи почти два месеца, за да присъстват, както му е редът, и да придават значимост с присъствието си на сезона на частните балове и официалните вечери, които биха загубили много, ако на тях присъстваха единствено местните обитатели.

ГЛАВА 25

Макар и да прекарваше по-голямата част от годината у децата си и у приятелите си, мисис Дженингс си имаше и собствен дом. След смъртта на съпруга си, който успешно се бе занимавал с търговия в не най-изтънчената част на Лондон, тя прекарваше всяка зима в една къща близо до Портман Скуеър. Към края на януари мислите ѝ се насочиха именно към тази къща и един ден доста рязко и съвсем неочаквано помоли по-големите госпожици Дашууд да ѝ погостуват. Без да обръща внимание на оживлението на сестра си, което идеше да рече, че на Мариан тази покана никак не ѝ е безразлична, с благодарност, но и с категоричност, Елинор веднага отхвърли поканата от името и на двете, като смяташе, че и сестра ѝ е на същото мнение. Като причина за отказа тя изложи твърдото им решение да не оставят майка си сама по това време на годината. Мисис Дженингс доста се изненада и побърза незабавно да повтори поканата си.

— Боже господи! Сигурна съм, че майка ви може да си позволи да поживее малко и без вас, и аз много, ама много ви моля да ми направите тази услуга, с цялото си сърце искам да ми погостувате. Не си мислете, че вашето присъствие може да ме притесни, защото то с нищо няма да промени навиците ми. Само Бети ще трябва да замине с дилижанса, и ей богу, мога да си го позволя. Ние тринките ще сме си много добре в моя фойтон, пък като пристигнем там и не искате да излизате с мене, спокойно можете да излизате с някоя от дъщерите ми. Сигурна съм, че майка ви няма да има нищо против, защото имах късмет да задомя добре и двете си дъщери и тя ще си помисли, че точно човек като мене трябва да се погрижи и за нейните. Ако не успея да омъжа прилично поне едната от вас, преди да си тръгнете, причината няма да е в мене. Можете да разчитате, че ще продумам нещичко за вас пред всички младежи, които познавам.

— Оставам с впечатлението, — обади се сър Джон, — че мис Мариан не би се противопоставила на този план, ако и сестра ѝ се съгласи. Много е неприятно наистина да я лишаваме от малко

развлечения, само защото мис Дашууд не иска да отиде. Моят съвет е вие двете да потеглите за града веднага щом ви омръзне в Бартън, даже, без да се обаждате на мис Дашууд.

— Ами още по-добре, — извика мисис Дженингс — много ще ми е хубаво и в компанията само на мис Мариан, ако мис Дашууд не ще да дойде, дори ще ни е по-весело, ама си мислех, че на тях ще им е по-добре заедно, защото ако аз им омръзна, те ще си приказват помежду си и ще се смеят зад гърба ми на моите чудатости. Но дали едната или двете, все някоя трябва да дойде. Милостиви боже, с кого ще се занимавам тази зима, ако ме оставите самичка, та нали до миналата година бях свикнала Шарлот да си е при мене. Хайде, мис Мариан, да ударим ръце и да сключим пазарлъка, и толкова по-добре, ако мис Дашууд си промени решението.

— Благодаря ви, госпожо, от цялото си сърце ви благодаря, — каза Мариан топло, — вечно ще ви бъда признателна, защото това би ме направило много щастлива, за мен това ще бъде най-голямото щастие, ако можех да приема поканата ви. Но аз разбирам колко права е Елинор и ако майка ми й най-милата, най-любящата майка на света, ще се чувства разстроена и нещастна от нашето отсъствие — о, нищо не би ме изкушило да я оставя! Тук и дума не може да става за някакво колебание.

Мисис Дженингс отново потвърди убеждението си, че майка им може спокойно да ги пусне, а Елинор, която най-после разбра колко безразлична е Мариан към всичко друго заради нетърпението си да види Уилъби, престана да се съпротивява на техните намерения и каза, че ще остави майка им да реши, макар да знаеше, че мисис Дашууд не би я подкрепила в усилията й да предотврати едно гостуване, което тя смяташе неподходящо за сестра си и което тя самата имаше сериозни основания да избегне. Мисис Дашууд винаги бе изпълнявала с удоволствие желанията на Мариан и след като не бе успяла да внуши на майка си никакви съмнения, не можеше да очаква от нея и каквато и да било предпазливост, а тя самата не смееше да изложи причините за собственото си нежелание да замине за Лондон. Мариан, каквато си беше придиричива, и както бе чудесно запозната с обноските на мисис Дженингс, и съответно, отвратена от тях, бе готова да пренебрегне всички съображения от подобен характер, да превъзмогне всичко, което толкова я дразнеше, за да постигне целта си в преследването на

един мъж и за Елинор това бе мощно доказателство за огромното значение, което имаше този мъж за сестра ѝ и което по-голямата сестра не бе подготвена да приеме въпреки всичко, което се бе случило между тях двамата.

Казаха на мисис Дашууд за поканата и тя бе толкова убедена, че това е чудесна възможност и двете ѝ дъщери да се позабавляват, толкова трогната от вниманието към нея самата и толкова сигурна в желанието на Мариан, че не искаше и да чуе за намерението им да отклонят поканата заради нея. Тя настоя и двете да приемат и с обичайната си жизнерадост се отдаде на предчувствия за предимствата, които би имала една такава раздяла.

— Този план много ми харесва, — извика тя — точно това бих искала и аз самата. А и ние с Маргарет ще спечелим от това. Когато вие и семейство Мидълтън заминете, ние двете ще си живеем тихо и спокойно с нашите книги и с нашата музика! Ще видите колко ще е напреднала Маргарет като се върнете! А и смятам да направя малък ремонт в стаите ви, който при това положение няма да създаде никакво неудобство. Съвсем справедливо е да заминете за Лондон, според мен всяко младо момиче с положение като вашето трябва да е запознато с развлеченията и модата в Лондон. За вас ще се грижи добра жена със силно развито майчинско чувство, и няма никакви основания да се съмняваме, че тя ще бъде много мила с вас. А и сигурно ще се видите с брат си. Няма значение какви недостатъци си има той или пък жена му, като си спомня чий син е, не мога да понеса мисълта да се отчуждите един от друг.

— Толкова се тревожиш за нашето щастие, — каза Елинор, — че премахваш с лекота всички пречки пред този план, за които се сетиш, но, според мене, има още нещо, което не може да бъде заобиколено толкова лесно.

Мариан помръкна.

— И какво предлага моята мила и благоразумна Елинор? — попита мисис Дашууд. — Каква чудовищно препятствие ще измислиш този път? Само не ми говори за разноски.

— Имам предвид това, че макар да ценя високо доброто сърце на мисис Дженингс, едва ли нейната компания ще ни създаде някакви удоволствия, нито пък покровителството ѝ ще ни представи в най-добрата светлина.

— В това отношение си много права, — отговори майка ѝ — но едва ли ще оставате често насаме с нея, а и винаги можете да излизате с лейди Мидълтън.

— Ако Елинон се притеснява от това, че не харесва мисис Дженингс, — каза Мариан, — не виждам защо аз да не се възползвам от поканата ѝ. Аз нямам такива скрупули и съм сигурна, че без каквото и да било усилие ще мога да се справя с неприятности от подобен характер.

Елинон не можа да сдържи усмивката си при тази демонстрация на безразличие към обноските на човек, за които толкова често бе молила Мариан да приеме с поне поносима учтивост, и реши в себе си също да замине, ако сестра ѝ настоява на това, защото не смяташе за разумно да остави Мариан да прави каквото иска, а и не желаше мисис Дженингс да се лиши от уюта на престоия си вкъщи, който щеше да зависи до голяма степен от благосклонността на сестра ѝ. Тя склони да приеме такова решение, защото, според Люси, Едуард нямаше да дойде в Лондон преди февруари и че дотогава щеше да са приключили с гостуването си, без да е необходимо да съкращават нарочно престоия си.

— Много искам да заминете и двете — каза мисис Дашууд, — всички тези аргументи са неоснователни. В Лондон ще ви бъде много хубаво, особено ако сте заедно, и ако Елинон благоволи да приеме поканата за някое развлечение, ще има много начини то да ѝ бъде осигурено, може да очаква развлечения и от страна на снаха си, с чието семейство се надявам да се опознаете по-отблизо.

Елинон често бе търсила удобен случай да убеди майка си, че не бива да разчита много на някакви чувства между нея и Едуард, за да намали болката ѝ, когато истината излезе наяве, и макар да не се надяваше много на успех и сега, тя започна, като извика на помощ цялото си хладнокръвие:

— Аз много харесвам Едуард Ферърс и винаги ми е било приятно да се виждам с него, но ми е абсолютно безразлично дали някога ще се запозная с тях.

Мисис Дашууд само се усмихна и не каза нищо. Мариан я погледна изумено и Елинон предположи, че едва се е стърпяла да не каже какво мисли.

След още малко разисквания, в крайна сметка, решиха да приемат безусловно поканата. Мисис Дженингс много се зарадва и направи всичко възможно да ги увери в добрите си чувства и в своята загриженост за тях. Не само тя беше доволна от решението им. Сър Джон също се радваше като човек, който най-много от всичко на света се страхуваше да остане сам и съвсем не беше без значение дали броят на гостите му в Лондон ще се увеличи с още двама души. Дори лейди Мидълтън си направи труда да изрази известно задоволство, което съвсем не беше в стила ѝ, а що се отнася до госпожици Стийл и най-вече до Люси, тази новина ги направи толкова щастливи, колкото не били се чувствали никога през живота си.

Това решение противоречеше на нейните желания и въпреки това Елинор му се подчини с по-малка неохота, отколкото очакваше. За нея нямаше никакво значение дали ще замине или не, но като гледаше колко се радва майка ѝ и как в ликуващия поглед, глас и държание на Мариан се появи обичайното за нея въодушевление и дори една необичайна веселост, тя не можеше да не почувства удовлетворение от причината за тази промяна и не би си позволила да гледа с недоверие на последствията от нея.

Вълнението и нетърпението да замине бяха толкова силни, че възторгът на Мариан надхвърляше границите на самото щастие. Единственото чувство, което можеше да я приземи в този момент, беше нежеланието ѝ да се раздели с майка си и тя изпита огромна мъка в момента на раздялата. Не беше по-малка и мъката на майката, а Елинор беше единствената от трите жени, която гледаше на тази раздяла като на нещо, което може и да не продължи до края на вечността.

Заминаха през първата седмица на януари. След седмица щеше да ги последва и семейство Мидълтън. Госпожици Стийл останаха в Бартън Парк и щяха да тръгнат заедно с останалата част от семейството.

ГЛАВА 26

На Елинор просто не ѝ се вярваше, че след толкова кратко познанство с мисис Дженингс и въпреки разликата във възрастта и характерите, въпреки всичките си предишни аргументи против това пътуване, сега седеше в една карета с нея като нейна гостенка и пътуваше към Лондон под нейната опека. Тези аргументи обаче бяха оборени или просто пренебрегнати от младежката разпаленост на Мариан и от не по-малкия ентузиазъм на майка им и въпреки че имаше моменти, в които поставяше под съмнение постоянството в чувствата на Уилъби, не можеше да не види как душата и блесналият поглед на Мариан са изпълнени от възторга на щастливото очакване, не можеше и да не сравни собственото си положение с това на сестра си ѝ безперспективно и безрадостно — и какво облекчение би било за нея покрай тревогите за Мариан да си представя подобни вдъхновяващи картини и да храни същите надежди като нея. Скоро, много скоро, щеше да се разбере какви са намеренията на Уилъби, защото по всяка вероятност, той вече беше в града. Нетърпението на Мариан да замине можеше да се обясни и с това, че тя разчиташе да го намери там, а Елинор обмисляше внимателно всичко, което би могло да хвърли светлина върху неговия характер, независимо дали то бе резултат от собствените ѝ наблюдения или получена от други хора информация. Тя следеше внимателно и ревностно държанието на сестра си, за да разбере що за човек е той и какво смята да прави още преди да се е срещнал наново с Мариан. Бе твърдо решена да отвори очите на сестра си за него, ако получените сведения се окажеха неблагоприятни, ако пък всичко беше наред, Елинор трябваше да напегне волята си в друга посока — да избягва всякакви егоистични сравнения и да заглуши в себе си самосъжалението, което би могло да намали радостта ѝ от щастието на Мариан.

Пътуваха вече три дни и държанието на Мариан бе идеален образец за бъдещата ѝ благосклонност и любезност към мисис Дженингс. Тя мълча през цялото време, потънала в собствените си

размисли и едва-едва отронваше по някоя дума, освен в случаите, когато се обръщаше към сестра си, за да се възхити от красотата на някой живописен пейзаж. За да изглади впечатлението от това нейно държание, Елинонр зае веднага поста си на любезна компаньонка, с който сама се бе натоварила и беше много внимателна с мисис Дженингс, разговаряше с нея, смееше се на шегите ѝ и слушаше всичко, което ѝ говореше старата дама. Мисис Дженингс, на свой ред, се държеше много мило и с двете, и при всеки удобен случай проявяваше загриженост дали се забавляват и се чувстват добре. Притесняваше се само, че не може да им избира сама ястията в странноприемниците и дори не се опитваше да изтръгне от тях признание дали предпочитат съомга пред треска и варена кокошка пред агнешки котлети. На третия ден към три часа следобед пристигнаха в Лондон, доволни, че дългото пътуване в принудителния затвор на каретата е завършило, и готови да се насладят на разкошния огън в запалената камина.

Къщата беше не само красива, но и красиво подредена, и един удобен апартамент бе предоставен веднага на младите дами. Преди в него бе живяла Шарлот и като доказателство, че седемте години в известно лондонско училище не са напразно пропилены, над камината стоеше пейзаж, който тя бе избродирала с копринени конци.

Обядът щеше да е готов след два часа и Елинонр реши да се възползва от това време, за да пише на майка си. След малко и Мариан се залови за писалката.

— Аз пиша на мама, Мариан — каза Елинонр, — защо ти не ѝ пишеш след един-два дни?

— Но аз не пиша на нея, — отговори Мариан много бързо, сякаш да предотврати по-нататъшни въпроси. Елинонр не каза нищо, защото веднага се досети, че писмото сигурно е до Уилъби и щом си пишат, единственият възможен извод е, че са сгодени, въпреки тайнственото им поведение. Макар и не съвсем положителна, тази увереност я зарадва и тя продължи да пише още по-бързо. Само след няколко минути писмото на Мариан беше готово, сигурно не бе по-дълго от бележка и тя го сгъна, запечата го и написа адреса припряно и нетърпеливо. На Елинонр ѝ се стори, че вижда върху плика едно главно „У“. Мариан побърза да позвъни на лакея веднага щом свърши и го

помоли да пусне писмото с двупенсова поща. Това реши въпроса незабавно.

Настроението ѝ продължаваше да бъде приповдигнато, но в него се усещаше известна нервност и Елиноор се почувства неспокойна, още повече че тази нервност се усилваше с приближаването на вечерта. Сестра ѝ не хапна почти нищо и побърза да се върне в гостната, като трепваше нетърпеливо при всеки звук от преминаваща карета.

Мисис Дженингс беше заета с нещо в стаята си и за Елиноор беше голямо облекчение, че старата дама не може да види какво става. До внасянето на приборите за чая Мариан неведнъж бе изпитала разочарование при звука на всяко потропване по някоя съседска врата, и тогава се чу силно тропане, което не можеше да бъде сбъркано с чукане по вратата на друга къща. Елиноор беше сигурна, че то предизвестява идването на Уилъби, а Мариан се стресна и тръгна към вратата. Не се чуваше нищо и тази тишина бе просто непоносима — Мариан отвори вратата, направи няколко крачки надолу по стълбите и след като се ослушва половина минута, побърза да се върне в стаята толкова възбудена, колкото е съвсем естествено да се почувства от увереността в неговото пристигане. В екстаза на този миг тя не се сдържа и възкликна:

— О, Елиноор, това е Уилъби, наистина е той! — и беше готова да се хвърли в прегръдките му, когато вратата се отвори и на прага се появи полковник Брандън.

Шокът беше прекалено силен, за да бъде посрещнат хладнокръвно и Мариан веднага излезе от стаята. Елиноор също се почувства разочарована, но от уважение към полковника побърза да стане и да го приветства с добре дошъл. Стана ѝ много мъчно, че човекът, който обича сестра ѝ толкова силно, напълно съзнаваше каква мъка и разочарование изпита Мариан при неговото влизане. Елиноор веднага разбра това, разбра и че е видял Мариан да излиза от стаята, защото усети колко изненадан и засегнат се почувства той и дори не можа да се съвземе на момента, за да обърне внимание на Елиноор според изискванията на доброто държание.

— Да не би сестра ви да е болна? — каза той.

Елиноор се почувства много неудобно, когато му каза, че Мариан не е добре и забъбри нещо за главоболия, лошо настроение, преумора и какво ли не, което да извини поведението на Мариан.

Той я изслуша с искрен интерес и внимание, но след като успя да се съвземе, не отвори повече дума по този въпрос, а изрази радостта си, че ги вижда в Лондон и зададе обичайните въпроси за пътуването и как са приятелите им в Бартън.

Те продължиха да си приказват така, спокойно и равнодушно, без настроение и с мисли, заети с нещо друго. На Елинор много ѝ се искаше да го пита дали Уилъби е в града, но се страхуваше да не го нарани с въпроси за неговия съперник. Накрая, съвсем между другото, го попита дали е бил в Лондон през цялото време, след като се бяха видели последния път.

— Да, — отговори той и малко се смути — почти през цялото време — един-два пъти ходих в Делафорд за по няколко дни, но наистина не можах да се върна в Бартън.

Тези думи и начинът, по който бяха изречени, припомниха на Елинор към обстоятелствата на заминаването му от Бартън и притесненията и подозренията на мисис Дженингс във връзка с това заминаване, затова тя се разтревожи, че въпросът ѝ е съдържал много повече любопитство, отколкото изпитваше в действителност.

След малко дойде и мисис Дженингс.

— О, полковник, — каза тя с обичайната си гръмка жизнерадостност — страшно се радвам да ви видя, съжалявам, че не можах да дойда по-рано, извинете, но трябваше да се поогледам наоколо и да реша някои въпроси, защото отсъствах от къщи дълго време, пък вие знаете колко много дребни работи трябва да свърши човек, след като го е нямало, ама сега оставих Картрайт да се занимава с тях. Боже, колко работа имах след вечеря! Но кажете, полковник, как разбрахте, че днес пристигам в града?

— Имах удоволствието да науча за това у мисис Палмър, където днес бях поканен на обяд.

— О, така значи, и как са те там? Какво прави Шарлот? Хващам се на бас, че доста е наедряла за това време.

— Мисис Палмър изглеждаше доста добре и ми поръча да ви кажа, че още утре ще дойде да ви види.

— А, и аз така си мислех. Е, полковник, както виждате, довела съм със себе си и две млади дами — искам да кажа, виждате едната от тях, но тук някъде има още една. Става дума за вашата приятелка мис Мариан, сигурно се радвате да го чуете. Не знам какво ще правите с

мистър Уилъби, за да си я поделите. Ах, какво нещо е да си млад и красив! Ами че и аз някога съм била млада, но не бях красива — въпрос на късмет. Въпреки това си намерих чудесен съпруг. Да видим дали и най-голямата красавица може да направи повече от това! Ох, горкият, отиде си преди повече от осем години. Ами вие, полковник, къде ходихте, откакто се разделихме? Как ви вървят работите? Хайде, хайде, между приятели не може да има тайни.

С обичайната си вежливост той отговори на всичките ѝ въпроси и не задоволи любопитството ѝ по нито един от тях. Елинор започна да прави чая, а след малко дойде и Мариан.

След влизането ѝ полковникът стана по-мълчалив и замислен, и мисис Дженингс не успя да го убеди да остане още. Тази вечер не дойде никой друг и дамите единодушно решиха да си легнат рано.

На другата сутрин Мариан се събуди отново с чудесно настроение и щастливо изражение на лицето. Разочарованието от предишната вечер бе забравено в очакване на онова, което щеше да ѝ поднесе днешният ден. Малко след закуска пред вратата спря кабриолетът на мисис Палмър и тя влезе в стаята засмяна, както винаги, толкова беше щастлива да ги види, че не се знаеше дали се радва повече на майка си или на госпожици Дашууд. Била изненадана, че са в града, но през цялото време знаела, че ще дойдат, и се сърдеше, че са отказали на нея, пък са приели поканата на майка ѝ, но въпреки това никога не би им простила, ако изобщо не бяха дошли!

— Мистър Палмър толкова ще се радва да ви види — каза тя, — как мислите, какво каза той, като разбра, че сте дошли с мама? Май забравих какво точно беше, ама беше много забавно!

Следващите един-два часа прекараха в занимание, което майка ѝ наричаше приятен разговор, с други думи, във всевъзможни въпроси за познатите на мисис Дженингс и безпричинен смях от страна на мисис Палмър. Накрая тя предложи да отидат с нея по магазините, където тази сутрин имала някаква работа. Елинор и мисис Дженингс приеха с готовност предложението ѝ, защото и те трябваше да направят някои покупки. Отначало Мариан отказа, но после я убедиха да отиде с тях.

Където и да отиде, тя все беше нащрек. Погледът ѝ бе особено търсец и неспокоен на Бонд Стрийт, където трябваше да свършат повечето от нещата, а в който и магазин да влезе, мислите ѝ бяха еднакво далече от всичко, което се изправеше пред очите ѝ и което

грабваше вниманието и интереса на останалите. Навсякъде беше неспокойна и неудовлетворена и когато Елинон я питаше какво мисли за някоя стока или покупка, която еднакво засягаше и двете, тя не знаеше какво да отговори. Нищо не можеше да я зарадва и с нетърпение чакаше да се върнат вкъщи, затова едва успяваше да скрие раздражението си от придирчивостта на мисис Палмър, чийто поглед не пропускаше нито една красива, скъпа и модерна стока и която жадуваше да изкупи всичко, не можеше да избере нищо и само се разтакаваше във възклицания и нерешителност.

Върнаха се вкъщи малко преди обяд и веднага щом се прибраха, Мариан изтича нетърпеливо по стълбите, а когато Елинон я настигна, видя как се извърща от масата за писмата с изражение, по което се четеше мъка и което означаваше, че Уилъби не е идвал в тяхно отсъствие.

— Оставиха ли за мен някакво писмо, след като излязохме? — попита тя лакея, който влизаше в стаята с куп пакети. Отговорът беше отрицателен. — Съвсем сигурен ли сте в това? — попита отново тя. — Сигурен ли сте, че не е оставено писмо от някой слуга или носач?

Човекът отговори, че не е идвал никой.

— Странно, — каза тя тихо и с разочарование в гласа, докато отиваше към прозореца.

— Наистина странно! — повтори Елинон, като гледаше колко е неспокойна сестра ѝ. — Нямаше да му пише, ако не знаеше, че е в града, а щеше да изпрати писмото до Коум Магна. Ако е тук, наистина е необяснимо защо не идва или не ѝ пише! Мила мамо, колко сбърка, като допусна дъщеря ти да се сгоди толкова млада, и то за човек, когото почти не познаваме, как допусна да те подведат по един такъв съмнителен и тайнствен начин! Аз бих искала да поразпитам Мариан, но как би приела тя моята намеса?

След като поразмисли, Елинон твърдо реши, че ако нещата продължават да се развиват и занапред така неблагоприятно за Мариан, ще изложи пред майка си необходимостта да разговаря открито със сестра ѝ по този въпрос.

Този ден на обяд присъстваха мисис Палмър и две близки, позастаряващи вече приятелки на мисис Дженингс, които бе срещнала сутринта. Старата дама излезе по свои работи малко след чая и на Елинон се падна задължението да организира партия вист за

останалите. В такива случаи от Мариан нямаше никаква полза, тъй като не знаеше да играе на карти и макар тази вечер да разполагаше сама с времето си, в никакъв случай то не бе прекарано по-приятно, отколкото заниманието на Елинон — през цялото време тя бе обзета от тревога, нетърпение и болката на разочарованието. Опита се да почете, но след няколко минути остави книгата настрана и се залови за много по-интересното занимание да крачи насам-натам из стаята, като всеки път поспираше до прозореца с надеждата да чуе на вратата дългоочакваното потропване.

ГЛАВА 27

— Ако времето се задържи все така меко — каза мисис Дженингс на другата сутрин по време на закуска, — сър Джон няма да тръгне от Бартън и другата седмица, защото ловците не могат да изтърват и един ден удоволствие. Милите душички, толкоз ми е жал за тях като тръгнат на лов, така присърце вземат всичко.

— Точно така — извика радостно Мариан и отиде до прозореца да види какво е времето навън. — Не се бях сетила за това. Такова време може да задържи сума ти ловци на село.

Това беше щастливо предположение и настроението ѝ веднага се оправи.

— За такива хора времето е наистина прекрасно — продължи тя докато седеше на масата, а по лицето ѝ бе изписано щастие. — Ловът сигурно им доставя голямо удоволствие. — После каза малко нетърпеливо: — Но времето едва ли ще се задържи. По това време на годината, пък и толкова валя напоследък, че сигурно скоро ще се развали. Може би още след ден-два, толкова меко време не може да продължи дълго, дори още довечера може да замръзне!

— Както и да е — каза Елинон, като се надяваше мисис Дженингс да не прозре мислите на сестра ѝ така ясно, както ги виждаше тя, — до края на другата седмица сър Джон и лейди Мидълтън трябва да са вече в града.

— Ами да мила, бас държа, че ще дойдат. Винаги става както каже Мери.

„И сега“, помисли си Елинон, „тя сигурно ще пише до Коум Магна още с днешната поща.“

Ако Мариан наистина бе писала и изпратила писмото, бе го сторила толкова потайно, че въпреки цялата си наблюдателност Елинон не можа да разбере това със сигурност. Каквато и да беше истината и колкото и малко да изпитваше Елинон задоволство от нея, не можеше все пак да не се радва като гледа в какво настроение е сестра ѝ. А Мариан наистина беше в прекрасно състояние на духа —

щастлива, че времето е меко, и още по-щастлива от очакваното застудяване.

Тази сутрин прекараха най-вече в обикаляне на познатите на мисис Дженингс, за да оставят визитните ѝ картички и така да ги уведомят, че тя е в града. През целия ден Мариан беше заета да следи в каква посока духа вятърът, как се движат облаците по небето и как, според нея, във въздуха се усеща някаква промяна.

— Не ти ли се струва, че тази сутрин е по-студено, Елиноръ? Според мен разликата е очебийна. Не мога да си стопля ръцете дори в маншона. Вчера май не беше така. Пък и облаците се разнасят като че ли, скоро ще се покаже слънцето и следобед времето ще бъде ясно.

На Елиноръ ѝ беше забавно и в същото време болно, а Мариан упорито продължаваше да търси признаците на предстоящото застудяване — вечер ги откриваше в яркостта на огъня, а сутрин — в променения въздух навън.

Госпожици Дашууд не можеха да се оплачат нито от начина на живот на мисис Дженингс, нито пък от отношението ѝ към тях, което наистина бе много мило. Всичко в нейния дом се правеше без излишни предразсъдъци и старата дама не посещаваше никого, освен няколко стари познати, у които лейди Мидълтън, за нейно съжаление, не бе ходила. Мисис Дженингс не ходеше у хора, където имаше вероятност някое неподходящо запознанство да накърни чувствата на младите ѝ приятелки. В това отношение Елиноръ с радост установи, че може да се чувства много по-спокойна, отколкото бе очаквала, и охотно даваше своя принос към иначе не особено интересните им вечерни забавления, които независимо дали у тях или другаде, имаха за главна цел играта на карти, и в които тя не намираще нищо забавно.

Полковник Брандън беше винаги добре дошъл в къщата и идваше почти всеки ден, за да погледа Мариан и да поговори с Елиноръ, за която тези разговори често се оказваха най-приятното занимание от всичките им развлечения през деня, ала в същото време с нарастваща тревога си даваше сметка, че чувствата му към Мариан не са изстинали. Опасяваше се, че тези чувства дори се задълбочават. С натезало сърце наблюдаваше как гледа сестра ѝ — искрено и с болка в очите, а настроението му беше още по-мрачно, отколкото в Бартън.

Около седмица след пристигането им със сигурност се разбра, че и Уилъби е в Лондон. Една сутрин след разходка с карета из града

видяха на масата неговата визитна картичка.

— Мили боже! — извика Мариан. — Той е идвал докато ни е нямало!

Зарадвана от неоспоримото доказателство за пристигането на Уилъби в Лондон, Елинор се осмели да каже:

— Можеш да бъдеш сигурна, че утре отново ще дойде. — Ала Мариан като че ли не я чуваше и когато мисис Дженингс влезе, тя побягна от стаята със скъпоценната картичка в ръка.

Тази случка повиши настроението на Елинор и върна на сестра ѝ цялата ѝ пламенност, но най-вече предишната ѝ възбуда. Мислите ѝ не можеха да намерят покой и не можеше да се занимава с нищо в очакване да го види всеки миг. Когато на следващата сутрин другите тръгнаха да излизат, Мариан настоя да си остане вкъщи.

Елинор непрекъснато си мислеше какво ли става в тяхно отсъствие на Бъркли Стрийт, но после само един поглед към сестра ѝ беше достатъчен да разбере, че Уилъби не е идвал. В този момент донесоха някаква бележка и я оставиха на масата.

— За мен! — извика Мариан и бързо пристъпи нататък.

— Не, госпожо, донесоха го за господарката.

Но това не можа да убеди Мариан и тя бързо взе бележката.

— Наистина е за мисис Дженингс! Колко досадно!

— Значи очакваш някакво писмо? — попита Елинор, която не можеше повече да се сдържа.

— Да, само бележка, не кой знае какво.

След кратко мълчание Елинор се обади:

— Ти не ми вярваш, Мариан.

— О, Елинор, как можеш точно ти да ме упрекваш в такова нещо! Ти, която не вярваш на никого!

— Аз ли? — отвърна Елинор малко смутена. — Наистина нямам какво да кажа, Мариан.

— Нито пък аз — отговори разпалено Мариан, — значи в това отношение си приличаме. И двете нямаме нищо за казване, защото ти не можеш да кажеш нищо ново, а аз нямам какво да крия.

Неприятно изненадана от това обвинение в резервираност, което не можеше да отхвърли, Елинор не знаеше как и при какви обстоятелства да настоява за по-голяма откровеност от страна на Мариан.

След малко се появи мисис Дженингс и като ѝ дадох бележката, тя я прочете на глас. Лейди Мидълтън ги уведомяваше, че са пристигнали на Кандит Стрийт предишната нощ и умолява за компанията на майка си и на братовчедките за следващата вечер. Сър Джон бил възпрепятстван от някаква работа, а тя самата — от жестока настинка, което правело посещението им на Бъркли Стрийт невъзможно. Поканата бе приета, но когато стана време да тръгват, на Елинор не ѝ беше лесно да убеди сестра си да отиде с тях, макар че в знак на любезност се налагаше и двете да придружат мисис Дженингс, ала Мариан още не се бе видяла с Уилъби и никак не ѝ беше до развлечения, пък и не искаше да рискува още веднъж като излезе от къщата и той се отбие в нейно отсъствие.

В края на вечерта Елинор установи, че промяната на дома не означава промяна и в стопаните. Колкото и рядко да отсядаше в града, и тук сър Джон беше събрал около двайсетина млади хора, за които да уреди бал. Този път обаче лейди Мидълтън не бе изразила одобрението си от това начинание. В провинцията човек може да устрои танцова забава и без предварително предупреждение, но в Лондон репутацията за нечия изтънченост беше много по-важна и се постигаше много по-трудно, затова човек не можеше да си позволи да я загуби само заради удоволствието на няколко момичета, които после щяха да разправят из целия град как лейди Мидълтън е уредила танци в тесен кръг от осем-девет двойки, с две цигулки и студен бюфет. На събирането присъстваше и семейство Палмър. При появяването им мистър Палмър с нищо не показва, че ги познава, макар че не се бяха виждали след пристигането им в града — той не дойде при тях, тъй като грижливо избягваше всякакви жестове на внимание към тъща си. Просто ги изгледа бегло, сякаш не се сещаше кои са, и кимна на мисис Дженингс от другия край на стаята. Мариан хвърли поглед на присъстващите още с влизането си, но него го нямаше там и тя седна, еднакво безразлична към собствените си развлечения и към развлеченията на другите. След като бяха прекарали заедно около час, мистър Палмър се запъти с нехайна походка към госпожици Дашууд и изрази изненадата си, че ги вижда в града, макар че именно в неговия дом полковник Брандън бе научил за тяхното пристигане и че мистър Палмър бил казал нещо много забавно по повод на гостуването им.

— Мислех, че сте в Девъншир, — каза той.

— Така ли? — отговори Елиноор.

— И кога се връщате?

— Не зная — и с това разговорът бе изчерпан.

На Мариан никога преди не ѝ се бе танцувало с по-голяма неохота и никога не се бе уморявала така от подобно физическо усилие. Тя се оплака от това, когато се върнаха на Бъркли Стрийт.

— Ами, ами, — каза мисис Дженингс, — много добре знаем каква е причината — ако там беше един определен човек, чието име няма да назова, хич нямаше да се уморите, пък и да си кажа правичката, беше много некрасиво от негова страна да не се срещне с вас, след като и той беше поканен.

— Бил е поканен! — извика Мариан.

— Така каза дъщеря ми Мидълтън, защото сър Джон май го е срещнал на улицата тази сутрин.

Мариан не продума повече, но изглеждаше страшно наранена. Обзета от нетърпение да направи нещо, за да облекчи положението на сестра си, Елиноор реши още на сутринта да пише на майка си и като събуди у нея страх за здравето на Мариан, да я убеди в необходимостта от дълго отлагания откровен разговор с дъщеря ѝ. На сутринта решимостта ѝ се засили, като видя Мариан отново да пише на Уилъби. Тя просто не можеше да си представи, че сестра ѝ ще седне да пише на някой друг.

Около обяд мисис Дженингс излезе по работа сама и Елиноор започна писмото без всякакви заобикалки. През това време Мариан или крачеше от един прозорец до друг, прекалено неспокойна за работа и прекалено изнервена за разговор, или просто седеше до огъня, обзета от печалните си размисли. В писмото до майка си Елиноор беше напълно откровена, разказа за всичко, което се бе случило, както и за съмненията си във верността на Уилъби и настояваше в името на нейната обич и родителски дълг да поиска от Мариан равносметка за действителното му отношение към нея.

Едва бе свършила с писмото, когато едно потропване по вратата предизвести появата на гост, и след малко съобщиха за полковник Брандън. Мариан излезе от стаята още преди да е дошъл, тъй като го бе видяла от прозореца, а в този момент ненавиждаше присъствието на когото и да било. Той изглеждаше още по-мрачен от обикновено и с вид на човек, който има да ѝ казва нещо, изрази своето задоволство, че

вижда мис Дашууд сама и въпреки това дълго време седя, без да продума. Убедена, че ще ѝ каже нещо във връзка с Мариан, Елинон нетърпеливо го чакаше да проговори. Не за първи път имаше такова усещане — и преди се бе случвало след забележки от рода на „днес сестра ви не изглежда добре“ или „май сестра ви не е в настроение“ полковникът да има вид на човек, който се кани да ѝ разкрие нещо или да зададе някакъв въпрос относно сестра ѝ. След няколко минути той наруши мълчанието, като я попита малко напрегнато кога ще може да ѝ честити зет. Елинон не беше подготвена за подобен въпрос и като не знаеше какво да отговори, прибягна до простичката и лишена от оригиналност молба да ѝ каже какво има предвид. Той се усмихна и отговори:

— Всички знаят за годежа на сестра ви с мистър Уилъби.

— Не е възможно всички да знаят за това, — каза Елинон, — след като собственото ѝ семейство не знае нищо по този въпрос.

Това го изненада и той каза:

— Моля да ми простите, страхувам се, че този въпрос е прозвучал доста нетактично, но не предполагах, че го държите в тайна. Те си пишат съвсем открито и навсякъде се говори за предстоящата женитба.

— Но как е възможно това? Кой ви е казал тези неща?

— Много хора, някои от които не познавате, и други, които са ви много близки — мисис Дженингс, мисис Палмър и семейство Мидълтън. Нямах да повярвам въпреки всичко, защото щом човек не иска да приеме нещо с ума си, винаги ще намери повод за съмнение, ако днес случайно не бях видял в ръката на прислужника писмо с почерка на сестра ви, адресирано до мистър Уилъби. Затова и дойдох да ви попитам, макар че знаех отговора ви предварително. Окончателно ли е решено всичко? Няма ли някаква възможност... Но нямам право, нито пък шансове да заема мястото на... Извинете ме, мис Дашууд. Мисля, че сбърках, като наговорих толкова много неща, но просто не знам какво да правя и много разчитам на вашата мъдрост и благоразумие. Само ми кажете, че всичко е вече решено, и че всеки опит от моя страна... с една дума, че единственото, което остава, е липсата на светлина по този въпрос, ако изобщо е възможно да се запази някаква тайна.

Елинор бе дълбоко покъртена от тези думи, защото те бяха открито признание на полковника за чувствата му към сестра ѝ. В първия миг не можа да каже нищо, и дори когато се посъвзе, не успя веднага да реши какъв отговор би бил най-подходящ за случая. Самата тя знаеше толкова малко за действителните отношения между Уилъби и сестра ѝ, че в опита си да ги изясни можеше да каже или прекалено много, или прекалено малко. Все пак беше убедена, че независимо от развързката на тези отношения, любовта на Мариан към Уилъби не оставя на полковника никаква надежда за успех, а и в усилията си да предпази сестра си от всякакви упреци, след известен размисъл реши да прояви здравомислие и в знак на внимание да му каже малко повече, отколкото знаеше или се досещаше в действителност. Затова му призна, че не е изненадана от тяхната кореспонденция и че не се съмнява в споделената им любов, макар че никой от двамата не ѝ бе казвал какви точно са отношенията помежду им.

Той я изслуша внимателно и без да я прекъсва, а когато тя свърши, стана рязко от мястото си и каза развълнувано:

— Пожелавам на сестра ви цялото щастие, което може да си представи човек, а на Уилъби — да се постарее да я заслужи, — след което се сбогува и си отиде.

Този разговор с нищо не допринесе за събуждането у нея на по-приятни чувства, с които би могла да намали тревогата си и по някои други въпроси, тъкмо обратното, тя остана с печалното усещане за мъката на полковника и дори не можеше да му пожелае щастие, тъй като бе силно разтревожена от развоя на същите събития, които трябваше да го ощастливят.

ГЛАВА 28

През следващите три-четири дни не се случи нищо, което да я накара да съжالياва за писмото до майка си — Уилъби не дойде, а и не се обади на сестра ѝ. Последната вечер мисис Дженингс остана при по-малката си дъщеря, тъй като мисис Палмър бе леко неразположена, и момичетата трябваше да отидат с лейди Мидълтън на някакво гости, за което Мариан се приготви без всякакво желание. Беше ѝ все едно дали ще отиде с тях или не, както не се интересуваше и от това как изглежда. След чая тя седна до камината в хола и дори не си даде труд да се размърда при пристигането на лейди Мидълтън, потънала в собствените си мисли и безразлична към присъствието дори на сестра си, а когато най-после им съобщиха, че нейна светлост ги очаква на входа, тя се стресна и скочи, забравила, че чакат някого.

Пристигнаха съвсем навреме и слязоха веднага щом каретите пред тях направиха място за спиране. Изкачиха стълбите и чуха как на всяка площадка съобщаваха гръмогласно имената им, след което влязоха в претъпкана, ярко осветена и доста претоплена зала. Почетоха господарката на къщата с реверанс и се смесиха с останалите, за да поемат своя дял от жегата и теснотията, за които несъмнено допринесе и собственото им присъствие. Известно време прекараха в малко разговори и още по-малко действия, след което лейди Мидълтън седна да поиграе на казино, и тъй като Мариан не беше в настроение да се разхожда насам-натам, двете с Елинор успяха да се доберат до свободни столове близо до масата и седнаха в тях.

След малко Елинор зърна Уилъби на няколко метра от тях. Той водеше задълбочен разговор с млада жена, облечена по последна мода. Погледите им се срещнаха и той побърза да се поклони, но дори не се опита да ѝ каже нещо или да се приближи към Мариан, макар че беше изключено да не я видял, след което продължи да приказва с младата дама. Елинор се обърна неволно към сестра си, за да види дали го е видяла и точно в този миг Мариан го съзря, лицето ѝ внезапно грейна

от щастие и тъкмо се канеше да тръгне към него, когато сестра ѝ я хвана и я задържа.

— Небеса! — възкликна Мариан, — той е тук, тук е! О, защо не поглежда насам? Нима няма да можем да поговорим?

— Успокой се, моля те, много ти се моля, — извика Елинор, — не е нужно всичко живо да разбере какво чувстваш. Май още не те е видял.

Това беше доста преувеличено, а и Мариан не бе в състояние да се овладее в подобен момент. Тя дори не се постара да запази самообладание. По измъченото ѝ лице се четеше агонията на нетърпението.

Най-после той се обърна и ги видя. Мариан скокна и по начина, по който каза: „Уилъби!“, пролича цялата ѝ любов. После простря ръце към него. Той се приближи и се обърна към Елинор, не към Мариан, в желанието си да избегне погледа ѝ и решен да се преструва, че не забелязва в каква състояние е сестра ѝ и припряно се осведоми за здравето на мисис Дашууд и попита по-голямата сестра колко време ще останат в града. Елинор загуби ума и думата и не успя да каже нищо. По лицето на Мариан личеше всичко, което чувстваше — то бе обагрено в тъмноръчно и тя възкликна задавено:

— Боже господи! Уилъби, какво означава всичко това? Не получи ли писмата ми? И нима няма да ми подадеш ръка?

Вече беше невъзможно да се преструва, че не я е забелязал и той се здрависа с нея, но това моментно докосване сякаш му причини болка и през цялото време се мъчеше да запази самообладание. Елинор внимателно го наблюдаваше и видя как лицето му най-после придоби спокойно изражение. След минутно мълчание той каза хладнокръвно:

— Миналия вторник имах честта да се отбия на Бъркли Стрийт и изпитах огромно разочарование, като разбрах, че не съм имал щастието да намеря вкъщи вас и мисис Дженингс.

— Получи ли моите бележки? — извика Мариан в изстъпление. — Сигурна съм, че е станала някаква грешка, някаква ужасна грешка. Какво означава всичко това? За бога, Уилъби, кажи ми, кажи какво става?

Той не отговори и по лицето му се изписа същото смущение като преди, но в този миг улови погледа на дамата, с която бе разговарял и

трябваше да направи страхотно усилие, за да се овладее. След като успя да се съвземе, Уилъби каза:

— Да, имах удоволствието да получа информацията, с която бяхте така добра да ми съобщите за пристигането си в града — после се поклони небрежно и побърза да се върне при приятелката си.

Мариан бе пребледняла като мъртвец. Краката ѝ престанаха да я държат и тя се свлече на стола, а Елинор се опита да я прикрие с тялото си от погледа на останалите и уплашена, че сестра ѝ може да припадне всеки момент, започна да я пръска с лавандулова вода.

— Иди при него, Елинор — продума Мариан, след като си възвърна способността да говори, — и го накарай да дойде при мене. Кажу му, че трябва да го видя, трябва да говоря с него още сега! Не мога да бъда спокойна, няма да намеря миг покой, докато не разбера какво става — тук има някакво недоразумение и аз трябва да разбера какво е то. О, отивай при него, отивай!

— Това е просто невъзможно! Не, мила Мариан, трябва да изчакаш. Сега не е време за обяснения. Изчакай само до утре!

Макар и много трудно, Елинор все пак успя да я убеди, че не бива да разговаря с него докато не се овладее и може да говори спокойно, защото в противен случай няма да постигне никакъв резултат. Мариан продължаваше да хлипа тихичко и от устните ѝ се отронваше по някой стон, който издаваше наранените ѝ чувства. След малко Елинор видя как Уилъби излезе и тръгна към стълбите. Тя каза на сестра си, че си е тръгнал и е невъзможно да говорят с него още тази вечер. Това се оказа последният довод, с който би могла да я успокои. Мариан веднага я помоли да извика лейди Мидълтън и да се приберат вкъщи, тъй като се чувстваше прекалено нещастна и не би могла да остане дори миг повече там.

Когато разбра за неразположението на Мариан, лейди Мидълтън прояви доброто си възпитание и не се поколеба нито за миг, макар че беше по средата на поредния робер. Тя връчи картите си на една приятелка и си тръгна веднага щом намериха свободна карета. Никой не продума по време на пътуването до Бъркли Стрийт. Безмълвна и агонизираща, Мариан нямаше сили дори да заплаче и те веднага се качиха в стаята си, тъй като за щастие мисис Дженингс още не се беше прибрала. Мариан избухна в истеричен плач, от което малко заприлича на самата себе си. Сестра ѝ я разсъблече и я сложи да си

легне, а после излезе от стаята по молба на Мариан, която искаше да остане сама. Елинон остана да изчака завръщането на мисис Дженингс и това ѝ даде достатъчно време да размисли на спокойствие върху случилото се.

Между Уилъби и сестра ѝ безспорно съществуваше нещо подобно на годеж и сега ставаше ясно, че той иска да скъса с нея, въпреки че тя продължаваше да храни чувства към него — не съществуваше никакво друго обяснение, нямаше грешка или недоразумение. Само промяна в чувствата му можеше да обясни подобно поведение. Негодуванието на Елинон би било още по-силно, ако не бе видяла колко притеснен беше той, а това означаваше, че Уилъби съзнава подлостта на постъпката си, затова Елинон не можеше да го смята за толкова безскрупулен да си играе с чувствата на сестра ѝ и още от самото начало да е кроил някакви планове. Вероятно раздялата е охладила чувствата му и той е намерил удобен случай да се поразтуши, ала Елинон поне беше сигурна, че в самото начало е обичал сестра ѝ.

Беше дълбоко загрижена за Мариан, която се разкъсваше от мъка след тази злощастна среща и която щеше да страда още повече заради последствията от нея. Елинон не можеше да не направи неволно сравнение между собственото си положение и това на сестра си — независимо от предстоящата раздяла все още можеше да уважава Едуард както преди и мислите ѝ да намерят подкрепа в утехата от това уважение. При Мариан обаче всички обстоятелства се бяха съюзили, за да отровят чувствата ѝ и след един мигновен и необратим разрыв да подготвят окончателната ѝ раздяла с Уилъби.

ГЛАВА 29

В мрачното януарско утро на следващия ден още преди слугинята да запали огъня или слънцето да позатопли малко стаята на оскъдната светлина от прозореца Мариан коленичи срещу един от столовете до него и започна да пише толкова бързо, колкото ѝ даваха възможност неспирно падащите по страните ѝ сълзи. Така я откри Елинон, разсънена от нейните хлипове и възбуда и обзета от тревога, тя не откъсна поглед от сестра си в продължение на няколко секунди и после проговори загрижено и нежно:

— Мариан, мога ли да попитам...

— Не, Елинон — отговори тя, — не ме питай нищо, скоро всичко ще се разбере.

В гласа — прозвуча отчаяно хладнокръвие, което се стопи веднага и Мариан отново бе обзета от предишната истерична възбуда. Тя успя да се върне към писмото едва след няколко минути, но бе принудена да спира непрекъснато под напора на честите изригвания на чувствата и повече от всичко останало убеди Елинон в предположенията ѝ, че писмото е до Уилъби.

Тя се мъчеше с всички сили да утеша сестра си по един спокоен и ненатрапчив начин, и ако Мариан бе поискала, Елинон щеше да се опита още по-упорито да я успокои, ала сестра ѝ бе толкова раздражителна и нервна, че за нищо на света не би казала и думица по този въпрос. По тази причина и за двете щеше да е по-добре, ако не стоят дълго време заедно.

Мариан беше толкова неспокойна, че сестра ѝ побърза да се облече и да излезе от стаята, за да смени обстановката и да потърси уединение; така тя се лута безцелно из къщата чак до закуска, като избягваше да се показва пред погледа на когото и да било.

Мариан дори не направи опит да хапне нещо и Елинон трябваше да направи сериозно усилие не да я подканва, не да я жали или да показва колко я обича, а да съсредоточи вниманието на мисис Дженингс изцяло върху собствената ѝ персона.

Това беше любимата тема на мисис Дженингс и ѝ отне доста време, след което и трите седнаха на общата работна маса. В този момент донесоха писмо за Мариан, която нетърпеливо го грабна от ръцете на слугата, пребледня като мъртвец и изтича от стаята. Елинор се досети, че писмото е от Уилъби — реакцията на сестра ѝ го показва така ясно, сякаш Елинор бе видяла адреса върху плика. Страшно ѝ примая от това и усети, че не може да държи дори главата си изправена, затова побърза да седне, уплашена, че мисис Дженингс ще забележи колко е разтреперана. Добрата жена бе забелязала само това, че Мариан е получила писмо от Уилъби и то ѝ се стори чудесен повод за шегички, които тя незабавно започна да сипе една след друга и да се смее сама с надеждата, че може да харесат и на Елинор. Старата дама се суетеше над дължината на плетивото си и бе прекалено заета да забележи каквото и да е, включително покрусата на младата си приятелка. Тя продължи да си бърбори спокойно и след излизането на Мариан каза:

— Бога ми, никога не съм виждала младо момиче да се влюби така отчаяно в някого! Моите дъщери изобщо не могат да се мерят с нея, пък и си бяха глупавички. Ама виж, мис Мариан е толкова кротка и умна. От дън душа се надявам Уилъби да не я кара да чака дълго, че сърцето ме боли като я гледам такава отчаяна и нещастна. Бъдете така добричка и ми кажете кога ще бъде сватбата?

Никога преди Елинор не бе говорила на тази тема по-неохотно, но след подобна атака се насили да се усмихне и да отговори:

— Струва ми се, госпожо, че вие сте убедили сама себе си във верността на слуховете за годеж между Мариан и мистър Уилъби. Мислех, че това е само една от шегите ви, но сериозността на подобен въпрос ме убеждава, че имате предвид нещо много повече от шега — затова ви моля да не се лъжете повече по този въпрос. Едва ли нещо друго на този свят би ме изненадало така, както новината за тяхната женитба.

— Засрамете се, мис Дашууд, засрамете се малко! Как може да говорите такива работи! Всички знаят, че трябва да се оженят, нима не е ясно, че още от самото начало те се влюбиха до уши един в друг? Да не би в Девъншир да не съм ги виждала всеки ден заедно и то от сутрин до вечер? И да не би да не знам, че сестра ви дойде с мене в Лондон само за да си купи сватбена рокля? Хайде, хайде, този номер

няма да мине. Смятате се за много хитра и си мислите, че никой не ви се сеца на номерата ви, ама ви казвам, че не е така, защото в града отдавна се говори за тази работа. На всички съм разказала вече, а и Шарлот също е казала на сума ти народ.

— Уверявам ви, госпожо — каза Елиноор с много сериозен тон, — че наистина грешите. Никак не е красиво от ваша страна да разпространявате подобни слухове и макар че не ми вярвате сега, един ден сама ще разберете това.

Мисис Дженингс отново се засмя, но Елиноор вече нямаше сили да говори по този въпрос и освен това беше решена да разбере на всяка цена какво съдържа писмото на Уилъби, затова побърза да отиде в стаята си. Мариан лежеше простряна на леглото, почти задавена от плач, държеше в ръката си някакво писмо, а още две-три бяха пръснати около нея. Елиноор се приближи без да продума и седна до нея, взе ръката ѝ, целуна я нежно няколко пъти и едва тогава даде воля на сълзите си, а те бяха не по-малко горчиви от сълзите на сестра ѝ. Мариан не можеше да продума, но като че ли усещаше нежната обич на сестра си и след като поплакаха известно време така, тя сложи всички писма в ръцете на Елиноор, покри лице с кърпичката си и издаде вопъл на човек в предсмъртна агония. Колкото и да беше разстроена, Елиноор не можеше да не съобрази, че такава мъка има сериозна причина и изчака да се поуспокои малко, за да прочете в писмото на Уилъби следните думи:

„Бонд Стрийт, януари

Уважаема госпожо,

Имах честта току-що да получа вашето писмо, за което бих искал да ви поднеса своята дълбока признателност. Много съм разстроен от мисълта, че нещо в поведението ми снощи би могло да предизвика вашето неодобрение, и макар да не разбирам с какво точно съм имал нещастията да ви наскърбя, искам да ви уверя, че съм го направил съвсем непреднамерено — затова се осмелявам да моля за вашата прошка. Винаги ще си спомням за дружбата ми със семейството ви в Девъншир с най-голяма радост и благодарност и смея да се лаская от

мисълта, че ще можем да запазим тази дружба, въпреки някоя грешка или недоразумение, които съм допуснал неволно. Вие знаете колко високо ценя и уважавам всички членове на вашето семейство, но ако за свое нещастие, съм дал основания да очаквате от мен нещо повече, отколкото съм чувствал или искал да кажа, не ще престана да се коря заради несръчността, с която съм показвал това свое уважение. Ще ми позволите да ви уверя, че никога не съм имал предвид нещо повече от това като научите, че от дълго време чувствата ми принадлежат на друга и се надявам след няколко седмици да осъществя намеренията си във връзка с думата, която съм й дал. С голямо съжаление трябва да се подчиня на разпореждането ви и да ви върна всички писма, с които някога сте ми оказали чест, както и кичура коса, който бяхте така любезна да ми подарите.

Оставам покорен и смирен слуга,
Ваш Джон Уилъби“

Можем да си представим какво негодувание се надигна в гърдите на мис Дашууд, когато прочете това писмо. Още преди да го отвори тя предполагаше, че то ще съдържа някакво обяснение за неговата измяна и ще потвърди, че мистър Уилъби се разделя завинаги с Мариан, но никога не би могла да допусне, че ще трябва да изтърпи точно такъв стил, какъвто бе избран за написването му, нито пък можеше да предположи, че Уилъби е в състояние да се откъсне дотолкова от нормалния изказ на съвсем почтени и деликатни чувства и така да се отдалечи от обикновеното благопристойно поведение на джентълмен, че да изпрати такова безочливо и жестоко писмо, писмо, което наместо да изрази съжалението му за допуснатата грешка, отхвърляше всяка възможност за предполагаема любов и очаквания за вярност от негова страна, писмо, в което всеки ред беше оскърбление и което определено говореше, че е написано от безчестен и коравосърдечен човек.

Смаяна и изпълнена с възмущение, тя го погледа така известно време, след което започна да го препрочита пак и пак, но всяко прочитане успяваше само да я отврати още повече от неговия автор и

да отрови отношението ѝ към него дотолкова, че дори не смееше да го изрази на глас, за да не нарани по-дълбоко Мариан по повод развалянето на годежа и загубата на нещо хубаво, което може би е имала — не смееше да я утеши с думите, че е успяла да се спаси от най-страшното и нелечимо зло, от една доживотна връзка с безскрупулен човек, защото това всъщност бе избавление за нея — истинска благословия.

Тя бе дълбоко вгълбена в размисли върху съдържанието на писмото и себичния нрав на човека, който го бе написал, а може би и за един друг човек и неговия нрав, който нямаше с тази история нищо общо, освен това, че сърцето ѝ го свързваше с всичко около нея. Тя бе дотолкова замислена, че забрави за момент покрусата на сестра си и необходимостта от неотложна подкрепа за Мариан, забрави, че в скута ѝ лежат още три непрочетени писма, дори не помнеше откога е в стаята, когато чу шум от приближаваща карета и отиде да погледне през прозореца кой ли би могъл да идва в този безумно ранен час, когато с изненада установи, че това е каретата на мисис Дженингс, която старата дама поръчваше обикновено едва към един часа. Елинор не можеше да направи кой знае какво, за да утеши сестра си, но твърдо бе решила да не оставя Мариан сама и слезе да се извини на мисис Дженингс, че не може да я придружи заради неразположението на сестра си. Мисис Дженингс прие охотно извинението ѝ, а обяснението за причината ѝ с обичайното си добродушие, след което Елинор най-после беше свободна да се качи при Мариан, която тъкмо се канеше да стане от леглото и за малко да падне, ако сестра ѝ не я бе прихванала. От преумора и продължително недояждане на Мариан ѝ се виеше свят и беше буквално пред припадък. Не бе изпитвала чувство на глад от много дни и много нощи не бе спала както трябва, и сега, когато разумът ѝ бе лишен от треската на напрежението, стомахът ѝ бе отслабнал, главата я болеше и цялата трепереше от нерви. Почувства се малко по-добре след чашата вино, което Елинор ѝ донесе, и дори успя да изрази благодарността си, като каза:

— Горката Елинор, какви мъки ти причинявам!

— Само ми се иска — отговори сестра ѝ, — да можех наистина да направя нещо, от което да се чувстваш по-добре.

Тези думи, а и каквито и да било думи, се оказаха за Мариан много повече, отколкото можеше да понесе; от сърцето ѝ се изтръгна

стон и преди гласът ѝ да се загуби в ридания, тя успя само да прошепне:

— О, Елинол, колко съм нещастна!

Като гледаше този изблик на мъка и нежеланието на Мариан да окаже някаква съпротива, Елинол не можа да се стърпи и каза:

— Събери сили, мила Мариан — извика тя, — ако не искаш да умориш себе си и всички, които те обичат. Помисли за майка ни, помисли колко се измъчва тя, когато ти страдаш, събери сили да се овладееш заради нея!

— Не мога, не мога — плачеше Мариан, — остави ме на мира, остави ме, ако те разстройвам, остави ме, намрази ме, но не ме измъчвай така! Колко е лесно на онези, които не знаят що е мъка, да говорят за събиране на сили и за владеене! Ти си толкова щастлива, Елинол, че нямаш никаква представа какво трябва да преживея.

— Не ме наричай „щастлива“, Мариан! Ах, само ако знаеш! И как можа да допуснеш, че мога да бъда щастлива, като те гледам как страдаш!

— Прости ми, прости ми, Елинол — Мариан обви ръце около шията на сестра си, — зная, че ми съчувстваш, и зная какво сърце имаш, но ти... не може да не си щастлива — Едуард те обича, какво... о, какво би могло да помрачи подобно щастие!

— Много, страшно много неща — каза мрачно Елинол.

— Не, не, не, — викаше неистово Мариан, — той обича теб и само теб. Нямаш никакви причини да бъдеш нещастна.

— Не мога да бъда и щастлива, като виждам в какво състояние си ти.

— Няма да ме видиш повече в друго състояние. Нищо не може да излекува страдание като моето.

— Не говори така, Мариан. Нима няма други неща, които да те утешат? Нямаш ли приятели? Толкова ли е тежка твоята загуба, че нищо не може да те успокои? Колко се измъчваш сега, а я си помисли колко щеше да страдаш, ако бе разбрала какъв човек е той много по-късно, ако годежът ви бе продължил много месеци преди той да реши, че трябва да скъса с тебе. Всеки следващ ден, през който храниш напразни надежди, би направил ударът още по-ужасен.

— Годеж ли? Не е имало никакъв годеж!

— Не е имало годеж!

— Не, той не е чак толкова недостоеен, колкото си мислиш. Не ме е лъгал в това отношение.

— Но ти е казал, че те обича, нали?

— Да, всъщност — не. Наистина, никога не ми е казал точно това нещо. Но макар и да не го е изразявал с думи, с всеки изминал ден то се подразбираше все по-ясно. Понякога дори си мислех, че го е казал, но не беше така.

— И въпреки това му писа?

— Да, не смятах, че в това има нещо нередно след всичко, което имаше между нас. Не ми се говори за това.

Елинор не каза нищо и отново погледна трите писма — този път с по-голям интерес и хвърли поглед на написаното в тях. Първото, написано веднага след пристигането им в града, съдържаше следното:

„Бъркли Стрийт, януари

Колко ще се изненадаш, Уилъби, като получиш това писмо! Мисля, че ще почувстваш не само изненада като разбереш, че аз съм в града. Удаде ни се възможност да дойдем, макар и с мисис Дженингс, и ние не можахме да устоим на изкушението. Надявам се да получиш писмото навреме и да дойдеш още тази вечер, но не разчитам много на това. При всички положения ще те очаквам утре. Довиждане засега.

М. Д.“

Написаната след бала у Мидълтън бележка гласеше:

„Не мога да изразя с думи колко съм разочарована, че не те видях вчера, нито пък изненадата си, че не получих отговор на бележката, която ти изпратих още преди седмица. През цялото време — всеки миг, съм чакала да дойдеш или поне да се обадиш с писмо. Моля те, бъди така добър да дойдеш колкото се може по-бързо и да ми кажеш защо толкова време съм чакала напразно. Този път ела порано, защото обикновено излизаме към един часа. Снощи

бяхме у лейди Мидълтън на танци. Казаха ми, че и ти си бил поканен. Но възможно ли е това? Ако наистина е така и въпреки това не дойде, сигурно наистина много си се променил, след като се разделихме. Все пак не мисля това за възможно и се надявам лично да ме убедиш, че съм права.

М. Д.“

А в последната ѝ бележка до него пишеше:

„Уилъби, какво да си мисля за държанието ти снощи? Отново настоявам за обяснение. След като толкова време сме били разделени, съвсем естествено е да чакам срещата ни с радост и ми се струва, че това е напълно оправдано, като се има предвид колко близки се чувствахме в Бартън. Наистина бях отвратена! Прекарах много тежка нощ в усилия да извиня поведение, което едва ли може да бъде наречено по друг начин, освен оскърбително, и въпреки че все още не виждам какво може да го извини, готова съм да изслушам твоето обяснение. Може би са те излъгали, като са ти казали нещо лошо за мен или просто има някакво недоразумение, което е променило мнението за мене. Каж ми какво е то, обясни ми защо се държа така и аз ще се радвам да те видя отново щастлив. Колкото по-рано, толкова по-добре ще е, ако ти кажа, че ми е много мъчно да си мисля за тебе лоши неща, но няма как да не го правя и трябва да разбера, че ти не си такъв, за какъвто съм те смятала досега, че чувствата ти към всички нас са били неискрени и преднамерено си имал намерение да ни измамиш с държанието си. В момента съм изпълнена от страшни колебания — бих искала да те оправдая, но ще бъда много облекчена и не бих страдала така, ако и двамата сме наясно и сигурни какво точно е станало. Ако чувствата ти към мен не са вече същите, моля те да ми върнеш писмата и кичура коса, които държиш у себе си.

М. Д.“

В желанието си да оправдае Уилъби на Елинор просто не ѝ се вярваше, че може да отговори по такъв начин на писма, изпълнени с толкова обич и доверие. Все пак не бе така заслепена в негодуванието си срещу него, че да не види липсата на благоприличие в самия факт на написването им. Сърцето ѝ се късаше от мъка при мисълта, че неблагоприятното на Мариан бе дръзнало да ѝ продиктува толкова спонтанни доказателства за любовта ѝ, без те да са подкрепени от нещо сигурно в предишните отношения между двамата и после така горчиво отхвърлени от последвалите събития. Мариан видя, че сестра ѝ ги е прочела, и каза, че не съдържат нищо по-различно от онова, което би написал всеки друг в нейното положение.

— Чувствах се така здраво свързана с него — добави тя, — както би ни свързал и най-тържественният обет пред закона.

— Вярвам ти — каза Елинор, — но за съжаление той не е чувствал същото.

— Чувстваше го, Елинор — седмица след седмица го чувстваше, сигурна съм в това. Каквато и да е причината за промяната в него сега (и аз си мисля, че не може да е друго, освен най-черната магия срещу мен), някога му бях толкова скъпа, колкото бих искала от цялата си душа и сърце. Толкова дълбока и искрена беше молбата му, като ми искаше това кичурче коси, което така лесно ми връща сега! Само ако можеше да видиш как ме гледа и как се държи, ако можеше да чуеш с какъв глас ми говореше някога той! Спомняш ли си последната ни вечер в Бартън? А сутринта, когато се разделихме? Колко беше отчаян, когато ми каза, че ще мине много време, преди да се видим отново — нима мога да забравя някога това отчаяние?

Миг-два тя не можа да продума, но след малко се овладя и продължи, вече с по-твърд тон:

— Елинор, с мен се отнесоха много зле, но това не е Уилъби.

— Мила Мариан, та кой друг може да ти е причинил това страдание, ако не той? Кой може да го подтикнал да го направи?

— Всичко друго, но не и собственото му сърце. По-скоро бих повярвала, че всичките ми познати са се съюзили да го настроят срещу мен, отколкото да го сметна за човек, способен на такава жестокост. Тази жена, за която пише в писмото ѝ няма значение коя, или пък друг

някой, всеки, освен тебе, мила и мама, и Едуард — всички могат да бъдат толкова безчовечни, че да ме очернят пред него. Освен вас тримата има ли някой на този свят, когото да обвинявам в зли намерения по-малко от Уилъби, чието сърце познавам толкова добре?

Елинонор не беше съгласна с нея и затова се задоволи да каже само:

— Който и да е този твой враг, дете те е очернил, нека остане измамен в злорадото си тържество като види, че не си паднала духом благодарение на достойнството и подкрепата, които ти дават съзнанието за собствената ти невинност и добрите ти намерения. Похвално и съвсем разумно би било да проявиш такава гордост и достойнство, които ще оборят всяка злонамереност.

— Не, не, — извика Мариан, — толкова нещастен човек не може да прояви никаква гордост! Не ме интересува дали някой знае колко съм нещастна! Ако ще целият свят да ликува, като ме гледа в това състояние. Ех, Елинонор, човек може да е независим и горд колкото иска само ако е страдал малко, може да устои на оскърбленията и да си върне за унижението, но аз не съм такава. Не мога да не чувствам колко съм окаяна и колко ме боли — и ако иска, всеки е добре дошъл да се порадва на моето нещастие.

— Но заради майка ни и заради мен...

— За вас ще направя много повече, отколкото за самата себе си. Но да изглеждам радостна, когато съм толкова нещастна... О, кой би искал такова нещо от мен?

Отново настъпи мълчание. Елинонор крачеше от прозореца до камината, после от камината до прозореца и не усещаше, че огънят я стопля, а прозорецът ѝ дава светлина да различи ясно нещата едно от друго. Мариан, седнала в края на леглото и облегла глава на една от колоните му, взе отново писмото на Уилъби и като потръпваше при всяко изречение в него, възкликна:

— Това е прекалено! О, Уилъби, Уилъби, нима е възможно ти да напишеш такова нещо! Жестоко, толкова жестоко — нищо не може да те оправдае. Нищо, Елинонор. Каквото и да са му наговорили против мене — как е могъл да се откаже от вярата си в мен? Трябваше да ми каже, да ми даде възможност да се оневиня! „Кичурът коса“, (прочете тя в писмото), „който бяхте така любезна да ми подарите“ — това е наистина непростимо. Къде беше сърцето ти, Уилъби, когато пишеше

тези думи? О, нечовешки жестоко! Елинор, нима може да се извини подобно нещо?

— Не, Мариан, по никакъв начин.

— И въпреки това тази жена... Кой знае каква е нейната магия, колко време я е прилагала и колко дълбоко го е засегнала? Каква е тя? Коя може да бъде? Говорил ли ми е някога за своя позната, която да е толкова млада и красива? О, никога, никога, говорил е само за самата мен!

Мариан млъкна, но въпреки възбудата си все пак успя да завърши:

— Елинор, трябва да се прибера у дома. Трябва да си отида и да успокоя мама. Не можем ли да си тръгнем още утре?

— Още утре, Мариан!

— Да, защо да стоя тук? Дойдох само заради Уилъби, а кой ли го е грижа за мене сега? Кой ли ме обича?

— Невъзможно е да си тръгнем утре. Дължим на мисис Дженингс много повече от най-обикновена любезност, а дори и такава любезност не е в състояние да оправдае толкова прибързано заминаване.

— Е, тогава може би след ден-два, но не мога да остана повече тук, не мога да изтърпя въпросите и подмятанията на всички тези хора. Как ще понеса съжалението на хора като Мидълтън и Палмър? Да те съжалява жена като лейди Мидълтън, о какво би казал Уилъби за това?

Елинор я посъветва да си легне и Мариан я послуша за малко, но не се чувстваше удобно в никоя поза и непрекъснато се въртеше в леглото, в опита си да намери покой за мислите и болката. Стенанията ѝ ставаха все по-необуздани и Елинор едва я удържа да не стане, дори се уплаши, че сама няма да може да се справи и трябва да извика някого на помощ. Все пак убеди сестра си да поеме няколко капки лавандулова вода и те малко ѝ помогнаха. Тя остана неподвижна и безмълвна край леглото на Мариан до самото завръщането на мисис Дженингс.

ГЛАВА 30

Мисис Дженингс се прибра вкъщи и побърза да се качи в стаята на момичетата, дори влезе вътре, без да е изчакала отговор на своето почукване по вратата. По лицето ѝ се четеше тревога.

— Как сте мила? — обърна се съчувствено тя към Мариан, която извърна лице и дори не направи опит да отговори.

— Как е сестра ви, мис Дашууд? — Горкичката! Изглежда доста зле, и нищо чудно. Ами да, истина ви казвам. Много скоро Уилъби смята да се жени, нехранимайкото му с нехранимайко! Просто не мога да го търпя. Преди половин час мисис Тейлър ми го каза, пък на нея ѝ казала приятелка на самата мис Грей, иначе нямаше да повярвам, направо бях потресена, като го чух. Е, викам, ако това е вярно, значи се е отнесъл много нечестно към една млада дама — моя приятелка, и от все сърце му желая бъдещата му съпруга да му съсипе живота. На всички ще го кажа, миличка, можете да разчитате на това. И през ум не би ми минало, че един мъж може да се държи така, и като го срещна, така хубавичко ще му натрия носа, че има да ме помни. Ама мис Мариан, можете поне да се утешите с мисълта, че на света има още много младежи, които си струват усилията и освен това сте толкова хубава, че няма да се отървете от обожатели. Ох, бедничката ми! Няма да ви притеснявам повече, нека си изплаче душата и се отърве от тази история веднъж завинаги. За щастие довечера идват семейство Пари, а и семейство Сандърс също са поканени, дано това я поразтуши.

Старата дама излезе от стаята, сякаш шумът от стъпките ѝ би увеличил страданията на нейната млада приятелка.

Мариан реши да вечеря с тях за голямо учудване на сестра си. Елинор дори я посъветва да не слиза при гостите, ала Мариан настоя — можела спокойно да изтърпи всичко и не било необходимо другите да се безпокоят за нея. Елинор се зарадва, че Мариан е успяла да се овладее заради желанието си да не притеснява близките си, макар и да не очакваше, че самообладанието ѝ ще издържи до края на вечерта. Докато Мариан седеше безучастна на леглото, Елинор пооправи

роклята ѝ и двете бяха готови да слязат в гостната веднага, щом ги извикат.

Мариан изглеждаше все така нещастна, но се държеше по-спокойно и дори хапна повече, отколкото очакваше сестра ѝ. Самообладанието ѝ би рухнало веднага, ако мисис Дженингс проявеше към нея добронамереното си, но обикновено лишено от такт внимание, но тя не каза нито думица и мислите на Мариан продължиха да си витаят необезпокоявани толкова далече, че тя изобщо не съзнаваше какво става около нея.

Елинор не можеше да не отдаде дължимото на мисис Дженингс, макар че понякога се стряскаше от спонтанните изблици на старата дама или пък ги намираще дори за комични. Държеше се с тяхната домакиня много любезно и изрази признателността си за проявената тактичност вместо Мариан, която не бе в състояние да направи това. Мисис Дженингс им беше наистина приятелка и като виждаше колко нещастна е Мариан, правеше всичко възможно да намали страданията ѝ и се отнасяше към нея с грижовната обич на родителите към любимо дете. В последния ден от ваканцията ѝ за Мариан бе отредено най-хубавото място до камината, опитваше се да я изкуши с най-вкусните неща в къщата и да я поразее с най-пресните новини. Ако по печалното изражение върху лицето на сестра си Елинор не бе забелязала пълното ѝ безразличие към всички опити на старата дама, тя дори би се забавлявала от усилията ѝ да излекува едно разбито от любов сърце с какви ли не маслинки, сладкиши и хубав огън в камината. Мисис Дженингс беше толкова настоятелна в подканянията си, че Мариан най-после осъзна къде се намира и силите ѝ рухнаха окончателно. Тя изстена, махна небрежно с ръка към сестра си да не идва с нея и скокна от мястото си, за да излезе припряно от стаята.

— Бедната душица! — възкликна мисис Дженингс щом Мариан излезе. — Сърцето ме боли, като я гледам! Ами да, дори не си изпи виното. И сушените вишни не си дояде! Божичко, нищо не помага... Ако знаех какво иска, щях да обърна целия град да ѝ го намеря. Ох, не разбирам как може един мъж да постъпи така с хубавица като нея! Ама като си няма почти нищичко, горката, пък другата струва куп пари, майко мила! Нищо друго не ги интересува тези мъже!

— Значи дамата, мисля, че я нарекохте мис Рей, е доста богата, така ли?

— Петдесет хиляди лири, миличка. Виждали ли сте я изобщо? Много елегантна девойка, винаги облечена с вкус, ама казват, че не била хубава. Много добре си спомням леля й — Биди Хеншоу, омъжи се за голям богаташ. Те всичките са си богати. Петдесет хиляди лири! Такава пара няма да ти падне току-така, освен ако не се потрудиш за нея и се разправя, че бил съвсем изтощен. И как иначе, все търчи на лов или пък препуска насам-натам с кабриолета! Е, не че е много за приказка, ама щом един млад мъж, няма значение кой, нали така, идва значи, върти любов с някое хубаво момиче и дори обещава да се ожени за него, не е редно после да се изпари и да не си държи на думата само защото някоя богаташка е готова да се омъжи за него. Ами защо не вземе да си продаде конете, да даде къщата под наем, да освободи прислугата и да промени изцяло начина си на живот? Казвам ви, мис Мариан щеше да го чака, докато си оправи положението. Ама днешните младежи не постъпват така, не щат да се лишат дори и от едно-едничко удоволствие.

— Какво представлява мис Рей? Какво приказват хората, дали е добра и мила?

— Не съм чула лоша дума по неин адрес, комай съм чувала само да я споменават от време на време. Знам само какво ми каза мисис Тейлър сутринта — дете мис Уокър — намекнала веднъж, че мистър и мисис Елисън нямали нищо против да задомят госпожицата, щото порано мис Рей и госпожата все не можеха да се разберат по този въпрос.

— А кои са тези Елисън?

— Ами нейните настойници, миличка. Ала наскоро госпожицата навърши пълнолетие и може да решава сама какво й се иска, е, хубав избор направи, няма що! — Тя помълча и после добави: — И какво, сестра ви се качи в стаята да си поплаче, предполагам. Няма ли някакъв начин да я утешим? Бедничката, много жестоко е да я оставим самичка. След малко ще ни дойдат гости и дано това я поразсее. Знам, че не обича вист, а дали някоя друга игра ще й бъде интересна?

— Мила госпожо, излишно е да се притеснявате за това. Мисля, че Мариан няма да слезе повече тази вечер. Ако мога, ще се опитам да я убедя да си легне, защото съм сигурна, че има нужда от почивка.

— Ами да, туй ще е най-доброто за нея. Само да каже какво иска за вечеря и нека си ляга. Господи, хич не ми е чудно защо последните една-две седмици изглеждаше толкова зле и все беше без настроение,

сигурно нещо е предчувствала и все то ѝ се е въртяло в главата. А днешното писмо ѝ е дало да разбере как стоят работите в действителност. Бедната душица! Сигурна съм, че ако имах и най-малката представа, за нищо на света не бих ѝ додявала с моите закачки. Ама как бих могла да предположа, че ще стане така? Убедена бях, че е най-обикновено любовно писмо, пък знаете колко обичат младите да се пошегуваш с тях за такива работи. Боже, колко ще им стане мъчно на сър Джон и на дъщерите ми като разберат! Ако имах малко мозък в главата си, щях да се отбия на Кандит Стрийт още докато идвах насам, и да им разкажа всичко. Все пак, утре ще ги видя...

— Сигурна съм, че не е необходимо да предупреждавате мисис Палмър и сър Джон да не говорят за мистър Уилъби и да не намекват за случилото се пред сестра ми. Доброто им сърце ще им подсказва, че би било наистина жестоко в нейно присъствие да се издадат, че знаят нещо по този въпрос, а и вие, уважаема госпожо, колкото по-малко говорите за това дори и пред мен, толкова повече неприятни чувства ще ми спестите.

— О, божичко, та аз ли не разбирам това! Сигурно се чувствате ужасно, когато някой говори за случилото се във ваше присъствие, а пред сестра ви пък не бих продумала и думица, за нищо на света! Видяхте как си мълчах на обед. А и сър Джон, и дъщерите ми — те са толкоз деликатни, че нищо няма да споменат, особено ако им намекна за това. Аз лично си мисля, че колкото по-малко се приказва, толкоз по-добре, защото всичко ще бъде забравено по-скоро. Пък и нали знаете, че от много приказки полза няма.

— В този случай приказките могат само да навредят, и то много повече, отколкото в други подобни случаи, защото при тези обстоятелства ще бъде най-добре за всички засегнати страни да не се оповестява за случилото се. Трябва да отдадем дължимото и на мистър Уилъби — той не е нарушил никакво обещание за годаж към сестра ми.

— Обещание ли, миличка? Не се опитвайте да го защитите! Нямамо било обещание за женитба! След като я заведе в Аленхъм Хаус и ѝ каза в кои стаи ще живеят, как пък не!

Заради доброто на сестра си Елинор счете за неблагоприятно да продължава с този въпрос, тъй като това не засягаше само интересите

на Уилъби, защото Мариан само би загубила от разпространяването на истината. След кратко мълчание мисис Дженингс изтърси с обичайното си оживление:

— Е, миличка, дето викат, всяко зло за добро, защото полковник Брандън само ще спечели от всичко това. Най-после ще успее да я спечели, ами да! Бас държа, че ще се оженят още преди Еньовден. Боже, колко ли ще де зарадва той, като чуе новината! Сигурно ще дойде още тази вечер. При всички случаи той е къде-къде по-подходящ за сестра ви. Две хиляди годишно без дългове и удръжки — освен едно дете на любовта все пак, как можах да забравя, но лесно ще може да я дадат някъде да учи занаят и това ще им струва съвсем малко, та какво значение би имала тя? Делафорд е много хубаво място ви казвам, от тия дето според мен са малко старомодни, ама много удобно и уютно, откъснато от света с огромна градина, в която растат най-хубавите овошки в околността, а в един ъгъл расте чудна черница! Боже, как си похапнахме с Шарлот веднъж, като ходихме там! Има и гълъбарник, няколко прекрасни езерца със сладководна риба и хубав канал за напояване, и всичко, дето ти душа иска; близо е до църквата и само на четвърт миля от платения път с бариерите. Ако ти стане скучно, можеш спокойно да поседнеш в старата беседка от тисово дърво, дето е зад къщата, и да гледаш как каретите минават по пътя. О, колко е хубаво там! Съвсем наблизо в селото има месарница, а пък къщата на пастора се намира на хвърлей камък. Според мене е хиляда пъти по-гиздаво от Бартън Парк, дето трябва да изминат три мили, докато си купят месо и най-близката им съседка е майка ви. При пръв удобен случай ще гледам да дам малко кураж на полковника. Нали знаете, че капка по капка става вир. Само да я накараме да избие от главата си този Уилъби!

— Да, госпожо, ако можехме — каза Елинон — щяхме да си живеем спокойно с или дори без полковник Брандън. — Тя стана и отиде при Мариан, която стоеше според очакванията ѝ в тяхната стая, обзета от скръб и приведена над загасващия огън, от който, при влизането на Елинон, струеше само светлинка, но не и топлина.

— По-добре е да ме оставиш сама, — беше единственото, което успя да отрони сестра ѝ.

— Добре, — каза сестра ѝ, — но само ако си легнеш.

Ала поддадена на моментен импулс в страданието си, отначало Мариан не искаше и да чуе за лягане. Все пак след настойчивите, макар и деликатни увещания на сестра ѝ, тя омекна и се подчини. Елинор я изчака да положи пламналата си глава върху възглавницата и излезе с надеждата, че Мариан ще успее да поспи и да си почине.

Отиде в дневната, където след малко влезе и мисис Дженингс с пълна чаша за вино в ръка.

— Миличка — каза тя още от вратата, — току-що се сетих, че имам още малко от най-хубавото вино на Констанца, което някога сте вкували, та донесох малко за сестра ви. Бедният ми съпруг, колко го обичаше само! Като усетеше, че го боли жлъчката, само няколко капки от него му помагаха повече от всички лекарства на света. Занесете го на сестра си, моля ви!

— Мила госпожо — каза Елинор и се усмихна при мисълта, че лекарството може да бъде предписано при толкова различни оплаквания, — наистина сте много добра. Но Мариан си легна току-що и се надявам вече да е заспала. Според мене нищо няма да ѝ помогне повече от един хубав сън, и ако вие ми разрешите, сама бих го опитала.

Макар и да съжали, че не е дошла пет минути по-рано, мисис Дженингс се съгласи с предложението компромис, а след като отпи от виното, Елинор трябваше да се съгласи, че колкото и да не я интересуваха жлъчните колики в момента, все пак би могла да опита лечебните му свойства върху нараненото сърце на сестра си.

По време на чая дойде полковник Брандън и огледа стаята с поглед, сякаш търсеше Мариан, и по начина, по който го направи, на Елинор ѝ се стори, че той нито очакваше, нито искаше да я види в този момент, защото вероятно се бе досетил каква е причината за нейното отсъствие. Мисис Дженингс не долови това и след като той влезе, отиде до масата за чай, където Елинор сервираше в момента, и прошепна:

— Полковникът ми изглежда много мрачен. Май все още нищо не знае, кажете му, миличка.

След малко той притегли стола си близо до нея и се осведоми за сестра ѝ, а по очите му си личеше, че е добре запознат със случилото се.

— Мариан не е добре — каза тя. — Не е разположена още от сутринта и я накарахме да си легне.

— Тогава — продължи той с известно колебание, — може би е вярно онова, което чух тази сутрин... Може би в него има повече истина, отколкото съм мислил в началото.

— И какво е то?

— Че господинът, за когото имам всички основания да си мисля... С една дума, човекът, за когото знаех, че е сгоден... как да ви кажа, ако вече сте научили за това, а не може да не сте, мога да си спестя тези усилия.

— Имате предвид женитбата на мистър Уилъби и мис Рей — каза Елинор и се насили да запази спокойствие. — Да, наистина разбрахме за това. Изглежда, че най-после дойде денят, в който нещата се изясниха за всички ни, защото научихме новината още тази сутрин. Мистър Уилъби е съвсем непредвидим! Кой ви каза за неговата женитба?

— Научих го в една книжарница на Пал Мал, където влязох по работа. Две дами чакаха каретата си и едната от тях говореше за предстоящия брак толкова гръмка, че без да искам, го чух. Най-напред вниманието ми бе привлечено от многократното споменаване на името Уилъби, Джон Уилъби, а останалото е потвърждение на положително сигурното му решение да се ожени за мис Рей. Това вече не е тайна за никого и се предполага, че церемонията ще се състои само след няколко седмици, през които трябва да се подготви всичко до най-малката дреболия. Спомням си много добре едно от обстоятелствата, което ме убеди, че става дума за същия човек — дамата спомена, че след женитбата младоженците щели да заминат за Коум Магна, неговия дом в Съмърсетшир. Бях просто изумен! Невъзможно ми е да опиша как се почувствах в този момент. Останах в магазина, след като дамите си тръгнаха и когато се поинтересувах коя е въпросната гръмогласна дама, разбрах, че е някоя си мисис Елисън и че била настойница на мис Рей.

— Така е. А разбрахте ли, че мис Грей има петдесет хиляди лири зестра? Това обяснява нещата по-добре от всичко останало.

— По всяка вероятност, да. Но Уилъби е в състояние... поне аз мисля така... — той замълча и после продължи неуверено: — А как сестра ви...

— Това беше страшен удар за нея. Надявам се, че колкото по-силно страда, толкова по-бързо ще го изживее. Това беше... това й

причинява жестоки страдания. Мисля, че едва до вчера не е имала никакви съмнения в силата на чувствата му към нея, а дори и сега, може би... но аз съм почти сигурна, че той никога не я обичал истински! С държанието си той успя да заблуди всички ни, и по всичко личи, че е много коравосърдечен човек.

— Ах, наистина е така — каза полковник Брандън. — Но сестра ви не... струва ми се, че вие го казахте — тя не мисли като вас?

— Познавате нейния нрав и знаете, че ако може, тя с готовност ще го оправдае.

Той не отговори, а след като прибраха приборите за чая и приготвиха масата за игра на карти, тази тема отпадна по необходимост. Мисис Дженингс ги гледаше как си приказват и искрено им се радваше, а освен това, много ѝ се искаше да разбере как ще реагира полковникът след новината, която се очакваше да му съобщи Елинор — старата дама очакваше той да се зарадва и дори да се подмлади от щастието на подновените надежди, но вместо това с изумление откри, че през цялата вечер полковникът беше по-мрачен и позамислен от всякога.

ГЛАВА 31

На другата сутрин, след като през нощта бе поспала повече, отколкото очакваше, Мариан отново отвори очи с мисълта, с която си бе легнала — за своето нещастие.

Елинонор я насърчаваше от все сърце да споделя чувствата си и още преди закуска повториха отново и отново мислите си по темата — от страна на Елинонор се усещаше същата твърдост по определени въпроси и същевременно склонност към продиктувани от обичта ѝ съвети, докато Мариан продължаваше да се ръководи от силата на чувствата си и непрекъснато да променя становището си. На моменти вярваше, че Уилъби е невинен и нещастен като нея, друг път отхвърляше тази утеха с убеждението, че нищо не може да го оправдае. Понякога ѝ беше все едно дали цял свят ще разбере за нещастията ѝ, друг път ѝ се искаше да се скрие завинаги от хорските погледи, а на моменти беше готова да се опълчи яростно срещу всички. В едно отношение обаче си оставаше непреклонна — да избягва мисис Дженингс и когато това все пак беше неизбежно, да я търпи и да мълчи по въпроса за отношенията ѝ с Уилъби. Сърцето ѝ се вледеняваше само при мисълта, че мисис Дженингс не е в състояние да прояви каквото и да било състрадание към човешкото нещастие.

— Не, не, не — викаше Мариан, — тя не е способна да чувства! Нейната любезност не е проява на съчувствие, а добродушието ѝ — на нежност. Тя се интересува единствено от клюки и ме харесва само защото ѝ давам теми за приказки.

Тези думи за пореден път убеждаваха Елинонор колко често сестра ѝ можеше да бъде несправедлива в мнението си за другите, да се подвежда от раздражителната изтънченост на собствения си начин на мислене, от изяществото на блестящите маниери и от това, че придаваше прекалено голямо значение на деликатността, водена от една силно развита чувствителност. Подобно на половината човечество, ако не и на повече от половината хора по света, при положение че са умни и добри, въпреки всичките си заложби и чудесен

характер, Мариан не беше склонна към справедливост и благоразумие. Тя смяташе, че и другите са длъжни да мислят и да чувстват нещата точно като нея, и съдеше за мотивите им по непосредствения ефект от делата им върху самата нея. Именно такъв беше и онзи случай, при който Мариан затвърди лошото си мнение за коравосърдечieto на мисис Дженингс, тъй като поради собствената ѝ уязвимост той се оказа допълнителен източник на болка, въпреки че старата дама се бе ръководила само от чистия импулс на пълно доброжелателство.

След закуска сестрите бяха сами в стаята си, когато при тях дойде мисис Дженингс. В протегнатата си ръка държеше писмо и с убеждението, че ще зарадва Мариан, тя каза още с влизането си:

— Е, мила, най-после ти нося нещо, за което съм сигурна, че ще ти помогне.

На Мариан това ѝ стигаше. Пред въображението ѝ за миг се появи писмо от Уилъби, изпълнено с думи на нежност и разкаяние, което обясняваше всичко досега — убедително и удовлетворяващо, дори си представи, че след писмото идва и самият Уилъби, който всеки момент ще се втурне в стаята, ще коленичи в краката ѝ и с красноречието на погледа си ще потвърди написаното в писмото. Бленуваното в първия миг беше разрушено от следващия. Пред очите ѝ беше почеркът на майка ѝ, който винаги преди бе толкова желан и в пронизващата болка на разочарованието след преживяния екстаз, който бе по-силен от надеждата дори, Мариан усети, че никога по-рано не бе страдала така.

Дори в звездните мигове на своето красноречие Мариан не би могла да изрази с думи какво мисли за жестокостта на мисис Дженингс. Сега можеше да даде воля на укорите си само с отчаяния изблик на потеклите по страните ѝ сълзи, ала тези укори бяха толкова неразбираеми за старата дама, че след многобройни извинения и съжаления тя си отиде, като все повтаряше как се надявала, че писмото ще утеши Мариан. Когато се поуспокои, момичето прочете писмото и не можа да намери в него никаква утеха. Цялото беше посветено на Уилъби. Майка ѝ продължаваше да мисли, че са сгодени и подтикната от писмото на Елинора, изпълнена както винаги с топла вяра в постоянството на неговите чувства, молеше Мариан да бъде поткровена с нея и сестра си. Мариан плака горчиво през цялото време, докато четеше. В него имаше толкова нежност към нея, такава

привързаност към Уилъби и абсолютна сигурност в бъдещото щастие на двамата.

Отново я обзе нетърпение да си отиде у дома, нейната майка ѝ беше по-скъпа от когато и да било, още по-скъпа заради огромното си, макар и неоснователно, доверие в Уилъби и Мариан бе обхваната от непреодолимо желание да си тръгне. Елиноор не можеше да реши къде ще бъде по-добре за сестра ѝ — в Лондон или в Бартън, и не можа да ѝ каже нищо, освен че трябва да прояви известно търпение, докато се разбере какво мисли майка им по този въпрос. В крайна сметка все пак склони сестра си да изчакаят отговора на мисис Дашууд.

Този ден мисис Дженингс излезе по-рано от обикновено, защото душата ѝ нямаше да намери покой, докато не дадеше възможност на семейства Мидълтън и Палмър да скърбят заедно с нея. Тя категорично отхвърли предложението на Елиноор да я придружи и излезе сама за цялата сутрин. Елиноор седна да пише до майка си и да я помоли за съвет какво да правят занапред. Пишеше с натежало сърце и с ясно съзнание за болката, която щеше да причини, а и писмото до Мариан я беше обезверило, че може да изложи нещата достатъчно убедително. През това време Мариан, която дойде в гостната веднага след излизането на мисис Дженингс, седеше неподвижно на масата до Елиноор с поглед, впит в движението на писалката, измъчвана от непосилността на нейната задача и още по-измъчена от мисълта за ефекта, който щеше да има подобно писмо върху майка им.

Това продължи около четвърт час, когато Мариан, чиито нерви реагираха и на най-малкия шум, се стресна от хлопане по вратата.

— Кой може да е това? — извика Елиноор. — Толкова рано! Мислех, че никой няма да ни безпокои.

Мариан отиде до прозореца.

— Полковник Брандън, — каза тя раздражено. — Никъде не можем да се скрием от него.

— Няма да влезе, защото мисис Дженингс не си е вкъщи.

— Не бих разчитала на това, — каза Мариан и тръгна към стаята си. — Човек, който не знае какво да прави с времето си, дори не съзнава, че отнема времето на другите.

Макар несправедливи и погрешни по принцип, в този случай догадките ѝ се оправдаха, защото полковникът наистина влез. Елиноор не можеше да прости на сестра си заради направената с лека ръка

преценка за полковника, защото беше сигурна, че е дошъл от загриженост към Мариан. Тази загриженост личеше в разтревожения и мрачен поглед, а и в начина, по който се осведоми за сестра ѝ — кратко и нервно.

— Срегнах мисис Дженингс на Бонд Стрийт — каза той, след като си размениха поздрави — и тя ми каза, че мога да дойда, това ми даде смелост, тъй като се надявах, че може да ви открия сама — много ми се искаше да стане така. Това, за което съм дошъл, моето желание... моето единствено желание — надявам се, вярвам, че е така — е да предложа известна утеха... Не, не точно утеха, не и в този момент, а убеждение, трайно убеждение, че разбирам мислите на сестра ви. Заради уважението, което храня към нея, а също към вас и към майка ви, ще ми позволите да ви разкажа за някои обстоятелства, ръководен единствено от най-искрени чувства и единствено от желанието да помогна с нещо... Мисля, че това би ме оправдало, макар че ми трябваше много време да убедя сам себе си в собствената си правота, но не е ли основателен все пак страхът ми, че може да сгреша? — Той млъкна.

— Разбирам ви, — каза Елинор. — Искате да ми кажете нещо за мистър Уилъби, нещо, което ще хвърли допълнителна светлина върху неговия характер. Вашият разказ ще бъде най-силният израз на приятелските ви чувства към Мариан. Всичко, което е разказано с такава цел, ще заслужи моята най-голяма признателност, а и нейната също, макар и след време. Моля ви, бъдете така добър и ми кажете за какво става дума.

— Ще ви кажа, и за да бъда по-кратък, когато миналия октомври заминах от Бартън... Не, нищо няма да разберете така. Трябва да се върна много по-назад във времето. Ще видите, че съм много лош разказвач, мис Дашууд, дори не знам откъде да започна. Мисля, че трябва да ви разкажа накратко за себе си, наистина накратко. — Той въздъхна тежко и продължи: — По този въпрос не изпитвам и най-малкото изкушение да се разпростирам в подробности.

Той млъкна, за да подреди мислите си и като въздъхна още веднъж, продължи своя разказ:

— Може би изобщо не помните един наш разговор — не допускам да ви е направил някакво впечатление, една вечер в Бартън

Парк... Имаше танци и аз бегло споменах за една дама, моя позната на времето, която в някои отношения прилича на сестра ви Мариан.

— Не, наистина, — отговори Елинор, — не съм го забравила.

На полковника му стана приятно от това, че Елинор помни разговора им, и продължи:

— Може да се лъжа и да усещам известна несигурност, предизвикана от пристрастната оценка на един нежен спомен, но според мене двете много си приличат, както по външност, така и по начин на мислене: и двете имат пламенни сърца, жив дух и въображение. Онази дама беше моя близка роднина, сираче от пелени и беше под опеката на баща ми. Бяхме почти еднакви по възраст, приятели и другари в игрите още от ранно детство. Не помня да е имало време, когато да не съм бил влюбен в Елиза; като съдите по това колко мрачен и потиснат изглеждам сега, никога не бихте повярвали, че мога да изпитвам такива чувства, но ние с Елиза растяхме и с времето растеше и чувството ми към нея. Мисля, че тя ме обичаше също толкова пламенно, както и сестра ви — Уилъби и макар по други причини, любовта ни не бе по-щастлива от тяхната. За мен тя беше изгубена завинаги, когато стана на седемнайсет години. Омъжиха я — омъжиха я против волята ѝ — за моя брат. Зестрата ѝ беше голяма и нашето фамилно състояние значително се увеличи. Страхувам се, че това е единственото, което може да се каже в полза на човека, който беше някога неин чичо и настойник. Брат ми не я заслужаваше, той дори не я обичаше. Надявах се, че любовта ѝ към мен ще ѝ помогне да се справи с трудностите, защото към нея се отнасяха грубо и несправедливо, не се съобразяваха с желанията ѝ и макар да не ми бе обещавала нищо... Колко несвързано разказвам! Не съм ви разказал как се стигна до това. Решихме двамата да избягаме в Шотландия и оставахме още няколко часа до бягството ни, когато то бе осуетено благодарение на предателството, или по-скоро — на глупостта на нейната камериерка. Прогониха ме и ме изпратиха у роднини далеч от дома, а нея лишиха от всякаква свобода, възможност за общуване и развлечения, докато не бе изпълнена волята на баща ми. Бях надценил нейната сила, затова и ударът, който дойде по-късно, се оказа прекалено жесток. Ако бракът ѝ се бе оказал щастлив, само след няколко месеца щях да се примиря с това положение, защото бях много млад и сега нямаше да продължавам да скърбя. Но положението беше

съвсем различно. Брат ми никак не я обичаше, удоволствията му съвсем не бяха такива, каквито трябваше да бъдат и още от самото начало се отнасяше грубо с нея. Последниците от всичко това върху един млад, жизнерадостен и неопитен човек като мисис Брандън бяха съвсем естествени. Отначало тя се примири с нещастieto на своето положение и за нея щеше да е по-добре, ако не беше преживяла мъката от спомена за мене. Такъв съпруг рано или късно щеше да допринесе за нейната изневяра, още повече че жена му нямаше приятел, който да я посъветва или спре (баща ми живя само няколко месеца след сватбата, а аз заминах с полка си за Индия) и в нейното падение няма нищо за чудене. Ако бях останал в Англия, може би... Смятах, че и двамата бихме били по-щастливи, ако не я виждах с години, затова и заех този пост в източните колонии. Ударът след нейната женитба — продължи той силно възбуден, — беше нищо в сравнение с това, което почувствах, когато две години по-късно научих за развода ѝ. Точно това ме прави толкова мрачен дори и сега — споменът за всичко, което съм изстрадал...

Той не успя да продължи, скочи от мястото си и започна да крачи из стаята, което продължи няколко минути. Развълнувана от неговата история и още повече от нещастieto му, Елинор също не можеше да продума. Полковник Брандън видя колко е разтревожена и се приближи до нея, взе ръката ѝ и я притисна, а после я целуна с благодарност и уважение. След като помълча, все пак успя да се овладее и спокойно продължи да разказва:

— Върнах се в Англия три години след този злосъстен развод. Когато си дойдох, първата ми грижа, разбира се, беше да я намеря, но опитите ми да я открия бяха също така безплодни като мъката, която ми причиниха. Успях да открия само човека, който я бе прелъстил още в самото начало и по всичко личеше, че тя го бе напуснала само за да падне още по-ниско в блатото на греха. Законната издръжка от развода беше много по-малка от зестрата ѝ и не беше достатъчна за един спокоен начин на живот, а и от брат си научих, че няколко месеца преди това правото за получаване на издръжката е било прехвърлено на друг човек. Той мислеше, при това съвсем спокойно, че е изпаднала в тежко положение благодарение на своето прахосничество и парите са ѝ дотрябвали, за да покрие с тях някакви неотложни разходи. Все пак, след като бях прекарал в Англия вече шест месеца, аз наистина я

открих. Преди години имах един прислужник, който беше изпаднал в беда и от добри чувства към него трябваше да го посетя в предварителния затвор за длъжници, където го държаха заради неизплатен заем, и в същия затвор, по подобни причини, беше и моята нещастна сестра. Толкова променена, така повехнала, състарена от жестокостта на какви ли не страдания! Не беше за вярване, че нещастната и болнава жена пред очите ми представляваше само жалка останка от красивото, цъфтящо и здраво момиче, по което някога си бях загубил ума. Какво преживях само, като я гледах в това състояние... Но нямам право да нараня чувствата ви като ви я опиша, без друго ви причиних достатъчно болка. При тези обстоятелства за мен все пак донякъде беше утеха това, че както по всичко личеше, тя беше в последния стадий на туберкулозата. Животът вече не можеше да направи нищо за нея, освен да ѝ даде малко време, за да може да се подготви за смъртта ѝ и то ѝ беше отпуснато. Постарах се да я преместят в удобно жилище с подходящи хора, които да се грижат за нея и я посещавах всеки ден до края на краткия ѝ живот. Бях с нея и на смъртното ѝ легло.

Той отново замълча, за да се овладее, а Елинор даде израз на чувствата си с въздишка на дълбоко съчувствие към съдбата на неговата злочеста приятелка.

— Надявам се да не съм обидил сестра ви с това, че намирам известна прилика между нея и моята нещастна опозорена родственица, — каза той. — Техните съдби и техният живот не могат да бъдат еднакви и ако естественият и мил характер на едната беше предпазен от един по-здравомислещ ум или от по-щастлив брак, тя можеше да оцелее и да стане такава, каквато се надявам да бъде другата. За какво ви разказах всичко това? Изглежда съм ви разстроил съвсем напразно. Ах, мис Дашууд, тема като тази... за която не съм говорил в продължение на четиринайсет години... може да бъде опасна, когато се докоснеш до нея! Ще се опитам да разказвам по-съсредоточено и по-накратко. Тя остави на моите грижи единственото си дете, едно мъничко момиченце — плод на първата ѝ греховна връзка, което по онова време беше на три години. Елиза обичаше детето и сама се грижеше за него. Това беше безценен израз на доверието ѝ към мен и аз с радост бих изпълнил дълга си в буквалния смисъл на думата, ако положението ми в момента допускаше възможността да се погрижа

лично за образованието на детето, но аз нямах нито дом, нито семейство и трябваше да поверя Елиза на грижите на едно училище. Ходех да я види при всеки удобен случай, а след смъртта на брат ми (това стана преди около пет години и аз наследих семейните имоти) тя често ме посещаваше в Делафорд. Казвах, че ми е далечна роднина, но знаех много добре какво се говори по този въпрос, а именно, че съм в много по-близки роднински отношения с нея. Преди три години (тя тъкмо беше навършила четиринайсетгодишна възраст) я взех от училището и я поверих на една много почтена жена от Дорсетшир, която се грижеше за още четири-пет други момичета на същата възраст. В продължение на две години имах всички основания да бъда доволен от нейното положение. Миналият февруари обаче, преди около година, момичето внезапно изчезна. Преди това ѝ бях разрешил (и както се оказа — доста лекомислено при това) да отиде по свое изрично желание заедно с една приятелка в Бат, която заминаваше с баща си заради здравословното му състояние. Знаех, че е много добър човек, а имах високо мнение и за дъщерята, по-високо, отколкото всъщност заслужаваше, тъй като впоследствие се оказа много упорито и потайно същество — не искаше да ми каже нищо, да ми даде и най-малката следа дори, макар че несъмнено знаеше всичко. Баща ѝ имаше добри намерения, но не беше много съобразителен и мисля, че наистина не знаеше нищо, защото почти през цялото време е бил принуден да остава въщи, докато момичетата се разхождали из града и се срещали с всякакви хора. Бащата дори се опита да ме убеди, както и самият той твърдо вярваше, че дъщеря му нямаше нищо общо със случилото се впоследствие. С една дума, можах да разбера само, че нея я няма и през следващите безкрайно дълги осем месеца аз бях оставен единствено на собствените си догадки. Можете да си представите какво съм мислил и как съм се страхувал, и какви мъки съм преживял.

— Небеса! — извика Елинор. — Нима е възможно това? Нима Уилъби...

— За първи път научих нещо за нея — продължи той, — от едно писмо, която тя ми изпрати миналия октомври. Препратиха ми го от Делафорд и аз го получих същата сутрин, когато имахме намерение да отидем в Уайтуел. Това породило необходимостта да тръгна така внезапно, и за което съм сигурен, че се е видяло странно на всички останали, а някои от присъстващите може дори да са останали

обидени. Предполагам, че когато погледът на мистър Уилъби ме обвиняваше в липса на добро възпитание затова, че развалям компанията, едва ли е могъл да допусне, че отивам на помощ на една нещастна млада жена, озлочестена от него, но дори и да го знаеше, какво би се променило от това? Нима щеше да е по-малко весел или щастлив, когато гледаше как сестра ви му се усмихва? Ни най-малко, той вече бе сторил нещо, което нито един чувствителен и състрадателен мъж не би направил. Беше прелъстил едно невинно младо момиче и после го бе изоставил в много тежко състояние без сигурен покрив над главата, без помощ, без приятели, без дори да ѝ каже адреса си! Обещал ѝ, че ще се върне и я изоставил, но нито отишъл при нея, нито ѝ писал и не направил нищо, за да облекчи болката ѝ.

— Това надхвърля всякакви граници! — възкликна Елинор.

— Сега виждате какъв човек е той — разгулен, прахосник и дори нещо още по-лошо от това. Сега, след като знаете всичко, което аз зная от много време насам, представете си какво чувствах, като гледах колко е влюбена в него сестра ви, представете си колко ми е било мъчно за всички вас. Когато идвах миналата седмица и вие бяхте сама, исках да науча истината, макар да не бях решил какво ще правя след това. Тогава сигурно съм ви се видял малко особен, но сега ще можете да си обясните държанието ми. Страдах, като гледах как ви мамят и при мисълта, че сестра ви... Но какво можех да сторя? Не храних никакви надежди, че с намесата ми нещо се оправи, а имаше и моменти, в които си мислех, че под влиянието на сестра ви той ще стане по-добър. И сега, след като се отнесе толкова зле с нея, кой би могъл да каже какви намерения е имал от самото начало? Каквото и да е мислил обаче, сега тя може, а с време това непременно ще стане, да е благодарна за сегашното си положение, след като се сравни с моята бедна Елиза и като разбере в какво окаяно и безнадеждно положение е това нещастно момиче — ще може да се постави на нейно място, защото и Елиза го е обичала също толкова силно, а сега се разкъсва от разкаяние, което ще я преследва през целия ѝ живот. Едно такова сравнение не може да не помогне на сестра ви. То ще я убеди, че собствените ѝ страдания са нищо в сравнение с тези на Елиза. Сестра ви не е направила нищо лошо и затова не може да бъде опозорена. Тъкмо обратното, приятелите ѝ ще я обикнат още по-силно заради

нейното страдание. Те ще я жаят заради нещастиято ѝ и ще я уважават заради нейната сила, а това ще задълбочи и обичта им към нея. Вие най-добре ще прецените как да ѝ предадете всичко това, което ви разказах. Вие най-добре знаете как ще ѝ подейства то, и ако не се надявах искрено и от дъното на душата си да ви бѣда полезен в желанието си да намаля болката от съжаленията ѝ, не бих се измѣчвал да ви тревожа с историята за моите семейни сътресения и с една изповед, която може да се стори някому опит да възвелича себе си за сметка на други.

След тези негови думи Елинор му благодари от все сърце и побърза да го увери, че разказът му наистина ще помогне много на Мариан.

— Най-много ме боли от това, — каза тя, — че сестра ми се опитва да го оправдае по някакъв начин и се измѣчва много повече, отколкото би страдала, ако знаеше със сигурност колко недостоеен човек е той. При това положение обаче, макар в самото начало да страда особено силно, не след дълго ще се почувства по-добре. — След кратко мълчание тя продължи: — Виждали ли сте мистър Уилъби, след като си заминахте от Бартън?

— Да, — отговори мрачно той, — веднѣж. Беше неизбежно да не се срещнем още веднѣж.

Сепната от начина, по който полковникът произнесе тези думи, Елинор го погледна уплашено и каза:

— Какво! Срещнали сте се, за да...

— Не можех да се срещна с него по никакъв друг повод. Макар и с неохота, Елиза ми съобщи името на своя любовник и когато след две седмици Уилъби се върна в града, аз го предизвиках на дуел — той трябваше да се защитава, а аз — да го накажа. Не можахме дори да се раним един друг и така никой не успя да разбере за дуела.

Елинор въздѣхна при мисълта колко ненужно е било това, но предпочете да не изказва мислите си на глас пред един мъж и войник.

— Такава е злосластната прилика между съдбата на майката и на дъщерята, — каза полковникът след кратко мълчание. — А аз така зле оправдах доверието, което ми бе оказано!

— Тя все още ли е в града?

— Не, щом се възстанови след раждането, защото аз я открих малко преди да роди, я преместих на село и тя все още е там.

След малко той се опомни, че задържа Елинон да отиде при сестра си, и след като тя още веднъж изрази дълбоката си признателност, полковник Брандън си отиде и я остави изпълнена със съчувствие и огромно уважение към него.

ГЛАВА 32

Когато мис Дашууд разказа в подробности тази история на сестра си, ефектът върху Мариан не беше точно такъв, какъвто се очакваше. Не че Мариан изрази недоверие към нещо, не тя слушаше спокойно и съсредоточено, без да прави забележки и да задава въпроси и не се изпълни с чувство за мъст към Уилъби — дори самата мисъл бе недопустима за нея, ако се съдеше по сълзите ѝ. От държанието ѝ Елинор се убеди, че сестра ѝ наистина разбира колко е виновен и със задоволство отбеляза въздействието върху Мариан — тя вече не избягваше полковник Брандън по време на неговите посещения, разговаряше с него, и то по собствено желание, а в отношението ѝ към него се усещаше съчувствие и уважение. Не беше толкова раздражителна като преди, но въпреки всичко бе не по-малко нещастна. Не можеше да се съсредоточи и през цялото време беше потисната и отчаяна. Мариан изгуби вярата си в добрия характер на Уилъби и тази загуба бе не по-малко болезнена от загубата на вярата в любовта му. Той беше прелъстил мис Уилямс и после я бе изоставил и нещастieto на бедното момиче, както и съмнението, че някога е имал подобни намерения и към Мариан така бяха завладели духа ѝ, че тя не можеше да изрази чувствата си дори пред Елинор, а сестра ѝ се измъчваше още повече като я гледаше така погълната в страдание и мрачни размисли, отколкото би се измъчвала от една искрена и многословна изповед.

Ако трябва да предадем чувствата и езика в писмото на мисис Дашууд, написано в отговор на писмото на Елинор, ще трябва да повторим всичко, което дъщерите ѝ бяха вече казали и преживели. То говореше за разочарование, не по-малко от това на Мариан, и за негодувание, не по-слабо от негодуванието на Елинор. От майка им непрекъснато пристигаха едно след друго дълги писма и всички говореха за нейните мисли и за нейната мъка, за тревогата и молбата ѝ

към Мариан да събере сили и твърдо да понесе своето нещастие. Скръбта на Мариан наистина ще да е била много силна, щом като дори майка ѝ говореше за необходимостта от сила, и не друг, а именно мисис Дашууд я молеше да не се поддава на самосъжаленията, които я изпълваха с такава покруса и унижение!

Мисис Дашууд отново пожертва собственото си спокойствие като взе твърдото решение Мариан да остане другаде, само, за да не се връща в Бартън в този момент, където спомените за миналото биха връхлетели върху нея с всичката сила на своята печал. Там Уилъби щеше непрекъснато да е пред очите ѝ такъв, какъвто винаги го бе виждала. Затова тя посъветва дъщерите си в никакъв случай да не прекъсват своето гостуване у мисис Дженингс, защото, макар и да не бяха уточнявали колко време ще останат, подразбираше се, че става дума за пет-шест седмици. Все пак Лондон предлагаше известно разнообразие в заниманията, хората и обстановката, което липсваше в Бартън, и тя се надяваше Мариан да се поразтуши от време на време с нещо, което да я заинтересува въпреки желанието ѝ, и дори да се поразвлече, колкото и абсурдна да ѝ се виждаше в този момент самата мисъл за развлечения.

Майка ѝ не се опасяваше, че Мариан може да срещне случайно Уилъби някъде, и възможностите на Лондон в това отношение бяха също като на Бартън, защото той щеше да бъде отритнат от всички, които се смятаха за техни приятели. Нямаше начин пътищата им да се пресекат по предварителна уговорка, не можеха да допуснат подобна изненада просто от нехайство, а сред тълпите на Лондон шансът за случайна среща беше много по-малък, отколкото в Бартън, където можеха да го видят след сватбата му в случай че решеше да се отбие в Аленхъм — отначало мисис Дашууд предвиждаше това като вероятно и по-късно убеди сама себе си, че то е дори съвсем сигурно.

Тя имаше и друга причина да желае оставането на децата си в Лондон. Беше получила писмо от заварения си син, в което се казваше, че към средата на февруари той и жена му ще отидат в града, а според нея беше редно момичетата да се виждат от време на време с брат си.

Мариан беше обещава да се вслушва в съветите на майка си и сега се подчини без всякаква съпротива на нейното решение, макар че то бе в разрез със собствените и желаниа и очаквания и макар че го смяташе за напълно погрешно и основано на неверни предпоставки, а

оставането ѝ в Лондон щеше да я лиши от топлото съчувствие на майка ѝ, което би било единствената утеха в нещастията. Това решение я обричаше да търпи хора и разговори, от които нямаше да има дори миг покой.

Мариан се успокояваше с мисълта, че това, което за нея беше лошо, щеше да бъде хубаво за сестра ѝ. От своя страна Елиноор подозираше, че не ще може непрекъснато да избягва срещата с Едуард и се утешаваше, че макар удължаването на престоя им да противоречи на представата за собственото ѝ щастие, все пак за Мариан щеше да е по-добре в града, отколкото в такъв момент да се върне в Девъншир.

Загрижеността на Елиноор да предпази сестра си от всякакво споменаване за Уилъби в нейно присъствие не бе пренебрегната. Макар и да не съзнаваше това, Мариан жънеше плодовете на нейното предупреждение, тъй като нито мисис Дженингс, нито сър Джон, нито дори мисис Палмър си позволяваха да говорят за Уилъби в нейно присъствие. На Елиноор ѝ се щеше тази тактичност да се отнася и до самата нея, но това беше невъзможно и тя бе принудена непрекъснато да слуша укорите и изрази на негодувание срещу него.

Сър Джон просто не допускаше такова нещо, имал всички основания да мисли само хубави работи за Уилъби! Ама такъв добър човек бил! Пък и едва ли в Англия имало по-храбър ездач от него! Сър Джон просто не можел да си обясни тази работа. От дън душа му пожелавал да върви по дяволите. Където и да го срещне, за нищо на света нямало да му продума дори! Ако ще да стоят два часа един до друг в бартънските гъсталаци по време на лов, пак нямало да му проговори! Какъв негодник излязъл! Мръсно куче! А пък последния път като се видели, Уилъби дори му предложил едно от кутретата на Фоли! Не искал да го вижда повече, край!

И мисис Палмър му беше не по-малко сърдита посвоему. Твърдо била решила да се прави, че не го познава, и благодареше на бога, че наистина не са я запознавали с него. Би предпочела Коум Магна да не беше толкова близо до Кливланд, ама нищо, без друго не беше толкова близко, че да му ходи на гости; толкова го мразела, че решила никога повече да не споменава името му и на всички щяла да разправя какъв негодник бил.

Останалата част от своето съчувствие мисис Палмър изразяваше чрез осигуряването на подробности за предстоящата женитба и

бързаше да ги съобщава на Елиноор. Не след дълго можеше да я осведоми в коя работилница се прави новата карета за сватбата, кой художник рисува портрета на мистър Уилъби и в кой магазин могат да се видят дрехите на мис Грей.

Спокойното и учтиво безразличие на лейди Мидълтън по въпроса внасяше щастливо облекчение в душата на Елиноор, така често притеснявана от шумната любезност на останалите. Беше успокоително все пак да вярва, че сред приятелите им има поне един човек, който не се интересува от тази история. Успокояваше я и самата мисъл, че поне един от тях може да разговаря с нея, без да се интересува от подробности и без да се тревожи за здравето на сестра ѝ.

Случва се обстоятелствата в даден момент да придадат на нещо по-голямо значение, отколкото то притежава, и понякога Елиноор така се притесняваше от досадните съболезнования, че започваше да гледа на доброто възпитание като на нещо много по-важно за спокойствието, отколкото добротата на характера.

Лейди Мидълтън изразяваше отношението си по този въпрос един, най-много два пъти на ден, ако темата биваше подхващана по-често, като казваше: „Наистина възмутително!“, и това беше единственият отдушник за чувствата ѝ, който тя повтаряше непрекъснато в знак на внимание към госпожици Дашууд, и благодарение на този отдушник още от самото начало можеше не само да гледа на госпожиците без каквито и да било емоции, но и скоро след това да ги вижда, без дори да се сети за тази история като даде по този начин своя принос към достойнството на собствения си пол и заклейми решително недостатъците на другия, тя сметна, че вече е свободна да насочи интереса си към своите светски задължения, затова реши (въпреки несъгласието на сър Джон) веднага след сватбата да остави визитната си картичка в дома на мисис Уилъби, тъй като последната се явяваше изтънчена жена като в същото време беше доста богата.

Мис Дашууд не можеше да се раздразни от деликатния и ненатрапчив начин, по който полковник Брандън се осведомяваше за сестра ѝ. С ревностната загриженост, с която се бе опитал да омекоти разочарованието на Мариан, той бе успял да спечели искреното доверие на Елиноор и привилегията като близък приятел да разговаря с нея за всичко, така че двамата бяха съвсем откровени един към друг.

Болезненото усилие, което бе направил с разкриването на своите минали страдания и настоящи унижения, бе възнаградено най-вече с жалостта в очите на Мариан, с която тя го гледаше понякога, а и в мекотата на гласа ѝ, щом се налагаше (макар и не често) или пък трябваше да се насили, да му каже нещо. Тези дребни неща му даваха основание да си мисли, че направеното от него усилие е допринесло за една по-голяма добронамереност от страна на Мариан, а на Елиноор — надеждата, че тези прояви на добра воля ще се увеличават. Мисис Дженингс, която не беше в течение и която можеше само да забележи, че полковникът си е мрачен както винаги, а и като знаеше, че не ще може да го склони да направи предложение, нито пък че ще я упълномощи тя да го направи вместо него, през първите два дни започна да подозира, че няма да се оженят до средата на лятото, а едва към Архангеловден. А към края на седмицата беше напълно убедена, че изобщо няма да се оженят. Полковникът и мис Дашууд се разбираха толкова добре, че по всяка вероятност честта да притежава черницата, канала и беседката от тисово дърво щеше да се падне на нея, и за известно време мисис Дженингс дори престана да се сеца за мистър Ферърс.

В началото на февруари, около две седмици след писмото на Уилъби, пред Елиноор стоеше тежката задача да каже на сестра си, че вече е женен. Беше се погрижила да я уведомят веднага след сватбената церемония, за да може Мариан да го научи от нея, а не от някое съобщение във вестниците, които преглеждаше нетърпеливо всяка сутрин.

Мариан прие новината съвършено спокойна, не каза нищо и в началото дори не заплака, но след малко сълзите бликнаха от очите ѝ и до вечерта беше толкова зле, колкото и в момента, когато за първи път чу за предстоящото събитие.

Семейство Уилъби замина веднага след сватбата и след като вече не съществуваше опасност от случайна среща с някой от двамата, Елиноор настоя пред сестра си малко по малко да започне да излиза както преди, тъй като Мариан се бе затворила в къщата веднага след първия удар.

Горе-долу по това време двете госпожици Стийл току-що бяха пристигнали у братовчедка си Холборн в Бартлетс Билдингс, и решиха

да се представят на по-важните си роднини от Кандит и Бъркли Стрийт, където бяха посрещнати много радушно.

На Елиноор никак не ѝ беше приятно да ги види отново. Присъствието им винаги бе болезнено за нея и тя едва успя да отговори любезно на Люси, която преливаше от щастие, че я намира все още в града.

— Какво разочарование щях да изпитам, ако не бях ви намерила все още тук! — повтаряше тя, като наблягаше силно на още. — Но все си мислех, че ще ви намеря. Бях почти сигурна, че няма да си тръгнете скоро, нищо че в Бартън ми казахте, дето нямало да стоите повече от месец. Още тогава си виках, че сигурно ще промените решението си щом стане дума за връщане. Много жалко би било, ако си бяхте заминали, преди да дойдат брат ви и снаха ви. Пък сега вече със сигурност не ще бързате да си ходите. Страшно се радвам, че не си удържахте на думата!

Елиноор я разбираше прекрасно и трябваше да извика на помощ цялото си самообладание, за да се престори, че не я разбира.

— Е, миличка, — обади се мисис Дженингс, — как пътувахте?

— Ами казвам ви, не с дилижанса — отговори мис Стийл със задоволство, — през цялото време пътувахме с пощенската кола и един красив кавалер ни правеше компания. Доктор Дейвис също отиваше в града и си рекохме, че никак няма да е зле, ако се качим при него в каретата, а пък той се държа така кавалерски и дори плати десет-дванайсет шилинга повече от нас.

— О-о — извика мисис Дженингс, — ами че това е много хубаво! Бас държа, че докторът е ерген.

— Ето на — каза мис Стийл превзето и се усмихна глуповато, — всички непрекъснато ме закачат заради доктора, а пък аз дори не знам за какво. Братовчедките и те викат, че съм направила завоевание, ама що се отнася до мен, аз заявявам, че не съм мислила за него нито минутка. „Боже, ей го идва твоя кавалер, Нанси“, казва ми братовчедката оня ден, като го видя да пресича улицата към дома. „Моят кавалер, как пък не“, викам ѝ, „даже не се сещам за кой ми говориш. Докторът не ми е никакъв кавалер.“

— Хайде де, хубави приказки, ала няма да хванат място. Докторът е нашият човек, виждам аз.

— Ама моля ви се! — отговори братовчедката с престорена искреност. — Ако чуете някога да се говори за това, много ви моля да кажете, че не е вярно.

Мисис Дженингс я успокои с обещанието, че положително няма да каже, че не е вярно, и мис Стийл грейна от щастие.

— Предполагам, че ще останете малко и у брат си, мис Дашууд, когато дойдат с жена му в града — след като бе преустановила за малко враждебните си намеци, Люси се върна отново към целта си.

— Не, не мисля.

— О, да, казвам ви, че ще им погостувате.

На Елинор не ѝ се искаше да ѝ достави удоволствие, като продължава да се противопоставя на твърденията ѝ.

— Колко очарователно, че мисис Дашууд ви пуска за толкова дълго време без прекъсване!

— Дълго време, как пък не! — яростно се възпротиви мисис Дженингс. — Та те току-що дойдоха!

Това запуши устата на Люси.

— Жалко, че не можем да се видим със сестра ви, мис Дашууд — каза мис Стийл. — Съжалявам, че не е добре. — Мариан беше излязла от стаята веднага, след като те пристигнаха.

— Много сте любезна. На сестра ми също ще ѝ липсва удоволствието от срещата с вас, но напоследък така се измъчи с главоболие на нервна почва, че едва ли е много подходяща за компания и за разговори.

— О, боже, колко жалко! Все пак ние с Люси сме нейни стари приятелки и мисля, че няма защо да се притеснява от нас, а аз обещавам, че няма да кажем на никого.

Много учтиво Елинор отклони предложението ѝ. Може би сестра ѝ си е легнала или е само по халат и затова не може да се появи.

— Такава ли била работата — извика мис Стийл, — ами тогава ние ще се качим да я видим!

Елинор започваше да мисли, че нахалството им се превръща в изпитание за нейния нрав, но трудът от проверката на това предположение ѝ бе спестен от рязката забележка на Люси към сестра ѝ. В този, както и в много други случаи, подобни забележки не правеха по-обаятелни обноските на по-малката сестра, но все пак имаха своите предимства за обуздаването на другата.

ГЛАВА 33

След известна съпротива Мариан все пак се поддаде на молбата на сестра си и една сутрин склони да излезе с нея и мисис Дженингс за половин час. Тя обаче постави изрично условието, че няма да ходят на гости и че може да отиде с тях само до магазина на Грейс на Саквил стрийт, в който Елинор водеше преговори за размяна на няколко старомодни бижута на майка им.

На вратата мисис Дженингс се сети, че в другия край на улицата живее някаква дама, която би искала да посети, и тъй като нямаше какво да прави в Грейс, решиха тя да отиде на гости, докато младите ѝ приятелки свършат със сделката, след което отново щеше да дойде при тях.

Качиха се по стълбите и видяха толкова много хора пред себе си, че нямаше свободен служител, който да се занимае с тях. Трябваше да почакаат. В този момент не можеха да направят нищо друго, освен да седнат до някакво гише, което обещавахе да се освободи най-скоро. Пред него стоеше само един господин и Елинор хранеше известни надежди, че като ги види, от учтивост щеше да свърши работата си по-бързо. Ала се оказа, че точността на окото и деликатността на вкуса му далеч надхвърляха неговата учтивост.

Господинът си поръчваше кутийка за клечки за зъби, предназначена за самия него, и даваше разпореждания точно какво иска — трябваше да определи размерите, формата и украсата, и след като в продължение на четвърт час бе обсъждал всяка кутийка за клечки в магазина, най-последно творческото му въображение уточни каква да бъде тя. Той просто не можеше да си позволи друг знак на внимание към двете дами, освен да ги огледа три-четири пъти от главата до петите, и нещо в него напомни на Елинор за друг човек с подобно лице и с изражение на силно, естествено и неподправено чувство за собствената си незначителност, макар че господинът пред тях беше облечен по последна мода.

Мариан беше напълно безразлична към всичко наоколо и това ѝ спести неприятните усещания на презрение и негодувание, които изпита сестра ѝ при нахалните погледи, с които той изучаваше външността им, както и от маниера му на празноглаво конте, с който определяше прецизно всичките недостатъци на изложените кутийки, защото в магазина на мистър Грей Мариан беше в състояние да се вгълби в мислите си и да не съзнава нищо около себе си не по-зле, отколкото в собствената си спалня.

Най-последно въпросът с кутийката беше решен. Къде да има слонова кост, къде — злато или перли, и след като господинът уточни кой ще бъде последният ден на неговото съществуване без кутийка за клечки, извади с престомена небрежност ръкавиците си, дари госпожици Дашууд с още един поглед, в който се четеше настойчиво желание да види в очите им възхита, и се отдалечи с щастливия вид на истински самонадеян и престомено безразличен към другите човек.

Елиноор побърза да изложи какво иска и тъкмо свършваше, когато до нея застана друг господин. Тя погледна към лицето му и с известна изненада установи, че това беше брат ѝ.

Тяхната взаимна привързаност и радост от срещата бяха достатъчни, за да създадат благоприятно впечатление в магазина на мистър Грей. Всъщност Джон Дашууд ни най-малко не съжеляваше, че отново вижда сестрите си, дори беше доволен, и попита внимателно и с уважение за здравето на мисис Дашууд.

Елиноор научи, че той и Фани са в града от два дни.

— Много ми се щеше да ви се обадя още вчера, — но нямаше никаква възможност за това, защото трябваше да водим Хари на ексетърската борса да види дивите животни, а остатъкът от деня прекарахме у мисис Ферърс. Хари беше много доволен. Смятах да ви се обадя тази сутрин, ако ми се отвори половин час свободно време, но когато е в града, човек все има да върши толкова много неща! Дойдох да поръчам печат за Фани. Но утре със сигурност ще мога да се отбия на Бъркли Стрийт и да се запозная с вашата приятелка мисис Дженингс. Както чувам, тя е доста заможна. А и Мидълтънови също са богати, трябва да ме запознаеш с тях. Казаха ми, че са ваши чудесни съседи там, в провинцията.

— Наистина са чудесни. Не мога да изразя с думи колко са внимателни, колко приятелски се държат и ни помагат дори и за най-

дредното нещо.

— Бога ми, много се радвам да го чуя, наистина много се радвам. Така и би следвало да бъде, те са доста богати, пък и са ви роднини и е съвсем естествено да се очаква, че ще проявят към вас любезност и загриженост за удобствата, с които ще направят вашето положение там по-приятно. Така вие живеете чудесно във вашата малка къщичка и не ви липсва нищо. Едуард ни разказа най-подробно колко очарователно е мястото и че къщата е снабдена с всичко, от което човек се нуждае, а също и това, че на вас там ви харесва извънредно много. Искам да те уверя, че изслушахме всичко това с огромно задоволство.

Елинор се почувства малко засрамена заради брат си и без всякакво неудобство си спести труда да му отговаря, тъй като в този момент дойде слугата на мисис Дженингс със съобщението, че старата дама ги очаква на входа.

Мистър Дашууд ги изпрати до долу, беше представен на мисис Дженингс до вратата на каретата ѝ и се сбогува, след като още веднъж изрази надеждата си, че на другия ден ще може да се отбие при тях.

Посещението му беше надлежно осъществено. Още с влизането си започна с лицемерното извинение на снаха им, че не е дошла с мъжа си, но „била толкова заета с майка си, че наистина не ѝ оставало никакво време да ходи, където и да било“. Мисис Дженингс го увери без всякакви заобикалки, че не държи много-много на официалностите, защото все пак са братовчеди или нещо такова, и че много скоро ще очаква и мисис Джон Дашууд да дойде и да се види със зълвите. Със сестрите си той се държеше съвсем спокойно и много мило, беше внимателен и учтив с мисис Дженингс, а към пристигналия малко след него полковник Брандън прояви известно любопитство и в погледа му се четеше единствено желанието да разбере дали е богат, за да се държи с него не по-малко любезно.

Той остана в продължение на половин час и накрая попита Елинор дали ще може да отиде с него до Кандит Стрийт, за да го представи на сър Джон и лейди Мидълтън. Времето беше наистина чудесно и тя с охота се съгласи. Той я заразително веднага щом излязоха от къщата.

— Кой е този полковник Брандън? Богат ли е?

— Да, има хубав имот в Дорсетшир.

— Доволен съм да го чуя. Прилича ми на джентълмен и си мисля, Елинор, че мога да те поздравя с перспективата за едно достойно устройване в живота.

— Мен, братко? Какво искаш да кажеш?

— Той те харесва. Наблюдавах го зорко и съм сигурен в това. На колко възлизат доходите му?

— Мисля, че получава около две хиляди лири годишно.

— Две хиляди годишно — и като се насили да вложи в тона си възторжена щедрост, добави: — Заради тебе от все сърце бих искал да бъде два пъти повече.

— Напълно ти вярвам — отговори Елинор. — Но съм съвсем сигурна, че полковник Брандън няма никакво желание да се ожени точно за мен.

— Грещиш, Елинор, много грещиш. Той ти е сигурен, ако си дадеш труд да направиш съвсем малко усилие. Засега може би проявява нерешителност, малката ти зестра може да го накара да се отдръпне, а и приятелите му вероятно го съветват против подобен брак. Но една дама може с такава лекота да насърчи и да прояви дребни жестове на внимание, които ще го задържат при тебе въпреки желанието му. Не виждам причина да не опиташ. Не може да се смята, че някоя твоя предишна симпатия... Накратко, знаеш каква симпатия имам предвид — не може да става и дума за такова нещо, мога да оборя всичките ти аргументи, прекалено благоразумна си да не виждаш това. Трябва да хванеш полковник Брандън и аз не ще скъпя любезността си към него, за да го предразположа към тебе и семейството ти. С една дума — той понижи гласа си до многозначителен шепот, — това ще бъде добре дошло за всички засегнати страни. — Той се овладя и добави: — Тоест, искам да кажа... приятелите ти са искрено загрижени да те видят добре устроена, и особено Фани, защото мога да те уверя, че тя взема много присърце интересите ти. Сигурен съм, че това много ще зарадва и майка й, мисис Ферърс, много добра жена, тя самата го каза онзи ден.

Елинор предпочита да не рискува с какъвто и да било отговор.

— Ще бъде забележително — продължаваше той, — направо страхотно, ако братът и зълвата на Фани се задомят по едно и също време. И въпреки всичко това съвсем не е изключено.

— Ще се жени ли господин Едуард Ферърс? — попита Елиноор твърдо.

— Всъщност въпросът още не е уреден, но се работи доста упорито по него. Той има прекрасна майка. Ако този брак се осъществи, тя ще влезе в ролята си и с цялата си щедрост ще му определи по хиляда лири на година. Дамата е почитаемата мис Мортън, единствена дъщеря на барон Мортън, с трийсет хиляди доход — един много желателен и за двете страни съюз, и аз не се съмнявам, че след известно време той ще бъде осъществен. За една майка никак не е малко да отделя по хиляда лири всяка година до края на живота си, но мисис Ферърс има благороден характер. Ще ти дам още един пример за щедростта ѝ — тя нали знае, че точно сега нямаме много пари, и като дойдохме в града онзи ден, сложи в ръцете на Фани банкноти на стойност двеста лири! Това наистина ни дойде много добре, защото тук ще се наложи да правим големи разходи.

Той млъкна, за да ѝ даде възможност да изрази своето съгласие и съчувствие, затова Елиноор се насили да каже:

— Разходите ви и на село, и в града сигурно са значителни, но и доходите ви са доста големи.

— Как не, съвсем не са толкова големи, както си мислят някои хора. Не че се оплаквам, без съмнение доходите ни са прилични и се надявам с времето да се увеличат още повече. Много пари отиват за оградата на Норландската мера, която издигат сега. Пък и напоследък направих една малка покупка — нали помниш фермата Ист Кингъм, дето някога живееше старият Гибсън. Земята много ме устройва във всяко едно отношение, граничи непосредствено с моите имоти, и приех като свой дълг да я купя. Щеше да ми тежи на съвестта, ако бях допуснал да попадне в чужди ръце. Човек трябва да си плаща за удобството, и аз вече съм платил доста тлъста сума за него.

— По-голяма, отколкото мислиш, че струва в действителност?

— Е, не по-голяма, мисля. Можех още на другия ден да я препродам за повече, отколкото бях платил за нея, но със самата покупка не случих такъв късмет — моят банкиер нямаше в наличност толкова пари, а тъкмо тогава акциите бяха паднали и трябваше да продавам с голяма загуба.

Елиноор можа само да се усмихне.

— А и като се преместихме в Норланд, също имахме много сериозни и неизбежни разходи. Както много добре знаеш, нашият уважаем баща остави на майка ти цялата покъщнина (при това доста ценна), която бяха донесли от Станхил и която след това остана в Норланд. Далеч съм от мисълта да го коря за това, той е имал пълно право да се разпорежда със собственото си имущество така иска. Но заради него трябваше да похарчим много за спално бельо, порцеланови сервиси и какво ли не още, на мястото на онова, което беше изнесено от къщата. Можеш да си представиш колко далече сме от богатството с всичките тези разходи и колко добре ни дойде този мил жест на мисис Ферърс.

— Сигурно — каза Елиноор, — и се надявам, че и занапред ще можете да живеете леко, благодарение на нейната щедрост.

— Още година-две и после ще се оправим — каза тържествено той, — но има много за вършене. Не сме положили още и един камък за оранжерията на Фани и налице нямаме нищо, освен плана на цветната градина.

— Къде ще бъде оранжерията?

— На хълмчето зад къщата. Изсякохме старите орехови дървета, за да направим място за нея. Ще бъде доста хубава и ще се вижда от много места в парка, а точно пред нея по склона ще се разстила цветната градина, чудно хубаво ще стане. Вече разчистихме всички тръни, които растяха на гъсталаци по стръмното.

Елиноор запази своята тревога и неодобрение за самата себе си, и се почувства благодарна, че Мариан я няма и не може да реагира на това предизвикателство.

След като реши, че е казал достатъчно за изясняването на въпроса със своята бедност и за отхвърлянето на всяка възможност при следващото си посещение в Грейс да купи по чифт обици за сестрите си, мислите му се отправиха в по-жизнерадостна посока и той изрази поздравленията си към Елиноор, че има приятелка като мисис Дженингс.

— Изглежда ми наистина много ценен човек. Къщата, начинът ѝ на живот — всичко говори за един доста добър доход, и познанството ви с нея досега не само е било изгодно за вас, но в крайна сметка може да се окаже много удобно от чисто материална гледна точка. Това, че ви е поканила в града, определено говори във ваша полза, а също и за

чувствата ѝ към вас. По всяка вероятност няма да бъдете забравени в завещанието ѝ като умре. Сигурно има много нещо за оставяне.

— По-скоро нищо, предполагам, защото тя живее само от издръжката, която ще бъде наследена от децата ѝ.

— Но човек не може да допусне, че харчи всичките си доходи. Един здравомислещ човек не би направил такова нещо и тя може да разполага с всичко, което е спестила.

— И смяташ, че е по-вероятно до го остави на нас, а не на дъщерите си?

— И двете ѝ дъщери са омъжени изключително сполучливо и не виждам защо ще ги споменава в завещанието си. Докато с вниманието си към вас и с начина, по който се държи с всички ви, според мене тя ви дава основания да предявите претенции към имуществото ѝ в бъдеще — една чувствителна жена не може да няма предвид такива неща. Тя е толкова мила към вас и едва ли го прави, без да съзнава, че буди определени очаквания.

— Но тя не буди никакви очаквания у тези, които са най-заинтересовани. Наистина отиваш твърде далеч в тревогите си за нашето добруване и процъфтяване, братко.

— Ами да, така е — каза той и като че ли се стресна, — малко, много малко неща са по силите на човека. Но, скъпа Елинор, какво става с Мариан? Никак не изглежда добре, пребледняла е и е много отслабнала. Да не би да е болна?

— Не е добре, от няколко седмици се оплаква, че нервите ѝ са разстроени.

— Много съжалявам. На нейната възраст една болест може завинаги да ѝ отнеме красотата! А нейната красота трая толкова кратко! Миналият септември тя беше толкова хубаво момиче като много други и също като тях беше в състояние да привлича мъжете. В красотата ѝ имаше нещо особено, което много им допада. Помня, че според Фани, тя щяла да се омъжи по-бързо и по-изгодно от тебе, не че Фани не те обича, просто такава мисъл ѝ мина през ума. Ще се окаже обаче, че не е била права. Чудя се дали сега Мариан ще може да се омъжи за някой, който струва повече от пет-шестстотин лири годишно в най-добрия случай, и много ще съм се излъгал, ако ти не се справиш по-добре. Дорсетшир! Не знам почти нищо за Дорсетшир, но ще се радвам да науча, скъпа Елинор, и мисля, че мога да се отзова на една

покана от ваша страна, и двамата с Фани да се озовем сред вашите първи и най-желани гости.

Елинор се опита да му обясни съвсем сериозно, че не съществува никаква вероятност да се омъжи за полковника, но той с такова удоволствие очакваше подобно събитие, че не можеше да се откаже от него току-така, затова твърдо реши да се сближи с господина и с цялата си любезност да допринесе с нещо за сватбата. Имаше достатъчно угризения, че самият той не е направил нищо за сестрите си и проявяваше изключителна загриженост другите да направят много за тях — така едно предложение за женитба от полковник Брандън и наследство от мисис Дженингс щеше да компенсират пренебрегването на собствените му задължения.

Имаха късмет да намерят лейди Мидълтън вкъщи, а сър Джон дойде малко преди да си тръгнат. Двете страни си размениха разточителни дози любезност. Сър Джон винаги беше готов да хареса някого, и въпреки че мистър Дашууд, изглежда, не разбираше много от коне, не след дълго беше категоризиран като много добро момче, а лейди Мидълтън видя, че е облечен достатъчно модерно и това я накара да мисли, че си струва да го познаваш, от своя страна мистър Дашууд си тръгна много доволен и от двамата.

— Какви прекрасни новини ще отнеса на Фани — каза той, когато се върна при сестра си. — Лейди Мидълтън наистина е много изтънчена! Сигурен съм, че познанството с нея ще е приятно за Фани. А мисис Дженингс има такова добро държание, макар и да не е така изтънчена като дъщеря си. Снаха ти не бива да има никакви скрупули в това отношение и би могла да посети дори нея, но трябва да си призная, че досега не сме мислили така и това е съвсем естествено — за мисис Дженингс знаехме само, че е вдовица на човек, който е натрупал парите си по непристоен начин и двамата бяхме предубедени, че Фани не би искала да общува нито с нея, нито пък с дъщерите ѝ. Но сега мога да ѝ представя една напълно задоволителна равносметка за всички тях.

ГЛАВА 34

Мисис Джон Дашууд имаше такава вяра в преценките на мъжа си, че още на следващия ден посети и мисис Дженингс, и дъщеря ѝ, а вярата ѝ беше възнаградена с убеждението, че си заслужава да се познава дори с мисис Дженингс, жената, у която бяха отседнали нейните зълви, а що се отнася до лейди Мидълтън, Фани я прецени като една от най-очарователните жени на света!

Лейди Мидълтън беше не по-малко доволна от мисис Дашууд. И двете бяха коравосърдечни и себични, което не можеше да не предизвика взаимно привличане — симпатиите им една към друга се изразяваха най-вече в блудкавата благопристойност на държанието им и пълната липса на умствени способности.

Причините, поради които мисис Дашууд се оказа достойна за високото мнение на лейди Мидълтън, се оказаха съвсем недостатъчни, за да хареса тя на нейната майка. За мисис Дженингс мисис Дашууд беше дребнава, горделива и лицемерна жена, която се държи студено към зълвите си и дори нямаше какво да им каже. По време на продължилото четвърт час посещение на Бъркли Стрийт тя мълча почти седем минути и половина.

Макар че предпочете да не задава въпроси, на Елинор много ѝ се искаше да разбере дали Едуард е в града, но Фани за нищо на света не би споменала за брат си в нейно присъствие, докато не получи възможността да ѝ каже, че въпросът с женитбата му за мис Мортън е твърдо решен или пък не научи, че според очакванията на брат ѝ, Елинор е приела предложението на полковник Брандън. Фани смяташе, че Едуард и Елинор са все още много привързани един към друг и при всяко положение трябва прилежно да избягва свързането на имената им с думи или действия. Скоро обаче Елинор научи това, което искаше, не от нея, а от съвсем друг източник. Малко по-късно дойде Люси да потърси съчувствие и да ѝ се оплаче, че не може да се види с Едуард, макар че бил дошъл в града заедно с мистър и мисис Дашууд. От страх да не ги разкрият той не можел да отиде при нея в

Бартлетс Билдингс и въпреки огромното нетърпение и на двамата да се срещнат, за момента не можеха да направят нищо друго, освен да си пишат.

Не след дълго Едуард ги увери лично, че е в града, като на два пъти се отби на Бъркли Стрийт. Два пъти те намираха визитката му на масата, след като се върнеха от сутрешното си излизане. На Елинор ѝ беше приятно, че е идвал, но още по-приятно ѝ ставаше от това, че са се разминали.

Семейство Дашууд бяха толкова щастливи от познанството си с Мидълтънови, че макар да не обичаха много-много да харчат, все пак решиха да дадат обяд в тяхна чест и скоро след като се запознаха ги поканиха на Харли Стрийт, където бяха наели за три месеца една хубава къща. Мисис Дженингс и сестрите на Джон също бяха поканени, а той се погрижи да осигури присъствието и на полковник Брандън, който прие настойчивата покана с известна изненада и с голямо удоволствие, тъй като компанията на госпожици Дашууд му беше много приятна. Там трябваше да се запознаят и с мисис Ферърс, но Елинор така и не разбра дали синовете ѝ също щяха да присъстват. Поканата я заинтригува най-вече с възможността да се види с нея, макар че сега вече можеше да я срещне без онова силно притеснение, което някога обещавахе да съпътства подобно запознанство, и че можеше да гледа на майката на Едуард с пълно безразличие, но желанието ѝ да се види с мисис Ферърс бе не по-слабо от преди, тъй като все още продължаваше да изпитва силно любопитство към личността ѝ и искаше да си изгради мнение за нея.

Интересът ѝ към това събиране скоро след това порасна силно, макар и по един не много приятен начин, тъй като се разбра, че на обяда щеше да присъстват и госпожици Стийл.

Те така се бяха представили пред лейди Мидълтън и тяхната услужливост ѝ беше толкова приятна, че макар Люси да не беше много изтънчена, а сестра ѝ добре възпитана, нейна светлост, както и сър Джон, бяха готови да ги поканят за една-две седмици на Кандит Стрийт. Това се оказа доста изгодно за госпожици Стийл, тъй като вече знаеха за обяда у Дашууд, а гостуването им у сър Джон щеше да започне няколко дни преди споменатото събиране.

Претенциите им към вниманието на мисис Джон Дашууд бяха предоставени на грижата на брат ѝ, и той ги представи като

племенниците на господина, който в продължение на няколко години бе попечителствал Едуард. Това не би свършило много работа за осигуряването на присъствието им до нейната трапеза, но като гостенки на лейди Мидълтън щяха да бъдат добре дошли. Когато получи визитката на мисис Джон Дашууд Люси изпита такова щастие, каквото не бе чувствала никога преди, защото тази покана ѝ даваше дългоочакваната възможност да се запознае лично със семейството на Едуард, да опознае по-отблизо характерите им и да предвиди бъдещите си затруднения с тях, както и възможността да им се хареса.

Поканата към госпожици Стийл оказа върху Елинор съвсем различно въздействие. Тя веднага съобрази, че Едуард, който живееше заедно с майка си, също ще присъства, тъй като майка му беше поканена на обяд у собствената му сестра; тя не знаеше как ще понесе срещата с него — и то в присъствието на Люси! — след всичко, което се бе случило междувременно.

Може би тези нейни притеснения не се основаваха на здравия разум и определено нямаха нищо общо с действителността. Елинор все пак почувства известно облекчение не толкова от собственото си умение да се владее, колкото от Люси, която смяташе силно да я разочарова със съобщението, че Едуард в никакъв случай няма да бъде на Харли Стрийт във вторник и дори в желанието си да я нарани още по-силно се постара да ѝ внуши, че той няма да дойде заради любовта си към Люси, която не би могъл да скрие в нейно присъствие.

Най-после дойде дългоочакваният вторник, който трябваше да срещне двете млади дами с ужасната свекърва.

— Пожалете ме, мис Дашууд! — каза Люси на Елинор, докато се качваха заедно по стълбите, защото Мидълтънови бяха дошли веднага след мисис Дженингс и трябваше да последват прислужника почти едновременно. — Вие сте единственият човек тук, който може да ми съчувства. Казвам ви, едвам се държа на краката си. Боже милостиви! Само след миг ще видя жената, от която зависи цялото ми щастие, жената, която ще стане моя свекърва!

Елинор не можеше да я облекчи още на момента със съобщението, че е много по-вероятно мисис Ферърс, която щеше да видят след малко, да стане свекърва по-скоро на мис Мортън, отколкото на Люси. Вместо това тя побърза да я увери съвсем искрено, че наистина ѝ е мъчно за нея, за огромно изумление на Люси, която

наистина се чувстваше притеснена, но се надяваше да предизвика силна ревност у Елиноор.

Мисис Ферърс беше дребна и слаба жена, която беше сериозна до раздражителност и държеше тялото си изправено до педантичност. Чертите ѝ бяха дребни и некрасиви, а лицето ѝ беше жълтеникаво и по природа лишено от изразителност. Все пак благодарение на високото чело тя беше щастливо избавена от позора на безличието, тъй като то ѝ придаваше надменен и злонравен характер. Не беше приказлива, защото, за разлика от много хора тя разпределяше думите си пропорционално на броя на своите мисли и от малкото срички, които се откъснаха от устата ѝ, нито една не беше адресирана до мис Дашууд. Тя само поглеждаше към Елиноор с бликнала от дън душа решимост на всяка цена да ѝ покаже своята неприязън.

Сега вече Елиноор не можеше да се почувства нещастна от подобно поведение. Преди няколко месеца много би я заболяло, но сега мисис Ферърс не можеше да ѝ направи нищо и Елиноор много се забавляваше от подчертаната разлика в отношението ѝ към госпожици Стийл и към нея самата — тази разлика определено имаше за цел да унизи Елиноор. Не можеше да не се усмихне на снизходителността, която съюзяваше снаха и свекърва в отношението им един и същ човек, защото от всички останали Люси бе най-предпочетената, и ако знаеха това, което знаеше Елиноор, щеше да изпитат трескаво желание да унизят именно Люси, докато в същото време Елиноор нямаше почти никаква възможност да ги нарани и въпреки това бе станала прицел на преднамерената им злоба. Но докато се усмихваше на тази толкова погрешно адресирана снизходителност, не можеше да не размисли върху глупавата злонамереност, която я бе предизвикала, нито пък да не забележи изкусните усуквания на Люси, с които тя подклаждаше тази злонамереност. Елиноор забелязваше всичко и не можеше да не презира както госпожиците, така и майката и сестрата на Едуард.

Люси цялата ликуваше от честта да бъде предпочетена, а единственото, което можеше да ощастливи мис Стийл, бяха закачки по адрес на доктор Дейвис и отношението му към нея.

Обядът беше пищен, слугите ѝ многобройни, и всичко говореше за желанието на домакинята да се покаже, а на домакина — че може да поеме подобни разходи. Въпреки всичките ремонти и добавки към имота в Норланд и въпреки че на стопанина се е наложило да загуби

някакви си хиляда лири от неизгодната продажба на акции, нищо в обстановката не говореше за недоимъка, който брат й бе искал да й внуши, нито пък за каквато и да било оскъдица, освен тази в разговора им, но затова пък там тя личеше много силно. Джон Дашууд не беше способен да каже за себе си нищо, което си струваше бъде чуто, а жена му можеше да каже още по-малко. В това обаче нямаше нищо срамно, тъй като най-важните им гости бяха хора от същия тип. Всички притежаваха едни и същи недостатъци, или присъщи им по природа, или култивирани по-късно, за да могат да изглеждат по-приятни, а именно липса на ум, на изтънченост, на одухотвореност и темперамент. Тази оскъдица особено силно пролича след обяда, когато дамите се оттеглиха в гостната. Господата все пак успяха да намерят разнообразни теми за разговор — политика, парцелиране на земята и съсипване на конете, с което темите им се изчерпаха, а единственият предмет на разговор за дамите чак до кафето беше сравнението между ръста на Хари Дашууд и този на Уилям, втория син на лейди Мидълтън, които бяха горе-долу на една възраст.

Ако децата им бяха под ръка, въпросът щеше да бъде разрешен много лесно, като премерят момчетата и приключат с това веднъж завинаги, но там беше само Хари и двете страни можеха единствено да гадаят. Всеки имаше право да отстоява мнението си и да го повтори толкова пъти, колкото иска.

Бяха разделени на следните лагери: майка срещу майка, като и всяка беше съвсем сигурна, че нейното дете е по-високо, но от учтивост отстъпваше това право на другото; двете баби, които бяха не по-малко пристрастни, но и доста по-откровени, се застъпваха всяка за своя наследник; Люси, която много се притесняваше да не обиди едната майка за сметка на другата, смяташе момчетата за доста високи за възрастта и нищо на света не можеше да я накара да види каквато и да било разлика в ръста им; мис Стийл беше още по-любезна и веднага се изказа в полза и на двамата.

Елинор, след като веднъж вече бе изразила мнението си, че Уилям е по-висок и с това засегна едновременно мисис и Ферърс и още повече Фани, не сметна за необходимо да отстоява становището си, а когато попитаха Мариан какво мисли по този въпрос, тя обиди всичките наведнъж, като каза, че няма определено мнение, защото никога не е мислила за това.

Преди да замине от Норланд Елинол бе нарисувала на снаха си два много красиви пейзажа, които сега бяха донесени тук и украсяваха стените на гостната и когато господарата влязоха, Джон Дашууд привлече вниманието им върху картините и тържествено ги подаде на полковника, за да може той да им се възхити, както следва.

— По-голямата ми сестра ги е рисувала — каза той, — и не се съмнявам, че като човек с вкус не може да не ги оцените. Не зная дали сте виждали други нейни картини, но всички казват, че тя рисува изключително добре.

Полковникът изрази своето искрено възхищение, макар че отхвърли предположенията да е познавач в тази област, но той би одобрил всичко, което е нарисувано от мис Дашууд. Това събуди любопитството и на останалите, които си предаваха картините от ръка на ръка, за да могат да ги разгледат отблизо. Отначало мисис Ферърс не разбра, че ги е рисувала Елинол и затова поиска да ги види, ала след милостивото одобрение на лейди Мидълтън Фани ги подаде на майка си и изрично я предупреди за името на художника.

— Хм — каза мисис Ферърс, — много хубаво — и ги върна на дъщеря си без дори да ги погледне.

По всяка вероятност дори Фани си помисли, че майка ѝ се е държала много грубо, защото се поизчерви и побърза да каже:

— Наистина са много красиви, нали, госпожо? — Но после се уплаши, че проявила прекалена любезност, овладя се и след малко се насили да каже: — Не мислите ли, че малко напомнят за стила на мис Мортън в рисуването? Виж, тя действително рисува прекрасно. Колко красив е последният ѝ пейзаж!

— Наистина е много красив. Но тя върши всичко добре.

Мариан не можа да се стърпи при тези думи. И без това мисис Ферърс ѝ бе станала страшно неприятна, а една толкова нетактична възхвала на друга за сметка на Елинол, макар и да не разбираше точно нейното значение, не можеше да не я предизвика и тя веднага каза разгорещено:

— Много особен израз на възхищение! И какво общо има тази мис Мортън с нас? Кой го е грижа за нея? Сега говорим и мислим само за Елинол.

С тези думи тя пое картините от ръцете на сестра си, за да изрази своята възхита така, както те заслужаваха.

Мисис Ферърс силно се разгневи и изправи гръб повече от всякога; горчивата филипика на Мариан тутакси бе достойно срязана:

— Мис Мортън е дъщеря на лорд Мортън.

Фани също изглеждаше много ядосана, а и съпругът ѝ се уплаши от дързостта на сестра си. Пламенната защита на Мариан нарани Елинор много по-силно от причината, която я бе предизвикала, но тя съзря в погледа на полковник Брандън, който не се откъсваше от Мариан, че той вижда само прекрасното в нея — любящото ѝ сърце, което не би понесло и най-малкото оскърбление към сестра си.

С това чувствата на Мариан съвсем не се бяха уталожили. Стори ѝ се, че леденото нахалство в отношението на мисис Ферърс към сестра ѝ предвещава толкова мъки и неприятности за Елинор, че това изпълни с ужас и без това нараненото ѝ сърце. Разчувствана от мощния прилив на любовта към сестра си, тя само след миг отиде до стола на Елинор, прегърна я през шията, долепи буза до нейната и каза тихо, но пламенно:

— Мила, мила Елинор, не им обръщай внимание. Не им позволявай да те направят нещастна.

Тя не можа да продължи, чувствата я завладяха напълно и тя избухна в сълзи, скрила лице в рамото на сестра си. Това привлече вниманието на всички останали и почти всички се притесниха. Без да съзнава какво прави, полковникът скочи и отиде при двете момичета. Мисис Дженингс рече разбиращо „миличката ми“ и побърза да пхне ароматните си соли под носа на Мариан, а сър Джон възнегодува толкова силно срещу причинителя на тази нервна криза, че скокна от мястото си и се премести до Люси Стийл, за да ѝ каже с висок шепот какво мисли за цялата тази отвратителна история.

След няколко минути Мариан все пак успя да се овладее достатъчно, за да сложи край на цялата суетня около себе си и седна до останалите, макар че през цялата вечер се чувстваше потисната и под впечатление на случилото се.

— Горката Мариан! — каза тихо брат ѝ на полковник Брандън веднага щом успя да предизвика вниманието му. — Не е толкова здрава като сестра си, много е нервна, а и физиката ѝ не е като тази на Елинор, човек не може да не признае, че има нещо много покъртително в една млада жена, която някога е била красавица и после е изгубила своята привлекателност. Може да не ви се вярва, но

само допреди няколко месеца Мариан беше забележително хубава, почти колкото Елинор. Сега виждате, че от хубостта ѝ не е останала и следа.

ГЛАВА 35

Любопитството на Елинор по отношение на мисис Ферърс беше задоволено. В нея видя всичко необходимо, за да направи нежелателна една бъдеща връзка между двете семейства. Нагледа се на нейната надменност, низост и категорична предубеденост към самата нея, и разбра какви трудности стояха пред един евентуален годеж, които спъваха женитбата и на самия Едуард, който при други обстоятелства щеше да бъде свободен. Видя в мисис Ферърс достатъчно неща, от които се почувства благодарна заради самата себе си, защото друго, много по-сериозно препятствие не ѝ позволяваше да страда от изобретените от мисис Ферърс мъчения и капризи и да се притеснява от нейното мнение. Тя реши в себе си, че ако не може да злорадства заради окования от Люси Едуард, би могла да се радва на цялата тази история, ако Люси беше поне малко по-симпатична.

Не можеше да разбере как настроението на Люси бе толкова приповдигнато от любезното отношение на мисис Ферърс и как може да се заблуди така от собствената си пресметливост и суета, че да приема като комплимент едно отношение, предоставено ѝ само защото не е Елинор, и да се чувства насърчена от това, че е предпочетена пред всички останали, защото никой не знаеше истинското положение на нещата. Но нещата бяха именно такива и това личеше не само в погледа на Люси, но и съвсем откровено бяха заявени от самата нея още на другата сутрин. По нейно настояване лейди Мидълтън я остави на Бъркли Стрийт, за да може да се види насаме с Елинор и да ѝ каже колко е щастлива. В това отношение Люси имаше късмет, защото малко преди това мисис Дженингс получи бележка от мисис Палмър и отиде да я види.

— Скъпа моя приятелко — извика Люси веднага щом останаха сами, — дойдох да ви кажа колко съм щастлива. Нима може да има нещо по-ласкателно от отношението на мисис Ферърс към мен през вчерашния ден? Толкова беше мила и любвеобилна! Знаете колко бях уплашена от самата мисъл, че ще я видя, но още щом се запознахме, тя

стана толкова приветлива, сякаш наистина много ме харесва. Не беше ли така, а? Вие видяхте всичко, не се ли изненадахте много от нейното отношение?

— Тя наистина беше много любезна към вас.

— Любезна! Нима не забелязахте нищо друго, освен любезност? Аз видях нещо много повече — към мен тя беше много по-мила, отколкото към всички останали! Не се държа нито горделиво, нито надменно, а и дъщеря ѝ беше толкова сладка и обичлива!

На Елинор ѝ се щеше да поприказват за нещо друго, но Люси настояваше да ѝ говори за своето щастие и Елинор беше принудена да продължи с тази тема.

— Несъмнено, отношението им би било наистина много ласкателно — каза тя, — ако знаеха за вашия годеж, но тъй като нещата не стоят така...

— Предполагах, че ще кажете нещо такова, — побърза да отговори Люси, но няма никаква причина мисис Ферърс да ме харесва толкова, ако наистина не ме харесваше, а за мен това значи всичко. Не можете да ми развалите удоволствието. Сигурна съм, че всичко ще завърши добре и няма да се сблъскам с всичките тези препятствия, за които си мислех по-рано. Мисис Ферърс е очарователна жена, както и снаха ви. Ама наистина са направо прекрасни! Чудно ми е защо никога не сте ми казвали колко е симпатична мисис Дашууд.

Елинор не можеше да отговори на този въпрос, затова не се и опита да каже нещо.

— Да не би да сте болна, мис Дашууд? Като че ли не сте на себе си, нищо не казвате, май наистина не сте добре.

— Никога не съм била по-здрава.

— От все сърце се радвам да чуя това, но наистина по нищо не личи да сте здрава. Толкоз ще ми е мъчно, ако точно вие се разболеете, вие, дете сте ми най-голямата утеха в целия свят! Бог знае какво щях да правя без вашето приятелство.

Елинор се опита да отговори с някаква учтивост, но силно се усъмни в успеха си. Люси обаче изглеждаше напълно удовлетворена, защото изтърси без заобикалки:

— Аз действително съм дълбоко убедена във вашите добри чувства към мене и след любовта на Едуард те са най-голямата ми утеха. Горкият Едуард! Сега обаче най-последно има и нещо хубаво —

лейди Мидълтън толкова харесва мисис Дашууд, че ще можем да ходим често на Харли Стрийт, а пък си мисля, че и Едуард прекарва много време у сестра си. Двете дами ще започнат да си гостуват, а мисис Ферърс и снаха ви повториха няколко пъти, че ще им е много приятно да се виждаме. Такива очарователни жени! Сигурна съм, че ако кажете на снаха си какво мисля за нея, няма да преувеличите ни най-малко!

Ала Елинор с нищо не я насърчи в надеждата ѝ, че ще каже нещо на снаха си по този въпрос. Люси продължи:

— Сигурна съм, че ако мисис Ферърс не ме беше харесала, щях веднага да го разбера. Ако беше направила само официален поклон например, без да каже нито дума, и после да не ми обърне никакво внимание, да не хвърли нито един приветлив поглед към мене — е, знаете какво искам да кажа — ако се бе отнесла с мен така противно, щях да се отчая и да се откажа от всичко. Просто не бих могла да го понеса. Защото става много страшно, когато тя не харесва някого.

Елинор не успя да реагира на този триумф, защото вратата се отвори и прислужникът съобщи за пристигането на мистър Ферърс, който влезе веднага след това.

Всички се почувстваха много неудобно и това пролича по лицата им. Почувстваха се безкрайно глупаво. На Едуард много му се искаше по-скоро да излезе, отколкото да продължи навътре в стаята. И тримата бяха избягвали толкова старателно подобна среща, а сега тъкмо това ги беше сполетяло — не само че бяха заедно на едно и също място, но дори не бяха облекчени от присъствието на някой страничен човек. Дамите успяха да се съвземат първи. Не беше работа на Люси тя да поеме инициативата, а и трябваше да пази отношенията им в тайна. Затова можеше само да го гледа влюбено и след един бегъл поздрав повече не продума.

Но Елинор трябваше да направи много повече, при това да го направи добре — заради него и заради самата себе си. След моментно усилие да се овладее, тя се насили да го поздрави с добре дошъл, а погледът и държанието ѝ бяха съвсем леки и почти непринудени; дори успя да ги оправи още повече след някое и друго усилие и след още една спечелена със себе си битка. Елинор не би допуснала присъствието на Люси или съзнанието за проявената към нея самата несправедливост да ѝ попречат да не може да му каже, че се радва да

го види и че съжالياва, задето не е била вкъщи при предишните му посещения на Бъркли Стрийт. Не се страхуваше от бдителния поглед на Люси да му окаже вниманието, което му дължеше като негова приятелка и почти роднина, макар че скоро забеляза колко зорко ги наблюдава тя.

Държанието ѝ окуражи Едуард и той дори се осмели да седне, но смущението му все още бе далеч по-голямо от това на дамите, и то в такава степен, каквато налагаше случая, макар че подобно смущение не беше много характерно за силния пол. Все пак сърцето му не беше безразлично към Люси, а съвестта му по отношение на Елинор — особено чиста.

С вид на уравновесеност и престошена скромност Люси определено даде да се разбере, че няма никакво намерение да направи нещо за успокоение на другите, и не продума нито думица. Наложил се Елинор да каже почти всичко, което беше казано, и тя се почувства задължена да изнесе на бял свят всичко за здравето на майка си, как са дошли в града и така нататък, за което се предполагаше, че ще я пита Едуард и което той не направи.

Напъните ѝ не се изчерпаха с това, защото малко по-късно тя прояви геройството да реши, че трябва да ги остави сами под предлог да доведе Мариан; та наистина постъпи така, при това го направи съвсем изящно и дори се помота няколко минути на площадката, преди да влезе при сестра си. След това обаче настана моментът, в който беше крайно време терзанията на Едуард да се стопят, защото Мариан веднага влетя радостно в стаята и се отпрати веднага към него. Радостта, че го вижда, беше също толкова завладяваща, колкото и всички останали чувства при нея — силна и не по-малко силно изразена. Тя го посрещна с протегната ръка, която чакаше той да поеме, и с глас, в който пролича сестринска обич.

— Мили Едуард! — извика тя. — Какво щастие! Това, че сте тук, може да оправи почти всичко!

Едуард се опита да откликне както трябва на милото ѝ държание, но пред свидетел като Люси не посмя да каже и половината от това, което чувстваше в действителност. Те отново седнаха и за миг-два в стаята се възцари мълчание. Мариан поглеждаше ту сестра си, ту Едуард, и в очите ѝ имаше толкова красноречиво изразена обич, че личеше колко съжالياва заради невъзможността свободно да я изрази

поради нежеланото присъствие на Люси. Едуард първи наруши мълчанието по повод на промяната във външния вид на Мариан — той изрази своите опасения, че Лондон не ѝ понася.

— О, не мислете за мен! — отговори тя с искрено въодушевление, макар че при тези думи очите ѝ се напълниха със сълзи. — Не мислете за моето здраве. Както виждате, Елинон е добре. Това трябва да е съвсем достатъчно и за двама ни.

От тази забележка нито Едуард, нито Елинон можеха да се почувстват по-добре, а и доброжелателното отношение на Люси не бе никак стимулирано, и тя изгледа Мариан с поглед, в който нямаше никакво благоволение.

— Харесва ли ви Лондон? — каза Едуард в желанието си да въведе нова тема за разговор.

— Ни най-малко. Очаквах да си доставя много удоволствия в него, но не намерих нито едно. Единственото удоволствие, което ми предостави Лондон е това, че видях вас, Едуард, и слава богу, вие не сте се променили.

Тя замълча, а и никой друг не проговори.

— Мисля си, Елинон — добави тя след малко, — че трябва да помолим Едуард да ни отведе в Бартън. Предполагам, че ще трябва да си тръгнем след една-две седмици, и вярвам, че на Едуард няма да му е много неприятно да поеме тази отговорност.

Бедният Едуард трябваше да измърмори нещо, което никой не разбра, дори самият той. Но Мариан, която забеляза смущението му, го изтълкува според собствените си желания и остана напълно удовлетворена, затова и побърза да смени темата.

— Вчера, Едуард, прекарахме такъв ужасен ден на Харли Стрийт! Толкова скучен, толкова безобразно досаден! По този въпрос имам да ви кажа много неща, но не сега.

С очарователна дискретност тя го увери, че смята всичките негови и нейни роднини за по-противни от всякога, и че е особено отвратена от майка му; това ги накара да се почувстват по-близки.

— Но защо ви нямаше там, Едуард? Защо не дойдохте?

— Бях ангажиран другаде.

— Ангажиран! И какъв беше този ангажимент, та трябваше да пропуснете срещата с приятели?

— Може би, мис Мариан — извика Люси, която жадуваше да ѝ отмъсти по някакъв начин, — вие си мислите, че мъжете не спазват ангажиментите си, и ако нямат достатъчно мозък в главата си, не спазват нито малките, нито големите си обещания!

Елинор много се ядоса, но Мариан изобщо не усети жилото и спокойно отговори:

— Не, наистина не мисля така, защото ако говорим сериозно, според мене съвестта на Едуард не му е позволила да дойде на Харли Стрийт. А аз вярвам, че той има най-деликатната съвест на света. Толкова е точен при спазването на всичките си обещания, независимо колко незначителни са те, или пък са в разрез със собствените му интереси или удоволствия. Най-много от всичко се страхува да не нарани някого или да излъже нечии очаквания, и е най-неегоистичният човек от всички мои познати. Точно така е, Едуард, и аз не се притеснявам да го кажа. Какво, не сте ли чувал някой да говори хубави неща за вас? Тогава не се ми никакъв приятел, защото тези, на които давам своята обич и уважение, трябва да могат да изслушат и моята откровена възхвала за себе си.

В случая обаче тази възхвала се оказа твърде неуместна за чувствата на две трети от аудиторията, а за самия Едуард беше толкова опечаляваща, че след малко той стана и се приготви за тръгване.

— Отивате си толкова скоро! — каза Мариан на сбогуване. — Мили Едуард, не бива така!

Тя го дръпна настрана и шепнешком се опита да го убеди, че Люси няма да остане още дълго време. Но опитът ѝ да му вдъхне кураж пропадна, защото той настоя да си тръгне, а Люси, която би стояла след него дори и ако беше останал два часа, си отиде малко след това.

— Какво я кара да идва толкова често тук? — каза Мариан, след като тя излезе. — Не вижда ли, че всички искаме да си тръгне? Едуард сигурно е бил много раздразнен!

— Защо мислиш така? Ние всички сме приятели, а Люси го познава най-дълго от всички нас. Съвсем естествено е той да иска да види и нея, както иска да се види с нас.

Мариан я погледна втренчено и каза:

— Елинор, много добре знаеш, че не мога да търпя такива приказки. Ако се надяваш да почна да ти противореча, а си мисля, че в

случая искаш точно това, не трябва да забравяш, че съм последният човек на света, който ще направи подобно нещо. Не бих склонила да ме мамят с уверения, които са съвсем измислени.

Тя излезе от стаята, а Елинор не тръгна с нея, за да ѝ каже как стоят нещата в действителност, защото беше обещала на Люси да не издава тайната ѝ и това не ѝ даваше възможност да убеди Мариан и колкото и болезнено да беше усещането, че се опитва да заблуди сестра си, тя беше длъжна да го изтърпи. Единственото, на което можеше да се уповава, беше надеждата, че Едуард няма да я поставя често на изпитанието да слуша излиянията на криворазбраната топлина от страна на сестра ѝ, нито пък да изпита още веднъж болката при последната им среща и имаше всички основания да очаква това от него.

ГЛАВА 36

Няколко дни след тази среща вестниците съобщиха на цял свят, че съпругата на Томас Палмър, ескуайър, успешно е дарила с живот неговия син и наследник. Съобщението беше интересно и доста удовлетворително за всички, които без друго знаеха новината предварително.

Това събитие беше от върховно значение за щастието на мисис Дженингс и за момента наложи известни промени в разпределението на нейното време, което пък в съответната степен оказа своето влияние и върху ангажиментите на младите ѝ приятелки, защото тя искаше да бъде колкото се може по-дълго при Шарлот — сутрин бързаше да отиде при нея веднага след като се приготвеше за излизане и тъй като се прибираще късно вечерта, госпожици Дашууд прекарваха целия ден на Кандит Стрийт по изричната молба на семейство Мидълтън. За тях би било много по-удобно да прекарват поне сутрините в къщата на мисис Дженингс, но не биваше да влизат в противоречие с предпочитанията на всички останали. Така времето им беше разпределено между обществото на лейди Мидълтън и двете госпожици Стийл, които впрочем не държаха особено на тяхната компания и въпреки това я търсеха съвсем преднамерено.

Те бяха прекалено интелигентни, за да бъдат желана компания за милейди, а госпожици Стийл определено ревнуваха и смятаха, че се натрапват на тяхна територия, като по този начин отнемаха част от вниманието на любезните домакини, смятано до този момент за изключителен монопол на сестрите Стийл. Макар че лейди Мидълтън се държеше изключително учтиво с Елинор и Мариан, това не ѝ пречеше никак да не ги харесва. Тъй като те не ласкаеха нито нея, нито децата ѝ, лейди Мидълтън не мислеше, че са добри по характер, а понеже обичаха да четат, тя ги смяташе за саркастични — не че по всяка вероятност знаеше какво означава тази дума, но това едва ли имаше значение. Това беше общоприет начин да се изразява неодобрение и се използваше с лекота от всички.

Присъствието им налагаше известни ограничения както на нея самата, така и на Люси. То пречеше на леността у едната и на работата на другата. Лейди Мидълтън се срамуваше от това, че в тяхно присъствие не се занимава с нищо, а Люси се страхуваше, че те ще я презират заради ласкателствата, които сипеше наляво и надясно и дори се гордееше с това. Тяхната компания пречеше най-малко на мис Стийл и те можеха да се разберат най-лесно с нея. Ако някоя от тях ѝ беше дала пълен и подробен отчет за отношенията между Мариан и Уилъби, тя щеше да се почувства достойно възнаградена за това, че е пожертвала най-хубавото място до камината, където обичаше да седи след обяд, а тази жертва беше неизбежна след тяхното пристигане. Но госпожици Дашууд не поискаха да се разберат с нея и макар че пред Елинор тя често подхвърляше някое и друго съжаление по адрес на сестра ѝ, а пред Мариан — размисли за непостоянството в чувствата на кавалерите, намеците ѝ не дадоха никакъв друг резултат, освен безразличие у едната и отвращение у другата. Ако бяха направили само едно мъничко усилие, тя щеше да стане тяхна приятелка. Поне да бяха подхвърлили някоя и друга закачка за доктора! Но те толкова малко усилия полагаха да ѝ се харесат, много по-малко от всички останали, че ако се наложеше сър Джон да обядва навън, тя можеше да прекара целия ден, без да чуе нито една шега по този въпрос, с изключение на тези, с които си доставяше удоволствие да закача сама себе си.

Мисис Дженингс изобщо не подозираше за всички тези чувства на ревност и неприязън и мислеше, че на момичетата ще им бъде приятно да прекарват времето си заедно, и не пропускаше всяка вечер да ги поздрави за това, че са успели да избягнат за толкова време компанията на една глупава стара жена. Понякога отиваше при тях и сър Джон, а от време на време им правеше компания в собствения си дом, и винаги беше в чудесно настроение, изпълнена с приятни изживявания и усещане за собственото си значение, като приписваше доброто състояние на Шарлот на собствените си грижи за нея, и винаги можеше да даде точни и дори съвсем дребни подробности за това как се чувства тя — ала само мис Стийл проявяваше достатъчно любопитство да ги изслуша. Притесняваше я само едно-единствено нещо и тя се оплакваше от него всеки ден. Мистър Палмър поддържаше общоприетото сред своя пол, но не много подходящо за

един баща мнение, че всички бебета си приличат, и макар че тя в отделни моменти съвсем ясно му разкриваше набиващата се в очи приликата между бебето и някои роднини от двете семейства, не можеше да го разубеди в това негово мнение, не можеше и да го убеди, че бебето не е като всички останали на тази възраст, нито пък да изтръгне от него простичкото признание, че е най-хубавото дете в целия свят.

Трябва да разкажем за нещастиято, което сполетя мисис Джон Дашууд горе-долу по това време. Случи се така, че по време на първото посещение на мисис Дженингс и зълвите ѝ в къщата на Харли Стрийт при нея се отби и една друга нейна позната — обстоятелство, което само по себе си като че ли с нищо не можеше да ѝ навреди. Ала щастиято до голяма степен е винаги зависимо от милостта на случая, и понякога въображението на хората може да ги отведе твърде далеч към неправилни преценки за нашето поведение, тъй като често са склонни да съдят за него по съвсем дребни и привидни неща. В този случай например пристигналата у мисис Джон Дашууд дама допусна въображението си така да надхвърли всяка вероятност и истина, че само след като чу имената на госпожици Дашууд и разбра, че са зълви на домакинята, побърза да си направи извода, че са отседнали на Харли Стрийт. Това погрешно умозаключение им донесе само след ден-два няколко картички с покани за тях, а също за брат им и за снаха им, на малко музикално тържество в дома на въпросната дама. В резултат мисис Джон Дашууд трябваше да се подложи на огромното неудобство да изпрати каретата си за госпожиците, и което беше още по-лошо, на неприятното задължение да се преструва, че се държи мило с тях, а и кой можеше да каже, че те няма да поискат пак да отидат с нея някъде? И което е вярно, нейно право беше да ги разочарова винаги, когато пожелае. Пък и не само това — когато хората имат определено поведение, за което знаят, че не е правилно, те се чувстват обидени от това, че другите очакват от тях нещо по-добро.

Малко по малко Мариан така свикна да излиза всеки ден, че ѝ беше все едно дали ще отиде или не, и се приготвяше спокойно и доста механично за вечерните им ангажменти, макар че не очакваше и най-малкото развлечение от тях, а и често не знаеше до последния момент точно къде отиват.

Толкова ѝ беше безразлично как изглежда и с какво е облечена, че докато приготвяше тоалета си, не си даваше труд да му посвети и половината от времето, което бе необходимо по-късно на мис Стийл да го огледа, а тя се справяше с това още през първите пет минути на всяка тяхна среща. Нищо не можеше да убегне от зоркия ѝ поглед и любопитство — тя виждаше всичко и питаше за всичко, не можеше да намери миг покой, докато не разбере колко струва всяка част от тоалета на Мариан, можеше много по-точно да преброи роклите ѝ дори от самата Мариан и хранеше известни надежди, че още преди да се разделят, ще научи колко плаща за прането си на седмица и колко лири годишно има на собствено разположение. На всичко отгоре всеки път се опитваше да прикрие нахалството на въпросите си с някой комплимент, с който имаше за цел да ѝ се подмаже, но Мариан го приемаше като най-голямото ѝ нахалство, защото като че ли не ѝ стигаше това, че трябва да бъде подложена на разпита за кройката и цената на роклите, цвета на обувките и подреждането на прическата, ами на всичко отгоре и всеки път накрая трябваше да изслуша едно „ей богу, страшно елегантно изглеждате и на бас се хващам, че ще имате много завоевания“.

Стимулирана по този начин, заедно с Елинор тя се качи в каретата на брат си само пет минути по-късно, след като беше спряла пред вратата им — точност, която не беше много приятна за снаха им, тъй като преди това се беше отбила у своята позната и сега се надяваше, че те ще закъснеят и ще причинят известно неудобство или на кочияша, или пък на нейната позната.

Във вечерта нямаше нищо необичайно. На празненството, подобно на всички други музикални празненства, присъстваха много хора, които разбираха от музика, и още повече, които нищо не разбираха. Изпълнителите, както обикновено, биваха преценявани по собственото им мнение и по мнението на най-близките им приятели, с други думи — като най-добрите концертиращи музиканти на Англия.

Тъй като Елинор не беше музикална и дори не се преструваше на такава, тя не изпитваше никакво неудобство да отвърща поглед от голямото пиано, когато пожелае, не се притесняваше дори от арфата и от виолончелото, и спокойно разглеждаше нещо друго в стаята. При един от тези блуждаещи погледи тя видя сред групата млади мъже същия господин, който беше изнесъл лекцията за кутийката в рейс.

Малко след това усети погледа му върху себе си и видя, че разговаря съвсем фамилиарно с брат ѝ и тъкмо смяташе да го попита как се казва господинът, когато двамата се приближиха до нея и Джон ѝ го представи като мистър Робърт Ферърс.

Той се обърна към нея учтиво и не принудено, и така изви глава в лек поклон, че тя веднага съвсем ясно видя какво бе имала предвид Люси, като го беше нарекла „самодоволен глупак“. За нея беше истинско щастие, че чувствата ѝ към Едуард се основават на собствените му достойнства, не на достойнствата на неговите най-близки роднини. Поклонът на брат му в онзи момент беше затвърдил чувствата, които бе започнала да изпитва поради злия нрав на майка му и сестра му. Но докато се чудеше как е възможно двама братя толкова да се различават, тя откри, че празноглавието и самодоволството на единия не ѝ пречат да отдаде дължимото на другия, като признае колко скромен и достоен за уважение човек е той. Защо са толкова различни успя да ѝ обясни самият Робърт само за четвърт час — докато говореше за брат си, той се оплака от неговата изключителна стеснителност, която му пречела да се движи сред подходящи хора от обществото. Съвсем искрено и движен от благородни подбуди той си обясняваше това не толкова с някои недостатъци, които Едуард имаше по природа, а по-скоро с нещастията да завършиш частен колеж, защото самият Робърт например, макар че не бил по-добър или по-надарен в някое отношение от него, благодарение на предимствата на държавното училище бил съвсем годен да се движи в обществото като всеки друг мъж.

— Бога ми — добави той, — мисля, че точно това е причината, така казвам и на майка ми, когато ѝ стане мъчно за тази негова стеснителност. „Уважаема госпожо“, викам ѝ, „не се притеснявайте. Злото вече е непоправимо, и вие единствено сте си виновна за това. Защо се оставихте чичо ми Робърт да ви накара, при това против собствените ви убеждения, да дадете Едуард в частно училище в най-критичния период от живота му? Ако вместо при мистър Прат го бяхте изпратили като мен в Уестминстър, всичко това просто нямаше да се случи.“ Ето това съм мислил винаги по въпроса и майка ми сама се убеди каква грешка е допуснала.

Елинор не се опита да му противоречи, защото каквото и да мислеше за предимствата на държавните училища, нямаше никакви

основания да бъде доволна и от престоя на Едуард при мистър Прат.

— Ако не се лъжа, вие живеете в Девъншир — отбеляза той покъсно, — в една селска къща близо до Долиш.

Елинор го поправи относно месторазположението на къщата и на него му се видя много чудно как така някой ще живее в Девъншир, без да бъде близо до Долиш. Той обаче я дари със сърдечното си одобрение на този вид къщи.

— Ако питате мене — каза той, — селските къщи страшно ми харесват — те са толкова удобни, толкова красиви. Не бих се съгласил, при положение че имам пари за това, да си купя малко земя недалече от Лондон и да си построя къща там, за да мога да пътувам до града, когато си искам, и да събирам понякога приятелите си в нея; съветвам всеки, който иска да строи, да си направи селска къща. Онзи ден например идва при мен приятелят ми лорд Кортланд специално да ме помоли за съвет и дори разтвори пред очите ми три различни плана на Бономи. Трябваше да реша кой е най-добрият от тях. „Скъпи мой Кортланд“, викам му аз и веднага ги хвърлих в огъня, „не приемай нито един от тях, непременно си построй селска къща“. Предполагам, че въпросът ще бъде решен именно по този начин. Някои хора си мислят, че в една селска къща няма достатъчно пространство или пък удобства, но това мнение е погрешно. Миналия месец бях у моя приятел Елиът близо до Дартфорд. Лейди Елиът искаше да устрои танцова забава. „Но как?“, вика ми тя, „скъпи мой Ферърс, кажете ми как да го направя. В нашата селска къща няма нито една стая, която да побере десет танцови двойки, а и къде ще сервирам вечерята?“ Аз веднага видях, че няма никакви проблеми за разрешаване, та й казах: „Скъпа моя лейди Елиът, не се тревожете. Трапезарията съвсем спокойно ще побере осемнайсет двойки, масите за игра на карти ще бъдат преместени в гостната, ще отворите библиотеката за чая и другите закуски, а вечерята можете да сервирате в салона.“ На лейди Мидълтън този план много ѝ допадна. Измериха гостната и видяхме, че тя може да побере точно осемнайсет двойки, а всичко останало направихме точно така, както им казах. Така че, както виждате, ако човек знае как да разположи нещата, селската къща може да бъде толкова удобна и приятна, колкото и най-просторното жилище.

Елинор изрази съгласие с него, защото реши, че той не заслужава да му се противостои с разумни доводи.

Джон Дашууд също като по-голямата си сестра не изпитваше кой знае какво удоволствие от музиката и мислите му с лекота прескачаха на всякакви други теми; тази вечер например внезапно го споходи една мисъл, която побърза да представи на жена си за одобрение веднага щом се прибраха вкъщи. Беше размислил върху погрешното предположение на мисис Денисън, че сестрите му са отседнали у тях, което според него внушаваше мисълта, че ще бъде много благоприлично да ги поканят наистина да им погостуват, докато мисис Дженингс е заета извън дома си. Няма да му струва нищо, нито пък сестрите му ще причинят никакви неудобства, а и една такава покана щеше да се приеме като жест на внимание, благодарение на който смяташе да освободи напълно деликатната си съвест от обещанието към баща си.

Фани се стресна доста от това предложение.

— Не виждам как можем да направим такова нещо, без да обидим лейди Мидълтън — каза тя, — защото те всеки ден ходят у нея, иначе бих ги поканила с огромно удоволствие. Знаеш, че винаги съм била готова да проявя към тях толкова внимание, колкото мога, както ги изведох и последния път на онзи концерт. Но те са гостенки на лейди Мидълтън. Как да ги поканя и да ѝ ги отнема?

Съпругът ѝ отначало не можа да види силата на нейните аргументи и каза примирено:

— Те вече са прекарвали така цяла седмица на Кандит Стрийт и лейди Мидълтън не би се обидила, ако прекарат някой и друг ден у толкова близки роднини като нас.

Фани помълча малко и после продължи с възобновен плам:

— Любими мой, от все сърце бих ги поканила, ако зависеше от мен. Но тъкмо бях решила да поканя госпожици Стийл да ни погостуват няколко дни. Те са мили и добре възпитани момичета, и по-скоро на тях дължим подобен жест, тъй като чичо им е бил много добър с Едуард. Знаеш ли, можем да поканим сестрите ти някоя друга година, а госпожици Стийл може да не дойдат в града втори път. Сигурна съм, че ти също ги харесваш, всъщност наистина вече ги харесваш, а също и мама, и освен това те са любимките на Хари!

Това вече убеди мистър Дашууд. Той разбра колко е необходимо веднага да поканят госпожици Стийл, а съвестта му се примири с твърдото решение, че ще поканят сестрите му някоя друга година, като

в същото време тайничко се надяваше, че дотогава може и да няма нужда от покана, защото Елинон щеше да дойде в града като съпруга на полковник Брандън, а Мариан — като тяхна гостенка.

Фани ликуваше при мисълта, че е успяла да се отърве и изпитваше гордост от остротата на своя пъргав ум, който я беше спасил. На другата сутрин тя изпрати писмо до Люси с молба да им погостува заедно със сестра си на Харли стрийт веднага, щом лейди Мидълтън си позволи да ги освободи. Това стигаше на Люси, за да се почувства истински и съвсем основателно щастлива. Мисис Дашууд действаше за нейната кауза, подхранваше всичките ѝ надежди и подкрепяше всичките ѝ видения! Беше в нейните интереси да прекарва колкото може повече време с Едуард и неговото семейство и това гостуване у сестра му предоставяше чудесна възможност за нейните намерения! Люси не можеше да не бъде признателна за тази възможност и не биваше да губи нито миг, преди да се възползва от нея и се оказа, че е крайно време след двудневен престой да преустановят гостуването си у лейди Мидълтън, чиято продължителност без друго не бе предварително уточнена.

Десет минути след получаването на бележката от мисис Джон Дашууд Люси вече я бе показала на Елинон, и тя за първи път почувства, че очакванията на Люси може би имат известни основания, защото по всичко личеше, че толкова необичаен жест на любезност и при това след толкова кратко познанство, определено говори, че доброжелателното отношение към съперницата ѝ произлиза не само от злоба към самата Елинон и можеше след време да допринесе за сбъдването на всичко онова, което Люси желаше. Ласкателствата ѝ вече бяха покорили сърцето на лейди Мидълтън и сега си пробиваха път към най-интимните чувства на мисис Дашууд, а това бяха постижения, които откриваха пътя към постигането на нещо много по-голямо.

Госпожици Стийл се преместиха на Харли Стрийт и резултатът за Елинон от това преместване беше, че то потвърди основателността на очакванията ѝ за една бъдеща сватба. Сър Джон, който ги посети неведнъж, носеше новини за изключителната благосклонност, с която се отнасяха към госпожиците в дома на брат ѝ. Никога преди мисис Дашууд не бе изпитвала такова удоволствие от присъствието на други млади жени, както се чувстваше сега с тях, беше им подарила по един

несер с игли за бродирание, измайсторени от някакъв емигрант, обръщаше се към Люси с малкото ѝ име и не знаеше дали ще може да се раздели някога с тях.

ГЛАВА 37

Две седмици след раждането мисис Палмър се почувства толкова добре, че вече не беше необходимо майка ѝ да отделя цялото си време за нея и мисис Дженингс се задоволи да се отбива у тях само един-два пъти дневно. Тя се върна в собствения си дом и към собствените си навици, а на госпожици Дашууд предстоеше да поемат отново своя дял в тях.

На третото или четвъртото утро след завръщането си на Бъркли Стрийт мисис Дженингс се прибра от обичайното посещение в къщата на мисис Палмър и по лицето ѝ се четеше, че бърза да им каже нещо много хубаво и важно. Даде им малко време да погадаят, след което мина направо към въпроса:

— Господи! Скъпа моя мис Дашууд! Чухте ли новината?

— Не, госпожо. Каква новина?

— Много необикновена! Но след малко ще ви я кажа. Като отидох у Палмър, Шарлот доста се беше притеснила за бебето. Беше сигурна, че е болно — то плачеше, беше неспокойно и имаше пъпки по цялото тяло. Пък аз го само го погледнах и веднага ѝ казах: „Господи, мила, няма нищо страшно, просто венците са му подути“, а и сестрата рече същото. Ама Шарлот все се притесняваше и изпрати да повикат мистър Донован. За късмет той току-що се бил върнал от Харли Стрийт и оттам дойде право при нас, пък на мене не знам какво ми дойде на ума и го питам дали е чул нещо ново. Докторът се подсмива едно такова накриво и после се намръщи, като че ли поназнайва нещо, и накрая каза, ама шепнешком: „В случай че младите дами, дето са под ваше наблюдение, подочуят нещо за здравето на снаха си и се притеснят за нея, редно е да им кажете, че според мен не бива да се тревожат, защото се надявам мисис Дашууд да се оправи“.

— Какво! Да не би Фани да е болна?

— Ами точно това казвам и аз, миличка. „Боже“, викам, „болна ли е мисис Дашууд?“ И чак тогава се разбра цялата работа и ето какво научих — мистър Едуард Ферърс, същият момък, дето ви закачах за

него (и съм страшно доволна, че не е имало за какво), та мистър Едуард Ферърс, значи, в продължение на цяла година бил сгоден за братовчедката Люси! Ето това е, миличка! И никой да не знае нищичко за цялата работа, освен Нанси! Можеш ли да си представиш такова нещо? Не е чудно, че са се харесали, ама работата да стигне чак дотам и никой нищичко да не подозира! Ето кое е странното! Никога не съм ги виждала заедно, иначе веднага щях да разбера. Ами то цялата работа са я пазили в голяма тайна, страх ги е било от мисис Ферърс, и нито тя, нито брат ви, нито пък снаха ви са подозирали нещо, докато тази сутрин значи, не някой магьосник, а горката Нанси, пък вие знаете, че тя нивга не иска да направи нищо лошо, взела, че изтърсила всичко. „Божке“, рекла си тя, „всичките толкоз много харесват Люси, че няма да направят никакъв проблем от това“, отива при снаха ви, която си плетяла кротко килимчето и изобщо не подозирала какво става, щото само пет минути преди това рекла на брат ви, че според нея Едуард щял да се жени за дъщерята на лорд 'нам-си-кой-си, забравих кой беше. Та можете да си представите какъв удар е било това за нейната суетност и горделивост. Веднага изпаднала в истерия и така се разпищяла, че чак брат ви чул, докато си седял в будоара на долния етаж и си мислел какво да пише на иконома си в имението. Хвъркнал той горе и станало каквото станало, защото и Люси, дето и помен си нямала какво става, също отишла при тях. Горката душичка, жал ми е за нея. И ето какво ще ви кажа — според мен с нея са се отнесли много зле — снаха ви се нахвърлила върху нея като фурия и я докарала до припадък. Нанси паднала на колене и горчиво се разплакала, а брат ви взел да обикаля стаята и все повтарял, че не знае какво да прави. Мисис Дашууд заявила, че те нямало да останат и минутка повече в нейната къща, та се наложило брат ви също да падне на колене пред нея и да я кандърдисва поне да имат време да си съберат багажа. Тогава тя отново изпаднала в истерия и той толкова се уплашил, че пратил за мистър Донован, и мистър Донован заварил къщата обърната наопаки. Пред вратата стояла каретата, която чакала да откара горките ми братовчедки и като си тръгвал, те тъкмо се качвали в нея, и докторът вика, че горката Люси едвам ходела, пък и Нанси не изглеждала по-добре. Направо си ви казвам, че изобщо не мога да търпя снаха ви, и от все сърце се надявам тази женитба да стане напук на нея. Боже господи, как ли ще го преживее горкият

мистър Едуард, когато научи за това! Да се отнесат толкова долно към неговата любима! Защото чух, че той бил влюбен в нея колкото си искаш. Няма да се учудя, ако това е голямата му любов! А и мистър Донован мисли така. Ние с него си поговорихме надълго и нашироко и най-хубавото в цялата работа е това, че пак си отиде на Харли Стрийт да е подръка на мисис Ферърс, като кажат и на нея, защото пратили да я извикат веднага щом си тръгнали братовчедките и снаха ви била сигурна, че и тя ще изпадне в истерия. Сигурно така е станало, ама на мен хич не ми пука. Не ми е жал за никоя от тях двете. Не ми пука за хора, дето вдигат такава врява за пари и величие. Няма никаква причина мистър Едуард и Люси да не се оженят, защото съм убедена, че мисис Ферърс може чудесно да подсигури сина си и макар че Люси няма почти нищичко, тя знае по-добре от всички останали как да направи от нищо нещо, и не се съмнявам, че дори и ако мисис Ферърс им отпусне по петстотин на година, Люси ще се разпореде с тях така, сякаш са осемстотин. Божичко, колко добре ще си живеят в някоя къщурка като вашата... или малко по-голяма от нея, само с две прислужници и двама слуги и дори си мисля, че ще мога да им помогна с една от слугините, защото сестрата на моята Бети няма работа в момента — тя е тъкмо за тях.

Тук мисис Дженингс поспря и това даде възможност на Елинор да си събере мислите, да направи съответните забележки и да даде такъв отговор, какъвто се очаква при обсъждане на подобна тема. Беше доволна, че никой не подозира у нея изключителната ѝ заинтересованост от този въпрос, че мисис Дженингс (както напоследък бе започнала да се надява Елинор) вече изобщо не допускаше съществуването на някакви чувства от нейна страна към Едуард, а най-вече се радваше на това, че Мариан в момента я няма и че в нейно отсъствие можеше да говори за тези неща без притеснение и да изложи мнението си, както се надяваше, безпристрастно, за поведението на всяка от засегнатите страни.

Тя едва ли можеше да реши какво всъщност можеше да очаква след всичко това и искрено се мъчеше да прогони мисълта, че е възможен друг изход, освен Едуард да се ожени за Люси. Очакваше с нетърпение да чуе какво ще каже и как ще постъпи мисис Ферърс, макар че несъмнено това можеше да се предвиди, и още по-нетърпеливо искаше да разбере как ще се държи самият Едуард. Към

него тя изпитваше дълбоко съчувствие, към Люси — почти никакво, а останалите изобщо не я интересуваха.

Тъй като мисис Дженингс не беше в състояние да говори за нищо друго, Елинон скоро се видя принудена да подготви Мариан за обсъждането на тази тема — нямаше време за заблуда, тя действително трябваше да знае истината и на Елинон — предстоеше да я убеди, че тя трябва да превъзмогне себе си и да слуша как другите говорят за това, без да издава своята тревога за сестра си и без да показва недоволството си от Едуард, мисия беше твърде болезнена за Елинон. Трябваше да разсее всички илюзии на сестра си, които според нея бяха главната ѝ утеха, да ѝ разкаже за Едуард такива неща, поради които се опасяваше, че той завинаги ще падне в очите ѝ, и да накара сестра си да преживее цялото си разочарование наново, тъй като във въображението си Мариан неизбежно щеше да види колко силна е приликата между нейното собствено положение и положението на Елинон. Колкото и неблагоприятна да беше задачата ѝ обаче, тя трябваше да бъде изпълнена, и Елинон побърза да направи това.

Беше далеч от мисълта да я занимава със собствените си чувства и да се издаде колко страда, защото се бе научила да се владее още по-добре след първия път, когато чу за годежа на Едуард, и сега собственото ѝ самообладание щеше да ѝ покаже как най-добре да предаде новината на Мариан. Тя говореше ясно и простиичко, и макар че не можеше да избегне известна емоционалност, разказът ѝ не бе съпроводен с бурно вълнение и неовладяна скръб. Тези реакции бяха приоритет по-скоро на нейната слушателка, защото Мариан прие новината с ужас и се разплака горчиво. Елинон беше тази, която винаги утешаваше другите в тяхната мъка и сега се наложи да утешава сестра си, въпреки че мъката беше нейна собствена, и тя с готовност се опита да я успокои, като ѝ покаже колко е спокойна и че е далеч от мисълта да обвинява Едуард в друго, освен в известна липса на благоразумие.

Отначало Мариан не вярваше нито на спокойствието ѝ, нито на отношението ѝ към Едуард. Той ѝ се видя като втори Уилъби и след като, според признанието на самата Елинон, тя го бе обичала от цялото си сърце, нима мъката на сестра ѝ сега можеше да не бъде толкова силна! А за Люси Стийл мислеше, че е така неприятна, така неспособна да привлече един умен мъж, че отначало нищо не можеше

да я убеди в неизбежността да повярва и по-късно да оправдае Едуард заради някогашните му чувства към Люси. Тя дори не приемаше подобна възможност за съвсем естествена и Елинор не сметна за необходимо да я разубеждава чрез това, което бе убедило самата нея — едно по-добро познаване на човешката природа.

Отначало до Мариан стигна единствено фактът за самия годеж и неговата продължителност. Оттук нататък тя се поддаде на чувствата си и вече не можеше да вникне в никакви подробности. Известно време не можеше да възприеме нищо, което да облекчи мъката ѝ, да намали тревогите ѝ и да противостои на нейното негодувание. Първият ѝ въпрос, който по-късно я накара да вникне в подробностите, беше:

— От колко време знаеш за годежа, Елинор? Той писа ли ти за това?

— Знам го от четири месеца. Люси ми го каза съвсем поверително още миналия ноември, когато дойде за първи път в Бартън Парк.

В очите на Мариан проблесна такова изумление, което не би могла да изрази с думи. Тя помълча и все още смаяна, успя само да възкликне:

— Четири месеца! Ти го знаеш от четири месеца!

Елинор кимна утвърдително.

— Какво! Ти си го знаела през цялото време, докато ме утешаваше в моето нещастие? А аз те упреквах за твоето щастие!

— Тогава ти нямаше как да разбереш, че е тъкмо обратното.

— Четири месеца! — възкликна отново Мариан. — А беше толкова спокойна! Толкова весела! Какво ти даваше сили за това!

— Чувството, че изпълнявам своя дълг. Обещанието към Люси, че няма да издам нейната тайна. Дори с намек не можех да кажа каква е истината, дължах ѝ това, а бях длъжна и да не тревожа семейството си с моите грижи, което зависеше само от мене.

Мариан беше стъписана.

— Често ми се е искало да ви кажа истината и дори се опитах един-два пъти. Но не можех да ви убедя в нищо, ако не бях излъгала доверието на Люси в мене.

— Четири месеца! И въпреки това продължи да го обичаш!

— Да. Но обичах не само него, спокойствието на другите също ми беше много скъпо и аз се радвах, че мога да им спестя истината

колко съм разстроена. Сега вече мога да говоря за всичко, без да се вълнувам. Не бих искала да страдате заради мене, защото искам да ви уверя, че и аз вече не се измъчвам толкова силно. Имам много неща, на които да се опра. Не живея със съзнанието, че съм предизвикала това горчиво разочарование с някоя своя неблагоприятна постъпка и направих всичко възможно болката ми да не се предаде на другите. Не виня Едуард, че се е държал зле. Пожелавам му да бъде много щастлив и съм толкова сигурна в неговите намерения винаги да изпълнява дълга си, че макар в случая това да ми причинява известна болка, в крайна сметка те трябва да се оженят. На Люси не и липсва благоразумие, а доброто съжителство може да се постигне само на тази основа. А и знаеш ли, Мариан, в идеята за първата и единствена любов има нещо вълшебно и много красиво, но в края на краищата не е възможно щастие да зависи само от един-единствен човек, такава идея не може да бъде жизнена, не може да съществува изобщо. Едуард ще се ожени за Люси, ще се ожени за момиче, което не е нито така красиво, нито толкова умно, колкото половината жени на този свят, а времето и навикът ще го научат как да забрави, че е мислил за някоя друга жена като за по-добра и по-подходяща.

— Ако наистина мислиш така — каза Мариан, — ако можеш да компенсираш с друго загубата на нещо, което ти е толкова скъпо, малко е да се каже, че се учудвам на твоята твърдост и самообладание. Трябва да призная, че умът ми просто не може да ги побере.

— Напълно те разбирам. Дори не предполагаш, че съм в състояние да почувствам нещата толкова силно. Всичко това е тежало на сърцето ми в продължение на цели четири месеца, Мариан, а аз дори нямах възможността да го споделя, макар и с един-единствен човек, и знаех, че ако ви го кажа, ще направя дълбоко нещастни и мама, и теб, а и не бях в състояние дори да ви подготвя за него. Беше ми съобщено, без аз да желая това, от човека, чийто годеж преди години съсипваше всичките ми надежди за щастие и според мене тя изпитва огромно удоволствие от това. Налагаше се да оборя нейните подозрения, като се преструвам на безразлична към неща, които дълбоко ме засягаха. И не само веднъж, много пъти трябваше да изслушвам какви са нейните възторзи и надежди. Знаех, че всичко това ме разделя винаги от Едуард, без да съм чула за самия него дори едно-едничко обстоятелство, от което да желая по-малко нашата

връзка. Нищо не го изобличаваше като недостоен човек, нито пък говореше, че е безразличен към мене. Трябваше да се примирявам с грубостта на сестра му и нахалството на майка му, трябваше да изстрадам наказанието за една любов, без да съм видяла радостта от нея. И всичко това трябваше да стане по същото време, когато бях завладяна и от други причини да бъда нещастна. Ако можеш да допуснеш, че изобщо съм в състояние да чувствам дълбоко нещата, трябва да си сигурна, че съм ги чувствала точно така през цялото време. Спокойствието, с което се насилвам да изложа мислите си сега и утехата, че исках да ви кажа всичко, са резултат от непрекъснат и болезнени усилия над самата мене. Те не са се появили току-така и в самото начало с нищо не можеха да облекчат страданието ми, така е, Мариан. В онзи момент, ако не бях длъжна да пазя тайна, нищо нямаше да ми попречи, дори дългът ми към най-скъпите за мене същества, да им покажа колко съм нещастна.

Мариан беше много разстроена.

— О, Елинор — извика тя, — караш ме да се намразя за цял живот! Колко жестока съм била към тебе! Към тебе, ти, която беше моята единствена утеха, която се нагърби с цялата ми мъка, и която страдаше сякаш единствено заради мене! Това ли е моята признателност за всичко това? С това ли можах да ти се отплатя? Само защото се измъчвам от твоята доброта, аз се опитвам да я забравя!

Това признание бе последвано от най-нежните ласки, на които бе способна Мариан. На Елинор не ѝ беше трудно да се възползва от това нейно състояние, за да изтръгна от сестра си каквото и да е обещание, и по нейна молба Мариан се задължи да не издава своето огорчение пред другите, когато стане дума за годежа на Едуард, да не покаже пред Люси, че е започнала да я ненавижда, и дори да не се отнася с по-малко от обичайната си топлина към Едуард, ако случайността ги срещнеше отново. Това обещание беше голямо постижение за Елинор, но когато Мариан смяташе, че е сгрещила, тя бе не по-малко убедена, че с нищо не може да изкупи вината си.

Те се справяше прекрасно с изпълнението на своето обещание да бъде дискретна. Всичко, което имаше да каже мисис Дженингс по този въпрос, бе посрещано от Мариан с каменно лице, без каквито и да било опити за противопоставяне и дори три пъти я чуха да каже: „Да, госпожо“. Когато старата дама започнеше да превъзнася Люсините

достойнства, Мариан само се преместваше от един стол на друг, а темата за любовта на Едуард към Люси — струваше само един спазъм в гърлото. Елинор се чувстваше на седмото небе като наблюдаваше у сестра си тези прояви на истински героизъм.

Следващото утро им донесе ново изпитание в лицето на техния брат, който дойде със сериозното намерение да поговори с тях по този въпрос и да ги осведоми за състоянието на своята съпруга.

— Предполагам, че сигурно сте чули — каза мрачно той веднага след като седна, — за най-потресаващото разкритие, което стана вчера под нашия покрив.

Те потвърдиха мълчаливо, че са чули новината — беше прекалено ужасна, за да я изразят с думи.

— Снаха ви страшно се измъчи — продължи той. — А и мисис Ферърс — с една дума, за всички ни това беше много страшен момент, но аз се надявам, че бурята ще отмине, без да е помела някой от нас преди това. Горкичката Фани, цял ден беше в истерия. Но не искам да се тревожите за нея, Донован каза, че не я грози никаква опасност, тя има здрав организъм и рядко срещана твърдост на характера. Тя е същински ангел, понесе всичко с такава сила! Казва, че никога вече не ще е в състояние да си изгради добро мнение за когото и да било, и нищо чудно, след като беше така жестоко измамена! Да отговорят с такава неблагодарност на нейните чувства и доверчивост. Само благосклонността на доброто ѝ сърце беше причина да покани в дома си тези млади жени, а и защото чувстваше, че трябва да им окаже някакво внимание, пък и те се показаха като съвсем безобидни и възпитани момичета, така подходящи за приятна компания! Ако не бяха те, ние и двамата толкова искахме да поканим тебе и Мариан, докато вашата мила приятелка е заета с грижи по дъщеря си. И да получи такава награда за всичко! „От все сърце ми се ще“, казва горката Фани, „вместо тях да бяхме поканили сестрите ти.“

Тук той поспря, за да изчака тяхната благодарност, която беше надлежно изразена, след който той отново подхвана:

— Не мога да ви опиша какво изстрада горката мисис Ферърс, когато Фани ѝ съобщи новината. Тя бе вложила сърце и душа в плановете си за една толкова прилична женитба, и изведнъж се оказва, че през цялото време той е бил сгоден тайно за друга! Такова съмнение никога не би ѝ минало през ума! Ако изобщо можеше да подозира

нещо такова, то щеше да бъде свързано със съвсем друг човек! „В това отношение“, казваше тя, „мога да бъда напълно спокойна“. Изпита предсмъртни мъки от всичко това. Тогава поумувахме малко какво да правим и накрая тя реши, че трябва да извикаме Едуард. Той дойде. Съжалявам, че трябва да ви кажа какво стана след това. Мисис Ферърс искаше от него само да скъса с годежа си и както можете да си представите, Фани също я подкрепяше, но нямаше никаква полза от всичките им молби. Синовен дълг и любов — всичко бе пренебрегнато. Никога не съм допускал, че Едуард може да бъде такъв инат и толкова лишен от всякакви чувства. Майка му разясни какви щедри намерения има спрямо него в случай че се ожени за мис Мортън, каза му, че ще му даде и имението в Норфък, което, освободено от данъци, дава чисто хиляда лири годишна рента, а когато положението стана безнадеждно, му обеща хиляда и двеста и освен това му каза, че ако продължава да упорства и да държи на тази връзка с момиче от долен произход, ще трябва да понесе наказанието, което заслужава. Тя обяви, че не трябва да разчита на онези две хиляди като на собственост, която принадлежи само на него, че не иска повече да го вижда и че толкова твърдо отказва да му окаже каквато и да било помощ, че дори и да се захване за някаква професия с оглед на материална подкрепа, тя ще направи всичко възможно, за да му попречи.

Тук негодуванието на Мариан преля, но тя успя само да плесне с ръце и да извика:

— Мили боже! Как е възможно такова нещо!

— Мариан, можеш да се чудиш колкото искаш на такова упорство — отговори брат ѝ, — което е в състояние да се противопостави на подобни аргументи. Съвсем естествено е да реагираш така.

Мариан тъкмо се канеше да го среже, когато си спомни за собственото си обещание и побърза да преглътне думите си.

— Всичко това обаче — продължи той, — не доведе до никакъв резултат. Едуард не каза почти нищо, но и това, което каза, беше с вид на човек, който е твърдо решен да отстоява мнението си. С нищо не можеше да бъде убеден, че трябва да развали годежа си. Каза, че ще държи на думата си, независимо какво ще му струва това.

— Ами тогава — извика мисис Дженингс искрено и съвсем неуместно, тъй като не можеше повече да се сдържа, — той се е държал като честен човек. Простете, мистър Дашууд, но ако бе постъпил по друг начин, щях да го помисля за негодник. Аз също съм заинтересована донякъде от тази работа, както и вие впрочем, но Люси Стийл е моя братовчедка и аз смятам, че на света няма по-добро момиче от нея, и че някоя друга заслужава по-добър съпруг от човек като Едуард!

Джон Дашууд беше направо смаян, но той бе спокоен по природа, не се поддаваше на предизвикателства и по принцип нямаше намерение да обиди никого, особено пък ако е богат. Затова отговори без каквато и да било злонамереност:

— В никакъв случай не бих си позволил да говоря неуважително за някой ваш роднина, госпожо. Струва ми се, че мис Люси Стийл е достойна млада жена, но сама разбирате, че в случая подобна връзка е просто невъзможна. А и да се сгодиш тайно за младеж, който е оставен изцяло на грижите на чичо си, и да знаеш при това, че той е син на богата жена като мисис Ферърс, е най-малкото необичайно. С други думи, не искам да обсъждам поведението на някого, към когото вие, мисис Дженингс, храните известни чувства. Всички ние бихме искали да я видим изключително щастлива, а при дадените обстоятелства мисис Ферърс през цялото време се е държала така, както би се държала само една добра и чувствителна майка. Тя прояви достойнство и щедрост. Едуард сам изтегли билета за своя късмет, и аз се страхувам, че никак не е добър.

Мариан също си помисли, че Едуард не е късметлия и въздъхна по този повод. Сърцето на Елинор трептеше от състрадание към Едуард, който се бе опълчил срещу заплахите на майка си, и то заради жена, която не го заслужава.

— Е, господине, — каза мисис Дженингс, — и как завърши всичко това?

— Съжалявам, че трябва да го кажа, госпожо, но всичко приключи с един много злощастен разрив — Едуард бе навеки прогонен от сърцето на своята майка. Той напусна дома си вчера и аз не зная къде е сега, не зная дали е в града изобщо, защото ние, разбира се, дори не сме в състояние да се поинтересуваме от този въпрос.

— Горкият момък! И какво ще стане с него?

— Наистина какво, госпожо! Това може да даде храна единствено за печални размисли. Човек, роден с такива изгледи да живее като богаташ! Не мога да си представя по-окаяно положение от неговото. Как може да живее човек само с лихвата от две хиляди лири! Само като си помисли човек, че след три месеца можеше да получава по две хиляди и петстотин (защото доходът на мис Мортън е трийсет хиляди годишно) — просто не мога да си представя по-голямо нещастие. Всички ние трябва да го съжаляваме, още повече че сме лишени от всякаква възможност да му помогнем.

— Горкият младеж! — извика мисис Дженингс. — Със сигурност мога да му предложа в дома си храна и подслон и щом го видя, веднага ще му го кажа. Не е редно да живее на собствени разноси по разни квартири и странноприемници.

В сърцето си Елинор — беше много признателна за тези топли чувства към Едуард, макар че не можа да сдържи усмивката си от начина, по който бяха изказани.

— Ако той можеше да направи за себе си това — каза Джон Дашууд, — което бяха готови да направят близките му за него, сега щеше да заема достойно място и нищо да не му липсва. В това положение обаче никой не може вече да му помогне. А го грози и още нещо, което може би е най-лошото от всичко останало — майка му твърдо е решила — и това е съвсем естествено, като се има предвид нейния характер, — да прехвърли веднага онова имение на Робърт, което при съвсем прилични условия можеше да принадлежи на Едуард. Когато се сбогувах с нея тази сутрин там беше и адвокатът ѝ и говореха по делови въпроси.

— Е — каза мисис Дженингс, — по този начин тя си отмъщава. Всеки може да постъпва така, както си иска. Но аз на нейно място в никакъв случай не бих допуснала да облагодетелствам единия си син само защото другият ме е наскърбил.

Мариан стана и излезе от стаята.

— Може ли да има нещо по-унизително за един мъж — продължаваше Джон, — от това да види брат си като собственик на имение, което би могло да бъде негово? Горкият Едуард! Искрено му съчувствам.

След още няколко минути на подобни излияния Джон Дашууд реши да си тръгне и след като отправи към сестрите си многократни

уверения, че според него няма сериозна опасност за здравето на Фани и че те не бива да се тревожат много за нея, той си отиде, като остави и трите дами единодушни в мнението им за настоящия случай по отношение поведението на мисис Ферърс, Едуард и семейство Дашууд.

Мариан избухна в негодувание веднага щом той си отиде и тъй като бурната ѝ ярост не можеше да остави Елиноор безразлична — а на мисис Дженингс дори не се налагаше да имитира безразличие и трите се впуснаха във въодушевена критика към цялата дружина на мисис Ферърс.

ГЛАВА 38

Мисис Дженингс одобряваше от все сърце поведението на Едуард и не пропускаше да го похвали, но само Елинор и Мариан разбираха неговата истинска стойност. Само те знаеха колко незначителен е поводът за неподчинението му и колко малка ще е неговата утеха след това, а също и че след загубата на богатство и приятели нямаше да му остане нищо друго, освен усещането за собствената му правота. Елинор тържествуваше при мисълта за неговата почтеност, а Мариан така дълбоко му съчувстваше заради наказанието му, че забрави за всичко, с което ги беше огорчил. Но въпреки че публичното разкритие на тайната възстанови доверието между сестрите, те не обичаха да говорят за това помежду си. По-голямата сестра избягваше тази тема по принцип и предпочиташе да се задълбочи в собствените си мисли, насърчавана от прекалената сигурност и плам в уверенията на Мариан, че той все още я обича, но Елинор би предпочела да изтръгне от сърцето си тази любов — така на Мариан скоро се наложи да изостави тези насърчения и да подхване една друга тема, която при дадените обстоятелства я тровеше повече от всякога — неизбежното сравнение между собственото ѝ поведение и поведението на Елинор.

Тя напълно съзнаваше силата на това сравнение, но то нямаше онова въздействие върху нея, на което се бе надявала сестра ѝ — да я подтикне към усилие на волята и към способност за самоконтрол. Мариан го приемаше по-скоро с болката на непрестанните упреци към самата себе си, съжаляваше, че никога преди не се бе опитвала да събере сили и всичко това я водеше единствено до саморазкаяние без всякаква надежда, че ще може някога да се поправи. Волята ѝ беше прекалено отслабена и тя продължаваше да мисли, че в момента ѝ е невъзможно да се стегне, а това още повече я обезсърчаваше.

В продължение на ден-два не чува нищо ново за развоя на събитията вкъщите на Харли Стрийт и Бартлетс Билдингс. Но макар че знаеха вече толкова много — много дори за мисис Дженингс, която

имаше достатъчно материал за разпространяване из целия град и не се налагаше да разпитва за още, тя реши да посети братовчедките си колкото се може по-скоро, за да ги утеши и поразпита, и само необичайната върволица от гости през тези дни ѝ попречи да го направи веднага.

На третия ден след научаването на подробностите около тайната на Едуард времето беше много хубаво и макар че течеше едва втората седмица на март, настъпи един чудесен неделен ден, който привлече много хора към парка Кенсингтън. Мисис Дженингс и Елинор също се отправиха нататък, а Мариан, която бе научила, че семейство Уилъби са се върнали, предпочете да си остане вкъщи, за да избегне риска от случайна среща с тях.

Малко след като влязоха в парка, при тях дойде някаква близка приятелка на мисис Дженингс и Елинор не съжаляваше, че остана с тях, защото мисис Дженингс бе изцяло потънала в разговор и момичето можеше спокойно да се отдаде на собствените си размисли. Не видя нито Уилъби, нито пък Едуард, а известно време и никой друг, който да представлява интерес за нея, независимо дали срещата щеше да е приятна. Накрая с известна изненада установи, че е спряла точно до мис Стийл, която доста плахо изрази огромната си радост от срещата с тях и след като милото отношение на мисис Дженингс я окуражи, госпожицата изостави за малко собствената си компания и тръгна с тях. Мисис Дженингс веднага прошепна на Елинор:

— Измъкнете всичко от нея, скъпа. Ако я поразпитате, тя всичко ще ви разкаже. Виждате, че не мога да оставя мисис Кларк.

В този случай любопитството на мисис Дженингс, а също и на Елинор, бе удовлетворено, тъй като мис Стийл им разказа всичко, без да я питат.

— Толкоз се радвам да ви видя, — каза мис Стийл и фамилиарно я хвана под ръка, — защото най-много от всичко ми се искаше да срещна точно с вас. — После понижи гласа си и добави: — Сигурно и мисис Дженингс е научила. Тя сърди ли ни се?

— В никакъв случай не и на вас, мисля.

— Това е много хубаво. Ами лейди Мидълтън, тя дали ни е сърдита?

— Не допускам, че би могла да ви е обидена.

— Страшно се радвам да го чуя. Божке милостиви, какво само не преживях! През целия си живот не съм виждала Люси толкова бясна. Най-напред се закле, че никога повече няма да ми ушие нова шапка и до края на живота си няма да направи за мене каквото и да е, но сега се оправи и ние пак сме си същите приятелки. Погледнете, тази панделка на шапката ми я направи тя, а снощи пък сложи и перото. Ето, сега може и вие да почнете да ме закачате, ама защо да не нося розови панделки? Хич не ме интересува, че розовото е любимият цвят на доктора. Аз си знам, че никога нямаше да разбере това, ако той случайно не го беше казал. Братовчедките така ми се подиграват! Направо ви казвам, някой път не знам къде да си дяна очите от тях.

Тя се разпростря надълго и нашироко по този въпрос и тъй като Елинор не можеше да каже нищо по него, скоро счете за необходимо да върне мис Стийл към предишната насока на техния разговор.

— Ами какво да ви кажа, мис Дашууд, — рече тя победоносно, — нека хората си приказват каквото искат за това, че сега мистър Ферърс ще се откаже от Люси, ама аз ви казвам, че не е така, и че е срамота да се разпространяват такива зловни приказки. Каквото и да си мисли Люси за себе си, не е работа на хората да решават вместо нея.

— Мога да ви уверя, че не съм чула да се споменава нещо за нея — каза Елинор.

— О, така ли? Но много добре знаете, че се разправяше, и то не само от един и двама. Ами че мис Годби казала на мис Спаркс, че никой, който си е с акъла, няма да остави жена като мис Мортън с трийсет хиляди зестра и то заради Люси Стийл, дете няма нищо. Чух го от самата мис Спаркс. Освен това братовчед ми Ричард вика, че ако опре ножа до кокала, мистър Ферърс щял да развали годежа и когато Едуард не дойде в продължение на три дена, и аз самата не знаех какво да мисля. Стори ми се, че дори Люси се отказа от всичко това като загубена работа, щото си тръгнахме от брат ви миналата сряда, пък него го нямаше никакъв и в четвъртъка, и в петъка, че и в съботата — даже не знаехме какво е станало с него. По едно време Люси си мислеше да му пише, но после духът ѝ се разбунтува срещу това. Тая сутрин обаче, тъкмо се бяхме върнали от църква, той най-после дойде, и тогава всичко се разбра — как са го извикали в сряда на Харли Стрийт и как е говорил с майка си и другите там, и как им е казал, че не обича никоя друга, освен Люси и че ще се ожени само за нея. И

после разказа колко е бил разстроен, та веднага след този разговор се метнал на коня си и отишъл някъде в провинцията, не разбрах къде точно, и отседнал в някаква странноприемница в четвъртъка и петъка, за да може да размисли по-добре върху станалото. И като размислил едно хубавичко, рекъл си, че сега ще се наложи Люси да го освободи от годежа, щото нямал нито доходи, нито нищо, пък и дори да го ръкоположат за свещеник, ще трябва да живее само от издръжката на енорияшите и как ли ще могат да се издържат с нея? Не можел да понесе мисълта, че не ѝ предлага нищо повече, и взе да я моли, ако има малко ум в главата си да развали годежа си с него и да го остави да се оправя сам. Чух всичко това съвсем ясно. И всичко това за развалянето на годежа го прави само заради нея и единствено за нейно добро, не заради себе си. Мога да се закълна, че не е продумал и думица за това, че му е омръзнала или пък че иска да се жени за мис Мортън, нищо такова не е казал. Ама Люси не искаше и да чуе за разваляне на годежа, и направо си му каза (и ако знаете какво само му наговори за това колко ѝ е мил и колко го обича, такива работи, дето ме е срам да ги повторя пред вас) — та тя направо си му каза, че и през няма да ѝ мине да разваля годежа, защото с него може да живее и от трохички, и колкото и малко да има, тя ще е доволна и от него — е, нещо от този род. Тогавя той много се зарадва и продължи да говори какво ще правят по-нататък, та се разбраха, че трябва незабавно да бъде ръкоположен и ще отложат женитбата, докато той почне да получава заплата. Оттам нататък не можах да чуя нищо, защото братовчедката ме викна да каже, че е дошла мисис Ричардсън с каретата да ни води в Кенсингтън, та се наложи да вляза в стаята и да ги прекъсна — трябваше да питам Люси дали и тя ще идва, ама тя не можеше да остави Едуард, затуй отърчах горе само да си сложа копринените чорапи и после излязох със семейство Ричардсън.

— Не разбрах какво искате да кажете с това, че сте ги прекъснали, — каза Елинон, — нима не бяхте в стаята заедно с тях?

— Ами, как пък не! Олеле, мис Дашууд, да не си мислите, че хората ще правят такива работи в присъствието на някой друг? Боже, какъв срам! Ами вие би трябвало да знаете повече по този въпрос, — тя се разсмя превзето. — Не, не, бяха се затворили в гостната само двамката, а аз ги подслушвах отвън до вратата.

— Как! — извика Елиноор, — и ми разказахте неща, които сте чули през ключалката? Съжалявам, че не го знаех преди, защото в противен случай нямаше да ви притеснявам с подробности от разговор, който не е трябвало да чуете. Как може да се отнасяте толкова нечестно към сестра си!

— Оле-оле, какво пък чак толкова! Само стоях до вратата и чух, каквото можах. Сигурна съм, че ако беше на мое място, и Люси щеше да направи същото, защото преди една-две години ние с Марта Шарп си говорехме тайни работи, а тя хич не се притесняваше да се скрие в някой гардероб или пък зад преградата на комина, за да чуе какво си приказваме.

Елиноор се опита да смени посоката на разговора, ала мис Стийл не можеше да изтрае и две минути да не приказва за това, което непрекъснато ѝ се въртеше в главата.

— Едуард иска скоро да върви в Оксфорд, а засега си е взел квартира на Пал Мал, номер... Колко е зла майка му, нали? А пък брат ви и снаха ви и те не са по-добри! Е, пред вас няма да приказвам против тях, а и все пак ни откараха със собствения си кабриолет, с което надхвърлиха всичките ми очаквания. Даже се притесних да не би снаха ви да си поиска несесерите, дето ни беше дала ден-два преди това, ама никой нищо не рече за тях, пък и аз си прибрах моя да не бие на очи. Едуард казва, че има някаква работа в Оксфорд и ще се наложи да остане там за известно време, а после, като се разбере с някой епископ, ще го ръкоположат. Чудя се колко ли ще му е заплатата? Мили боже да пукна, ако не мога да се сетя какво ще кажат братовчедките като разберат! Ще ми кажат да пиша на доктора, та той да уреди тази работа със заплатата на Едуард на новата служба. „Ба!“, направо така ще им кажа, „как можа това изобщо да ви мине през ума! Аз да пиша на доктора, как пък не!“

— Е, — каза Елиноор, — все пак е някаква утеха човек да е подготвен за най-лошото. Виждам, че имате готов отговор.

Мис Стийл смяташе да отговори нещо в тази връзка, но компанията ѝ се приближаваше към тях и тя прецени като по-спешно да каже нещо друго.

— Оле боже, ей ги и Ричардсънови. Толкова работи имах да ви казвам, ама не бива да ги оставям повече сами. Много прилични хора. Той печели страшно много и даже си имат собствена карета. Сега не

мога да го кажа лично на мисис Дженингс, ама ще ви замоля да ѝ кажете, че ми е много драго дете не ни се сърди, пък и на лейди Мидълтън да кажете същото, та в случай че вие със сестра ви си заминете и мисис Дженингс има нужда от компания, съвсем сигурно е, че ще ни е много приятно да ѝ погостуваме толкова, колкото поиска. Мисля си, че лейди Мидълтън не ще ни разпитва по повод на туй счепкване. Довиждане, жалко, че и мис Мариан не е тука. Предайте ѝ моите най-сърдечни поздрави. Леле, и как можяхте да си облечете тази муселинова рокля на точки! Как не ви достраша, че може да се скъса!

След тази окончателна проява на загриженост тя има време само да отпрати обичайните любезности на сбогуване към мисис Дженингс, след което мисис Ричардсън предяви претенциите си към компанията на мис Стийл, а Елинон бе оставена насаме с информацията, която щеше да подхранва мислите ѝ за известно време, въпреки че не научи нищо, което да не бе предчувствала или предвиждала в собствените си мисли. В крайна сметка заключи, че женитбата на Люси и Едуард продължаваше да е все така твърдо определена, а моментът, в който тази женитба трябваше да стане — все така твърдо неопределен, както бе очаквала, всичко зависеше от бъдещото му повишение, за което в този момент нямаше никакви изгледи.

Мисис Дженингс изгаряше от нетърпение да чуе новините веднага щом седнаха в каретата, но Елинон не искаше да разпространява толкова нечестно придобита информация и се ограничи само с кратък преразказ на някои подробности, които не биха имали неприятни последици за Люси. Тя каза само, че двамата продължават да бъдат сгодени, а също и как смятат да доведат нещата до успешен край. Думите ѝ предизвикаха у мисис Дженингс съвсем естествена реакция и тя отбеляза:

— Да изчакат, докато той си осигури прехраната! Знае се как ще свърши тази работа — ще почакаат една година, и като видят, че по-добре няма да стане, ще се задоволят с петдесетте лири заплата на помощник-свещеник, които ще получава Едуард, както и на малкото, което ще им отпуснат мистър Стийл и мистър Праг. После ще си раждат по едно дете всяка година, и бог да им е на помощ — каква сиромашия ги чака! Трябва да видя с какво мога да им бъда от полза, когато започнат да се обзавеждат. Оня ден си приказвах за две прислужници и двама слуги — не, това няма да стане, трябва да си

намерят една по-яка мома да им върши цялата работа. При това положение сестрата на Бети няма да е подходяща за тях.

На следващата сутрин Елинор получи писмо от самата Люси, изпратено чрез градската пощенска служба.

„Бартлетс Билдингс, март

Надявам се, че моята скъпа мис Дашууд ще извини волността, която си позволявам, като ѝ пиша, но зная, че заради приятелските ви чувства към мен, след всички беди, които ни сполетяха напоследък, ще се радвате да чуете някои хубави неща за моя мил Едуард и за мен самата, ето защо ще приключа с извиненията и ще продължа нататък, като ви кажа, слава богу, въпреки ужасните страдания сега и двамата сме добре, и сме по-щастливи от всякога с нашата взаимна любов. Преминахме през много изпитания и жестоко преследване, както много наши приятели имат милостта да твърдят — и не на последно място сред тях сте и вие, за чиято огромна доброта аз ще си спомням винаги, а също и Едуард, на когото разказах за вас. Сигурна съм, че ще е приятно да научите не само вие, но и скъпата мисис Дженингс, че вчера следобед прекарахме с Едуард два щастливи часа заедно, през които се установи, че той не иска и да чуе дори за някаква раздяла, макар че аз искрено настоявах за това, тъй като чувството ми за дълг говореше, че трябва, в името на благоразумието, да настоявам за разваляне на годежа, и наистина щяхме да постъпим така, ако той се бе съгласил, но той каза, че това никога няма да стане, че гневът на майка му не го интересува, щом моята любов е на негова страна. Наистина, перспективите ни при това положение не са блестящи, но трябва да чакаме и да се надяваме на нещо по-добро — не след дълго той ще бъде ръкоположен за свещеник, и аз съм сигурна, че ще си спомните за нас в случай че имате възможността да разговаряте с някого, който може да предложи работа за Едуард, а и скъпата мисис Дженингс би могла да каже две-три добри думи пред сър Джон или мистър Палмър, или

пред някой друг приятел, който ще може да ни помогне. Горката Ан се чувства толкова виновна за това, което направи, макар че го направи само от добри чувства, затова и нищо не ѝ казвам. Надявам се, че мисис Дженингс няма да се затрудни много, ако ни окаже честта да ни посети някоя сутрин ако нашият дом — е по път. Много ще е любезно от нейна страна, а и братовчедките ще се гордеят, че я познават. Листът ми се свършва и това ми напомня да приключавам, затова още веднъж ви моля да предадете моята признателност и уважение на нея, сър Джон и лейди Мидълтън, както и на техните мили деца, когато ги видите; моля ви предайте и моите искрени поздравии на мис Мариан.

Оставам същата — Люси Стийл“

Елинор веднага отгатна истинските намерения на авторката още щом свърши с писмото. Тя го сложи в ръцете на мисис Дженингс, която го прочете на глас и с множество коментари, които изразяваха нейното одобрение и задоволство.

— Много хубаво наистина! И какъв красив почерк има! Е, добре е сторила, че е искала да го освободи от думата му, ако той иска. Ама Люси си е такава.

Горката душичка! От все сърце ми се иска да можех да им намеря някоя служба. И вижте, нарича ме „скъпата мисис Дженингс“. Тя е най-доброто момиче на света, много е хубава, бога ми. А туй изречение е много красиво подредено. Да, да, със сигурност ще отида да ги видя. Като я сравня с всички останали, тя е толкоз мила и внимателна! Благодаря ви, миличка, че ми показахте писмото. Това е най-хубавото писмо, дето някога съм чела, и то е достойно за ума и сърцето на Люси Стийл.

ГЛАВА 39

Госпожици Дашууд бяха стояли в града повече от два месеца и с всеки изминат ден нетърпението на Мариан да си иде у дома нарастваше. Тя въздишаше за въздуха, волността и спокойствието на село и мислеше, че ако изобщо на света съществува място, където може да намери покой, това място е Бартън. Елинор не можеше да убеди сестра си колко трудности ще им създаде едно толкова дълго пътуване и разбираше, че то не може да бъде осъществено веднага, иначе нетърпението ѝ да си замине бе не по-малко от това на Мариан. Тя вече бе започнала да обмисля задълбочено начина на заминаването и дори спомена за намеренията си пред гостоприемната им домакиня, която се противопостави на тези намерения с цялото красноречие на своята доброжелателност, тогава възникна един нов план, който се стори на Елинор най-подходящият от всички останали, въпреки че той щеше да ги отложи с няколко седмици завръщането им у дома. Към края на март семейство Палмър си заминаваха за Кливланд по случай великденските празници и Шарлот отправи сърдечна покана към майка си и двете ѝ млади приятелки да им погостуват. Тази покана сама по себе си едва ли би била достатъчна за деликатността на мис Дашууд и нямаше да я приеме, но тя бе подкрепена от искреното и много учтиво настояване на самия мистър Палмър, който коренно си бе променил отношението към тях, след като разбра, че Мариан е нещастна, затова Елинор се съгласи с удоволствие да се отзове на поканата.

Когато каза на сестра си как е постъпила, отначало отговорът на Мариан не бе твърде окуражителен.

— Кливлънд! — извика тя раздражено, — не, не мога да замина за Кливлънд!

— Ти забравяш — каза меко Елинор, — че той не е толкова близо до... Че не е в съседство с...

— Но е в Съмърсетшир. Не мога да замина за Съмърсетшир — с такова нетърпение бях чакала някога да замина за там... Не, Елинор, не можеш да очакваш от мен такова нещо.

Елиноор не искаше да я убеждава колко благоразумно би било да превъзмогне тези свои чувства и се опита да им противопостави само въздействието на други чувства върху нея — тя представи гостуването им в Кливлънд като най-добрият, най-удобният начин да съобщят на майка си, че са на път към дома, на тази толкова любяща майка, при която Мариан така бързаше да се завърне. Това нямаше да ги забави много, тъй като Кливлънд беше едва на няколко мили от Бристол, а оттам до Бартън имаше не повече от един ден път. Слугата на майка им щеше да ги чака и да ги придружи до дома, а и нямаше причини да останат в имението на Палмър повече от седмица, което на практика означаваше, че щеше да си бъдат у дома най-много след три седмици. Тъй като обичта на Мариан към майка ѝ беше много силна, с известни усилия от страна на Елиноор тази обич все пак взе връх над въображаемите пречки, които Мариан бе изложила отначало.

Мисис Дженингс беше толкова далеч от мисълта, че гостенките може да ѝ дотегнат, та от все сърце се опита да ги покани след гостуването в Кливлънд пак да се върнат в Лондон при нея. Елиноор ѝ беше дълбоко признателна за този мил жест, но отказа да промени намеренията си и след одобрението на майка си тя се залови с подготовката на пътуването, докато в това време Мариан потърси разтуха в чертаенето на график с часовете, които я разделяха от завръщането ѝ в Бартън.

— А, полковник! Не знам какво ще правим с вас двамата без госпожици Дашууд, — обърна се към него мисис Дженингс още първия път, когато той се отби у тях след решението заминаване, — защото те така твърдо са решили да си ходят у дома след гостуването у Палмър, и колко самотно ще ми бъде, като се върна тук! Господи! Ще си стоим мрачно с вас двамката тук и ще се гледаме като котараци.

Мисис Дженингс вероятно таеше известни надежди, че с тази жестока сцена на предстояща скука ще го подтикне да направи такова предложение, което ще го спаси от досадата, и ако има нещо вярно в това, не след дълго старата дама имаше основания да мисли, че е постигнала целта си, защото по едно време Елиноор отиде до прозореца да огледа по-добре размерите на един отпечатък, който рисуваше за своята приятелка и полковникът я последва с многозначително изражение на лицето. Така двамата поприказваха сами в продължение на няколко минути. Макар че мисис Дженингс беше твърде достойна,

за да ги подслушва, и за да избегне дори случайно доловена дума, тя си смени мястото и седна до пианото, на което Мариан свиреше в момента, резултатът от този разговор не убягна от зоркия поглед на старата дама — не можеше да не забележи как Елинол видимо се развълнува и пребледня и беше прекалено напрегната, за да продължи заниманието си. Още едно упование на надеждите ѝ бе дадено в случайно доловените думи на полковника, които стигнаха до слуха ѝ по време на една пауза в музиката — Брандън се извиняваше за лошото състояние на къщата си. Това вече изключваше всякакво съмнение. Тя се почуди наистина доколко уместно е от негова страна да каже такова нещо, но реши, че е по-скоро въпрос на етикет. Мисис Дженингс не можа да разбере какво отговори Елинол, но по устните ѝ успя да долови, че състоянието на къщата не е от значение и старата дама я поздрави от все сърце за тази проява на достойнство. През следващите няколко минути не успя да долови дори сричка, когато при една съвсем навременна пауза в изпълнението на Мариан чу полковникът да казва съвсем спокойно:

— Аз се опасявам, че няма да стане много скоро.

Тази толкова неподходяща за един влюбен реплика я стресна и изненада, и тъкмо се канеше да извика: „Боже! И какво ви пречи?“, когато овладя порива си и се ограничи само с едно кратко възклицание:

— Колко странно! Със сигурност не му трябва да изчаква, докато порасне.

Това отлагане обаче ни най-малко не унизи или наскърби неговата събеседница, защото малко след това те приключиха разговора си и преди да се отправят в различни посоки, мисис Дженингс съвсем ясно чу Елинол да казва развълнувано:

— Ще ви бъда много признателна завинаги.

Тази признателност много зарадва старата дама и тя само се изненада малко, че след тези думи полковникът трябваше да си тръгне, което той побърза да направи веднага и то така хладнокръвно, без дори да отговори на Елинол по подобаващ начин! Не можеше да допусне, че от нейния стар приятел би излязъл толкова равнодушен ухажор.

А това, което всъщност се случи, беше следното:

— Чух за несправедливото отношение, на което е бил подложен вашият приятел мистър Ферърс от страна на семейството си — каза той с дълбоко съчувствие — и ако съм разбрал правилно, той е бил

отхвърлен от тях заради твърдото си решение да не разваля годежа си с една достойна млада жена. Правилно ли съм разбрал? Така ли е?

Елинор му каза, че е така.

— Каква жестокост, каква неразумна жестокост — отвърна той разчувстван, — ужасно е да разделиш или дори да се опиташ да разделиш двама млади, които са влюбени един в друг от толкова време. Мисис Ферърс вероятно не разбира какво прави и какви последици може да има това за нейния син. Срещал съм два-три пъти мистър Ферърс в къщата на Харли Стрийт и той много ми допада. Не е от онези младежи, които човек може да опознае отблизо за кратко време, но успях да видя в него достатъчно, заради което му желая да постигне собственото си щастие, още повече че съм ваш приятел. Доколкото разбирам, той има намерение да бъде ръкоположен в свещенически сан. Бихте ли били така добра да му съобщите, че мястото в Делафорд се освободи наскоро — научих това от днешната поща, и че той може да го заеме, ако го прецени като подходящо — за съжаление обаче, при тези зловещи обстоятелства той несъмнено ще трябва да го приеме, независимо от преценката си. Само ми се искаше този пост да е малко по-изгоден. Мястото е за пастор на енория и не е много добре платено, мисля, че предишният свещеник не взимаше повече от двеста лири годишно, и макар че има възможност за известно увеличение, аз се опасявам, че не е доход, с който човек може спокойно да се издържа. Това обаче е единственото, което мога да предложа, и му го предоставям с удоволствие. Моля ви да го уверите в това.

Едва ли предложение за женитба от страна на полковника би смаяло Елинор така, както се почувства тя от характера на подобна мисия. Само преди два дни бе мислила, че за Едуард е почти невъзможно да си намери работа, а сега се откриваше подобна възможност и благодарение на нея можеше да се ожени веднага, а от всички хора на този свят именно тя беше натоварена със задачата да му съобщи за това! Вълнението ѝ, което мисис Дженингс приписа на съвсем друга причина, беше предизвикано не толкова от дребнава корист или неприятни усещания, колкото от преклонението ѝ пред този жест на щедрост и добронамереност, както и от благодарността ѝ за приятелските чувства на полковника, защото постъпката му бе изразена с такава топлина и продиктувана именно от такива чувства и благородство на характера. Тя му благодари от цялата си душа и

убедена, че Едуард заслужава това, тя каза на полковника колко високо цени нравствеността и характера на мистър Ферърс, след което обеща да изпълни тази задача в случай че полковникът действително желае да отстъпи на друг изпълнението на толкова приятна мисия. В същото време Елинор си мислеше, че едва ли някой друг би бил по-подходящ от полковника за това. С други думи, тя с радост би се отървала от съобщаването на подобна новина, защото не искаше да наранява Едуард с чувство на признателност точно към нея, но воден от подобна деликатност, полковникът отхвърли идеята да каже лично на Едуард за своето предложение, а и така му се искаше именно тя да го направи, че не след дълго Елинор бе принудена да преустанови спора. Тя мислеше, че Едуард все още е в града и за щастие помнеше адреса му, който мис Стийл — бе дала. Можеше да му съобщи новината още същия ден. След като разрешиха по този начин въпроса, полковникът ѝ каза, че би се чувствал благодетелстван от съседството с толкова добър и достоен човек, след което със съжаление добави, че къщата е малка и не представлява нищо особено, недостатък, който според очакванията на мисис Дженингс, Елинор прецени като съвсем несъществен, поне що се отнася до размерите.

— Не мисля, за тях една малка къща ще представлява неудобство — каза тя, — защото тя ще отговаря на броя на членовете в семейството, а също и на техните доходи.

Полковникът се изненада от думите ѝ, защото едва сега разбра колко е убедена, че те ще се оженият веднага щом научат за предложението му, и защото не смяташе, че издръжката от мястото в Делафорд ще бъде достатъчна, за да може човек с неговия начин на живот да поеме рисковете от евентуална женитба. Той ѝ изказа съображенията си.

— От мястото на енорийски свещеник мистър Ферърс може спокойно да се издържа, но само като ерген. То няма да му осигурява достатъчно, за да може да се ожени. Съжалявам, че моето покровителство се простира само до тук и едва ли мога да направя нещо повече, колкото и да ми се иска. Ако ми се удаде някоя непредвидена възможност да му бъда от полза, ще трябва много силно да съм си променил мнението за него, ако не направя всичко по силите си, за да му помогна така, както ми се ще да му помогна още сега. Всъщност това, което му предлагам, не е кой знае какво, защото твърде

малко му помага в осъществяването на неговата цел — да постигне своето щастие. Ще трябва да отложи доста женитбата си, или поне аз се опасявам, че тя няма да стане много скоро.

Това именно изречение недоразбра мисис Дженингс и то съвсем справедливо нарани деликатността на чувствата ѝ, ала след като ви разказах за онова, което всъщност се случи до прозореца между полковника и Елиноор, мисис Дженингс чу младата дама да му благодари на раздяла и макар че в държанието им, общо взето, нямаше кой знае каква чувственост, пък и тя не бе изразена както трябва, старата дама все пак я прие като предизвикана от предложение за женитба.

ГЛАВА 40

— Е, мис Дашууд — каза мисис Дженингс и се усмихна разбиращо веднага след като господинът си отиде, — не ви питам какво ви каза полковникът, въпреки че, честна дума, наистина се опитах да не ви подслушвам, все пак не се сдържах и успях да подразбера това-онова. Мога да ви уверя, че никога не съм била толкова доволна и от все сърце ви желая много радост.

— Благодаря ви, госпожо, — отговори Елинор. — За мен това наистина е голяма радост и чувствам с цялата си душа колко добър човек е полковникът. Няма много хора, които на негово място щяха, да направят това, което направи той. Малцина имат сърце, което да е изпълнено с такова чувство на състрадание! Никога през живота си не съм била така изненадана.

— Господи! Толкова сте скромна, мила моя! Аз пък не се изненадах ни най-малко, защото напоследък често си мисля, че точно такава нещо трябваше и да се очаква.

— Ръководили сте се от това, че добре познавате благородството на неговия характер, но дори и вие ни можехте да предвидите, че съвсем скоро ще се появи такава възможност.

— Възможност! — повтори мисис Дженингс. — Що се отнася до възможност, щом един мъж се е решил, рано или късно ще намери възможност. Е, скъпа моя, още веднъж ви пожелавам много радост, и ако на този свят никога не е имало по-щастлива двойка, съвсем скоро вече ще знам къде я търся.

— Предполагам, че ще я потърсите в Делафорд — каза Елинор и се усмихна бегло.

— Ами да, миличка, точно така. А това, дето ви разправяше, че къщата не била хубава, не знам какво искаше да каже полковникът, ама аз съм я виждала и трябва да ви кажа, че е прекрасна.

— Той казва, че трябва да се направи ремонт.

— Е, и кой е виновен за това? Защо не вземе да я оправи? Кой, ако не той самият, трябва да свърши това?

Тук бяха прекъснати от прислужника, който влезе да съобщи, че каретата е готова и мисис Дженингс веднага се направи да излиза и каза:

— Е, миличка, трябва да изляза, преди да съм ви казала и половината от това, дете имам да ви казвам. Нищо, довечера ще си поговорим надълго и нашироко, защото ще можем да останем самички. Не ви моля да дойдете с мене, защото предполагам, че мислите ви ще бъдат твърде заети, за да ми правите компания, а и освен това сигурно бързате да го кажете и на сестра си.

Мариан беше излязла от стаята още преди разговора между Елинор и мисис Дженингс.

— Разбира се, госпожо, ще ѝ разкажа за всичко, но засега не искам да знае никой друг.

— О, добре тогава, — каза мисис Дженингс много разочарована. — Значи, не искате да кажа дори на Люси, защото днес имам път чак до Холборн.

— Не, госпожо, не го казвайте дори и на нея, защото не ще бъде от съществено значение, ако разбере един ден по-късно и мисля, че никой не бива да знае, докато не пише на мистър Ферърс. Веднага ще го направя. Важно е той да го научи веднага, защото е тясно свързано с ръкополагането му за свещеник.

Тези думи изумиха мисис Дженингс. Тя не можеше да разбере защо е необходимо да се пише на мистър Ферърс толкова спешно. След като поразмисли, тя усети как я осени една щастлива мисъл, и възкликна:

— О, сега разбирам! Значи, мистър Ферърс трябва да свърши тази работа. Е, толкова по-добре за него. Така си е, трябва бързо да го ръкоположат и аз много се радвам, че отношенията между вас толкова са напреднали. Но, миличка, не е ли малко необичайно това? Не е ли редно полковникът сам да му пише? Точно той ви трябва.

Отначало Елинор не разбираше какво точно има предвид мисис Дженингс и дори не смяташе, че си заслужава труда да я попита, затова се ограничи само с отговор на последната ѝ забележка:

— Полковник Брандън е много деликатен човек и би искал някой друг да съобщи на мистър Ферърс за неговите намерения.

— И така, вие сте принудена да го направите. Е, и това ако не е доста странна проява на деликатност! Няма да ви притеснявам повече

— каза тя, като видя, че Елинор се готви да пише, — вие най-добре си знаете какво да правите. Довиждане, миличка. Не съм чувала по-добра новина, откакто роди Шарлот.

Тъкмо се канеше да тръгне, когато се обърна за малко и каза:

— Мислех си за сестрата на Бети, миличка. Много ще ми е драго, ако ѝ намеря добра господарка. Не мога да кажа обаче дали от нея ще стане добра камериерка. Чудесна прислужница е, и освен това шие много хубаво. Както и да е, ще можете да размислите за всичко това на спокойствие.

— Разбира се, госпожо, — отговори Елинор, без да е чула и една дума от това, което каза мисис Дженингс, тъй като изгаряше от нетърпение по-скоро да остане сама, отколкото да бъде господарка на когото и да било.

Единственото, което я занимаваше в момента, беше как да започне, как да изрази съобщението си в писмото до Едуард. За всеки друг това би било най-лесното нещо на света, но обстоятелствата помежду им бяха такива, че усложняваха значително задачата ѝ. Тя се опасяваше, че може да каже или прекалено много, или пък съвсем недостатъчно, и продължаваше да седи замислена с писалка в ръка, когато бе прекъсната от влизането на самия Едуард.

Той идваше да се сбогува и бе срещнал мисис Дженингс на входа, докато тя отивала към каретата си, извинила му се, че не може да остане и му казала да се качи горе при мис Дашууд, която имала да му казва нещо много специално.

Преди той да влезе, с цялата си обърканост Елинор тъкмо се поздравяваше, че все пак ще ѝ е много по-лесно да му съобщи на хартия каквото трябва, отколкото устно в негово присъствие — и точно в този миг влезе нейният гост, което налагаше Елинор да направи върховно усилие над себе си. Внезапното му появяване я изпълни със страшен смут и огромна изненада. Не беше го виждала от времето, когато никой не знаеше за тайния му годеж и той самият не предполагаше, че на нея е известен този факт. В продължение на няколко минути тя се почувства изключително притеснена от всичко това, както и от съобщението, което трябваше да му предаде. Той също бе много смутен и двамата стояха така, в едно многообещаващо още по-голям смут положение. Той дори не можа да си спомни дали още с влизането си се е извинил за безпокойството, което ѝ причинява с

присъствието си и за всеки случай реши да се извини отново веднага, щом се съвзе достатъчно, за да вземе стол и да си възвърне дар слово.

— Мисис Дженингс ми каза — рече той, — че сте искали да говорите с мене — или поне аз така я разбрах, иначе не бих нахълтал така при вас, макар че, за мен би било много неприятно, ако трябваше да напусна Лондон, без да се сбогувам с вас и сестра ви, особено като знам, че няма да ме има доста време, вероятността да се видим скоро едва ли е голяма. Утре заминавам за Оксфорд.

— Не биваше да си тръгвате — каза Елинор, която бе успяла да се съвземе и бе твърдо решена да се отърве по-скоро от нещо, което много я плашеше, — без нашите най-добри благопожелания, дори и да не можехме да ги изразим лично. Мисис Дженингс е била съвсем права, като ви е поканила да влезете. Имам да ви казвам нещо важно и тъкмо се канех да ви пиша. Натоварена съм с една много приятна задача — при тези думи дишането ѝ се учести много повече от обикновено. — Преди десетина минути тук беше полковник Брандън, който ме помоли да ви предам, че е научил за предстоящото ви ръкополагане за свещеник и че с удоволствие ви предлага мястото на енорийски свещеник в Делафорд, което тъкмо сега е свободно, единственото, което би искал той, е условията да бяха по-изгодни за вас. Позволете ми да ви поздравя, че в негово лице имате толкова уважаван и здравомислещ човек за приятел и също като него бих искала да ви кажа, че възнаграждението, което е около двеста лири годишно, ми се иска да е по-значително, за да можете да разчитате на тези пари като на нещо повече от временна издръжка, за да... С други думи, да можете да разчитате на тях дотолкова, доколкото те ще ви помогнат да постигнете своето щастие.

Не се знае как се почувства Едуард в този момент, защото не можа да каже и дума дори, а и не можеше да се очаква, че някой друг ще каже тази дума вместо него. Само очите му издаваха огромното изумление, което бе неизбежният резултат от една толкова неочаквана и непредвидима новина. Той успя само да отрони:

— Полковник Брандън!

— Да — продължи Елинор още по-решително, тъй като най-страшното бе вече зад гърба ѝ, — в знак на своята тревога заради всичко онова, което ви сполетя напоследък и заради жестокото положение, в което ви постави несправедливото отношение на

собственото ви семейство, и аз мисля, че тази тревога споделят всичките ви приятели, включително Мариан и аз, а също и като доказателство за това колко ви цени по принцип, и в частност — за одобрението му на начина, по който сте се държали в този конкретен случай.

— Полковник Брандън ми осигурява работа? Възможно ли е това?

— Учудва ви това, че след жестокостта на собствените ви роднини трябва да очаквате приятелски чувства от страна на други хора.

— Не — отговори той в миг на внезапно просветление, — не и от ваша страна, защото не мога да не видя, че дължа всичко на вас и на вашата доброта. Чувствам го... бих искал да мога и да го изразя с думи... е, вие знаете, че не бива много по приказките.

— В това отношение съвсем не сте прав. Мога да ви уверя, че всичко това дължите на самия себе си или почти само на самия себе си и на собствените си достойнства, а също и на това, че полковникът цени високо тези достойнства. Аз нямам нищо общо с всичко това. Дори не знаех, че мястото е свободно, докато той самият не ми каза, не знаех дори, че той е в състояние да ви предложи нещо подобно. Може би му е доставило още по-голямо удоволствие това, че сте мой приятел, че сте приятел на цялото семейство всъщност, но честна дума, не ми дължите нищо.

В интерес на истината тя трябваше да признае и известен дял собствено участие, но така не й се искаше да изглежда като благодетелка в очите му, че изрази всичко това толкова колебливо, за да може той да си мисли за нейния дял по-скоро като за измислица на собственото си въображение. Дълго време след като Елинор бе престанала да говори, той остана дълбоко замислен, и накрая каза с видимо усилие:

— Изглежда, полковник Брандън е много достоен и уважаван човек. Така казват всички, а съм чувал и брат ви да говори за него в този дух. Полковникът без съмнение е много чувствителен човек и се държи като истински джентълмен.

— Така е — отговори Елинор, — мисля, че като го опознаете по-добре, сам ще се убедите, че е вярно това, което казват за него, а и вие ще бъдете близки съседи (доколкото зная, къщата на пастора е

разположена почти непосредствено до имението), така че е много важно той да е такъв човек.

Едуард не отговори, но когато тя извърна глава, в отправения към нея поглед се четеше толкова дълбоко чувство, откровение и тъга, сякаш искаше да ѝ каже, че би предпочел двете къщи да не бяха така близко една до друга.

— Доколкото знам, квартирата на полковник Брандън е на Сейнт Джеймс Стрийт, нали? — каза след малко той и се надигна от стола.

Елинор му каза номера на къщата.

— Трябва да побързам, за да му изразя своята благодарност, тъй като вие не ми позволявате да я поднеса на вас, и да го уверя, че той ме направи... Че благодарение на него сега съм един много щастлив човек.

Елинор не се опита да го задържи и те се разделиха, след като от нейна страна бяха изразени искрени благопожелания за щастие, независимо от промените в неговото положение, и от негова — по-скоро опит да ѝ отвърне със същата доброжелателност, отколкото да я изрази с думи.

— Когато следващият път го видя — каза си Елинор, докато затваряше вратата след него, — той ще бъде вече съпруг на Люси.

Изпълнена с подобни приятни очаквания, тя седна да размисли върху миналото, да си спомни кой какво е казал, да се помъчи да вникне в чувствата на Едуард и разбира се, да се вгълби в собствената си неудовлетвореност.

Мисис Дженингс се върна от посещението си у хора, които преди не бе познавала и за които следователно имаше да казва много неща, но беше така обсебена от важната тайна, която знаеше, че не можеше да говори за нищо друго и започна да говори за нея веднага щом се появи Елинор.

— Е, миличка — извика тя, — изпратих ви онзи младеж сутринта. Нали съм постъпила правилно? Предполагам, че съм ви улеснила. Той не изрази желание да отхвърли предложението ви, нали?

— Не, госпожо, а и нямаше такава вероятност.

— Е, и кога ще бъде готов? Като че ли всичко зависи от това.

— Така е наистина, — отговори Елинор, — но аз не разбирам нищо от тези формалности и едва ли мога да кажа кога ще стане това,

нито пък знам каква е предварителната подготовка, но предполагам, че след два-три месеца ще бъде ръкоположен.

— Два-три месеца! — извика мисис Дженингс. — Боже, мила, как спокойно говорите за това! А и как може полковникът да чака толкова време! Бог да ми е на помощ! Сигурна съм, че на ваше място бих изгаряла от нетърпение. И макар че човек много би искал да направи услуга на горкия мистър Ферърс, не мисля, че си заслужава да го чакате още два-три месеца. Ами да, трябва да намерите някой друг, който ще свърши работа — някой, който вече е ръкоположен.

— Уважаема госпожо — каза Елинор, — не разбирам за какво говорите. Единствената цел на полковник Брандън е да бъде от помощ на мистър Ферърс.

— Бог да ви благослови, миличка! Сигурно не искате да повярвам, че полковникът се жени за вас само за да даде десет гвинеи на мистър Ферърс!

След тези думи заблудата ѝ не можеше да не бъде разбулена, нещата бяха обяснени съвсем ясно и двете много се забавляваха, а и веселието на нито една от тях не бе помрачено за момента, защото мисис Дженингс само смени един вид удоволствие с друг, без да се отказва от очакванията си за първия.

— Ами да, къщата на пастора наистина е малка — каза тя след първия изблик на изненада и задоволство, — и действително може да се нуждае от ремонт, но аз си помислих, че полковникът се извинява за състоянието на своята къща, а доколкото знам, в нея има пет стаи само на първия етаж и икономът веднъж ми рече, че побира петнайсет легла! И то да се извинява пред вас, дето живеете в Бартън Котидж! Стори ми се доста смешно. Но, миличка, трябва да подсетим полковника да пооправи къщата на пастора, и то още преди Люси да се е нанесла там.

— Но полковник Брандън не мисли, че заплатата ще е достатъчна, че да му позволи да мисли за брак.

— Полковникът е твърде разглезен, миличка, и смята, че само защото самият той живее с две хиляди лири годишно, никой друг не може да се ожени с по-малко. Можете да ми вярвате, че живот и здраве, аз ще съм на гости в пасторската къща още преди Архангеловден, а това няма да стане, ако Люси не е там.

Елинон беше на съвсем различно мнение по въпроса, защото смяташе, че е възможно да изчакват и още нещо.

ГЛАВА 41

Едуард благодари на полковник Брандън и побърза да сподели радостта си с Люси. Тази радост така бе преживявана по целия път до Бартлетс Билдингс, че още на другия ден Люси спокойно можеше да разкаже на дошлата да я поздрави мисис Дженингс как никога преди не го била виждала в такова приповдигнато настроение.

Поне нейното щастие и настроение бяха безспорни и тя от все сърце се присъедини към очакванията на мисис Дженингс да се настани в къщата на пастора в Делафорд още преди деня на свети Архангел Михаил. Люси далеч не бе така тесногръда, че да не признае на Елинор заслугата за това щастие, както би искал самият Едуард и годеницата му говореше за нея с такава топлина и признателност, сякаш дължеше тази заслуга само на нея и откровено призна, че дори не е нужно Елинор да бъде молена за нещо — и сега, и в бъдеще тя ще прави всичко възможно за тяхно добро, защото няма нищо на света, което да не е готова стори за високо ценени от нея хора. Що се отнася до полковник Брандън, Люси не само бе готова да му се покланя като на светец, но и бе дълбоко загрижена всички да се отнасят към него по същия начин, а най-вече се тревожеше от възможността за нарастването на десятъка от земите му. Люси тайничко се надяваше в да се възползва в Делафорд колкото се може повече от неговата прислуга, карета, пилета и добитък.

Беше минала около седмица след посещението на Джон Дашууд на Бъркли Стрийт и оттогава никой не беше чувал нищо за неразположението на жена му, затова Елинор се почувства задължена не само да се осведоми за състоянието ѝ, но дори да ѝ отиде на гости. Това посещение не ѝ беше много по сърце, а и сестра ѝ и мисис Дженингс не сметнаха да я насърчат в това отношение. Мариан не се задоволи само с категоричен отказ да я придружи, но се опита да спре и Елинор, а мисис Дженингс така мразеше жената на Джон, че не можа

да превъзмogne силното си нежелание да я посети, въпреки че беше любопитна да я види как изглежда след неразположението и много ѝ се искаше да я засегне, като вземе страната на Едуард; все пак каретата ѝ бе винаги на разположение на младите дами и Елинор тръгна на гости сама, без никакво желание и изложена на риска да се окаже насаме с жена, която никой нямаше особени причини да харесва.

Казаха ѝ, че мисис Дашууд не може да я приеме, но още преди каретата да потегли в обратна посока, от къщата случайно излезе съпругът ѝ. Той изрази удоволствието си от срещата с Елинор, каза ѝ, че тъкмо се канел да отиде на Бъркли Стрийт и я покани да влезе, след като я увери колко ще се радва Фани да се види с нея.

Те се качиха по стълбите и влязоха в гостната. Там нямаше никой.

— Фани си е в стаята, предполагам — каза той, — след малко ще отида при нея и съм съвсем сигурен, че тя няма да има нищо против да те види, ама наистина нищо. Особено пък сега, но както и да е, двете с Мариан винаги сте били нейни любимки. Защо не дойде и Мариан?

Елинор я извини, както можа.

— Съжалявам, че идваш сама — отговори той, — защото имам да ви казвам много неща. Вярно ли е това, което се приказва за предложеното от полковник Брандън място? Той наистина ли го дава на Едуард? Случайно вчера дочух нещо, и тъкмо се канех специално да дойда да ви питам.

— Съвсем вярно, полковник Брандън предлага на Едуард мястото в Делафорд.

— Нима! Е, това е направо изумително! Не са роднини, между тях няма никаква връзка, а заплатите на тези постове напоследък дават доста добри доходи! И колко може да се вземе оттам?

— Около двеста лири годишно.

— Много добре, като се има предвид тази основа за следващия пастор... Вероятно предишният е бил стар и болнав, предполагали са, че скоро ще освободи мястото и въпреки това не може да не си е докарвал поне четиристотин. И как така не са разрешили този въпрос още преди да почине предишният свещеник? Сега вече е късно да се продаде това място наистина, ама човек като полковника, който е толкова благоразумен... Чудно ми е как може да прояви такава липса на предвидливост по толкова обикновен, толкова естествен въпрос! Е,

убеден съм, че почти всеки човек е доста непоследователен. — Той се овладя и продължи: — Мисля, че е станало точно така. Едуард ще може да остане на това място само докато полковникът го продаде на някой по-стар свещеник. Да, да, няма начин да не е така, можеш да бъдеш сигурна в това.

Макар и не твърдо, все пак Елинор изрази известно несъгласие и го убеди в компетентността си по въпроса като му обясни, че лично тя е била натоварена със задачата да предаде на Едуард предложението на полковника и е много добре запозната с условията, при които му се отстъпва това място.

— Е, и това ако не е изумително! — извика той, след като я изслуша — и защо ще прави полковникът такова нещо?

— Много просто — иска да помогне на мистър Ферърс.

— Добре, добре, полковникът може да е всякакъв, но Едуард определено е голям късметлия! Не искам да говориш за това пред Фани, макар че аз ѝ казах новината и тя я посрещна доста добре, но не би искала да се приказва много-много за това.

Елинор едва се сдържа да му каже, че е приела спокойно новината за замогването на брат си, защото от това нито тя, нито пък детето ѝ щяха да обеднеят.

— За момента мисис Ферърс не знае нищо — каза той и понижи глас, както подобава при разискването на толкова важна тема — и аз си мисля, че трябва да крием от нея колкото може по-дълго. Страхувам се, обаче, че след като се оженят ще се наложи все пак да ѝ кажа.

— Но защо са необходими такива предпазни мерки? Човек не би допуснал, че на мисис Ферърс ще ѝ е неприятно да узнае за възможността синът ѝ да се издържа, нима е възможно такова нещо, а и след като напоследък се държа с него по толкова строго, едва ли може да се предполага, че изпитва нещо към него. Мисис Ферърс прекъсна всякакви отношения със сина си, прогони го завинаги от къщи и предаде това свое отношение на всички, върху които има известно влияние. След всичко това не може да се предполага, че би изпитала радост или мъка от някакъв факт, свързан с него — каквото и да му се случи, то едва ли би я заинтересувало. Не може да отхвърли възможността за спокоен живот на детето си и в същото време да се тревожи за него като майка.

— Ах, Елиноор — каза Джон, — колко добре разсъждаваш и въпреки това колко малко познаваш човешката природа! Можеш да бъдеш съвсем сигурна, че когато се осъществи тази злощастна женитба, майка му ще е точно толкова разстроена, колкото беше и след разрива с него, ето защо трябва да крием от нея всяко обстоятелство, което ускорява това ужасно събитие — мисис Ферърс никога не би могла да забрави, че Едуард все пак е неин син.

— Това е доста изненадващо. Мислех си, че досега трябваше отдавна да го е забравила.

— Много си несправедлива към нея. Мисис Ферърс е една от най-любящите майки на света.

Елиноор не каза нищо.

— Сега вече мислим — каза след кратко мълчание мистър Дашууд — да оженим Робърт за мис Мортън.

Брат ѝ каза това с такъв решителен и тържествен тон, че Елиноор не можа да сдържи усмивката си и отговори спокойно:

— Предполагам, че дамата няма право на избор в цялата тази история.

— Избор ли? Какво искаш да кажеш?

— Само това, че ако се съди по тона ти, за нея сигурно е все едно дали ще се омъжи за Едуард или за Робърт.

— Разбира се, че ще ѝ е все едно, защото сега върху Робърт ще бъдат прехвърлени всички права като на първороден син, а що се отнася до останалото, те и двамата са много приятни младежи — не знам единият да превъзхожда с нещо другия.

Елиноор отново не каза нищо, а и брат ѝ за малко замълча. Разсъжденията му завършиха така:

— Мила сестро — каза той с отвратителен шепот и взе нежно ръката ѝ, — в едно можеш да бъдеш съвсем сигурна, и аз ще ти го кажа, защото ще ти достави удоволствие. Имам всички основания да мисля... Научих го от най-сигурния източник, иначе изобщо не бих ти го съобщил, защото нямаше да е редно да се говори каквото и да е по този въпрос, та ти казвам — научих го от най-най-сигурния източник, не че съм чул самата мисис Ферърс да го казва, но го чух от дъщеря ѝ... С една дума, каквито и доводи да е имала срещу известна... известна връзка, разбираш какво искам да кажа, мисис Ферърс би предпочела именно нея, отколкото настоящата, защото онази връзка не

би я разгневила и наполовина толкова, колкото сегашната. Много се зарадвах, като разбрах, че мисис Ферърс разглежда нещата в такава светлина — ами това, знаеш, е толкова приятно за всички ни. „И сравнение не може да става“, каза тя, „все пак би било по-малкото зло“, а сега е сигурна, че от това положение на нещата по-лошо не може да има. Ех, вече и дума не може да става за всичко това — нито да се мисли, нито да се говори, а що се отнася до някаква любов — това е просто невъзможно, всичко е свършено. Все пак реших да ти го кажа, защото знам, че ще ти бъде приятно да го чуеш. Не че имаш никакви основания да съжеляваш за нещо, моя мила Елинор. Ти несъмнено ще се уредиш много добре, дори чудесно, или като се има предвид всичко останало, поне доста по-добре. Обаждал ли ти се полковник Брандън напоследък?

Елинор бе чула достатъчно и ако то не бе успяло да задоволи самолюбието ѝ и да повдигне чувството ѝ за собствена значимост, поне можа да ѝ опъне нервите и да ѝ даде повод за размисъл. В този момент влезе мистър Робърт Ферърс и това ѝ спести необходимостта да каже нещо на брат си, а и да изслуша неговите разсъждения. След като побъбри още малко, Джон Дашууд внезапно се сети, че още не е уведомил Фани за пристигането на зълва ѝ, затова побърза да напусне стаята и така на Елинор бе предоставена възможността да опознае по-добре Робърт, който с безгрижно лекомислие и щастливо самодоволство се възползваше от несправедливото разпределение на майчината любов и щедрост, породени от предразсъдъците ѝ към неговия прокуден брат. Благодарение на порядъчността на този брат сега Робърт можеше да си позволи един доста разгулен живот; всичко това не можеше да не затвърди у Елинор крайно неблагоприятното мнение както за умствените му способности, така и за добротата на неговото сърце.

Минаха не повече от две минути, откакто бяха оставени сами, когато Робърт започна да говори за брат си — той също беше чул за мястото в Делафорд и я заразитва по този въпрос. Елинор повтори разказа си със същите подробности, които бе дала и на Джон, и макар да бе доста по-различно, въздействието на тази история върху Робърт бе за нея не по-малко шокиращо. Робърт невъздържано се разсмя.

Много се забавляваше от самата мисъл, че брат му се кани да става свещеник и ще живее в малка пасторска къща, и когато си представи съвсем живо как облеченият в бяла дреха Едуард чете молитви и анатемосва публично женитбата между Джон Смит и Мери Браун, едва ли нещо на света можеше да му се стори по-весело от това.

Елинор не помръдна, само изчака мълчаливо и мрачно края на това бурно веселие, и не можа да откъсне от него изпълнения си с презрение поглед. Това, че си позволи този поглед, все пак много ѝ помогна, защото той не го усети, а тя почувства известно облекчение. След малко Робърт се опомни и премина от остроумни закачки към мъдри размисли, но не защото почувства нейния укор, а защото бе спрял от собствената си съвест.

— Може да ни се вижда като някаква шега — каза той, след като се съвзе от престорения си смях, с който значително бе удължил момента на искрено веселие, — но бога ми, нещата са много сериозни. Бедният Едуард, съсипа завинаги живота си. Много съжалявам за това, защото знам колко е добронамерен и какво златно сърце има той. Вие го познавате съвсем бегло, мис Дашууд, и затова не бива да го осъждате. Вярно е, че маниерите му по природа не са от най-изящните, но знаете ли, не всички се раждаме с еднакви способности и еднакви обноски. Горкото момче! Жал ми е за него само като си представя, че ще живее сред чужди хора, но бога ми, той има най-доброто сърце в цялото кралство, и мога съвсем отговорно да заявя, че през целия си живот не съм бил така разтърсен и изпълнен с негодувание, както в момента, когато научих за станалото. Просто не можех да повярвам. Майка ми беше първата, която ми го съобщи, и аз почувствах, че тя очаква от мен да заема решителна и категорична позиция, затова веднага ѝ казах: „Уважаема госпожа, не зная какви са намеренията ви в случая, но моето мнение е, че ако Едуард действително се ожени за тази млада жена, аз никога повече няма да го видя.“ Ето какво ѝ казах още тогава, ала наистина бях много стъписан! Бедният Едуард! Направо се довърши, затвори си вратите пред обществото на приличните хора! Но, както откровено казах и на майка си, това ни най-малко не ме учудва. Тя за малко не полудя.

— Виждали ли сте някога момичето?

— Да, видях я веднъж, беше на гости тук. Случайно се отбих за десетина минути и много добре видях какво представлява. Недодялана

селска мома, без всякакъв стил и изтънченост, дори не особено красива. Много добре си я спомням. Винаги съм смятал, че точно такива жени могат да омагьосат горкия Едуард. Веднага щом майка ми ме осведоми как стои работата, аз веднага предложих да разговарям с Едуард и да се опитам да го разубедея, но разбрах, че вече е прекалено късно да се направи каквото и да било, защото за зла врага не съм бил там по време на разрива, пък и знаете ли, не ми беше работа да се намесвам. Но ако бях научил за това само няколко часа по-рано, вероятно би могло да се направи нещо. Определено щях да му поставя този въпрос в най-сурова светлина. Щях да кажа: „Скъпи приятелю, трябва да разбереш какво правиш. Обвързваш се с една позорна връзка, която цялото ни семейство единодушно не одобрява.“ Не мога да не мисля, че все щеше да се намери някакъв начин. А сега вече нищо не може да се направи.

Влизането на госпожа Джон Дашууд прекъсна разговора по темата. Но макар че Фани говореше за случилото се само в кръга на собственото си семейство, Елинон разбра колко силно ѝ се е отразило то — още с влизането по лицето ѝ се изписа безпокойство и тя доста неуспешно се опита да се държи сърдечно с нея. Съпругът ѝ я подкрепяше при влизането и през цялото време ловеше влюбено всеки нюанс в нейните думи, а Фани дори стигна дотам, че си даде труд да се обезпокои от скорошното заминаване на Елинон и сестра ѝ, тъй като искала да ги вижда по-често. Всичко това ѝ струваше огромни усилия, от които тя изглеждаше в очите на мъжа си като символ на любовта и изящството.

ГЛАВА 42

Елиноор още веднъж се отби за малко на Харли Стрийт, за да получи поздравленията на брат си по повод на това, че е уредила едно дълго пътуване до Бартън да им излезе безплатно, а също и че полковник Брандън щял да отиде след ден-два при тях в Кливланд. С това общуването между братата и сестрите в града приключи, а всичко, което обещавахе евентуална среща в провинцията, се състоеше от една бегла покана на Фани да се отбиват в Норланд винаги, когато им е на път, нещо, което беше изключено някога да стане, и от една по-сърдечна, макар и доста по-дискретно изразена увереност от страна на Джон, че не след дълго щял да я отиде да я види в Делафорд.

Беше й забавно да гледа как всичките й приятели решително се мъчат да я изпратят в Делафорд, последното място на света, в което би искала да живее или да отиде на гости, защото не само мисис Дженингс и брат го смятаха за неин бъдещ дом, но и Люси на раздяла също бе настоявала да й гостува там.

Двете компании от Хановер Стрийт и от Бъркли Стрийт потеглиха на път в самото начало на април, но не съвсем в началото на деня, като се бяха уточнили да се срещнат по време на пътуването. Трябваше да пътуват повече от два дни, за да е по-удобно за Шарлот и детето, а мистър Палмър щеше да се движи по-бързо и малко след пристигането на първата група в Кливланд щеше да се появи заедно с полковник Брандън.

Въпреки че в Лондон бе прекарала само няколко часа на спокойствие и сега изгаряше от нетърпение да напусне града, в момента на тръгването Мариан не можеше да се раздели без болка с този дом, където оставяше своите надежди и вяра в Уилъби, сега угаснали завинаги. Не можеше да напусне, без да си поплаче и града, в който оставаше Уилъби, зает с нови ангажименти и планове, в които за нея вече нямаше място.

У Елиноор радостта от заминаването не беше подправена със смесени чувства. Мислите й не бяха заети с подобна тема и тя не

оставяше след себе си нито едно същество, за което да ѝ е мъчно и да смята за вечна раздялата си с него, дори се радваше, че се е отървала от преследванията на Люсиното приятелство и беше благодарна за това, че е успяла да предотврати евентуална среща между сестра си и Уилъби след неговата женитба. Тя чакаше с упование следващите няколко месеца в Бартън, които трябваше да възстановят покоя в душата на Мариан и да затвърдят спокойствието на самата Елинор.

Пътуването мина без всякакви произшествия. На втория ден пътуваха из благословените или може би прокълнати земи на Съмърсет, както ги виждаше във въображението си Мариан, а сутринта на третия ден пристигнаха в Кливланд.

Къщата бе просторна и модерна, разположена върху полегата морава. Нямаше парк, но затова пък имаше достатъчно място за разходки и игри, и както е редно за едно толкова важно място, не можеше без градина с декоративни храсти и пътечки от дърво, а посипана със ситен чакъл алея извиваше около нивите и стигаше до предната част на къщата. Из моравата се виждаше някое и друго дръвче, а самият дом бе закрилян от борове, акации и самодивски дървета, чийто плътен зелен параван, изпъстрен тук-там с тополи, прикриваше къщата от чуждите погледи.

Когато пристъпи в къщата, сърцето на Мариан се разтуптя при мисълта, че е само на осемдесет мили разстояние от Бартън и на по-малко от трийсет от Коум Магна и докато другите се суетяха около Шарлот и детето, която го показваше на иконома, тя не бе стояла и пет минути в къщата, когато излезе незабелязано и тръгна из лъкатушещите пътечки между храстите, които тъкмо започваха да се разпукват и да привличат погледа с красотата си. Мариан стигна до един гръцки храм откъдето погледът се свободно рееше по околния пейзаж и в югоизточна посока се спираше върху гиздавите планински вериги на хоризонта. Тя ясно си представяше, че нейде зад техните върхове се намира Коум Магна.

В тези безценни мигове на уединение със своята мъка Мариан намираще утеха в сълзите, бликнали при мисълта, че е все още в Кливланд. Върна се в къщата по друг път, изпълнена от радостното усещане за волността на природата и от щастието да се скита на воля в усамотението на нейната пищност и реши да прекара колкото се може

повече от гостуването си при семейство Палмър в самотата на подобни разходки.

Върна се тъкмо в момента, когато другите излизаха на разходка из близката околност, и времето до обяда отлетя незабелязано в обикаляне из зеленчуковата градина, съзерцание на цъфналите храсти по стените и оплакванията на градинаря от главнята и листните въшки; залисаха се в оранжерията и там се разбра, че любимите растения на Шарлот са загинали поради това, че са извадени навън твърде рано и са били попарени от сланата и този факт не можеше да не разсмее Шарлот. След което отидоха в птичия двор и тя откри нов повод за веселие в огорчението на млекарката от това, че лисица отмъквала кокошките, че те си зарязвали полозите или че всичките пиленца от някое многообещаващо ново люпило измрели.

Утрото беше чудесно и нямаше никакви изгледи, че ще вали, което накара Мариан да си мисли, че ще е все такава, докато са в Кливланд. Затова много се изненада, когато след обяда завая дъжд, който и ѝ попречи да излезе. Много ѝ се искаше по здрач да отиде отново до гръцкия храм и да пообиколи наоколо. Все пак една студена и влажна привечер не би могла да я спре, ако не беше силният и продължителен дъжд, заради който дори тя не би могла да си представи вечерта като приятна и достатъчно суха за разходки.

Компанията не беше голяма и времето им минаваше неспокойно и бавно. Мисис Палмър се занимаваше с бебето, а мисис Дженингс — с плетивото си. Говореха за познатите си в града, уреждаха ангажиментите на лейди Мидълтън и се питаха дали мистър Палмър и полковникът ще могат да минат през Ридинг още тази вечер. Елинор не се интересуваше от тези неща, но все пак взимаше участие в техния разговор, а Мариан, която усещаше по нюх къде е библиотеката във всяка къща, макар и обикновено пренебрегната от семейството, не след дълго се върна с книга в ръка.

Всички се чувстваха като у дома си, защото благодарение на вечно доброто разположение на духа на мисис Палмър не им липсваше нищо. Нейната топлина и откровеност напълно компенсираха липсата на такт и изтънченост, която нерядко проличаваше в липсата ѝ на добро възпитание, но тя бе толкова мила и хубава, че ѝ прощаваха всичко, дори очевидния недостиг на остър ум, защото тя не бе

самонадеяна и този недостатък у нея не можеше да бъде неприятен. Дори Елинор можеше да ѝ прости всичко, освен смеха.

Двамата господа пристигнаха късно след вечеря на другия ден и присъствието им представляваше приятно увеличение в числеността на компанията и беше добре дошло за разнообразието на теми за разговор, които съвсем бяха намалели благодарение на прекараната вкъщи дъждовна сутрин.

Елинор беше виждала мистър Палмър толкова рядко и при това се бе нагледала на какви ли не обноси и отношение от негова страна към себе си и сестра си, че не знаеше какво може да очаква от него сега в кръга на собственото му семейство. Скоро се разбра, че към гостите си той се държи като съвършен джентълмен и само понякога си позволяваше известна грубост към жена си и тъща си. Компанията му можеше да бъде много приятна и единственото, което му пречеше винаги да бъде такъв, беше силната склонност да се възприема за нещо повече не само в сравнение с мисис Дженингс и жена си, но и с болшинството хора като цяло. Доколкото Елинор можеше да го прецени във всяко друго отношение, характерът и навиците му не се отличаваха с нещо необичайно за човек от неговия пол и на неговата възраст. На масата имаше приятни маниери, а привичките му не бяха твърдо установени. Обичаше детето си, макар че не бе склонен да призна това; сутрин си губеше времето в игра на билиард, макар че трябваше да посвети това време на работата си. Все пак той ѝ харесваше повече, отколкото бе очаквала, и вътрешно не съжаляваше ни най-малко, че не го харесва повече по принцип, не съжаляваше и че в мнението си за него се оставяше да бъде подведена до известна степен от неговото епикурейство, егоизъм и самолюбие, като го сравняваше в спомените си с великодушния характер, простичките вкусове и плахата изява на чувствата у Едуард.

За Едуард, или поне за това, което я интересуваше във връзка с Едуард, научаваше понякога по нещо от полковник Брандън, който наскоро бе ходил в Дорсетшир. Полковникът я приемаше като своя довереница, приятелка на мисис Дженингс и незаинтересована страна по отношение на самия Едуард, поради което ѝ говореше надълго и нашироко за пасторската къща в Делафорд и за нейните неудобства, а също и за плановете си как да я подобри. В това отношение, както и във всяко друго, държанието му към Елинор, охотата, с която

разговаряше с нея след десетдневна раздяла и интересът му към нейното мнение можеха да оправдаят с лекота увереността на мисис Дженингс, че е влюбен в Елинол, а дори и самата Елинол можеше да заподозре подобно нещо, ако не бе твърдо убедена в чувствата му към Мариан. Ако не беше мисис Дженингс, подобна мисъл дори не би й минала през ум; все пак тя се смяташе за много по-наблюдателна от нея и докато старата дама виждаше само държанието му, Елинол виждаше в очите му загриженост при всеки отправен към Мариан поглед — той се питаше какво чувства тя и дали заради тежката й настинка не я боли гърлото, но понеже мъката му не бе изразена с думи, мисис Дженингс изобщо не я забелязваше, тя просто не виждаше колко бързо откликват чувствата му на всичко, свързано с Мариан, както и безпричинните му тревоги на влюбен.

На третия и четвъртия ден от престоя си в Кливланд Мариан бе предприела две дълги самотни разходки по здрач. Тя бе ходила не само по сухите и покрити с чакъл пътечки в градината, а из най-отдалечените кътчета на цялата околност, където всичко беше много по-диво, растяха най-старите дървета и тревата беше висока и влажна. Дори беше проявила неблагодарумието да остане дълго време с мокри обувки и чорапи, поради което успя да настине жестоко. В продължение на ден-два тя се опита да омаловажи настинката си и дори отричаше, че не е добре, отричаше както пред самата себе си, така и пред всички останали, които я питаха загрижено как се чувства, като гледаха увеличаващите се признаци на болестта. Всички я съветваха какво да направи, но както обикновено, тя отклоняваше съветите им. Смяташе, че въпреки температурата, кашлицата, възпаленото гърло и болките в главата и крайниците, един хубав сън щеше да я излекува напълно, и когато все пак склони да си легне, Елинол едва успя да я убеди, че трябва да опита едно-две от нейните протички лекарства.

ГЛАВА 43

На другия ден Мариан стана по същото време, както обикновено, на всички въпроси как се чувства отговори, че е по-добре и дори се опита да докаже това, като се зае с обичайните си занимания. Но след като прекара целия ден седнала до огъня, разтреперана и с книга в ръка, от която не можа да прочете нито ред, или пък отпусната и безсилна на дивана, стана съвсем ясно, че не може и да се издума за някакво подобрене. Тя ставаше все по-зле и по-зле, и когато склони все пак да си легне, полковник Брандън беше изненадан от спокойствието на сестра ѝ. Въпреки че Елинор през целия ден не се откъсна от Мариан и непрекъснато се грижеше за нея, и тя, като самата Мариан, не беше истински уплашена и смяташе, че с малко лекарства привечер и с един хубав сън всичко ще се оправи.

И двете обаче бяха разочаровани в очакванията си от последвалата неспокойна и трескава нощ и когато Мариан се насили да стане, а после призна, че не може да стои на краката си, Елинор бе готова да последва съвета на мисис Дженингс и да изпратят за аптекаря, който лекуваше семейство Палмър.

Човекът дойде и прегледа болната и макар че успокои мис Дашууд, че след няколко дни сестра ѝ ще се възстанови, все пак беше длъжен да каже, че треската на Мариан му прилича на начало на тиф; дори си позволи да изрече думата „заразен“, от което мисис Палмър мигновено се разтревожи за бебето. От самото начало мисис Дженингс бе погледнала по-сериозно на болестта, отколкото Елинор, и сега прие много тревожно думите на мистър Харис. Тя се съгласи с Шарлот, че имат основания да се страхуват и да вземат всички предпазни мерки, дори настоя дъщеря ѝ да замине с бебето колкото се може по-скоро и мистър Палмър, който не смяташе опасенията им за основателни, все пак не можа да се противопостави на тревогата и настойчивостта на жена си. Решиха, че тя трябва да замине и само час след посещението на мистър Харис бебето, бавачката и мисис Палмър вече бяха на път към една близка роднина на мъжа ѝ, която живееше на няколко мили

отвъд Бат. По настойчива молба на мисис Палмър съпругът ѝ също трябваше да отиде при тях след ден-два, дори искаше и майка ѝ да замине с нея. Но мисис Дженингс отклони поканата и твърдо заяви, че няма да мръдне от Кливланд, докато Мариан не се оправи и ще се опита с всички сили да я върне на майка ѝ в такова състояние, в което я бе взела от нея. Елинор не можеше да не оцени нейната загриженост и милостивото ѝ сърце и от този момент нататък истински я заобича, още повече че старата дама охотно ѝ помагаше във всичко, делеше с нея умората и тревогите, а и поради по-големия си опит в гледането на болни често беше много по-полезна за Мариан, отколкото самата Елинор.

Бедната Мариан, отпусната и останала без сили от болестта, вече чувстваше болки по цялото тяло и не можеше да се надява, че ще се оправи на следващия ден; тя се разболяваше още повече от мисълта, че идващият ден няма да ѝ донесе нищо друго, освен нова болка, защото тогава трябваше да си тръгнат за дома и придружени от прислужника на мисис Дженингс, трябваше да изненадат майка си сутринта на втория ден. Мариан почти не говореше, само се оплака, че се налага да отложат пътуването, макар че Елинор се опита да повдигне духа ѝ и да я убеди, в нещо, в което вярваше и тя самата — че няма да се бавят дълго.

На другия ден нямаше особена промяна в състоянието на болната. Тя определено не се чувстваше по-добре и единственото, което можеше донякъде да ги успокои, беше, че поне не изглежда по-зле. Компанията беше намаляла силно — мистър Палмър не искаше да замине не само поради истинска проява на човечност и доброта, но и за да не помислят, че го е страх от жена му, но полковникът успя да го убеди най-после, че трябва да спази обещанието си и да отиде при семейството си. Докато се готвеше да тръгне, полковникът също каза, че и на него му се налага да замине, макар че му трябваша много повече усилия, докато вземе подобно решение. В този случай отново се намеси мисис Дженингс с нейното добро сърце, защото тя смяташе, че ако полковникът не е до своята любима в такъв тежък момент, това би се отразило на спокойствието и на двамата. Тя му каза, че на нея лично той ще ѝ трябва в Кливланд, за да играят карти вечер, докато Елинор е при сестра си, наговори му какво ли не още в този дух и настоя да остане. Тъй като това отговаряше и на неговото искрено

желание, той не можа да се преструва дълго и накрая склони да остане, още повече че молбата на мисис Дженингс бе подкрепена от сърдечното и настойчиво подканяне на мистър Палмър, за когото беше облекчение мисълта да остави след себе си човек, който да помогне на мис Дашууд в случай на спешна необходимост.

Разбира се, на Мариан не казаха нищо за тези приготовления. Тя дори не знаеше, че заради нея се е наложило домакините да заминат от Кливланд само седмица след своето пристигане. Не се изненада, че не вижда мисис Палмър, и тъй като това не я интересуваше, дори не попита за нея.

Два дни след заминаването на мистър Палмър състоянието ѝ продължаваше да е същото, като се променяше незначително само от време на време. Мистър Харис я навестяваше всеки ден и все още говореше храбро за бързо подобрене, а и мис Дашууд гледаше оптимистично на нещата, останалите обаче съвсем не мислеха така. Още при първите сериозни признаци на болестта мисис Дженингс се уплаши, че Мариан никога няма да оздравее, а полковник Брандън, който помагаше най-вече с това да изслушва мрачните ѝ предчувствия, не беше в състояние да си мисли по-ободрителни неща. Подкрепян от твърде различното мнение на аптекаря, той се опита да размисли и да убеди сам себе си в несъстоятелността на своите опасения, но с всеки изминат ден прекарваше все повече в усамотение и това го предразполагаше към какви ли не черни размисли и просто не можеше да прогони от ума си мисълта, че никога повече няма да види Мариан.

Опасенията и на двамата почти се стопиха сутринта на третия ден, когато мистър Харис отново прегледа болната и каза, че е значително по-добре. Пулсът ѝ се усещаше по-силно и всички симптоми бяха по-благоприятни, отколкото при предишното му посещение. Обнадеждена в очакванията си, Елинон цялата сияеше и се радваше, че в писмата до майка си бе изразявала собственото си мнение, а не това на своите приятели — тя бе писала, че поради някакво леко неразположение на Мариан се налага да останат в Кливланд още малко, и почти бе определила по кое време Мариан ще е отново в състояние да пътува.

Но добрите предзнаменования от началото на деня не се оправдаха до края му. Привечер Мариан отново се почувства зле, дори ѝ стана по-тежко и по-лошо от преди. Сестра ѝ продължаваше да е оптимистично настроена и отдаде това нейно състояние на умората от седенето, докато Мариан бе чакала да ѝ оправят леглото, и след като внимателно и подаде предписаните лекарства за сърце, с облекчение видя как тя най-после се унася в дрямка, от която се надяваше да се събуди ободрена. Ала сънят ѝ продължи много време и не бе така спокоен, както се бе надявала сестра ѝ. Това обезпокои Елинонр и тя реши да остане при нея до събуждането. Мисис Дженингс не знаеше за тази промяна в състоянието на болната и си легна по-рано от обикновено, а нейната прислужница, която им помагаше най-много в грижите за Мариан, си почиваше в стаята на икономката. Така Елинонр остана при сестра си съвсем сама.

Сънят на Мариан ставаше все по-неспокоен и сестра ѝ гледаше с неизменно внимание как тя непрекъснато се преобръща в леглото, а от устните ѝ все по-често се отронваше някой сподавен жален стон и Елинонр тъкмо се канеше да събуди сестра си от този болезнен сън, когато случаен шум в къщата внезапно стресна Мариан, тя се изправи стремително, и в треската си силно извика:

— Дойде ли мама?

— Все още не — отговори сестра ѝ и се опита да прикрие обхваналия я ужас, докато ѝ помагаше да си легне отново, — но се надявам скоро да дойде. Нали знаеш, че има много път от Бартън дотук.

— Но тя няма да минава през Лондон, — извика Мариан все така трескаво. — Няма да я видя вече, ако тя отиде в Лондон.

Елинонр разбра уплашена, че сестра ѝ не е съвсем на себе си и се опита да напипа пулса ѝ, докато я успокояваше. Беше по-тих и по-бърз от всякога, Мариан продължаваше да говори за майка си и това толкова уплаши сестра ѝ, че тя реши веднага да повикат мистър Харис и да изпратят човек в Бартън, който да доведе майка ѝ. Първата ѝ мисъл, след като взе това решение, бе да се посъветва с полковник Брандън как точно да го приведат в изпълнение; позвъни на прислужницата да я замести до леглото и побърза да слезе в дневната при полковника, където той често се застояваше до много по-късен час.

Нямаше време за колебания. Той веднага разбра какви са нейните страхове и затруднения. Дори не се опита да разсее опасенията ѝ, защото самият той нямаше кураж за това — изслуша я отчаян и мълчалив и на минутата разбра в какво се състои проблемът, защото готовността, с която предложи да доведе мисис Дашууд, говореше, че той вече бе обсъждал сам за себе си подобна възможност. Елинор се противопостави неуверено, но той я убеди без много усилия. В кратките ѝ думи на признателност имаше нещо трескаво и тя седна да напише няколко думи до майка си, докато той бързаше да прати слугата си за мистър Харис и да поръча конете на пощенската кола.

Каква сигурност в подобен момент можеше да усеща човек с приятел като полковник Брандън до себе си и такъв придружител за майка ѝ, какво успокоение беше това за Елинор! Той беше другар, на чиято преценка можеше да се разчита, да се осланя на помощта му и да потърси утеха в неговото приятелство, и ако нещо изобщо би могло да намали страховете ѝ, то можеше да се потърси само в неговото присъствие, отношение и подкрепа.

През това време самият той правеше всичко необходимо с твърдостта и целеустремеността на един организиран ум, за да подготви пътуването възможно най-бързо и дори да пресметне точно по кое време ще може да се върне обратно. Нямаше никакво време за губене. Доведоха конете още преди очакваното време и полковникът само стисна мрачно ръката ѝ, промълви едва доловимо няколко думи и побърза да се качи в каретата. Наближаваше полунощ и тя се качи при сестра си, за да изчака пристигането на аптекаря и да остане там до сутринта. Не може да се каже коя от двете изстрада повече през тази нощ. За Мариан часовете отминаваха в трескаво безсъние и болка, а за Елинор в ужасен страх преди идването на мистър Харис. Възвърнаха се всичките ѝ опасения, сякаш да си отмъстят за предишните ѝ надежди, а прислужницата до нея (Елинор не би искала да буди мисис Дженингс) я измъчваше още повече с някоя и друга подхвърлена дума, която само потвърждаваше собствените ѝ мисли.

Мариан бе все още съсредоточена върху мисълта за майка си и всеки път, когато споменеше нейното име, остра болка пронизваше сърцето на горката Елинор. Тя жестоко се укоряваше, че толкова време не е взела сериозни мерки и отчаяно се мъчеше да разбере с какво може да облекчи веднага сестра си, но в следващия миг се изпълваше с

безнадеждност от страха, че всичко е напразно, че вече е много късно и нищо не може да се направи, представяше си разбитата от скръб майка, която е пристигнала твърдо късно и не е успяла да намери детето си живо или поне в съзнание.

Тъкмо смяташе да прати още веднъж някой за мистър Харис или в случай че той не може да дойде, поне да им каже какво да правят, когато към пет часа сутринта аптекарят най-после пристигна. Мнението му обаче с нищо не можа да компенсира загубеното в чакане време, защото въпреки че самият той призна колко неочаквана и неприятна е тази промяна в състоянието на болната, побърза да заяви, че няма сериозна опасност и да ги успокои със скорошното облекчение, което ще почувства Мариан от приемането на едно ново лекарство. Тази негова увереност се предаде донякъде и на Елинор, макар и в много по-малка степен. Той обеща да намине отново след три-четири часа и остави болната и измъчената ѝ сестра малко по-спокойни от преди.

На сутринта мисис Дженингс много се разтревожи, като научи как са изкарали нощта и отправи многократни упреци към Елинор за това, че не я е събудила. Тя не се съмняваше какво е могло да стане, тъй като предишните опасения отново я бяха завладели, но този път с още по-голяма сила. Дори страничен човек би се разстроил от едно толкова бързо развитие на болестта и от самата мисъл, че едно толкова младо и жизнерадостно момиче като Мариан може да умре. Мисис Дженингс обаче не беше страничен човек и нейното състрадание имаше съвсем друг характер. В продължение на три месеца вече момичето бе нейна гостенка, оставена под нейните грижи и отговорност, а освен това от много време беше дълбоко наранена и много нещастна. Старата дама виждаше колко е уплашена и сестра ѝ, а Елинор беше нейна любимка, и само като си помислеше за майка им, тя беше убедена, че за мисис Дашууд Мариан означава това, което означава и Шарлот за нея самата, затова и нейното състрадание беше искрено и дълбоко. При второто си посещение мистър Харис беше точен, но остана разочарован в надеждите си, че с идването му нещо ще се промени. Лекарствата му не бяха дали никакъв резултат, треската не отслабваше, а Мариан бе притихнала, не приличаше на себе си и не съзнаваше нищо от това, което ставаше около нея. Елинор виждаше всичко това, нещо повече — тя видя и колко се уплаши той в

един момент, затова предложи да потърсят лекарска помощ и от другаде. Ала той прецени, че това едва ли е необходимо, защото имал още неща, с които може да опита — нещо съвсем ново, в чиято ефективност беше толкова сигурен, колкото и при предишното лекарство, и си тръгна с уверения и успокоителни думи, които стигаха до слуха, но не и до сърцето на мис Дашууд. Тя беше спокойна, с изключение на моментите, в които си спомняше за майка си, не ѝ бяха останали вече почти никакви надежди — остана в това състояние при леглото на сестра си до следобеда, с представи, които се лутаха от една скръбна картина към друга, от образа на един опечален приятел към друг, и състояние на духа, което биваше още по-потиснато от всяка дума на мисис Дженингс, която не се страхуваше да припише този жесток и опасен обрат в болестта на дълготрайното неразположение на Мариан отпреди, както и на горчивите ѝ разочарования. Елиноор чувстваше, че старата дама е права и от това ѝ ставаше още по-тежко.

Към обяд обаче тя започна полека и много предпазливо, уплашена от нов удар, поради което не каза нищо дори на приятелката си — да се надява, а може би да си въобразява, че усеща леко подобрене в пулса на сестра си. Тя изчакваше, гледаше я, измерваше пулса отново и отново, и накрая с едва овладяна под видимото си спокойствие възбуда се осмели да изрази на глас своите надежди. Макар и принудена да провери сама пулса и да признае известна основателност на тези надежди за временно подобрене, мисис Дженингс се опита да предпази приятелката си от вярата, че това подобрене не е само временно, и повлияна от най-малкия повод за тревога, Елиноор също си каза, че не бива да се надява на нещо повече. Но беше твърде късно за това, надеждата бе покълнала вече в сърцето ѝ, и тя се наведе над леглото с тревога и трепет — дори сама не знаеше на какво може да се надява. Половин час по-късно тя усети първия симптом на божията благодат. След малко се забелязваха вече и други благоприятни признаци. Елиноор гледаше с облекчение как в дишането, цветът на кожата и устните полека-лека се забелязва видимо подобрене, докато накрая Мариан отвори очи и макар че в погледа ѝ се усещаше страшна умора, все пак личеше, че е в съзнание. Страхът и надеждата в еднаква степен вече владееха сестра ѝ, и до пет часа,

когато пристигна мистър Харис, Елинор не изпита и миг покой. Утешителните му думи и поздравленията за започналото възстановяване на сестра ѝ, което надхвърлило и собствените му очаквания, вдъхнаха упование и вяра, и от очите на Елинор бликнаха радостни сълзи.

Във всяко едно отношение Мариан бе видимо по-добре и той определено заяви, че вече е извън всякаква опасност. Дори мисис Дженингс се осмели да повярва в неговата преценка, макар че все още не се бе отърсила от зловещите си предчувствия по повод на предишното влошаване на болестта, но с неподправена радост, а по-късно — и с невероятно щастие заяви, че е много вероятно Мариан напълно да се възстанови.

Елинор ни най-малко не се развесели видимо.

Радостта ѝ имаше съвсем друг, по-скрит и по-дълбок характер. Мариан се връщаше към живота, здравето, приятелите си и своята любяща майка и сърцето ѝ преливаше от спокойствие при самата мисъл за всичко това, изпълваше я с трепетен възторг, но този възторг не намираще външна изява в ликуване, думи и усмивки. Единственото, което Елинор чувстваше, беше щастие в гърдите си — силно и безмълвно.

Тя не се отдели от леглото на Мариан през целия следобед, наблюдаваше всеки неин дъх и поглед, пропъждаше и най-слабото си опасение, търсеше отговор на всеки свой въпрос доколко е отслабен духът на сестра ѝ и откриваше у нея всяко дихание на живота. Понякога изживяваше ужас, породен от мисълта за внезапен обрат, която се стрелваше навремени през нейните мисли, но веднага бързаше да се вгледа в сестра си съсредоточено и много внимателно, виждаше, че признаците на възстановяване продължават и най-последно, когато към шест часа Мариан потъна в дълбок, здрав и видимо спокоен сън, тя приспа всички страхове в сърцето си.

Наближаваше времето за завръщането на полковника. Тя се надяваше, че към десет часа или малко по-късно майка ѝ най-последно ще се освободи от ужасното напрежение, с което бе пътувала към тях. А и полковникът! Може би никога преди не бе изпадал в толкова тежко положение! Колко бавно течеше времето, което ги държеше в мъките на неизвестността!

В седем часа Мариан все още спеше сладко и сестра ѝ отиде в дневната при мисис Дженингс за чая. Сутринта не бе успяла да закуси от притеснение, не бе обядвала заради внезапното подобрене в състоянието на Мариан и сега най-после можеше да хапне на спокойствие. Мисис Дженингс се помъчи да я убеди, че след вечеря е добре да си почине, преди да пристигне майка ѝ — старата дама предложи да я замести до леглото на Мариан, но Елиноор не чувстваше умора и не можеше да заспи в такъв момент, не можеше и да се откъсне дори за миг от сестра си. Мисис Дженингс се качи с нея до стаята на болната, за да се увери, че всичко е наред, след което я остави насаме с мислите и грижите ѝ, а самата тя се оттегли в стаята си, за да напише няколко писма преди лягане.

Навън беше студено и вилнееше буря. Вятърът беснееше около къщата и в прозорците биеше силен дъжд, но в душата на Елиноор грееше щастие и тя не усещаше нищо друго. Мариан беше спала през време на цялата буря, а пътниците щяха да бъдат щедро възнаградени за изпитваните в момента несгоди.

Часовникът удари осем. Ако беше десет, Елиноор щеше да е сигурна, че в този миг чу шум от приближаваща карета, но усещането беше толкова силно, че колкото и да беше невъзможно да са пристигнали вече, тя отиде в дрешника до спалнята и отвори капака на един прозореца, за да провери дали е чула добре. Веднага видя примигващите фенери на една карета. Слухът ѝ не я беше излъгал. На мъждивата светлина от фенерите ѝ се стори, че каретата е теглена от четири коня — това обясняваше колко разтревожена е майка ѝ, а също и необичайната бързина, с която беше пристигнала.

Елиноор никога преди не бе усещала колко е трудно понякога човек да запази спокойствие, както в този момент. Тя знаеше какво чувства майка ѝ в мига, когато каретата спря пред вратата, знаеше какви са нейните съмнения и какъв ужас дори отчаяние изпитва, знаеше какво да ѝ каже и след всичко това не беше възможно да остане спокойна. Единственото, което можеше да направи в този момент, беше да побърза, затова само изчака прислужницата да дойде до леглото на сестра ѝ и слезе по стълбите тичешком.

Докато минаваше през коридора, тя чу шум от вестибюла и това я убеди, че пътниците вече са влезли в къщата. Втурна се към

дневната, влезе вътре — и единственият човек, когото успя да види, беше Уилъби.

ГЛАВА 44

Елинор се дръпна ужасена назад и се подчини на първия порив на сърцето си да излезе веднага от стаята. Ръката ѝ беше на дръжката на вратата, когато той побърза да я настигне и каза с тон, в който звучеше по-скоро заповед, отколкото молба:

— Мис Дашууд, умолявам ви да останете за половин час... за десет минути.

— Не, господине — отговори тя решително, — няма да остана. Невъзможно е да имате работа с мене. Вероятно слугите са пропуснали да ви кажат, че мистър Палмър не е вкъщи.

— И да ми бяха казали — извика яростно той, — че мистър Палмър и цялата му рода са отишли по дяволите, това нямаше да ми попречи да вляза. Искам да говоря с вас и само с вас.

— С мен! — каза тя изумена. — Е, господине, бъдете кратък, и ако е възможно — по-спокоен.

— Седнете, и ще се опитам да бъда такъв.

Тя се колебаеше — не знаеше какво да направи. За миг през ума ѝ мина мисълта, че полковникът може да се върне и да го завари тук. Но беше обещала да го изслуша, а в случая беше засегнато не само чувството ѝ за чест, но и нейното любопитство. След миг успя да се съвземе и реши, че благоразумието изисква бързо действие, поради което се съгласи да седне и да го изслуша. Отиде мълчаливо до масата и остана там. Той седна на един стол срещу нея и половин минута никой от двамата не проговори.

— Моля ви да побързате, господине — каза нетърпеливо Елинор, — нямам време за губене.

Той седеше дълбоко замислен и като че ли не я чу.

— Сестра ви — каза рязко той след малко, — е във от опасност. Разбрах го от прислужника. И слава богу! Но вярно ли е това? Наистина ли е така?

Елинор не можа да каже нищо и той повтори въпроса си още по-настойчиво.

— За бога, кажете ми дали е извън опасност или не!

— Надяваме се, че опасността мина.

Той се изправи и прекоси стаята.

— Само ако знаех това преди половин час... Но след като така или иначе съм тук — каза той с престолено оживление, докато се връщаше към стола, — какво значение има? Мис Дашууд, нека още веднъж, може би за последен път, да ни бъде добре заедно. Настроен съм за веселие. Кажете ми честно — по страните му изби силна руменина, — за какъв ме смятате — за негодник или просто за глупак?

Елинор го изгледа, по-изумена от всякога. Започваше да си мисли, че е пиан, нищо друго не можеше да обясни странността на подобно посещение и държание; водена от това усещане, тя стана веднага и каза:

— Мистър Уилъби, съветвам ви да си тръгнете още сега за Коум. Не мога да ви отделя никакво време в момента. Каквото и да имате за казване, най-добре ще е да се съвземете и да ми го кажете утре.

— Разбирам — отговори той съвсем спокойно и се усмихна красноречиво. — Да, аз съм много пиан. В Малборо изпих половин литър вино с печеното и това съвсем ме извади от равновесие.

— В Малборо! — извика Елинор, все по-объркана и неразбираща.

— Да, тръгнах от Лондон в осем часа сутринта и в Малборо слязох за десетина минути да хапна нещо.

Той се държеше нормално и погледът му беше съвсем разумен, което убеди Елинор, че каквато и непростима глупост да го бе довела в Кливланд, поне не беше пианството, затова след малко тя се посъвзе и каза:

— Мистър Уилъби, длъжен сте да разберете, както естествено разбирам и аз, че след всичко, което се случи, за едно такова пристигане каквото е вашето сега, не може да няма много сериозна причина. Какво искате да ми кажете?

— Това, което искам да ви кажа — каза той енергично и много сериозно, — е да се опитам и ако мога, да ви накарам да не ме мразите толкова силно, колкото сега. Искам да ви предложа някакво обяснение, нещо като извинение за това, което се случи, искам да разкрия сърцето си пред вас и да ви накарам да повярвате, че макар и всякога да съм

бил истински глупак, невинаги съм бил негодник, и тогава може би Ма... може би сестра ви донякъде ще ми прости.

— Затова ли дойдохте?

— Бога ми, точно затова — отговори той с плам, който ѝ напомни за някогашния Уилъби и я накара, въпреки нежеланието си, да повярва, че е искрен.

— Ако е само заради това, можете да бъдете спокоен, защото Мариан наистина... защото тя отдавна ви е простила.

— Простила ми е! — извика той със същата пламенност. — Тя ми е простила, преди да е дошло времето за това! Но сега вече ще може да ми прости, защото ще има известни основания. Е, ще ме изслушате ли сега?

Елинор кимна мълчаливо в знак на съгласие.

— Не зная — започна той след дълъг миг на очакване от нейна страна и на размисъл от негова, — как вие си обяснявате моето държание към сестра ви и какви сатанински мотиви ми приписвате... Едва ли ще си помислите по-добри неща за мене, но все пак си струва да опитам, затова ще се наложи да изслушате всичко отначало докрай. Когато се запознах със семейството ви, няхах никакви намерения и нищо друго предвид, освен да прекарам приятно времето на престоая си в Девъншир — по-приятно от преди. Не беше възможно да не харесам сестра ви, защото тя е много хубава и интересна, а още от самото начало отношението ѝ към мен беше такова, че... Колко чудно, че сърцето ми е могло да бъде толкова студено, като си помисля сега как стана всичко и каква беше тя! Но трябва да си призная, че отначало суетата ми беше силно поласкана. Не ме беше грижа за нейното щастие, интересувах се само собствените ми развлечения и затова отстъпих пред чувства, които отдавна бях свикнал да имитирам. Правех всичко възможно просто да ѝ се харесам и няхах никакво намерение да отговоря на любовта ѝ с взаимност.

В този момент мис Дашууд го погледна с гняв и презрение и го прекъсна:

— Едва ли си струва, мистър Уилъби, да говорите още, а и аз да продължа да ви слушам. Такова начало не е много обещаващо. Не е нужно да ме наранявате, като очаквате от мен да ви слушам още по този въпрос.

— Настоявам да чуete всичко — отговори той. — Никога не съм бил богат, но съм склонен към разточителност и общуване с хора, които имат по-високи доходи от мене. Откакто навърших пълнолетие, а и преди това, дълговете ми се увеличават с всяка изминала година, и макар че бих се чувствал независим след смъртта на моята възрастна братовчедка мисис Смит, този момент ми се струваше толкова неопределен и така далечен, че по едно време реших да оправя материалното си положение, като се ожена за богатата жена. Не можеше и дума да става да се обвържа със сестра ви, затова най-подло, егоистично и жестоко — никакво презрение и негодувание, мис Дашууд, дори във вашите очи, не би било достатъчно заслужено за мен — се държах така, че да събудя нейните чувства, без аз самият да имам сериозни намерения. Но все пак мога да кажа нещо в свое оправдание, и то е, че дори в ужасяващия си егоизъм и суета самият аз не знаех каква болка причинявам, защото по онова време не знаех какво е да обичаш. Но нима съм го знаел изобщо някога? Дори сега се съмнявам в това, защото ако наистина съм обичал сестра ви тогава, щях ли да пожертвам любовта си заради своята алчност и суетност? Нещо повече — щях ли да пожертвам и нейната любов? Но го направих. За да избегна едно сравнително бедно съществуване, което тя с любовта и присъствието си до мен би лишила от всички ужаси на недоимъка, аз постигнах богатство и така загубих всичко, което превръща богатството в благодат.

— Следователно — каза Елинор малко по-меко, — по едно време сте вярвали, че я обичате.

— Можех ли да устоя на такава красота, да бъда безчувствен към толкова нежност! Има ли на света мъж, който да издържи на тези неща! Да, полека-лека разбрах, че наистина я обичам и най-щастливите мигове в живота ми са били именно тогава, когато почувствах, че намеренията ми са напълно почтени и чувствата ми към нея — безукорно чисти. И в този момент, когато бях решил твърдо да ѝ направя предложение, аз си позволих така непочтено да отлагам това ден след ден, воден от нежеланието да се обвързвам при толкова объркано материално положение. Сега няма да разсъждавам по този въпрос, нито пък ще спра, за да ви дам възможност за разсъждения върху подобна нелепост — дори по-лошо от нелепост, по-скоро безскрупулност — да пожертвам любовта си там, където вече бях

заложил своята чест. Тази постъпка доказва какъв хитър глупак съм бил, да се оглеждам внимателно за всяка възможност, която може да ме направи нещастен и завинаги достоен за презрение. Накрая все пак разбрах какво трябва да правя и реших, че ще се сгодя за нея, след което ще оправдая чувствата, които неизменно ѝ бях демонстрирал, като ѝ призная искрено собствената си любов. Но междувременно, а оставах само няколко часа до момента, в който щеше да мога да говоря с нея, се случи нещо — едно нещастно стечение на обстоятелствата, което промени решението ми и с цялото ми спокойствие бе свършено. — Тук той се поколеба и сведе глава. — Така или иначе мисис Смит беше научила за една друга моя връзка, някаква любовна история, от своя далечна родственица, струва ми се, която имала интерес да ме лиши от нейната благосклонност, но това не е толкова важно, — добави той, лицето му силно поруменя и той я погледна въпросително, — защото вие сте запозната с този въпрос много добре, вероятно отдавна сте чули за тази история.

— Така е — отговори Елинор и също се изчерви, а вътрешно се стегна, за да предпази сърцето си от изблик на съчувствие към него, — всичко ми разказаха. Признавам, че изобщо не мога да разбера как ще оправдаете вината си във всеки момент от онази ужасна история.

— Не забравяйте — извика Уилъби, — кой ви разказа всичко това. Можеше ли разказът му да бъде безпристрастен? Признавам, че трябваше да се съобразя с нейното положение и да покажа уважението си към нея. Не искам да се оправдавам, но не бих допуснал да предположите, че нямам и какво да ви противопоставя, че само защото е наранена, тя е била безукорна, и след като аз съм се държал като развратник, тя непременно е била светица. Ако страстите ѝ не бяха толкова бурни, ако беше в състояние да разсъждава по-разумно... все пак не искам това да прозвучи в моя защита. Чувствата ѝ към мен заслужаваха по-добро отношение и аз често и жестоко съм се упреквал, като си спомня за тази нежност, която увлече и мен, макар и не за дълго. Бих искал, от сърце бих искал, всичко това да не се беше случвало. Но аз нараних не само онова момиче, нараних и онези, които едва ли са изпитвали към мен (дали мога да го кажа?) по-малко топлота от нея, и чийто интелект... О, колко много я превъзхождаха в това отношение!

— Равнодушието ви към онова нещастно момиче... все пак трябва да ви го кажа, колкото и да ми е неприятно да говоря по този въпрос... Вашето безразличие в никакъв случай не е извинение за жестокостта, с която сте я пренебрегнали. Не се чувствайте невинен заради нейните слабости, а това, че тя по природа не е била толкова умна, съвсем не означава, че очевидно е трябвало да проявите такава развратна жестокост. Сигурно тогава сте знаели, че докато се забавлявате в Девъншир — неизменно весел, толкова щастлив в преследването на нови цели, вие сте я оставили в крайна нищета.

— Бога ми, тогава не съм знаел това — отговори той разпалено, — не можах да си спомня, че не съм оставил адреса си, а с малко здрав разум тя би могла сама да ме открие.

— Е, господине, и какво каза мисис Смит?

— Тя веднага ме обвини в прелюбодейство, и можете да си представите колко бях смутен. Всичко се обърна срещу мен — и непорочността на нейния живот, праволинейността на разбиранията ѝ, липсата ѝ на опит в светските отношения... Не можех да отрека самия факт и всеки мой опит да омекотя удара се оказа безуспешен. Мисля, че тя и преди е била склонна към известни съмнения в нравствеността на моето поведение, не беше доволна, че почти не ѝ обръщам внимание, а при това свое посещение ѝ отделям много малко време. Накратко, отношенията ни завършиха с пълен разрив. Все пак можех да направя нещо, за да се спася. От висотата на своя морал тя ми каза — каква добра жена! — че ще ми прости всичко, ако се оженя за Елиза. Аз не се съгласих и официално бях лишен от нейното гостоприемство и благосклонност. Нощта след разрива (трябваше да си замина на другата сутрин) прекарах в размисъл какво да правя и как да постъпя занапред. Вътрешната ми борба беше жестока, но не продължи дълго. Любовта ми към Мариан и дълбоката ми вяра в нейните чувства не се оказаха достатъчно силни пред ужаса от бедността, не успяха да победят измислените ми представи за това колко е важно да бъда богат, защото ги усещах по рождение и по-късно те бяха доразвити от разточителния ми начин на живот. Имах основания да мисля, че настоящата ми съпруга напълно ще ме обезпечи, ако се ориентирам към нея, и дори убеждавах сам себе си, че не ми остава нищо друго, освен да се ръководя от известно здравомислие. Преди да напусна Девъншир обаче ми предстоеше още

една тежка сцена — на другия ден трябваше да дойда у вас на обяд и бях длъжен да представя сериозно извинение, за това, че не мога да спазя ангажимента си. Дълго мислих дали трябва да напиша писмо или да поднеса това извинение лично. Ужасявах се от мисълта, че ще видя Мариан, дори не бях сигурен дали изобщо ще я видя някога пак и дали ще мога да изпълня решението си. Както после се оказа, просто бях подценил собственото си малодушие, защото дойдох у вас, видях колко е нещастна и я оставих нещастна, оставих я с надеждата, че никога повече няма да я видя.

— Защо дойдохте тогава, мистър Уилъби? — каза Елинор с упрек. — Една бележка би била достатъчна. Защо беше необходимо да идвате?

— Заради собствената си гордост. Не можех да си тръгна така, че да дам възможност на вас и на всички наоколо да разберете какво се е случило в действителност между мен и мисис Смит, затова реших да се отбия у вас вече на път за Хонитон. Почувствах се ужасно, като видях скъпата ви сестра, и не по-малко ужасно беше това, че я намерих сама. Всички вие бяхте отишли някъде, не зная къде. Едва предишната вечер се бях разделил с нея и бях решен така твърдо, бях така сигурен в себе си, че ще постъпя честно! Само след няколко часа трябваше да се сгодя с нея завинаги, и си спомням колко щастлив се чувствах и в какво приповдигнато състояние беше духът ми, докато се прибирах в Аленхъм, бях доволен и от себе си, и от целия свят! И после, при последната среща от нашето приятелство на другия ден, аз отивах при нея изпълнен с такова чувство за вина, което за малко да ме лиши от възможността да се преструвам. Никога няма да забравя нейната мъка, разочарование и съжаление, когато ѝ казах, че заминавам така внезапно от Девъншир, а тя така ми вярваше, така разчиташе на мене! Господи, какъв коравосърдечен негодник съм бил!

Известно време и двамата не казаха нищо. Елинор първа наруши мълчанието:

— Казахте ли ѝ, че скоро ще се върнете?

— Дори не знам какво съм казал — отговори нетърпеливо той, — несъмнено много по-малко, отколкото дължах на миналото и по всяка вероятност, много повече, отколкото бъдещето можеше да оправдае. Дори не мога да мисля за това, няма смисъл. Тогава дойде скъпата ви майка, която ме измъчи още повече със своята доброта и

вяра в мен. Небеса, наистина ме измъчи страшно! Бях дълбоко нещастен. Мис Дашууд, просто не можете да си представите колко ме утешава мисълта, че тогава поне съм се чувствал дълбоко нещастен. Така се ненавиждам заради глупавото и подло лекомислие на собственото си сърце, че всичките ми причинени от него страдания сега ми се виждат като победоносно ликуване. И така, аз напуснах хората, които обичах, за да отида при такива, към които в най-добрия случай бях просто безразличен. Какво пътуване беше само това — бях със собствените си коне и сам в каретата, толкова беше мъчително, нямаше с кого да си кажа и една дума, но мислите ми бяха толкова радостни, всичко пред мен — така обещаващо, а споменът за Бартън — толкова успокояващ — о, беше благословено от бога пътуване.

Той млъкна.

— Е, господине, — каза Елинор, която бе усетила, че ѝ домъчнява за него, но с нетърпение го чакаше да си тръгне, — това ли е всичко?

— Всичко? Не, нима сте забравили какво се случи в града? Онова срамно писмо! Тя показа ли ви го?

— Да, видях всички писма.

— Когато получих първата ѝ бележка (а аз я получих веднага, защото през цялото време бях в града) — не мога да ви опиша как се почувствах, казано простичко, може би дори прекалено просто, за да събуди някакво чувство у вас, аз усетих страшна, много страшна болка. Ако мога да се изразя банално, а това би раздразнило скъпата за мен авторка на писмото, в случай че беше тука сега, всеки ред, всяка дума забиваха нож в сърцето ми. В същия банален стил ще ви кажа, че за мене беше като гръм от ясно небе новината, че Мариан е в града. Гръм и мълнии! Как би ме упрекнала тя — със своя вкус, със своите разбирания за нещата, защото мисля, че ги познавам дори по-добре от собствените си принципи и съм сигурен, че нейните са ми много по-скъпи от моите.

По време на този необикновен разговор Елинор бе изпитала какви ли не противоречиви чувства и сега усети как сърцето ѝ отново се размеква, но сметна за свой дълг да изрази несъгласие с последната забележка на своя събеседник.

— Това не е справедливо, мистър Уилъби. Не забравяйте, че сте женен. Говорете само за неща, които собствената ви съвест допуска да

ми кажете.

— От бележката на Мариан се разбираше съвсем ясно, че аз ѝ бях все така скъп като някога, и че въпреки дългата раздяла чувствата ѝ към мен бяха така неизменни, както и вярата, че моите чувства няма да се променят — това събуди наново угризенията на съвестта ми. Казвам „събуди“, защото времето, градът, работите ми и разгулният живот бяха попритъпили тези угризения и полака-лека се превръщах в коравосърдечен негодник, като си въобразявах, че сестра ви вече ми е безразлична и предпочитах да мисля, че сигурно и тя е безразлична към мене, мъчех сам себе си се да убедя, че някогашните ни чувства са дребна, празна работа, свивах рамене в знак на твърдата си увереност и задушавах всички упреци към собственото си поведение, превъзможвах всичките си скрупули, като от време на време тайничко си казвах: „Много ще се радвам, ако тя се омъжи за подходящ човек“. Но нейната бележка ме накара да се вгледам по-добре в себе си. Почувствах, че тя ми е много по-скъпа от всяка друга жена на света и че моето държание към нея е истински позор. Точно тогава обаче всичко между мис Грей и мене беше решено. Не можеше да става и дума за връщане назад. Оставаше ми единствено да избягвам всяка среща с вас двете. Не отговорих на писмото на Мариан, защото се надявах тя да не ме потърси повече. В началото дори не мислех да се обаждам на Бъркли Стрийт, но след това реших, че ще бъде по-разумно да се държа така, сякаш сме обикновени познати и между нас не съществуват никакви чувства, затова една сутрин ви изчаках да излезете от къщи, и след като се почувствах в безопасност, влязох и оставих визитната си картичка.

— Изчакахте да излезем от къщи ли?

— И не само това. Ще се изненадате, като разберете колко често съм бил изложен на риска от случайна среща с вас. Влизал съм в не един магазин, за да не ме видите, когато каретата ви е минавала покрай мен. Тъй като квартирата ми е на Бонд Стрийт, а вие често минавахте оттам, едва ли е имало и ден, в който да не видя поне едната от вас или и двете ви, и ние с вас не се срещнахме толкова време само благодарение на това че непрекъснато съм бил нащрек, — обхванат от непреодолимото желание да ви избягвам. Избягвах, колкото мога, и срещите с Мидълтънови, а също и всеки друг, който би могъл да се окаже общ познат. Още през първия ден на пристигането му в града

обаче се натъкнах на сър Джон. Дори не предполагах, че са дошли, а на следващия ден се отбих у мисис Дженингс. Сър Джон ме покани на гости. Същата вечер уреждали у тях танцова забава. Ако не ми бе подхвърлил като изкушение това, че на събирането ще присъствате и вие със сестра си, щях да се чувствам в безопасност и да отида. На следващата сутрин получих още едно кратко писъмце от сестра ви и в него имаше същата безхитростна обич, искреност и доверие, имаше всичко необходимо, от което моето отношение към нея да изглежда още по-мерзко. Не можах да напиша отговор. Опитах, но не можех да измисля и едно-единствено изречение. Но мислех за нея, непрекъснато, по цял ден мислех за нея. Ако вие, мис Дашууд, изобщо можете да почувствате към мене жал, именно тогава заслужавах най-много вашето съжаление. Сестра ви изпълваше сърцето ми и всичките ми мисли, а аз бях принуден да играя ролята на щастливо влюбен в друга жена! Последните три-четири седмици бяха най-тежки. Е най-последно се случи така, че не успях да избегна срещата с вас — и колко прекрасно само се държах тогава! Каква агония трябваше да преживея през онази вечер! От едната ми страна Мариан, красива като ангел, да ме нарича Уилъби с такъв глас, и о, господи, да ми протяга ръка и да прочета в омагьосващия ѝ поглед молба за обяснение и такава тревога за мене! И от другата ми страна — София, ревнива като същински дявол, нащрек да не изпусне нещо от това, което ставаше пред очите ѝ... Сега вече няма значение, всичко свърши. Каква вечер! Побягнах от вас при първата удача се възможност, но не и преди да видя, че Мариан е преbledняла като мъртвец. Това беше последният, наистина последният ми поглед към нея и така изглеждаше тя, когато я видях. Беше ужасна гледка! И въпреки всичко, когато днес си мислех, че тя е на смъртно легло, почувствах донякъде успокоение от мисълта, че знам как изглежда в очите на онези, които я видят в края на земния ѝ път. Тя беше пред очите ми, непрекъснато я виждах, докато идвах насам — същия поглед и същия упрек в него.

И двамата останаха замислени и без да продумат. Уилъби се опомни първи и каза:

— Трябва да побързам да си отида. Нали сестра ви е по-добре, нали е сигурно, че няма опасност?

— Вече сме убедени в това.

— Бедната ви майка! Тя толкова обича Мариан!

— А писмото, мистър Уилъби, вашето собствено писмо — имате ли какво да ми кажете за него?

— Да, да, най-вече за него трябваше да ви кажа. Както знаете, сестра ви ми писа още на сутринта, след като се видяхме. Вие сте прочели писмото ѝ. Бях поканен на закуска у семейство Елисън и ми донесоха пощата от моя апартамент. Случи се така, че София бе успяла да забележи писмото на сестра ви преди мен, и размерът, фината хартия и изяществото на почерка бяха успели да събудят подозренията ѝ. Беше чувала и преди, че съм бил влюбен в някаква млада дама от Девъншир, а и случката от предишната вечер ѝ беше подсказала коя може да бъде тя — София се прояви като по-ревнива от всеки друг път. С престорена закачливост, която може да бъде толкова прелестна у любимата жена, тя веднага отвори писмото и побърза да го прочете. Тя си получи заслуженото заради своето нахалство. Това, което прочете, ѝ причини страшна мъка. Спокойно мога да понеса мисълта, че е нещастна, но трябваше на всяка цена да усмиря яростта и злобата ѝ. С една дума, какво е мнението за стила на жена ми? Деликатен, нежен, дълбоко женствен, нали?

— На вашата жена! Но писмото беше написано с вашия почерк!

— Да, тя ми оказа достатъчно доверие, като ми позволи да препиша смирено нейните изречения, под които ме беше срам дори да се подпиша. Оригиналът принадлежи изцяло на нея, нейна е мелодиката на думите и сполучливото подреждане на мисълта. Но какво можех да направя аз? Бяхме сгодени, подготовката за сватбата беше в пълен ход, почти бяхме определили и деня... говорях като истински глупак — подготовка, ден... Честно казано, нуждаех се от парите ѝ, а човек в моето положение беше длъжен да направи всичко възможно, за да предотврати разрива. Пък и в края на краищата, какво значение можеше да има за мен мнението на Мариан и нейните близки по въпроса за езика и стила на писмото? Беше възможен един-единствен завършек на всичко това. От мен се искаше да заявя, че съм подлец, и няма никакво значение как го направих — дали се разбеснях или просто се поклоних. „И без това те винаги ще си мислят за мене само лоши неща“, казах си аз, „и никога повече няма да ме допуснат до себе си. За тях аз съм един безскрупулен човек, а след писмото ще ме мислят и за мерзавец“. Така разсъждавах в онзи момент и с безразсъдството на отчаян човек преписвах дума по дума съчиненото

от жена ми, за да се разделя завинаги с последното, което ми беше останало от Мариан. За беда носех трите кратки писма от нея в бележника си, иначе не бих признал тяхното съществуване, щях да ги скрия и да ги пазя като съкровище, но бях принуден да ѝ ги подам и не можех дори да ги целуна. И кичурчето от косите ѝ носех винаги със себе си в същия този бележник, който тогава беше грубо и злобно претърсен от мадам — скъпият кичур коса и всичко останало, всеки мил спомен ми беше отнет.

— Не сте прав, мистър Уилъби, поведението ви е направо осъдително — каза Елинор, но въпреки желанието ѝ гласът ѝ издаваше колко дълбоко му съчувства, — не бива да говорите така нито за мисис Уилъби, нито за сестра ми. Вие сте направили своя избор. Нищо не ви е било натрапено насила. Съпругата ви има право да я уважавате или поне на любезното ви отношение към нея. Вероятно тя ви обича, иначе не би се омъжила за вас. За Мариан не е никакво утешение, а предполагам, и за съвестта ви, ако говорите за жена си пренебрежително и грубо.

— Не ми говорете за моята жена — каза той и въздъхна тежко. — Тя не заслужава вашето съчувствие. Още преди да се оженим тя знаеше, че не я обичам. Оженихме се и отидохме в Коум Магна, за да се отдадем на щастието, след което отново се върнахме в Лондон, за да се отдадем на веселието. Сега изпитвате ли към мене жал, мис Дашууд? Или съм наговорил всичко това без всякакъв смисъл? Според вас, по-малко ли съм виновен, отколкото преди? Невинаги съм имал лоши намерения. Успях ли да оправдая с нещо поне част от своята вина?

— Да, вие определено успяхте да изличите частица от вината си, макар и много малка. Доказахте, че не сте чак толкова лош, за каквото ви мислех. Сърцето ви не е до край порочно. Но като си помисля за причинените от вас страдания, просто не мога да си представя какво повече бихте могли да сторите, за да ги направите още по-страшни.

— Когато сестра ви се възстанови, бихте ли ѝ преразказали всичко това? Нека и тя като вас не мисли за мен с толкова лошо чувство. Казахте ми, че вече ми е простила. Дайте ми възможност да се надявам, че след като научи повече за сърцето ми и за начина, по който се чувствам сега, опрощението на Мариан ще бъде по-искрено, по-истинско, по-нежно и не така благородно. Разкажете ѝ колко съм

нешастен и колко се разкайвам за всичко, кажете й, че дълбоко в сърцето си винаги съм й бил верен, и ако искате, можете да й кажете също, че в този миг тя ми е по-скъпа от всякога.

— Ще й кажа всичко, което е необходимо, за да може тя да ви оправдае донякъде. Не ми обясните обаче каква е причината да дойдете сега, нито пък как разбрахте за болестта на сестра ми.

— Снощи, във фойето на театъра Дръри Лейн попаднах на сър Джон Мидълтън, и като ме видя, ми проговори за първи път от два месеца насам. Не се изненадах, нито пък бях обезпокоен, че той не ми приказва, след като се ожених. Сега обаче добрата му, честа и глупава душа не можа да устои на изкушението и той, изпълнен от негодувание към мен и от тревога за сестра ви, просто не издържа и се сметна за длъжен да ми каже нещо, което, според него, не било могло да ме разстрои, но което страшно ме уплаши. Така, без заобикалки, както си му е в стила, той ми каза, че в момента Мариан умира в Кливланд от лоша треска. Същата сутрин бил получил писмо от мисис Дженингс, в което се съобщавало за неизбежния й край, и че Палмърови побягнали от страх да не се заразят, и какво ли не още. Бях прекалено стъписан, за да се престоря на безразличен, дори и пред нечувствителния сър Джон. А и той така омекна, като видя колко мъка ми причини, че на сбогуване за малко да ми стисне ръка, дотолкова се бе стопило злорадството му, че дори ми припомни, че му бях обещал едно кутре от моя пойнтър. Какво ли само не почувствах, когато разбрах, че сестра ви умира — умира с мисълта, че съм най-големият подлец на света и в последния си миг тя ме презира и ненавижда — как мога да опиша ужасите, които си представях? Бях сигурен, че само един-единствен човек на света ще може да й каже поне една добра дума за мене. Чувствах се наистина ужасно! Не ми трябваше много време да взема решение и в осем часа сутринта бях вече в каретата. Сега вече знаете всичко.

Елинор не каза нищо. Тя мълчеше, а мислите й не можеха да се откъснат от мисълта за непоправимото зло, което му бе нанесла прекалено ранната независимост. Какъв ужасен резултат бяха имали върху него привичките за губене на времето в лентяйство и разгул и вкусът към разточителност. А иначе беше човек, на когото природата бе дала не само ум и красота, но откровен и честен характер, както и чувствително и обичливо сърце. Светското общество го бе направило

суетен и празен, а екстравагантността и тщеславието — егоистичен и студен. Все пак тази суетност в порочния си стремеж към завоевания за сметка на другите, го беше довел до истинската любов, която бе пожертвана от неговата екстравагантност — или поне от отрочето ѝ — страха от бедността. Всяко разточителство беше порочно, и то го бе водило към греха, а оттам той неизбежно бе стигнал до възмездието за своя грях. Любовта, с която се бе сбогувал въпреки своята обич, чувство за чест и усещане за щастие, сега се бе превърнала в непостижима утеха за него и тя ръководеше всяка мисъл и действие, а един съюз, който със своята безскрупулност бе причинил на сестра ѝ такива мъки, се бе превърнал за него в неизлечим и неизчерпаем източник на страдания. Такива мисли я бяха обзели, когато няколко минути по-късно Уилъби я прекъсна, след като самият той се бе отдал на не по-малко болезнена размисъл — той скокна и се приготви да си тръгва:

— Няма никакъв смисъл да стоя тук повече, трябва да си вървя.

— В града ли се връщате?

— Не, ще отида в Коум Магна. Имам малко работа там и ще се прибера в Лондон след ден-два. Довиждане.

Той ѝ протегна ръка. Тя не можа да му откаже и също протегна ръка, която той притисна с обич.

— Наистина ли ме мислите за малко по-добър от преди? — каза той и пусна ръката ѝ, след което се облегна на полицата над камината, сякаш бе забравил, че се канеше да си тръгва.

Елинор го увери, че е точно така, че му прощава, че го жали и че му пожелава всичко най-хубаво, изрази известен интерес и към неговото щастие и дори се опита да го посъветва дискретно как по всяка вероятност ще може да го постигне. В отговора му нямаше нищо оптимистично.

— Колкото до това, ще трябва да се мотая из обществото както мога — каза той. — За семейно щастие и дума не може да става. Ако все пак ми дадете известни надежди, че вие и вашите близки се интересувате от това, което правя и което ми се случва, единствено то може да бъде средството... то ще ме накара... ще имам нещо, заради което си заслужава да живее човек. Ако по някаква благословена от бога случайност можех да бъда свободен отново...

Елинор го прекъсна и в гласа ѝ прозвуча упрек.

— Тогава — отговори той, — още веднъж довиждане. Тръгвам си с ужаса за още нещо, което предстои.

— Какво имате предвид?

— Женитбата на сестра ви.

— Не сте прав. Тя не може да е по-далеч от вас, отколкото в момента.

— Но ще я притежава някой друг. И ако се окаже, че е същият, мисълта, за когото бих могъл да понеса най-малко от всичко останало... Не бих искал да злоупотребявам повече с вашата добрина и състрадание, но искам да знаете, че ще простя най-лесно на онзи, когото съм наранил най-жестоко. Довиждане, и бог да ви благослови!

След тези думи той почти избяга от стаята.

ГЛАВА 45

След като той тръгна и доста време след като шумът от каретата му бе заглъхнал, Елиноор беше така потисната от множество противоречиви чувства, в които преобладаваше най-вече тъга, че в началото дори не се сети за сестра си.

Уилъби, когото само допреди половин час я бе отвращавал и тя го бе смятала за нищожество, същият този Уилъби, въпреки всичките си злодеяния, успя да събуди донякъде съчувствието ѝ към своето нещастие, за което сам си беше виновен, и тя мислеше за него като за човек, който е изгубил завинаги тяхното приятелство, ала сега чувствата ѝ бяха примесени с болезненост и жал, и трябваше да признае в себе си, че изпитва тази болка и съжаление по-скоро заради несбъднатите му желания, отколкото заради това, което беше направил. Тя усещаше, че въздействието му върху нея е силно повлияно от някои обстоятелства, които не би трябвало да намесва в отношението си към Уилъби. Той беше много привлекателен, откровен, нежен и толкова жизнерадостен, но всичко това вече бе престанало да бъде част от неговите достойнства, а и макар любовта му към Мариан да бе все така пламенна, за него вече никак не беше безопасно да се поддава на чувствата си. Но дълго време преди да намалее силата на неговото въздействие, тя чувстваше, че всички тези неща силно ѝ влияят.

Мариан все още не съзнаваше какво става около нея и когато Елиноор се качи горе, тя тъкмо се събуждаше, ободрена след дългия спокоен сън, който бе оправдал надеждите на сестра ѝ. Сърцето на Елиноор преливаше от щастие. Минало, настояще, бъдеще, посещението на Уилъби, състоянието на Мариан, очакваното пристигане на майка им, всичко се сливаше в невероятно напрежение и духът ѝ не усещаше умора. Елиноор се страхуваше само да не се издаде с нещо пред сестра си. Ала тези опасения не продължиха много време, защото само половин час след като Уилъби си бе отишъл, Елиноор отново чу шум от карета и побърза да слезе долу. Изпълнена с нетърпение и желание да спести на майка си всеки възможен миг на

ужасна тревога, тя изтича през фойето до външната врата тъкмо навреме, за да подкрепи майка си и за да получи и нейната подкрепа.

С приближаването на каретата към къщата бе нараствала и увереността на мисис Дашууд, че Мариан не е вече между живите, и дори глас не ѝ бе останал, за да попита как е детето ѝ — не можеше да попита дори Елинон, която не очакваше нито поздрав, нито въпроси, а побърза да ѝ съобщи радостната новина и да ѝ поднесе така дълго чаканото облекчение. Майка ѝ успя да долови думите ѝ и веднага бе връхлетяна от обичайната сила на своите чувства, които за миг я оставиха вцепенена така, както преди бе скована от страховете си. Тя влезе в гостната, подкрепяна от едната си страна от дъщеря си, а от другата ѝ от своя приятел, и там, разплакаха от радост, без да може да проговори и думица дори, тя прегръщаше Елинон отново и отново, понякога стискаше ръката на полковника, а в очите ѝ се четеше огромна благодарност и увереност, че също като нея и той чувства върховното блаженство на този момент. Той го чувстваше и можеше да говори още по-малко от нея.

Веднага щом се съвзе, мисис Дашууд поиска да види Мариан и две минути по-късно бе вече при своето любимо дете, което ѝ беше станало още по-скъпо от дългата раздяла, от преживяното нещастие и опасността за живота му. Радостта на Елинон да гледа изблика на чувствата им бе помрачена единствено от съзнанието, че не бива да лишават Мариан от още почивка, ала мисис Дашууд можеше да бъде и уравновесена и дори благоразумна, когато ставаше дума за живота на едно дете, пък и сега вече Мариан се бе успокоила от присъствието на майка си и понеже без друго беше прекалено изнемошляла за разговори, прие с готовност предписанията на своите болногледачки за тишина и спокойствие. Мисис Дашууд поиска да остане до Мариан през цялата нощ и по молба на майка си Елинон отиде да спи. Но тя бе преживяла толкова безсънни часове на изнурителна тревога и бе все още толкова възбудена, че така желаният сън не идваше. Непрекъснато се сецаше за Уилъби — „горкия Уилъби“, както бе започнала да го нарича в себе си напоследък. Искаше ѝ се бъде оправдан и в очите на другите, и ту обвиняваше, ту оправдаваше самата себе си, че го е осъждала толкова сурово преди. Причиняваше ѝ болка и самата мисъл, че е обещала да разкаже на Мариан за всичко. Тя се страхуваше да го направи, страхуваше се как ще въздейства разказът ѝ върху Мариан, съмняваше

се, че след него сестра ѝ ще може да бъде щастлива с друг човек някога, и дори в един миг пожела Уилъби да овдолее, но веднага след това си спомни за полковник Брандън и се упрекна за това свое желание, беше сигурна, че Мариан дължи на неговото постоянство и страдания много повече, отколкото на съперника му, и пожела всичко друго, само не и смъртта на мисис Уилъби.

Шокът за мисис Дашууд от пристигането на полковника с подобна мисия в Бартън не бе така внезапен и страшен, защото тя бе много разтревожена още преди това. Толкова се страхуваше за Мариан, че бе решила да тръгне за Кливланд още същия ден, без да чака повече сведения за състоянието на дъщеря си. Тя бе подготвила вече отпътуването си и всеки момент чакаше да дойдат семейство Кери и да вземат Маргарет, тъй като майка ѝ не искаше да я води на място, където има заразна болест.

Мариан ставаше все по-добре с всеки изминат ден, а мисис Дашууд сияеше и излъчваше радост, които доказваха и собствените ѝ твърдения, че е най-щастливата жена в целия свят. Когато погледнеше майка си или пък я чуваше да казва това, Елинор се питаше понякога дали изобщо си спомня за Едуард. Но мисис Дашууд се уповаваше на писмото ѝ, в което Елинор пишеше с доста умерен тон за своето разочарование, а и сега бе така преизпълнена от радост, че я интересуваше най-вече как да увеличи тази радост още повече. Мариан се връщаше при нея спасена от една страшна опасност и майка ѝ започваше да усеща, че самата тя е предизвикала до голяма степен тази опасност, и че не е трябвало да насърчава толкова дъщеря си в чувствата ѝ към Уилъби. Освен възстановяването на детето си мисис Дашууд имаше и друга причина да се радва — причина, за която Елинор не се бе сетила. Тя я научи скоро — веднага щом на майка и дъщеря се удаде възможност да останат насаме.

— Най-после сме сами. Мила Елинор, още не съм ти казала и какво друго ме прави толкова щастлива. Полковник Брандън е влюбен в Мариан, самият той ми го каза.

Дъщеря ѝ я слушаше мълчаливо и внимателно, понякога чувстваше ту радост, ту болка, а в отделни моменти не знаеше дали трябва да се учудва или не.

— Толкова сме различни с тебе, мила, затова не се учудвам, че в такъв момент можеш да бъдеш така спокойна. Ако трябваше да си

намисля едно желание, като възможно най-доброто за всички бих си пожелала полковникът да се ожени за едната от вас. И аз мисля, че Мариан ще бъде по-щастливата, ако се омъжи за него.

Елинор тъкмо се канеше да я пита защо мисли така, тъй като това мнение ѝ се стори твърде пристрастно — между двамата имаше огромна разлика във възрастта, чувствата и характера, ала въображението на майка ѝ бе вечно готово да литне в някоя вълнуваща посока и затова Елинор премълча и замени въпроса с усмивка.

— Той си разкри сърцето пред мен, докато пътувахме вчера. Направи го, без да иска, без да го е решил предварително. А както можеш да си представиш, в такъв момент аз не можех да говоря за нищо друго, освен за детето си. Той не можеше да скрие колко е разстроен и виждах, че се страхува не по-малко от мене, затова сигурно си е помислил, че това може да ми се види странно — такава тревога не може да се обясни само с приятелски чувства, а може и нищо да не си е мислил, предполагам просто не е издържал под напора на чувствата и ми разказа за своята дълбока, нежна и вярна любов към Мариан. Мила, той се е влюбил в нея още в първия миг, когато я е видял.

В тези думи Елинор усети не стила и езика на полковника, а съвсем естественото за въображението на майка ѝ разкрасяване, което дооформяше както иска всяко харесвано от нея нещо.

— Любовта му към нея далеч надхвърля онова, което е чувствал Уилъби, или се е преструвал, че чувства, защото е много по-дълбока, по-искрена и вярна, можем да я наречем както искаме и защото е издържала на всички изпитания през времето, когато Мариан имаше нещастieto да си мисли, че е влюбена в онзи недостоеен човек! В чувството му няма себичност, а той дори не е можел да храни някаква надежда. И как е могъл през цялото време да гледа, че тя е щастлива с друг! Толкова благороден човек! Толкова откровен, толкова искрен, човек не може да излъже в него.

— Всички знаят — каза Елинор, — че полковник Брандън има прекрасен характер.

— Зная това — отговори майка ѝ съвсем отговорно, — след подобно предупреждение аз бих била последният човек, който ще вземе да харесва или пък да насърчава тази любов. Но той дойде ме

вземе с такава готовност, воден от толкова силни приятелски чувства, че само това е достатъчно да докаже, че е много достоен човек.

— Освен това — каза Елинор, — не само един благороден жест говори за неговия характер, тъй като е напълно възможно да е постъпил така заради любовта си към Мариан или от чисто човешки чувства. Мисис Дженингс и семейство Мидълтън го познават от много време и го уважават и обичат не по-малко от нас, а и аз мисля, че също го познавам добре, макар и отскоро. Толкова високо го ценя и уважавам, че ако Мариан е щастлива с него, охотно бих се съгласила, че една такава връзка би била истинска благословия за всички ни. Ти даде ли му някакви надежди?

— О, любов моя, тогава не можеше да става и дума за надежди, както за него, така и за мен. В онзи миг беше напълно възможно Мариан да е на смъртно легло. Той дори не търсеше надежда или насърчение. Довери ми се съвсем неволно, това беше просто изблик на чувства пред приятел, който може да го успокои, а не молба, отправена към една майка. Въпреки това, след като мина малко време му казах, защото отначало бях много смаяна, че много се надявам тя да оживее и ако това стане, ще бъда много щастлива да помогна с нещо за тяхната женитба. Казвала съм това и след като пристигнахме и имахме щастието да разберем, че тя е във от опасност, насърчавала съм го с всичко, което зависи от мене. Казвам му, че е необходимо малко време, защото само времето ще оправи всичко — сърцето на Мариан няма да крее вечно по човек като Уилъби. А по-нататък собствените му достойнства ще я спечелят.

— Но ако се съди по настроението на полковника, едва ли думите ти са му вдъхнали оптимизъм.

— Не са. Той мисли, че любовта към Уилъби е пуснала дълбоки корени в сърцето на Мариан и ще е необходимо много време за някаква промяна в чувствата ѝ, а дори и сърцето ѝ да беше свободно, той не вярва, че ще може да привлече вниманието ѝ с нещо — като се има предвид разликата във възрастта и характерите. Тук обаче съвсем не е прав. Това, че е по-възрастен от нея, всъщност е сериозно предимство, защото той има вече твърдо установени принципи и определен характер, а по нрав е точно такъв, че да направи Мариан щастлива. Външният вид и държанието му също говорят в негова полза. Не съм заслепена от собственото си пристрастие и трябва да

призная, че не е толкова хубав като Уилъби, но затова пък изражението на лицето му е много по-приятно. Ако си спомняш, в очите на Уилъби винаги е имало нещо, което никак не ми харесваше.

Елинор не можа да си спомни такова нещо, но майка ѝ не изчака потвърждението и продължи:

— А и държанието, държанието на полковник Брандън не само че винаги ми е било много по-приятно от това на Уилъби, но и от него ясно си личи, че чувствата му към Мариан са много по-силни. Той е толкова тактичен, толкова внимателен към хората, че с непресторената простота на държанието си е много по-близо до нейния истински нрав, отколкото Уилъби със своето оживление, което често бе престолено и ненавременно. Дълбоко вярвам, че дори и Уилъби да се бе оказал толкова прекрасен, а той доказва тъкмо обратното, с него Мариан никога не би била така щастлива, както може да бъде с полковник Брандън.

Тя замълча. Дъщеря ѝ не беше съвсем съгласна с нея, но майката така ѝ не чуваше какво ѝ се казва, затова не можеше да се засегне.

— В Делафорд тя ще е много близо до мене — добави мисис Дашууд, — дори и ако си остана в Бартън. А тъй като селото е голямо, много е вероятно да се намери някоя малка къща или селска хижа наблизко, която да ни устройва не по-зле от сега.

Бедната Елинор! Още един план, според който трябваше да отиде в Делафорд! Но тя имаше силен дух.

— А и състоянието му! Знаеш, че на моята възраст човек не може да не мисли и за тези неща, и въпреки че не знам, нито пък бих искала да знам дали той е богат, сигурна съм, че има добри доходи.

Някой влезе и прекъсна разговора им, което даде на Елинор възможност да се усамоти, за да размисли върху всичко това, да пожелае щастие на своя приятел и, въпреки неохотата, си — да почувства болка за Уилъби.

ГЛАВА 46

Болестта на Мариан беше изтощителна, но не бе толкова продължителна, че да забави оздравяването на момичето, а младостта, здравият организъм и присъствието на майка ѝ още повече спомогнаха за гладкото и бързо възстановяване; така само няколко дни след пристигането на мисис Дашууд можеха да преместят Мариан в будоара на мисис Палмър. Там беше поканен да я посети и полковник Брандън по изричната молба на самата Мариан, която бързаше да му благодари, че е довел майка ѝ.

Когато влезе в стаята, Мариан веднага му подаде ръката си, и той бе така силно развълнуван от нейната бледност и променената ѝ външност, както според Елинор, можеше да се развълнува човек само от чувство, много по-силно от обикновено приятелство, а и от съзнанието, че другите знаят за това чувство. По тъгата в очите му и промененото изражение на лицето, с което понякога поглеждаше към сестра ѝ, Елинор отгатна, че през мислите му често преминават болезнени сцени от миналото, предизвикани от все по-явната прилика между Елиза и Мариан — хлътналите очи, бледността на кожата, позата, в която се усещаше немощ, както и топлотата, с която изразяваха своята признателност към него.

Мисис Дашууд бе не по-малко наблюдателна от дъщеря си, но мислите ѝ бяха насочени в съвсем различна посока и тя не виждаше в държанието на полковника нищо друго, освен очевидната и съвсем естествена за случая проява на обзелите го чувства, и тя се мъчеше да убеди сама себе си, че в думите и в отношението на Мариан към него проблясват първите признаци на нещо по-силно от обикновена благодарност.

След още ден-два вече личеше, че силите на Мариан видимо се възвръщат и подтиквана от дъщерите си и от собствените си желания, мисис Дашууд заговори за връщането им в Бартън. От нейните планове зависеха и намеренията на двамата ѝ приятели — мисис Дженингс не можеше да напусне Кливланд по време на престоя им там, а всички

останали бяха обединили усилията си да убедят полковник Брандън, че също трябва да чувства това място като свой дом, тъй като присъствието му там е особено необходимо. Мисис Дженингс и полковникът също обединиха усилията си и настояха пред мисис Дашууд да вземе каретата на Брандън за завръщането им, тъй като в нея болното ѝ дете щеше да се чувства по-удобно, а вече съюзените сили на мисис Дашууд и мисис Дженингс (чиято добросъщност я правеше гостоприемна не само в собствения ѝ дом, но и в къщите на други хора) бяха насочени към удоволствието да бъдат овъзмездени за преживяното с неколкоседмично гостуване на полковника в Бартън.

Най-после дойде денят на раздялата и заминаването. Сбогуването на Мариан със старата дама беше сърдечно и продължително, тъй като момичето искаше да изрази своята искрена признателност, дълбоко уважение и благопожелания, които от все сърце чувстваше, че ѝ дължи, може би и заради тайното усещане, че в миналото е проявявала пренебрежение към мисис Дженингс. Тя се сбогува сърдечно и приятелски с полковник Брандън, след което той я отведе внимателно до каретата и я настани там, като се погрижи момичето да заеме половината пространство. После мисис Дашууд и Елинор се сбогуваха с приятелите си, качиха се на каретата и оставиха другите да си говорят за пътничките и да се измъчват от собствената си скука, докато най-после извикаха мисис Дженингс при файтона ѝ, където можеше да се поразтуши след раздялата с някоя и друга клюка разменена с прислужницата, а полковник Брандън побърза да се сбогува с нея и пое по своя самотен път към Делафорд.

Семейство Дашууд пътуваха два дни и през двата дни Мариан понасяше пътуването без прекомерна умора. И двете ѝ спътнички проявяваха своята дълбока нежност и ревностна загриженост във всичко, което можеше да направи пътуването ѝ по-леко и бяха възнаградени за усилията си със здравия вид на Мариан и с чудесното ѝ настроение. Това настроение особено радваше Елинор. В продължение на много седмици бе гледала как сестра ѝ непрекъснато страда, потисната от разбитото си сърце, без да има нито смелостта да говори за това, нито пък сила, за да го скрие от другите и сега с радост, която никой друг не можеше да усети като нея, виждаше колко е

спокойна Мариан. Вероятно тя бе стигнала до тази уравновесеност след задълбочени размисли, и Елинор се надяваше след спокойствието да се върне чувството за удовлетвореност и естествената жизнерадост на момичето.

Все пак, колкото повече приближаваха Бартън и наоколо се виждаха все повече познати места, всяка поляна, всяко дърво събуждаха у Мариан някой болезнен спомен — тя се умълча и се затвори в себе си, извърна лице, за да не я виждат другите, и впи поглед в гледката през прозореца. Елинор не можеше нито да се учудва, нито да я вини за това. Тя помогна на сестра си да слезе от каретата и видя, че Мариан плаче, но беше съвсем естествено събуденото у нея чувство да е много по-крехко от обикновено съжаление, и беше похвално, че Мариан се мъчеше да не натрапва състоянието си на другите. От този момент нататък Елинор често забелязваше как, независимо от посоката на мислите си сестра ѝ се стремеше да се владее. Мариан огледа дневната с поглед, в който се четеше твърдата решимост да не се разнежва и да свикне с вида на всеки предмет, който я свързваше със спомена за Уилъби. Почти не говореше, но и в малкото, което каза, се усещаше желанието ѝ да бъде весела. Понякога от устните ѝ се откъсваше по някоя въздишка, но всеки път Мариан гледаше да я заличи с усмивка. След обяда се опита да посвири. Седна до пианото, но погледът ѝ попадна още отначало върху нотите на една опера, които ѝ беше донесъл Уилъби, в която имаше няколко техни любими дуети, а името ѝ на първата страница беше написано с неговия почерк. Нищо нямаше да излезе от свиренето. Тя поклати глава, прибра нотите, прокара пръсти по клавиатурата и след като се оплака, че пръстите ѝ са много отслабнали, отново затвори пианото, но твърдо заяви, че занапред ще трябва много да се упражнява.

Влошаване в тези ободряващи симптоми нямаше и на следващата сутрин. Тъкмо обратното, почивката беше освежила още повече тялото и мислите ѝ, а във вида и думите ѝ имаше много по-искрено желание за хубаво настроение. Тя с нетърпение очакваше завръщането на Маргарет и с радост предчувстваше как любимото семейство ще се събере отново, казваше, че няма по-голямо щастие от това да бъдат отново заедно и да се занимават с любимите си неща.

— Когато времето се позатопли, а аз вече ще съм заякнала като преди, ще излизаме заедно на дълги разходки всеки ден. Ще отидем до фермата в подножието на хълма и ще видим как са децата, после ще идем и до новите ниви на сър Джон в Бартън Крос и в земите около Абатството, ще се разхождаме често и към развалините от стария манастир и ще се опитаме да разберем докъде стигат. Знам, че ще бъда много щастлива. Знам, че ще прекараме едно щастливо лято. Смятам всеки ден да ставам в шест часа и да разпределя времето си до обяд в четене и в свирене. Вече имам готов план и смятам да се позанимавам сериозно с образованието си. В нашата библиотека има само развлекателни четива, а и съм ги чела всичките, но в Бартън Парк има много книги, които заслужават да бъдат прочетени, а мога да взема от полковник Брандън някои съвременни автори. Като чета само по шест часа на ден, знам, че само за една година ще успея да науча много неща, които сега ми липсват.

Елинон трябваше да ѝ отдаде дължимото заради тези намерения, които имаха толкова благородни подбуди, но се усмихна, щом забеляза у сестра си същото нетърпеливо въображение, което в крайна сметка я бе довело до леност, отпуснатост и егоистично самосъжаление — този път обаче то бе впрегнато в целите на умствените занимания и постигането на такава добродетел като например самоконтрол. Но усмивката ѝ угасна и премина във въздишка при спомена за все още неизпълненото обещание към Уилъби, а и се опасяваше, че това, което ще разкаже на сестра си, може отново силно да я разстрои и поне за известно време да развали прекрасните ѝ планове за работа и спокойствие. В желанието да отложи този неприятен момент Елинон реши да поизчака още до по-пълното възстановяване на Мариан и тогава да намери удобен момент, в който да ѝ разкаже всичко. Това решение обаче беше взето, за да бъде пренебрегнато скоро след това.

Мариан бе стояла вече два-три дни у дома, а времето не бе достатъчно хубаво, за да може един все още неукрепнал организъм като нейния да бъде подложен на риска от разходка на открито. Най-после се появи едно чудесно меко утро, което да изкуши дъщерята и да притъпи страховете на майката и мисис Дашууд ѝ разреши да се поразходи по алеята пред къщата, докато усети първите признаци на умора и Мариан излезе, облегната на ръката на Елинон.

Сестрите се движеха бавно, тъй като Мариан беше още много слаба и това физическо усилие беше първото след прекараната болест. Едва бяха успели да се отдалечат от къщата и пред очите им се разкри просторната гледка с хълмовете и особено на един от тях. Мариан спря и с поглед, обърнат към него, спокойно каза:

— Там, точно там, — посочи тя с ръка, — е мястото, където паднах върху онова възвишение, и там за първи път видях Уильби.

При тази дума гласът ѝ заглъхна, но след малко Мариан се овладя и добави:

— Благодарна съм за това, че изпитвам толкова малко болка, когато гледам това място. Ще можем ли да поговорим някога за всичко, което се случи, Елиноръ? — каза тя колебливо. — Или не бива? Сега вече аз мога да говоря, а надявам се, ти също.

Елиноръ нежно я подкани към откровеност.

— Вече не съжалявам — каза Мариан, — свършено е със съжаленията. Не искам да ти говоря и за това, което чувствах към него, а по-скоро за това, което изпитвам в момента. Ако има нещо, от което мога да бъда доволна сега, е утехата да разбера, че той невинаги е играл някаква роля, че невинаги ме е мамил... И най-важното е да повярвам, че той не е толкова лош, колкото съм се опасявала след историята на онова нещастно момиче...

Тя млъкна. Елиноръ усети силна радост и внимателно каза:

— Ако можеш да бъдеш сигурна в това, ще се почувстваш ли по-спокойна?

— Да. Умът ми не може да намери покой, защото непрекъснато се чувствам раздвоена — не само че е ужасно да подозираш в подобни намерения човек, който е бил за теб това, което беше Уильби за мен, но и какво трябва да мисля за самата себе си тогава? Какво би могло да ме доведе до това положение, освен една безсрамно изложена на показ любов, заради която...

— Какво мислиш, — попита сестра ѝ, — за неговото поведение в такъв случай?

— Мисля, че то е... О, с какво удоволствие бих си помислила, че е само непостоянен в чувствата си и много, много неверен.

Елиноръ не отговори. Вътрешно се колебаеше дали да започне разказа си веднага, или да го отложи докато Мариан се почувства по-

добре. Така те повървяха мълчаливо в продължение на няколко минути.

— Не му пожелавам нещо прекалено хубаво, каквото например е това дълбоко в себе си да мисли за толкова неприятни неща, за каквито мисля аз. Много би страдал.

— Ти правила ли си сравнение между държанието му и твоето собствено държание?

— Не. Но съм правила сравнение на собственото си поведение с това, каквото то би трябвало да бъде — например с твоето.

— Бяхме поставени в различно положение.

— Но те говорят много не само за поведението ни. Мила Елинор, не допускай добротата ти да защитава нещо, за което знам, че не го одобряваш с разума си. Болестта ми даде възможност да помисля, имах много време, за да размисля съвсем сериозно и на спокойствие. Дълго преди да съм в състояние отново да говоря, аз можех чудесно да владея ума си. Прехвърлях миналото в своите мисли, и виждах как съм се държала още след като се запознахме миналата есен. Поведението ми не може да бъде определено по друг начин, освен много лекомислено по отношение на самата мен и доста безцеремонно към другите. Видях, че собствените ми чувства са подготвили и сетнешните ми страдания, а липсата на вътрешна сила в тези чувства за малко не ме отведе в гроба. Чудесно разбирах, че сама си докарах тази болест, като не обръщах никакво внимание на здравето си, разбирах го още тогава. Смъртта ми щеше да бъде акт на саморазрушение. Не разбирах, че съм в опасност до момента, когато тази опасност изчезна, но се чудя как изобщо успях да се възстановя с подобни мисли за миналото в главата си, чудя се как не ме уби силата на желанието за живот и за прошка от моя бог и от всички вас. Ако бях умряла, в каква страшна бездна от страдание щях да хвърля и теб — ти, която стоеше до леглото ми, моя сестра и приятелка! Ти, която виждаше всичките ми капризи и целия ми егоизъм, преди да се разболея, и която познаваше и най-леките тревоги на сърцето ми! Каква ли щях да остана в твоята памет! А и мама! Как би могла ти да я утешиш? Не мога да ти опиша колко се отвращавам от себе си. Когато обърна поглед към миналото виждам само някой пренебрегнат дълг или допуснати пропуски. Като че ли нямаше човек, когото да не съм наранила. Отнасях се към мисис Дженингс с презрение и неблагодарност, а тя беше толкова мила през

цялото време. Към Мидълтънови, към семейство Палмър, сестрите Стийл, към всеки от познатите си бях несправедлива и се отнасях безочливо с тях, сърцето ми беше затворено за техните добродетели и аз се дразнех дори от самите жестове на внимание към мене. Колкото и малко да заслужават добро отношение Джон и Фани, дори и към тях се държах по-зле, отколкото е допустимо. Но най-много измъчих тебе, дори повече от мама. Аз единствена знаех колко е наранено сърцето ти, но нима това можеше да ме спре? Дори не ти съчувствах, а това би помогнало и на двете ни. Твоят пример беше пред очите ми, но каква полза? Започнах ли да те щадя, или пък сторих нещо, за да те успокоя? Нима си направих някакви изводи от твоята издръжливост, помогнах ли ти в нещо, опитах ли се да облекча усилията да бъдеш мила с всички и да им изразиш своята признателност, които досега бяха стоварени изцяло на твой гръб? Не, ни най-малко, не преди да разбере колко си нещастна, а аз мислех, че при теб всичко е наред. Не полагах никакви усилия и обръщах гръб на всеки свой дълг и на всяко приятелство, не допусках, че и на други, освен на мен самата, може да им бъде тежко, и изпитвах жал само към сърцето на онзи, който ме бе наранил и изоставил, и съжالياвах, че трябва да оставя теб, която безгранично обичам, да страдаш толкова заради мене.

Духът ѝ бе обзет от безброй укори към самата себе си и тук бързият им поток спря. Въпреки че беше твърде честна, за да я ласкае, Елинор побърза да я успокои и да ѝ изкаже своето одобрение и подкрепа, които разкаянието и дълбоката откровеност на Мариан напълно заслужаваха. Мариан стисна ръката ѝ и отговори:

— Ти си толкова добра. Бъдещето ще бъде доказателство, че съм се променила. Вече ти изложих какво смятам да правя и ако успея да се придържам към плановете си, ще мога да овладеея своите чувства и да усъвършенствам характера си. Тогава вече те няма да причиняват страдания нито на другите, нито на мен самата. Сега ще живея единствено заради семейството си. Отсега нататък ти, мама и Маргарет ще бъдете целият ми свят и моите чувства ще принадлежат само на вас. Никога не ще поискам да напусна нито дома си, нито пък вас, и ако общувам с други хора, то ще е само за да покажа, че духът ми е смирен, сърцето ми е станало по-благородно, че мога да бъда учтива и да изпълнявам мило и покорно и най-дребните си задължения в живота. А колкото до Уилъби, ще бъде безсмислено да твърдя, че

скоро ще го забравя и дори, че изобщо ще мога да го забравя. Споменът за него не може да избледнее от промяната на обстоятелствата или на нечие мнение. Но този спомен ще бъде усмирен, религията, разумът и непрекъснатата заетост ще ми помогнат да гледам спокойно на него.

Тя помълча и после добави по-тихо:

— Всичко би било много по-леко, ако наистина можех да опозная сърцето му.

Елинонор бе размишлявала доста над риска дали моментът е подходящ или не, и дали няма да избърза с разказа си и все пак бе решила да го отложи, когато чу тези думи на сестра си и тъй като знаеше, че само със спомени няма да се стигне до никъде и че твърдата решимост единствена може да помогне, започна полека да подготвя Мариан за това, което щеше да й каже.

Надяваше се, че е успяла да започне с умение и такт, да подготви внимателно своята нетърпелива слушателка и най-после заразказва простичко и честно за онези неща, на които Уилъби бе основал своето извинение; отдаде дължимото на неговото разкаяние и си позволи само да смекчи твърденията му, че все още я обича. Мариан не каза нито дума, тя трепереше с поглед, впит в земята, а устните й така побеляха, както не бяха преbledнявали и по време на болестта. От сърцето й бликаха хиляди въпроси, но тя не посмя да зададе нито един. Задъхваше се от нетърпение да чуе всяка следваща сричка, не съзнаваше, че през цялото време стиска силно ръката на сестра си и че по страните й се стичат сълзи.

Елинонор се страхуваше, че Мариан може да е уморена и неусетно я бе повела обратно към дома, защото, въпреки че не й задаваше въпроси, Елинонор можеше да си представи колко силно се интересува Мариан от тази история и затова до вратата на самата къща не говори за нищо друго, освен за Уилъби и за техния разговор, дори внимаваше много при точното предаване и на най-дребната подробност — как е изглеждал, как точно е казал едно или друго нещо — разбира се, само там, където тези подробности трябваше да бъдат пресъздадени. Щом влязоха, Мариан само целуна сестра си с благодарност и едва чуто промълви: „Кажи на мама“, а после бавно тръгна по стълбите към своята стая. Елинонор не се опита да я последва, защото беше съвсем естествено Мариан да търси усамотение. Докато прехвърляше

трескаво в ума си възможните последствия върху Мариан тя бе твърдо решена първа да повдигне този въпрос пред сестра си, ако Мариан не иска да разговаря за това и тръгна към салона, за да изпълни молбата, дадена на сестра ѝ, преди да се разделят.

ГЛАВА 47

Мисис Дашууд не можеше да изслуша това оправдателно слово за предишния си любимец, без да се развълнува. Душата ѝ ликуваше при мисълта, че той е чист поне по отношение на част от вменената му вина, беше ѝ жал за него и му пожелаваше да намери своето щастие. Но чувствата ѝ отпреди вече не можеха да се върнат. Нищо не можеше да му върне предишната ѝ вяра в него и да го приеме отново така безукорно чист, както някога го бе приемала Мариан. Нищо не можеше да отмие спомена за страданията, които бе причинил на дъщеря ѝ, нито пък да го оневини за позорното му отношение към Елиза. Затова и не можеше да го уважава и обича както някога, и положението на полковник Брандън си оставаше непоклатимо.

Ако мисис Дашууд и Мариан бяха чули тази история лично от Уилъби, ако бяха видели колко е разстроен, ако изпаднаха под въздействието на неговото държание и изражение на лицето, много е вероятно и състраданието им към него да беше по-дълбоко. Но Елинор не можеше, а и не искаше да събужда в тях чувствата, които отначало сама бе изпитала към него. Тя бе размисляла над всичко това и бе успяла да го прецени спокойно и трезво, да си изгради собствено мнение за достойнствата на Уилъби и затова бе изложила само простичко и истинно онези факти, които действително отговаряха на неговия характер, без да ги разкрасява излишно с разнежващи и отвличащи въображението забележки.

Вечерта семейството се събра отново и по собствено желание Мариан отвори дума за Уилъби, макар и не без видимо усилие, което личеше от нейната дълбока замисленост и нервност, преди да заговори, а когато започна, страните ѝ често поруменяваха и гласът ѝ бе доста неуверен.

— Искам и двете да сте убедени, че разбирам всичко, разбирам го точно така, както вие бихте искали.

Мисис Дашууд искаше да я прекъсне веднага с няколко нежни и успокоителни думи, но Елинор нетърпеливо ѝ даде знак да не се

обажда, защото искаше да чуе доколко непредубедено е мнението на сестра ѝ. Мариан продължи бавно:

— Тази сутрин, след като Елинор ми разказа всичко, почувствах голямо облекчение... Чух всичко, от което се нуждаех — каза задавено тя и гласът ѝ изневери за малко, но бързо се овладя и продължи, вече по-спокойно отпреди: — Сега съм доволна. Не искам нещата да се променят. След като знам вече всичко това, а рано или късно щях да го науча, знам и че нямаше да бъда щастлива с него. Нямаше да вярвам в него, нямаше да го уважавам. Всичко това не можеше да не окаже влияние върху моите чувства.

— Знам, знам, че е точно така! — извика майка ѝ. — Не можеше да бъдеш щастлива с човек, който е склонен към развратни деяния! Човек, който е оскърбил най-добрите ни приятели, а също и най-достойния от тях! Не, сърцето на моята Мариан не можеше да бъде щастливо с такъв човек. Тя щеше да го усети със своята деликатна чувствителност и съвест, щеше да почувства всичко онова, което би трябвало да почувства и нейният съпруг.

Мариан въздъхна и повтори:

— Не искам нищо да се промени.

— Гледаш на случилото се така — каза Елинор, — както е редно за един здрав разум и дълбоко разбиране на нещата, дори ми се струва, че съдейки по много други обстоятелства и ти като мен много добре разбираш, че женитбата ти за този човек щеше да ти причини много неприятности и разочарования, които любовта едва ли би могла да превъзмогне, а и от негова страна тази любов едва ли е толкова силна. Ако се бяхте оженили, щяхте да живеете в бедност. Самият той признава, че е разточителен, а и от поведението му ясно личи, че не е склонен да се лишава от нищо. С твоята неопитност, неговите изисквания и малкия, съвсем недостатъчен доход, винаги щяхте да имате сериозни проблеми, които не биха били по-малки само защото преди брака не сте ги предвидили и не сте помислили за тях. Зная, че след като разбере какво е положението, твоето чувство за чест и достойнство би те принудило да преминеш към пестеливост във всичко възможно, и ако тези лишения засягаха само тебе, би се измъчвала само ти, но има и нещо друго — той е започнал да се разорява още преди женитбата си и доколко ти би могла да оправиш нещата ти с дребните си икономии? Освен това, колкото и разумни да

са опитите ти да ограничиш неговата разточителност, у тебе биха се породили сериозни опасения, че вместо да въздействаш на егоистичните му желания, би могла да загубиш неговата любов и той да съжали, че женитбата му за тебе го е въвлякла в подобни затруднения.

Устните на Мариан трепнаха и тя успя само да повтори:

— Егоистични? — а в тона ѝ се усещаше друг въпрос — нима наистина Елиноор го мисли за егоист?

— Отначало докрай — отговори Елиноор, — цялото му поведение в тази история е основано на егоизъм. Той започна да си играе с твоите чувства от егоизъм, но си призна това едва много по-късно, когато усети, че също е влюбен в тебе, и именно егоизмът му го принуди да замине от Бартън. Уилъби винаги се е ръководил единствено от собствените си желания за развлечения и спокойствие.

— Това е точно така. Никога не се стремил да направи мене щастлива.

— Сега той съжالياва за това, което е направил — продължи Елиноор. — И защо? Защото е разбрал, че то се е обърнало срещу него. Женитбата не му е донесла щастие. Сега няма никакви материални затруднения и страданията му са от съвсем различен характер. Той мисли, че се е свързал с жена, която ти далеч превъзхождаш. Но следва ли от това, че ако се бе оженил за тебе, щеше да е щастлив? Проблемите ви тогава щяха да бъдат съвсем различни. Той нямаше да спре да се измъчва от вечния недостиг на пари, нещо, което в момента подценява, само защото не страда от него. Би имал безупречна съпруга, но щеше завинаги да се обрече на недоимък, завинаги да си остане беден, и, по всяка вероятност, щеше да постави богатството и доходите като първи по значение, като по-важни от семейното щастие, а характерът на съпругата би отишъл далеч на заден план.

— Не се съмнявам, че е така — каза Мариан — и няма нищо, за което да съжالياвам, освен за собственото си лекомислие.

— По-добре кажи за липсата на благоразумие у собствената ти майка, дете мое — каза мисис Дашууд, — тя е виновна за всичко.

Мариан не я остави да продължи, а Елиноор беше доволна, че всяка от тях разбира в какво е сбъркала и в желанието си да избегне един критичен поглед към миналото, който отново би обезсърчил Мариан, тя поде отново предишната тема:

— Мисля, че от цялата тази история трябва да си направим един извод — страданията на Уилъби са породени от това, че е поругал своята добродетелност с отношението си към Елиза Уилямс. Това негово престъпно поведение е началото на всички останали, макар и по-незначителни простъпки, и в него се корени причината за нещастията му сега.

Мариан изрази своето искрено съгласие с тази забележка, която пък наведе мисис Дашууд на темата за многобройните добродетели и страдания на полковник Брандън. Тя говореше за него с такава топлина, която можеше да бъде плод единствено на приятелските й чувства, съюзени с известни намерения от нейна страна. По вида на дъщеря й обаче не личеше много-много да е чула нещо от тези приказки.

През следващите два-три дни очакванията на Елинор по отношение на сестра й се оправдаха. Мариан се стремеше да бъде по-силна, отколкото преди, решимостта й оставаше ненакърнена и тъй като постоянстваше в опитите си да изглежда спокойна и весела, Елинор можеше спокойно да се осланя на времето, което щеше да възвърне здравето на сестра й.

Маргарет се завърна и семейството отново можеше да се радва на пълния си състав. Можеха да продължат своя спокоен живот в селската си къщичка, и ако за момента не бяха в състояние да подновят заниманията си със същия плам като преди, поне намеренията им да ги подновят за в бъдеще бяха не по-малко пламенни.

Елинор започваше да става нетърпелива, тъй като нямаше никакви новини за Едуард. Не бе чула нищо за него след заминаването си от Лондон и не знаеше нито къде е той, нито пък какво възнамерява да прави. Бяха си разменили няколко писма с брат й по повод болестта на Мариан, и в първото си писмо Джон й бе писал: „Не знаем нищо за бедния Едуард, а и не можем да се поинтересуваме, защото тази тема е абсолютно недопустима за нас, но по всяка вероятност той е в Оксфорд.“ Това беше единственото, което можа да научи от писмата на брат си, защото в следващите името му дори не се споменаваше. Все пак не й бе съдено да остане дълго в неведение по отношение на неговите намерения.

Една сутрин изпратиха слугата по работа в Ексетър и докато им сервираше на обяд, той разказа на господарката си какво е свършил, а

накрая спомена нещо съвсем странично:

— Предполагам, госпожо, че сте научили за женитбата на мистър Ферърс.

Мариан се стресна ужасно и впи поглед в Елинол и като видя колко е пребледняла сестра ѝ, Мариан се облегна назад и се разплака неудържимо. Докато отговаряше на слугата, мисис Дашууд интуитивно отправи поглед към голямата си дъщеря и по промененото ѝ лице с изумление установи колко силно е засегната Елинол от тази новина. Майката бе не по-малко уплашена и от състоянието на Мариан и само след миг вече не знаеше за кое от децата си да се погрижи най-напред.

Като видя, че Мариан се чувства зле, слугата прояви достатъчно съобразителност да повика една от прислужниците и тя, заедно с мисис Дашууд, помогнаха на по-малката сестра да се качи в стаята си. Дотогава Мариан бе успяла вече да се посъвземе и майка ѝ я остави на грижите на Маргарет и прислужницата, за да се върне при Елинол. Макар и все още много разстроена, тя бе успяла да овладее разума и гласа си дотолкова, че да разпита Томас откъде е научил това. Мисис Дашууд веднага пое задаването на въпросите и Елинол можеше да изслуша всичко, без да се напруга да участва в разговора.

— Кой ти каза, че мистър Ферърс се е оженил, Томас?

— Ами аз самият го видях, госпожо, тази сутрин в Ексетър, а също и съпругата му, дете беше мис Стийл. Каретата им беше спряла пред вратата на странноприемницата Ню Ландън, пък аз отивах тъкмо там да предам едно съобщение от Сали в Бартън Парк до брат ѝ — той работи там като пощенски разносвач. Като влизах, случайно погледнах към каретата и веднага познах по-малката госпожица Стийл, затуй си свалих шапката, а тя ме позна и ме извика да ме пита как сте вие, госпожо, и как са младите господарки, най-вече мис Мариан и рече да ви предам, че тя и мистър Ферърс ви поздравяват и че са винаги на вашите услуги. Ама много бързаха да вървят някъде, щото слязоха съвсем за малко и като се върнаха, рекоха, че някой път ще дойдат да ви видят.

— Тя ли ти каза, че е омъжена, Томас?

— Да, госпожо. Тя се засмя и си рече, че името ѝ вече не е същото, каквото го знаем по нашия край. Тя все си е била такава миличка и приказлива, и хич не е надута. Затуй си позволих да ѝ река, че ѝ желая много щастие.

— Мистър Ферърс беше ли до нея в каретата?

— Да, госпожо, видях го като се облягаше назад, ама той не се показва — нали знаете, никога не е бил от приказливите.

Елинон разбра по-скоро със сърцето си защо Едуард не се е показал от каретата, а вероятно и мисис Дашууд си помисли същото.

— Никой друг ли нямаше в каретата?

— Не госпожо само двамата.

— А разбра ли откъде идват?

— Мис Люс... мисис Ферърс ми каза, че идват направо от Лондон.

— И после на запад ли смятаха да продължат?

— Да, госпожо, ама не за дълго. Скоро щели да се върнат, и тогава ще дойдат да ви се обадят.

Мисис Дашууд погледна към дъщеря си, но Елинон знаеше, че няма се появят. Всичко това беше съвсем в стила на Люси, а за Едуард беше съвсем сигурна, че никога няма дори да се доближи. После промълви тихо, че вероятно са тръгнали към мистър Прат в Плимут.

Томас каза, каквото знаеше. Елинон имаше вид на човек, който иска да научи още нещо.

— Видя ли ги като заминаваха?

— Не, госпожо, конете тъкмо излизаха, ама аз не можех да се бавя повече, щото ме беше страх да не закъснея.

— А изглеждаше ли добре мисис Ферърс?

— Да, госпожо, тя рече, че е много добре, пък и, според мене, тя все си е била много хубава млада дама и ми се чини, че беше страшно доволна.

Мисис Дашууд не можа да се сети какво друго би могла да попита и освободи Томас, който излезе с покривката за маса — и без друго вече не се нуждаеха нито от него, нито от покривката. Мариан беше пратила да кажат, че няма да обядва, мисис Дашууд и Елинон бяха загубили всякакъв апетит, а Маргарет много се зарадва на възможността да пропусне обяда, тъй като след толкова тревоги и пропуснати обеда сестрите ѝ не бяха видели нищо хубаво и на нея никога преди не ѝ бяха разрешавали да не обядва.

Донесоха виното и десерта, а мисис Дашууд и Елинон останаха сами в трапезарията, без да разговарят и потънали дълбоко в своите мисли. Мисис Дашууд не искаше да рискува, с каквато и да е

забележка, не посмя дори да утеши дъщеря си. Едва сега разбра колко погрешно е било да се уповава на това, което Елино́р ѝ бе говорила за себе си и стигна до справедливото заключение, че по онова време дъщеря ѝ е смекчила всичко в желанието си да пощади майката, която страдаше дълбоко заради другата си дъщеря. Разбра, че внимателното и много тактично отношение на Елино́р я е подвело да подцени силата на чувствата у дъщеря си, макар че в самото начало самата мисис Дашууд бе разбрала колко дълбоки са те; Елино́р ѝ бе внушила, че далеч не е така влюбена, както си бе мислила майка ѝ и както сега се оказва в действителност. Мисис Дашууд се опасяваше, че подведена от това внушение, често е била несправедлива и недостатъчно внимателна, дори, боже, понякога може би дори груба към своята Елино́р, защото мъката на Мариан бе така открито призната, така очевидна, че майката ѝ отдаваше цялата си нежност и съвсем бе забравила, че другата ѝ дъщеря страда не по-малко, но е много по-силна вътрешно и не би искала да съсредоточава в себе си вниманието на всички останали.

ГЛАВА 48

Едва сега Елинор разбра каква е разликата между очакването на едно неприятно събитие и неговото осъществяване, както и разликата между отпращаната към разума заповед да е бъде сигурен в нещо и самата сигурност. Тя разбра, че макар и подсъзнателно, в душата ѝ е имало място за капчица надежда, че докато Едуард е ерген, все нещо може да се случи, което да предотврати брака му с Люси — или той да промени решението си, като се съобрази с близките си, или годеницата му да намери по-изгоден начин да уреди своето положение — дори да се случи чудо, което да донесе щастлив изход за всички. Но той беше вече женен и тя проклинаше сърцето си за това, че бе в него допуснало ласкавото пърхане на надеждата и затова болката от случилото се беше още по-страшна.

В началото Елинор се изненада, че се оженил толкова скоро — преди да бъде ръкоположен (доколкото ѝ беше известно) и следователно — преди да е сигурен в получаването на някакъв доход. Но скоро си каза, че това е съвсем в стила на Люси, защото в егоистичната си предвидливост тя бързаше да се подsigури и не би пренебрегнала нищо, което би я подложило на риска от отлагане на сватбата. Те бяха женени, събитието се бе състояло в Лондон, и сега бързаха към дома на чичо ѝ. Как ли се е чувствал Едуард, като е знаел, че е само на четири мили от Бартън, когато е видял прислужника на майка ѝ и като е чул казаното от Люси на слугата!

Тя предположи, че не след дълго ще се установят в Делафорд — Делафорд, който по всяка вероятност щеше да играе такава роля в живота ѝ. Елинор искаше да опознае това място, а въпреки това се стремеше да го избягва. Представи си ги в тяхната пасторска къща — Люси като делова и чевръста стопанка, която съчетава стремежа към показност с невероятна пестеливост, и която, поради срама си да не я заподозрат, че е стисната, ще се подмазва на полковник Брандън, на мисис Дженингс и на всеки друг по-богат приятел, с оглед да получи облаги. Тя не можеше да види Едуард в представите си, и не искаше да

си представя нито, че е щастлив, нито че е нещастен; нищо не можеше да я удовлетвори и тя извърещаше глава при всеки опит да го зърне във въображението си.

Елинор се надяваше, че може някой от приятелите им в Лондон да ѝ пише, за да ѝ съобщи за сватбата повече подробности, но дните отминаваха и до нея не достигаха нито писма, нито новини. Тя не смяташе, че трябва да се сърди на някого за това, но въпреки всичко обвиняваше всеки приятел, който не ѝ бе писал. Смяташе, че са или лекомислени, или небрежни.

— Кога ще пишете на полковник Брандън, госпожо? — този въпрос — се изплъзна, породен от нетърпеливото ѝ желание нещо да стане нещо, нещо да се случи.

— Миналата седмица му писах, миличка, и сега очаквам по-скоро да го видя, отколкото да получа от него писмо. Писах му, че от все сърце настоявам да ни погостува, и никак няма да се изненадам, ако днес-утре или след някой друг ден го видя да идва насам.

Това все пак беше нещо — нещо, което да очаква. Полковник Брандън не можеше да няма информация по въпроса.

Тази мисъл едва бе минала през ума ѝ, когато зарежаният ѝ през прозореца поглед попадна върху мъжка фигура, яздеца кон. Мъжът спря пред тяхната врата. Беше джентълмен, вероятно самият полковник Брандън. Сега вече Елинор можеше да научи нещо, и тя потръпна от очакване. Но... но това не беше полковникът, мъжът не приличаше на него нито по осанка, нито по ръст. Ако такова нещо изобщо би било възможно, тя щеше да си помисли, че е Едуард. Отново погледна нататък. Мъжът тъкмо бе слязъл от коня — не, не беше сбъркала — това беше Едуард. Тя се отдръпна от прозореца и седна. „Връща се от мистър Прат и се е отбил да ни види. Ще бъда много спокойна, ще бъда господарка на чувствата си.“ След малко видя, че и другите са разбрали грешката си. Майка ѝ и Мариан пребледняха, погледнаха я и си продумаха нещо шепнешком. Какво ли не би дала в този момент, за да можеше да им каже, че се надява между тях и Едуард да не премине сянка на хлад и обида, но не успя да изтръгне от себе си и звук, затова се отказа и ги остави на собствената им интуиция.

Не промълвиха дори сричка. И трите мълчаливо чакаха влизането на госта. Чуха как мина по чакълената пътека, после по

коридора и след малко влезе пред тях.

По лицето му не личеше да е особено щастлив, дори на Елиноор не ѝ се стори такъв. Беше пребледнял от вълнение и като че ли се страхуваше как ще го приемат, защото съзнаваше, че каквото и да стане го е заслужил. Мисис Дашууд вярваше, че се държи според очакванията на по-голямата си дъщеря и в искреното си желание да ѝ угоди го посрещна с престорено безразличие, протегна му ръка и му пожела щастие.

Той се изчерви и промърмори нещо неразбираемо. От устните на Елиноор се отрони някакво подобие на майчините ѝ думи и тя съжали, че не се е ръкувала с него, едва след като бе станало твърде късно за това. Опита да го погледне открито, седна и заприказва за времето.

Мариан искаше да скрие колко е разстроена и се бе дръпнала настрана, а Маргарет не разбираше почти нищо и си помисли, че ще е добре в държанието ѝ да проличи достойнство, затова седна колкото се може по-далече от него и не промълви нито дума.

Настъпи неловко мълчание още в мига, когато Елиноор спря да се прехласва от сухото за сезона време. Мълчанието бе прекъснато от мисис Дашууд, която изрази надежда, че мисис Ферърс е добре. Той побърза да отговори утвърдително.

Отново настъпи тишина.

Макар и не много сигурна, че гласът ѝ няма да ѝ изневери, Елиноор каза с твърдото намерение да се владее:

— Мисис Ферърс в Лонгстъпъл ли е?

— Лонгстъпъл? — каза той учудено. — Не, майка ми е в града.

— Имах предвид, — каза Елиноор, докато вземаше някакво ръкоделие от масата, — мисис Едуард Ферърс.

Тя не посмя да вдигне очи от ръкоделието, но Мариан и майка ѝ впиха погледи в Едуард. Той се смая, изчерви се, после ги изгледа неразбиращо и след малко каза колебливо:

— Вероятно искате да кажете... Брат ми... Може би имате предвид мисис Робърт Ферърс.

— Мисис Робърт Ферърс! — повториха изумени в един глас мисис Дашууд и Мариан, и тъй като гласът на Елиноор бе заглъхнал, само в очите ѝ се четеше същото изумление и нетърпение. Без да съзнава какво прави, Едуард стана и отиде до прозореца, взе една

ножица и почна да съсипва и нея, и калъфа ѝ, като го нарязва на парчета, и след време каза припряно:

— Може би не знаете... Сигурно не сте разбрали, че наскоро брат ми се ожени за по-малката... за мис Люси Стийл.

Думите му предизвикаха неизразимо смайване у всички, с изключение на Елинон, която остана приведена над ръкоделието си и беше толкова обърквана, че едва ли съзнаваше какво прави.

— Да, миналата седмица се ожениха и сега са в Долиш.

Елинон не издържа и стана. Излезе от стаята почти тичешком и след като затвори вратата, избухна в радостен плач, който като че ли никога нямаше да спре. До този момент Едуард не бе посмял да я погледне, очите му се спираха навсякъде другаде, но не и върху нея, и когато я видя да излиза забързана, видя също и колко е развълнувана, а може би дори чу, че тя се разплака, защото изведнъж стана мрачен и толкова разсеян, че никакви въпроси и забележки, нито дори ласкавите думи на мисис Дашууд можеха да го изтръгнат от мислите му. Накрая излезе, без да продума и тръгна пеша към селото, като остави смаяните дами да се дивят над този толкова внезапен и невероятен обрат, без да могат да уталожат това удивление с нищо друго, освен със собствените си догадки.

ГЛАВА 49

Сега беше вече съвсем сигурно, че Едуард е свободен, колкото и необясними да изглеждаха за семейството обстоятелствата около това освобождение, и никой не се съмняваше как ще се възползва той от своята свобода. След като бе опитал веднъж проклятието на един неблагоприятен годеж против волята на майка си, и то в продължение на четири години, какво друго можеше да се очаква от него след развалянето на този годеж, ако не незабавното сключване на друг?

Целта на неговото посещение в Бартън беше съвсем простичка — беше дошъл с молба към Елинор да се омъжи за него, и като се има предвид, че едва ли е бил толкова неопитен в подобни неща, вълнението му в настоящия случай може да се види странно на някого, а той действително бе толкова смутен, че почувства огромна необходимост да придобие кураж и по тази причина излезе на открито.

Не е нужно да се спираме в подробности върху неща като например колко време му е трябвало да се реши, кога е преценил, че моментът за изпълнението на това решение е настъпил, как точно е изложил предложението си пред Елинор и как тя е приела това предложение. Можем да се ограничим със следното: когато три часа след пристигането му седнаха да обядват, той бе успял да си осигури съпруга, да получи съгласието на майка ѝ и не само да се вживее във вълнуващата роля на влюбен, но и да се почувства като най-щастливия човек на света — ако трябва действително да се придържаме към истината и справедливостта. Той не беше просто радостен, не само ликуваше от това, че любовта му е споделена и тази любов изпълва докрай сърцето и духа му, той усещаше огромно облекчение при мисълта, че най-после е свободен, че не може да бъде упрекнат в нищо и че вече е свършено с предишната връзка, която му тежеше от много време насам, защото тази връзка го обвързваше с жена, която отдавна бе престанал да обича. Изведнъж се оказа окрилен от любовта на друга, за която през цялото време бе мислил с отчаяние. Не толкова съмненията и тревогата, колкото чувството за сполетялата го беда

внезапно бе прераснало в усещане за истинско щастие, и то личеше в неговата открита, чиста и изпълнена с признателност радост, каквато приятелите му не бяха виждали никога преди.

Сега сърцето му беше открито за Елинор, цялата му слабост, всичките му прегрешения бяха споделени, а към момчешкото си увлечение по Люси се отнасяше вече с философската премъдрост и достойнство на своите двацет и четири години.

— Това беше една неразумна и празна привързаност от моя страна — каза той, — родена от липсата на опит и подходящо занимание. Ако след завръщането ми от мистър Прат на осемнайсетгодишна възраст майка ми бе позволила да се заема с някаква дейност или сериозна професия, може би..., не, сигурен съм, че това никога нямаше да се случи, защото, макар и да бях напуснал Лонгстъпъл с мисълта, че нищо не може да замени любовта ми към племенницата на мистър Прат, ако имах пред себе си някаква ясна цел, нещо, което да запълни времето ми и да ме държи на разстояние от Люси в продължение само на няколко месеца, много скоро щях да надрасна своето въображаемо увлечение, още повече че общуването с различни хора би спомогнало за това. Но вместо да се заема с нещо, с някаква професия, която да изберат вместо мен или която сам бих избрал, аз се върнах вкъщи без всякакво подходящо занимание, и цяла година след това не бях зает с нищо, което може да се сравни с полученото от обучението в Оксфорд, а там отидох едва на деветнайсетгодишна възраст. Случи се така, че цяла година няхах за какво друго да мисля, освен за своята въображаема любов, а и майка ми не правеше нищо, за да се почувствам спокоен, няхах приятели, не срещах съчувствие от страна на брат си и не харесвах нито един от хората, с които ме запознавах. При това положение е съвсем обяснимо защо нещо все ме теглеше към Лонгстъпъл, където се чувствах у дома и където със сигурност бях винаги добре дошъл; затова и между осемнайсетата и деветнайсетата си година прекарвах значителна част от времето си именно там. Люси ми се струваше като възплъщение на всичко, което си струва да обичаш и да му се отдадеш. А и беше много хубава, поне така мислех на времето, освен това не познавах никакви други жени, за да ги сравнявам с нея и тъкмо поради това не виждах в нея каквито и да било недостатъци. Като се има предвид всичко това, колкото и глупаво да изглеждат след толкова време обстоятелствата на

нашия годеж, по онова време той беше съвсем естествен и ни най-малко не представляваше толкова непростима проява на лекомислие, както сега.

Внезапният обрат в мисленето и в колелото на щастието за семейство Дашууд бе толкова рязък, че обещавахе на всички радостта от една безсънна нощ. Мисис Дашууд бе прекалено щастлива, за да бъде спокойна, и не знаеше нито как да покаже обичта си към Едуард, нито пък по какъв начин да изрази възхитата си от Елинор, не можеше да изрази своята признателност за освобождението му от предишното обвързване, без да нарани неговите чувства, а и не знаеше как да постъпи, за да ги остави насаме да си поговорят на спокойствие, защото много ѝ се искаше да се порадва самата тя, като ги гледа двамата заедно и като слуша техния разговор.

Мариан можеше да изрази своето щастие само чрез сълзи. Тя непрестанно правеше сравнения и за нея бе неизбежно да не съжاليا за погубеното си щастие; макар радостта ѝ да бе истинска и неподправена като обичта към сестра ѝ, тя не ѝ даваше възможност нито да говори, нито пък да приповдигне духа си.

А Елинор, как може да се опише онова, което чувстваше тя? От мига, в който разбра, че Люси е омъжена за друг и че Едуард е свободен, до внезапно последвалия момент, в който се оправдаха всичките ѝ надежди тя изпита всички възможни чувства, освен спокойствие. Но докато стигне до този втори момент, когато всички съмнения и тревоги отпреди бяха вече изчезнали и той бе излязъл с чест от положението, в което бе изпаднал с предишния си годеж, а тя се почувства облагодетелствана от неговото освобождение и свободна да изрази своята нежна и неизменна, въпреки всичко любов, до този момент бе преминала през всички кръгове на ада, които бяха погълнати от собственото ѝ щастие, и тъй като човек лесно се пренастройва към всяка промяна за добро, на нея ѝ трябваша само няколко часа, за да успокои духа си и сърцето ѝ да намери покой.

Сега Едуард можеше да прекара у тях поне седмица, защото въпреки всичките си ангажименти той не можеше да се лиши от поне едноседмичното удоволствие да бъде близо до Елинор, нито пък това време щеше да стигне, за да си поговорят за миналото, настоящето и бъдещето, тъй като няколко часа упорито залягане над приказките може и да са достатъчни за две разумни същества при разнищването на

всички възможни теми, но при влюбените положението е много по-различно. Те не могат да изчерпат докрай никоя тема, и никое чувство не може да бъде споделено докрай, ако не бъде повторено поне двайсетина пъти.

Отначало разговорът на влюбените се ограничаваше най-вече с женитбата на Люси и неизчерпаемостта, макар и обосновано изумление от тъй щастливото за всички избавление, а и осведомеността на Елинор по отношение на чувствата и от двете засегнати страни я поставяше в едно доста необичайно и, откъдето и да го погледнеш, твърде деликатно положение. Как е станало така, че Люси и Робърт да се привлекат взаимно, и как би могъл Робърт да се ожени за момиче, което дори не бе смятал за красиво и бе говорил за нея без всякакво възхищение, при това момиче, което вече бе сгодено за брат му и благодарение на този годеж Едуард бе отритнат от семейството си — Елинор не можеше да си обясни всичко това. За чувствата ѝ това бе благоприятен развой, но в представите ѝ този годеж изглеждаше направо смешен, а за разума и за трезвата ѝ преценка беше необяснима загадка.

Едуард се опита да го обясни чрез предположението, че още при първата им среща суетата на единия е била предразположена от ласкателствата на другия, и така полека-лека се е стигнало до това положение на нещата. Елинор не бе забравила как веднъж на Харли Стрийт Робърт ѝ бе казал, че ако той се бе намесил навреме, би могъл да разубеди брат си и годежът да бъде развален благодарение на неговата намеса. Сега тя повтори пред Едуард онова, което ѝ бе казал брат му тогава.

— Това е съвсем в стила на Робърт — отговори бързо Едуард и след малко добави: — И може би именно него е имал предвид той още при първата им среща. А Люси вероятно е преценила, че за разлика от мен той, е в много по-изгодно положение. Това е определило и по-нататъшния развой на събитията.

И той, подобно на Елинор, нямаше представа колко време е продължила тяхната връзка, защото бе заминал за Оксфорд и там не бе имал никаква възможност да научи нещо по-различно от това, което му бе писала Люси, а до последния миг писмата ѝ в никакъв случай не били нито по-редки, нито пък по-малко изпълнени с нежност от когато и да било. Затова той не подозирал нищо за характера на последвалите

събития, и когато получил последното ѝ писмо, бил разпънат от противоречиви чувства — смайване, ужас и най-вече радост от усещането за свобода. Той подаде последното ѝ писмо на Елинор, което гласеше:

„Уважаеми господине,

С убеждението, че отдавна съм загубила любовта ви, аз се почувствах свободна да даря сърцето си на друг и не се съмнявам, че с него ще бъда толкова щастлива, колкото преди време са надявах да бъда щастлива и с вас, и не мога да приема ръката ви, при положение че сърцето ми принадлежи на друг. Искрено ви желая успех във вашия избор и ако не си останем добри приятели, вината за това не ще бъде моя, още повече че ще сме близки роднини и е добре да си останем приятели. Спокойно мога да кажа, че не храня лоши чувства към вас, а и съм убедена, че вие сте достатъчно благороден и няма да ми попречите. Вашият брат ме увери в своята искрена любов и тъй като не можем да живеем повече един без друг, решихме да минем под венчило. Току-що се оженихме и сега сме на път за Долиш, където ще останем няколко седмици. Това място винаги е било скъпо за брат ви и той иска да отиде там от много време, пък аз си помислих, че първо ще трябва да ви обезпокоя с тез няколко реда, и си оставам Ваша вечна доброжелателка, приятелка и снаха.

Изгорих всичките ви писма, а при първа възможност ще ви върна и портрета. Моля ви да унищожите и моите писаници, но спокойно можете да запазите пръстена с моята коса.

Люси Ферърс“

Елинор го прочете и му го върна, без да каже нищо.

— Няма да ви моля за мнението ви относно стила — каза Едуард. — Преди за нищо на света не бих ви дал да прочетете нейно писмо. Стилът ѝ е ужасен дори за снаха, а какво остава пък за съпруга! Как съм се изчервявал над страниците от писмата ѝ! И това започна

след първите шест месеца от нашата глупава... история. Това е първото ѝ писмо, в което съдържанието компенсира донякъде недостатъците на стила.

— Каквото и да се е случило — каза Елинор след кратко мълчание, — тяхната женитба е факт. А майка ви си получи заслуженото. След като брат ви бе облагодетелстван за ваша сметка, той получи свободата и възможността да направи собствения си избор, и така тя подкупи с хиляди лири единия си син да направи същото, заради което ги бе отнела от другия. Едва ли ще ѝ стане по-леко от това, че за Люси се оженил Робърт, а не вие.

— Вероятно ще ѝ бъде още по-тежко, защото Робърт винаги е бил неин любимец. И именно защото ще ѝ бъде много по-тежко, тя ще му прости и много по-скоро.

Едуард не знаеше в какви отношения са сега Робърт и майка им, защото никой от близките му не бе направил и опит да се свърже с него. Бе заминал от Оксфорд само ден след получаването на Люсиното писмо с едничката цел да се добере по най-краткия път до Бартън и дори не бе имал време да обмисли бъдещето си поведение, защото този път го водеше към обекта на най-нежните му чувства. Не би могъл да направи нищо друго, преди да е сигурен в чувствата на мис Дашууд и дори се бе надявал да го приемат не много жестоко и коравосърдечно, въпреки че на времето бе ревнувал Елинор от полковник Бартън и скромно бе подценявал собствените си качества за сметка на неговите достойнства. Той трябваше да ѝ признае чувствата си и го направи много красиво. Да оставим на въображението на женените онова, което ще каже Едуард една година по-късно.

За Елинор беше пределно ясно, че когато е говорила със слугата им, Люси преднамерено е искала да я излъже и да ликува злорадо над Едуард. След като бе лишен от всякакви илюзии по отношение на нейния характер, самият Едуард не изпитваше никакви скрупули при мисълта, че тя е напълно способна да изяви толкова подло и откровено своето злонравие. Дълго преди да срещне Елинор той бе разбрал, че Люси е много невежа и ограничена, но го бе отдавал само на нейната необразованост и до последния миг, когато бе получил и последното ѝ писмо, поне я бе смятал за добродушна и добронамерена, а и изцяло му. Това убеждение бе единственото, заради което не бе развалил

годежа, който много преди да му навлече родителския гняв се бе превърнал за него в неизчерпаем източник на съжаление и тревога.

— Приемах го като свой дълг — каза той, — независимо от чувствата си трябваше да ѝ дам възможност за избор — да продължаваме ли с този годеж или не, след като вече бях отхвърлен от майка си и по всичко личеше, че никой на този свят не беше на моя страна и не можех да очаквам подкрепа отникъде. При това положение аз вече не можех да изкуша ничия алчност или суетност, и затова не допусках, че мотивите ѝ да сподели съдбата си с мене може да са продиктувани не от чиста любов, а от нещо друго. Дори и сега не мога да разбера какво си е мислила тя и каква полза би имала да се обвърже с мъж, към когото не изпитва никакви чувства и който има само хиляда лири на свое разположение. Не би могла да предвиди, че полковник Брандън може да ми осигури прехраната.

— Така е, но вероятно е предполагала, че все някога може да се стигне до благоприятно за вас стечение на обстоятелствата или пък че семейството ви ще си промени отношението. С продължаването на годежа тя не е рискувала ни най-малко, защото самата тя доказва, че този годеж с нищо не е обвързвал както чувствата, така и действията ѝ. Смятала е вашата връзка за престижна и определено се е чувствала на положение в очите на своите близки, а дори и да не се е очертавали нищо по-добро за в бъдеще, при всички случаи за нея било по-добре да се омъжи за вас, отколкото да си остане неомъжена.

Едуард веднага се съгласи, че поведението на Люси е било съвсем естествено и мотивите ѝ — пределно ясни.

За това, че е стоял толкова дълго в Норланд и би трябвало да съзнава своята нелоялност към Люси, Елинор го смъмри така рязко, както дамите порицават нечие лекомислие с тон, който е по-скоро ласкателен за самите тях.

— Постъпката ви положително е много лоша — каза тя, — защото близките ми бяха подведени да си въобразяват нещо, което при вашето положение тогава е било просто невъзможно.

Единственото, което можеше да го оправдае, беше това, че в онзи момент не е съзнавал какво става със собствените му чувства, както и твърде необоснованото му убеждение, че след като е сгоден, той е неуязвим.

— Съвсем просто беше да си мисля, че след като съм дал дума на друга, за мен няма никаква опасност да общувам с вас, а и съзнанието за това, че съм сгоден, трябваше да пази чувствата ми така непокътнати, както и честната ми дума. Още тогава усещах, че ви обожавам, но си казвах, че това е само приятелско чувство и не разбирах докъде съм стигнал до момента, в който започнах да правя сравнения между Люси и вас. Мисля, че тогава не биваше да стоя повече в Съсекс и единствените ми мотиви да отлагам заминаването си не бяха по-убедителни от утешението, че каквото и да става, рискът си е само мой и няма да нараня друго, освен себе си.

Елинор се усмихна и поклати глава.

Едуард много се зарадва като разбра, че очакват и полковник Брандън да пристигне в Бартън Котидж. Той искаше не само да го опознае по-отблизо, но и да го убеди, че приема службата в Делафорд с далеч по-голяма охота отпреди. „В момента“, казваше той, „след толкова неискрено поднесената ми благодарност, той сигурно мисли, че от гордост не мога да му простя това благодеяние“.

Едва сега той се изненада на самия себе си, че още не е ходил в Делафорд. Но до много скоро този въпрос толкова малко го бе интересувал, че всичките си сведения за къщата, градината, църковните земи и размера на енорията бе почерпил единствено от Елинор, която му бе предала описанието на полковника съвсем точно, тъй като го бе слушала достатъчно внимателно, за да е най-компетентната от всички останали по този въпрос.

Между тях все още оставаше един неразрешен въпрос, предстоеше им да преодолеят още едно затруднение. Бяха привлечени един към друг, от взаимността на чувствата си и имаха подкрепата и искреното одобрение на приятелите си, познаваха се достатъчно добре и това бе залог за сигурността на тяхното щастие и единственото, което не им достигаше, бяха парите. Едуард имаше две хиляди лири, а Елинор — една, и това бе единственото, с което разполагаха извън доходите от енорията в Делафорд. Мисис Дашууд нямаше никаква възможност да им отдели още нещо, а младите не бяха чак толкова ослепени в любовта си, че да се упоават на доход от триста и петдесет лири годишно като на достатъчни средства, с които да си позволят един удобен начин на живот.

Едуард хранеше известни надежди, че майка му може да промени отношението си към него в по-благоприятна насока и това бе единственото, на което разчиташе като допълнителен доход. Но Елинор не смяташе подобна промяна за възможна, тъй като Едуард отново не можеше се ожени за мис Мортън и мисис Ферърс бе казала, че ако по-големият ѝ син се ожени за Елинор, а не за Люси Стийл, това би било само по-малкото зло, затова тя се опасяваше, че от простъпката на Робърт би се облагодетелствала единствено Фани.

За пълното щастие на мисис Дашууд не достигаше само присъствието на полковник Брандън и ето че и той дойде четири дни след пристигането на Едуард. За първи път, откакто се бе преместила в Бартън, тя се почувства с достойнството на човек, чието гостоприемство е потърсено от повече гости, отколкото можеше да побере къщата. Едуард си запази привилегията да остане у тях, тъй като бе дошъл първи, а полковник Брандън се прибираще всяка вечер в старото си убежище в Бартън Парк, откъдето пристигаше всяко сутрин достатъчно рано, за да прекъсне уединението на влюбените още преди закуска. През триседмичния си престой в Делафорд и особено в свободното си време вечер той нямаше с какво друго да се занимава, освен да пресмята съотношението между трийсет и шест и седемнайсет, затова и пристигна в Бартън в такова състояние на духа, което можеше да бъде приповдигнато единствено от погледите на Мариан, сърдечността, с която го посрещна тя, както и окуражителните думи на майка ѝ. Сред такива приятели и ласкавото им отношение той се посъживи. Не беше научил още за женитбата на Люси и затова през първите часове след пристигането си само слушаше и се удивляваше. Мисис Дашууд му разказа всичко и той се зарадва още повече при мисълта, че това, което е направил за мистър Ферърс, ще облагодетелства и Елинор.

Не е необходимо да споменаваме, че колкото повече се опознаваха двамата господа, толкова повече си допадаха, защото не би могло да бъде друго. Сходствата в здравите принципи и добрия вкус, в нрава и начина на мислене биха били съвсем достатъчни за едно истинско приятелство между тях, но те бяха влюбени в две сестри, които много се обичаха помежду си и това бе предпоставка за взаимното уважение и бързо сприятеляване между господата — в противен случай те биха се сблизили след много време и умуване.

От града запристигаха писма, които само преди няколко дни биха опънали от напрежение и възторг всеки нерв в тялото на Елинор, но сега вече ги приемаха с по-весело и с по-малко вълнение. В писмото си мисис Дженингс сякаш им разказваше чудна приказка, изразяваше искреното си недоволство срещу кокетката, която бе изоставила своя годеник и изливаше щедро съчувствието си към горкия мистър Едуард, който според мисис Дженингс, бил твърде хлътнал по една нищо и никаква уличница и вероятно още си стоял в Оксфорд с разбито сърце.

„Убедена съм, че едва ли нещо е било направено така подло и прикрито отначало докрай, защото само два дни преди това Люси се отби и остана при мене в продължение на няколко часа. Никой не е подозирал каквото и да било, даже Нанси, която — бедната душица! — дойде разплакана у дома още на другия ден, много се страхуваше от мисис Ферърс, а и не знаеше как да се добере до Плимут, защото Люси май ѝ взела всичките пари още преди да се ожени — сигурно да се изфука, и оставила Нанси без пукната пара! С радост ѝ дадох пет гвинеи да стигне до Ексетър, където смята да остане три-четири седмици у мисис Бърджис, защото се надява — както си мисля аз, че може пак да се види с доктора. Трябва да кажа, че най-лошото от всичко, което направи Люси, е това, че в коравосърдечието си дори не е взела и сестра си в каретата. Горкият мистър Едуард! Не ми излиза от ума, и вие трябва да го поканите в Бартън, а мис Мариан трябва да се опита да го поутеши.“

Мистър Дашууд гледаше на създалото се положение доста помрачно. Мисис Ферърс била най-нещастната жена на света, чувствата на Фани били толкова наранени, че изпитвала предсмъртни мъки в своето страдание, и той даже не можел да разбере как след такъв удар и двете са все още живи. Нищо не можело да извини извършеното от Робърт престъпление, но поведението на Люси било още по-недопустимо. Пред мисис Ферърс вече никога нямало да се споменат имената и на двамата, и дори да прости някога на сина си, нямало да признае Люси за своя снаха, нито пък щяла да я пусне в къщата си.

Всичко било направено толкова потайно, че от това ставаше още по-престъпно, защото ако близките на Робърт бяха заподозрели нещо, щяха да вземат съответните мерки срещу подобен брак. Мистър Дашууд призоваваше Елинор да се присъедини към неговите съжаления, че Люси не се е омъжила за Едуард, защото това би предотвратило разпространението на още по-голямо нещастие в семейството. По-нататък писмото продължаваше така:

„Мисис Ферърс никога не говори за Едуард, което никак не ни учудва, но за наша изненада още не сме получили и ред от него по повод женитбата на брат му. Може би се страхува да не ни засегне, затова смятам да му намекна в едно писмо до Оксфорд, че според сестра му и мен едно писмено обещание за покорство, адресирано може би до Фани (и после тя да го покаже на майка си) може да бъде прието благосклонно, защото всички знаем много добре колко нежно сърце има мисис Ферърс и че не я интересува нищо друго, освен добрите отношения с децата ѝ.“

Тази част от писмото имаше определено значение за перспективите и бъдещото поведение на Едуард. От Едуард се очакваше да направи първата стъпка към помирение, макар че той не смяташе да се придържа съвсем точно към начина, който имаха предвид зет му и сестра му.

— Писмено обещание за покорство! — повтори той. — Нима очакват да измоля от майка си прошка за Робърт, за това, че е бил толкова неблагодарен към нея и е накърнил честта ми? Не мога да пиша за никакво покорство, не изпитвам нито смирение, нито пък разкаяние за случилото се. Напротив, чувствам се много щастлив, но тях това не ги засяга. Не смятам, че е редно да пиша за каквото и да било покорство.

— Можете да поискате прошка — каза Елинор, — защото сте наранили чувствата ѝ, а и си мисля, че сега би трябвало да се осмелите и да си признаете, че съжалявате за онзи годеж, който ви навлече гнева на майка ви.

Той изрази съгласието си по този въпрос.

— И след като ви прости, може би ще се наложи да се държите малко по-смирено до момента, в който ще ѝ съобщите за сегашния си годеж, тъй като в нейните очи той едва ли е по-благоразумен от предишния.

Той нямаше разумни доводи, които да противопостави на нейното предложение, но все още не приемаше идеята за писмото с декларация за покорство и след като заяви, че ще му е по-лесно да направи разни унижителни отстъпки устно, а не в писмо, решиха да замине за Лондон и вместо да пише на Фани, да я помоли лично да се застъпи за него пред майка им. „И ако наистина се вълнуват от това помирение“, каза Мариан с наскоро появилата се у нея разпаленост, „ще си помисля, че дори Джон и Фани не са съвсем лишени от достойнства“.

Полковник Брандън им беше гостувал само два-три дни, когато двамата господа си тръгнаха заедно от Бартън. Оттам щяха да заминат направо за Делафорд, за да може Едуард да погледне бъдещия си дом и да помогне на своя покровител и приятел при вземането на решение какво точно да се направи по ремонта на къщата, а няколко дни по-късно трябваше да продължи пътуването си до Лондон.

ГЛАВА 50

Мисис Ферърс цял живот се бе страхувала да не си навлече укора, че е прекалено обичлива и след продължителната и яростна съпротива на страха от подобен укор тя пусна Едуард в къщата си и най-после го призна отново за свой син.

Напоследък броят на членовете в семейството ѝ бе твърде плаващ. В продължение на много години бе имала двама сина, ала преди няколко дни единият ѝ бе отнет, защото бе прегрешил и съответно — отритнат, а само за десетина-петнайсет дни бе забравен и другият по подобна причина, която я остави съвсем без синове — и сега, с възкръсването на Едуард, тя отново имаше син.

Въпреки че отново му бяха отредили място сред живите, той нямаше никакви основания да смята съществуването си за сигурно докато не съобщи на майка си за сегашния си годеж, защото се опасяваше, че оповестяването на това обстоятелство може да предизвика рязък обрат в учредяването му сред живите и да го запрати отново в небитието. Прочее, той пристъпи към разкриването на намеренията си внимателно и много предпазливо, и съвсем неочаквано, бе изслушан с хладнокръвие. Както си му е редът, мисис Ферърс се опита да го убеди с всички възможни средства да не се жени за мис Дашууд — каза, че в лицето на мис Мортън би имал съпруга с по-високо обществено положение и още по-високи доходи, дори подсили този аргумент със забележката, че въпросната госпожица е дъщеря на благородник с годишен доход от трийсет хиляди лири, докато мис Дашууд произхожда от семейство на никому неизвестен господин с доход не повече от три хиляди, ала като установи, че въпреки съгласието си с верността на изнесените факти Едуард ни най-малко не смята да се съобрази с тях и поучена от миналия си опит мисис Ферърс мъдро реши, че този път трябва да се помири. Тя се позабави с отговора си, защото все пак дължеше на достойнството си това, макар и доста недостойно забавяне, а и много се страхуваше да

не я заподозрат в излишък на добра воля и най-после издаде своя декрет на съгласие за женитбата на Едуард и Елинор.

Следващият въпрос, който трябваше да бъде разгледан, бе доколко мисис Ферърс би подпомогнала сина си в увеличаването на доходите му, и тук ясно пролича, че макар и единствен, Едуард в никакъв случай няма правата на първороден син, докато Робърт бе облагодетелстван с хиляда лири годишно, никой не се противопостави на намеренията на Едуард да бъде ръкоположен заради доход от двеста и петдесет в най-добрия случай, нито пък му бе обещано нещо както за момента, така и за в бъдеще, освен десетте хиляди лири, които бяха оставени на съхранение у Фани.

Той беше доволен и на това, то бе дори повече, отколкото Едуард и Елинор бяха очаквали и комай мисис Ферърс, която ломотеше някакви извинения, бе единствената изненадана от факта, че не им е дала повече.

Тези средства им бяха напълно достатъчни да посрещнат своите нужди и след като Едуард встъпеше в сан, можеха да заминат за Делафорд, където полковник Брандън, обзет от нетърпение и огромно желание да направи дома на Елинор удобен, правеше значителни подобрения по къщата. Трябваше да изчакат завършването на ремонтните работи, налагаше се да преживят, както му е редът, хиляди разочарования и отлагания поради немарливостта на работниците и накрая Елинор обяви своето първо и доста категорично решение да не се женят, докато всичко не бъде готово. Най-после, в началото на есента, церемонията се състоя в църквата на селцето Бартън.

Първия месец след сватбата прекараха в имението на своя приятел, откъдето можеха да наблюдават довършителните работи по пасторската къща и да се намесят още на момента, ако това е необходимо — избираха тапети, определиха местата за декоративните храсти и дори измислиха как да направят кобилищата за кладенеца. Макар доста видоизменени, предсказанията на мисис Дженингс се сбъднаха — тя действително отиде на гости у Едуард и жена му още преди Архангеловден, и както се очакваше, там намери най-щастливата брачна двойка на света. Всъщност те не биха искали повече нищо, освен сватбата на полковника и Мариан, и малко по-добро пасбище за своите крави.

Почти всичките им роднини и приятели дойдоха да ги видят в първия им собствен дом. Мисис Ферърс дойде да нагледа щастието им, въпреки че почти се срамуваше задето му бе дала ход. Дори семейство Дашууд се охарчиха, за да им окажат чест с пристигането си чак от Съсекс.

— Не мога да кажа, че съм разочарован, скъпа моя сестро — каза Джон пред портата на Делафорд Хаус, докато се разхождаха една сутрин. — Това би било твърде прекалено, защото по всичко личи, че ти си една от най-щастливите млади жени на света. Но си признавам, че много ми се искаше да се обръщам към полковник Брандън със „зете“. Виждаш какви имоти има, земята, къщата, всичко е толкова внушително и много добре поддържано. А и горите! Никъде в Дорсетшир не съм виждал по-хубав дървен материал от този по склоновете над Делафорд. И макар че Мариан едва ли ще му хареса, съветвам те да я каниш по-често у вас — полковник Брандън стои повечето време, както разбирам, вкъщи, никой не знае предварително какво може да стане — като се виждат често и като няма никой наоколо — а ти можеш да направиш това заради сестра си, можеш просто да й осигуриш тази възможност... Е, разбираш какво искам да кажа.

Вярно, че мисис Ферърс дойде да ги види и дори се отнасяше към тях с благоприличието на престорена привързаност, но тя никога не ги обиди със своето предпочитание. То беше отредено за Робърт и неговото лекомислие, както и за лукавата му съпруга и беше спечелено едва след няколко месеца. Егоизмът и хитрините на Люси, които още от самото начало бяха подмамили Робърт и го бяха поставили в трудно положение, бяха и първото й средство за измъкването от това положение — при най-малката удаля й се възможност Люси се разливаше в безконечни ласкателства, усърдни жестове на внимание, и прояви на изпълнена с почит смиреност. Всичко това не можеше да не примири мисис Ферърс с избора на сина й и Люси отново зае достойно мястото си на нейна любимка.

Като се има предвид как се увенчаха усилията й, поведението на Люси в тази история отначало докрай би могло да се дава за пример и насърчение, когато трябва да се отдаде дължимото на непрестанните грижи за собствения интерес, независимо от препятствията по пътя — тези грижи рано или късно биха извлекли от съдбата най-доброто, при

това без особена саможертва — необходимо е само време и компромиси със съвестта. Първия път, когато Робърт отиде в Бартлетс Билдингс да се запознае и да говори с нея насаме, единствената му цел беше да изпълни молбата на брат си. Той искаше само да ѝ внуши мисълта, че трябва да развали годежа, и тъй като, освен предполагаемата любов между двамата не се очертаваха никакви пречки, Робърт смяташе, че с един-два разговора може да постигне целта си. Тук обаче, и само тук, той много грешеше, защото, макар и да му бе дала известни надежди, че с времето неговото красноречие може да я убеди, все ставаше така, че бе необходима още една среща и още един разговор. Всеки път в края на посещениято му тя започваше да се колебае и за да се разсеят тези съмнения, бе необходим още един половинчасов разговор. Така тя си осигури присъствието му, а всичко останало сякаш само се нареди. Вместо да говорят за Едуард, започнаха да говорят за Робърт — тема, по която той имаше да каже много повече, отколкото, по която и да е друга, и не след дълго се разбра, че тя изпитва към тази тема интерес, не по-малък от неговия. Така полека-лека се разбра, че той далеч превъзхожда брат си във всяко отношение. Робърт се гордееше със своето завоевание, гордееше се и с това, че бе надхитрил брат си и беше още по-горд при мисълта, че си позволяваше да се ожени без съгласието на майка си. Вече се знае какво стана по-нататък. Прекараха няколко щастливи месеца в Долиш, защото тя имаше много роднини, при които трябваше да се отбие, а и той си прерисува няколко планчета на прекрасни селски хижи. После се върнаха в града, подсигуриха си прошката на мисис Ферърс, като простичко я помолиха за това и подтиквана от Люси, мисис Ферърс не можа да им я откаже. Както може да се очаква, в самото начало Мисис Ферърс прости само на Робърт, а Люси, която не дължеше нищо на свекърва си и затова и с нищо не бе съгрешила пред нея, си остана неппростена в продължение на няколко месеца. Но тя така постоянно беше в своята унизителна смиреност, в изпращането на поздравии и пожелания, в заклеимяването на обидата, която бе нанесъл Робърт на майка си и в изразяването на признателност за проявената към себе си грубост, че след известно време надменността на мисис Ферърс се смени с известна благосклонност, а много скоро се превърна в привързаност и дори в зависимост. За мисис Ферърс Люси бе станала толкова необходима, колкото бяха Робърт и Фани, и макар че никога не

можа да прости от сърце на Едуард за това, че бе искал да се ожени за Люси, а Елинор я превъзхождаше по произход и по зестра, за нея говореха като за натрапница, а на Люси гледаха съвсем открито като на любимо дете. Те се установиха в града и мисис Ферърс щедро ги подпомагаше, бяха във възможно най-прекрасните отношения на света със семейство Дашууд и забравиха за старите вражди и прояви на ревност между Фани и Люси, за което спомогнаха и техните съпрузи — и с изключение на честите домашни караници между Люси и Робърт нищо не им пречеше всички да си живеят в една обща хармония.

Доста хора биха чудили много по въпроса какво е направил Робърт, за да придобие наследствените права на първороден син, а още повече биха се чудили на въпроса с какво ги е заслужил. Но това остана загадка. Но никой не чу Робърт да се оплаква от начина си на живот, та да бъде заподозрян в недоволство от доходите си — той или бе оставил прекалено малко брат си, или пък бе взел за себе си прекалено много. И ако за Едуард може да се съди по готовността, с която изпълняваше всеки свой дълг, дори и най-незначителния, по нарастващата му обич към съпругата и дома, и по неизменно доброто му настроение, спокойно може да се приеме, че той бе не по-малко доволен от съдбата си и, също като брат си, за нищо на света не би искал да бъде на неговото място.

Както се очакваше, след женитбата си Елинор не се раздели със своите близки и къщата в Бартън бе станала почти излишна, тъй като майка ѝ и сестрите ѝ прекарваха по-голямата част от годината при нея. На мисис Дашууд ѝ беше приятно да гостува в Делафорд, но до голяма степен посещенията ѝ преследваха и една друга цел — желанието ѝ да събере Мариан и полковник Брандън не бе отслабнало, макар и да не бе така явно изразено, както би предпочел завареният ѝ син. Това бе една много скъпа за сърцето ѝ цел. Тя гледаше на присъствието на дъщеря си като на съкровище и въпреки това искаше да се лиши от това съкровище, за да даде възможност на своя приятел да му се радва. Едуард и Елинор също искаха да видят Мариан като стопанка на имението, защото виждаха колко е нещастен полковникът и разбираха какво трябва да направят, за да може Мариан, по единодушното мнение на всички, да бъде наградата за преживените страдания.

С подобно съзаклятие срещу себе си, с ясното съзнание за добротата на полковника и за дълбоката му обич към нея, какво би могла да направи Мариан? Най-после в сърцето ѝ трепна същата искра, но тя последна я забеляза.

Мариан Дашууд бе предопределена за необичайна съдба. Тя бе родена, за да открие измамността на своите убеждения и с поведението си да се противопостави на любимите си принципи. Тя бе родена, за да преодолее една силна любов, която я бе обсебила в такава напреднала възраст като седемнайсет години, и бе дала доброволно ръката си на друг, ръководена единствено от огромното си уважение и приятелските чувства към него. И този друг, който бе страдал не по-малко от нея и по не по-различни причини, бе човекът, за когото две години преди това бе смятала, че е прекалено възрастен за семейство, и който все още бранеше здравето си с помощта на фланелена жилетка!

Но нещата стояха точно така. На времето тя се ласкаеше от мисълта, че един ден ще се принесе в жертва на неустоима страст, но, вместо да се отдаде на страстта, вместо да предпочете да си остане неомъжена и да се задоволи с уединение и учене, след трезва и спокойна преценка реши, както се оказа, на деветнайсет години, да се поддаде на една нова любов, да поеме нови задължения в съвършено различна къща и да стане съпруга, стопанка на дома и покровителка на селото.

Полковник Брандън беше толкова щастлив, колкото заслужаваше според всички онези, които много го обичаха. Мариан беше утехата за всичките му минали страдания и нейната обич и присъствие го съживиха отново и възвърнаха бодростта на духа му. За Мариан беше щастие да направи него щастлив и това бе толкова очевидно, колкото и приятно за всичките им приятели. Мариан не можеше да обича половинчато и след време сърцето ѝ бе така предано на нейния съпруг, както някога бе отдадено на Уилъби.

Уилъби усети остра болка при вестта за нейната женитба, а и малко след това възмездието го сполетя с пълна сила под формата на опрощение от страна на мисис Смит, която си обясняваше неговата безхарактерност с женитбата му за жена с характер, и съвсем ясно му даде да разбере, че ако се бе отнесъл достойно с Мариан, можеше да бъде едновременно богат и щастлив. Не може да има съмнение в искреното му разкаяние за това, което бе сторил и за което бе сурово

наказан, не можем да се съмняваме и в това, че много дълго му беше мъчно за Мариан и я ревнуваше от полковника. Но не можем да кажем, че той остана завинаги безутешен, че се откъсна от хората, че помръкна или пък умря от разбито сърце. Той се насилваше да прави едно или друго и често му се случваше дори да се позабавлява. Жена му невинаги беше в лошо настроение и домът му не беше вечно неуютен, пък и в отглеждането на кучета и коне, както и в различните спортове, откриваше не съвсем незначителни дози семейно щастие.

Макар че прояви известна липса на добро възпитание като не умря след загубата на Мариан, той запази към нея предишните си чувства и продължи да се интересува от всичко, което ѝ се случваше. Дълбоко в себе си я бе превърнал в образец на свършената жена и не една и две красавици биваха пренебрегнати от него само след ден-два, тъй като не издържаха на сравнението с мисис Брандън.

Мисис Дашууд прояви достатъчно благоразумие да задържи къщата в Бартън и дори не се опита да се премести в Делафорд, а след като сър Джон и мисис Дженингс бяха лишени от Мариан, за техен късмет се оказа, че Маргарет е навлязла в много подходяща за танцуване възраст и дори можеше да се предположи, че вече би могла да си има любим.

Беше съвсем естествено силната обич между членовете на семейството да създаде една постоянна връзка между Бартън и Делафорд и сред всичките достойнства и огромно щастие на Елинор и Мариан нека не забравяме и нещо, което съвсем не е без значение — макар че бяха сестри и къщите им бяха на хвърлей камък една от друга, те можеха да живеят заедно, без да се карат и без да предизвикат хлад в отношенията между своите съпрузи.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.